

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

RWS INFORMATIE

Nota van Antwoord Verkenning Wieringerhoek

Zienswijzen op de Startbeslissing
en Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Water. Werken. Wegen. Rijkswaterstaat.

Colofon

Uitgegeven door	Rijkswaterstaat Midden Nederland, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland & Staatsbosbeheer
Auteur	projectteam Wieringerhoek
Informatie	
Telefoon	
E-mail	wieringerhoek@rws.nl
Datum	augustus 2020
Versie	06
Status	Definitief.

Inhoud

	Inleiding 4
1.1	Het Voornemen 4
1.2	De procedure 5
2	Zienswijzen 8
2.1	Hoofdpijnen reacties Wieringerhoek 8
2.1.1	Standpunten van de insprekers over de onderzoeksalternatieven 8
2.1.2	Maak gebruik van Doelsoorten of gidssoorten 11
2.1.3	Breng effecten op het agrarisch gebruik van de Wieringermeer in beeld 12
2.1.4	Uitwerking op planuitwerkingsniveau of op uitvoeringsniveau gevraagd. 14
2.1.5	Integraal oplossingen beschouwen, samenwerken met kustvisie 14
2.1.6	Uitbreiden van het studiegebied met de kop van Noord-Holland om project Noordkop mee te kunnen nemen 15
2.1.7	Meenemen van windmolens, zonnevelden of zonnezandbanken 16
2.1.8	Overlast door Muggen vanwege risico op overdraagbare ziekten 17
2.1.9	Aanpassen van de participatie of de procedure vanwege de corona-maatregelen 17
2.1.10	Het proces om tot een voorkeursalternatief te komen en meedenken door belanghebbenden. 17
2.1.11	Noodzaak voor betere landwaterovergangen 18
2.1.12	Recreatie 19
2.2	Zienswijzen per nummer 21
3	Reactie op het advies van de Commissie MER 152
3.1	Inhoud van het advies 152
3.1.1	Kernpunten 152
3.2	Reactie op het advies 152
3.2.1	Subparagraaftitel 152
4	Wijzigingen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau 153
4.1	Nieuwe alternatieven of maatregelen. 153
4.2	Toe te voegen onderzoeksaspecten voor het MER 157
5	Bijlagen 164
5.1	Bijlage I Hevels leidingen Wieringermeer 164
	Bijlage II behorende bij zienswijze 33 165

Inleiding

Deze nota van Antwoord hoort bij de ingekomen zienswijzen op de Startbeslissing en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van Verkenning Wieringerhoek. De minister van Infrastructuur en Waterstaat in samenwerking met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit geven met deze nota antwoord op de zienswijzen die zijn ingediend over dit project.

In deze nota vindt u tevens het advies dat de onafhankelijke commissie voor de MER heeft uitgebracht over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

In het laatste hoofdstuk van dit rapport vindt u een overzicht welke onderzoeksalternatieven of onderzoeksaspecten worden toegevoegd aan de Notitie Reikwijdte en Detailniveau naar aanleiding van de zienswijzen of het advies van de Commissie MER.

1.1 Het Voornemen

Het IJsselmeergebied is het grootste aaneengesloten zoetwatergebied in Noordwest-Europa. Het gebied heeft grote betekenis voor de mens, onder meer als bron voor drinkwater. Ook de landbouw en recreatie maken gebruik van deze grote zoetwatervoorraad. Het heeft bovendien grote betekenis voor de natuur: als leefgebied, kraamkamer en pleisterplaats voor vogels en vissen die hier permanent verblijven of er een tussenstop maken als ze aan het trekken zijn. Het IJsselmeergebied kan zijn diverse maatschappelijke functies in de toekomst alleen blijven waarmaken als het ecosysteem robuust genoeg is om de gevolgen van klimaatverandering en duurzaam gebruik veerkrachtig op te vangen. Dat vereist maatregelen: verspreid over het gehele gebied en zeker ook in de Wieringerhoek.

Het IJsselmeergebied is onderdeel van de delta van het Rijnsysteem. Kenmerkend voor een ecologisch vitale delta is dat er veel verschillende soorten leefgebieden (habitats) zijn. Die variatie is er momenteel niet. Diep, open water is er volop. Maar het ontbreekt aan ondieptes met waterplanten, oevers met rietkragen en graslanden die in het voorjaar onder water staan, terwijl juist dát de habitats zijn die veel vissoorten nodig hebben om te paaien, voedsel te vergaren, beschutting te vinden en te overwinteren. Het gevolg van het monotone karakter van de huidige inrichting is dat de vispopulatie het matig doet: het zijn er te weinig en er zijn vooral ook te weinig verschillende soorten. Daarom is het nodig die nu nog ontbrekende habitats toe te voegen, vooral langs de randen van het IJsselmeer. Het project Wieringerhoek gaat daaraan een forse bijdrage leveren in het noordwestelijk deel van het IJsselmeer.

Bovendien ligt de Wieringerhoek op de scheidslijn met de Waddenzee. De Afsluitdijk vormt de harde grens tussen zoet en zout. Daarmee ligt de Wieringerhoek op een uitgelezen plek om een bijdrage te leveren aan de oplossing van een probleem dat zich in de droge zomer van 2018 nadrukkelijk manifesteerde: zoutindringing in het IJsselmeer, met complicaties voor de drinkwaterbereiding. Een van de verwachte effecten van klimaatverandering is dat de indringing van zout zal toenemen. Er wordt onderzocht of door de juiste inrichting van het gebied het zout op zijn

plek gehouden kan worden om zo te voorkomen dat het zich over het zoete meer verspreidt. Dat levert tevens de mogelijkheid om een meer natuurlijke, geleidelijke overgang tussen zoet en zout water te realiseren, een zone die nu nog mist in het IJsselmeer, maar die er in een delta bij voorkeur wel zou moeten zijn.

In het project Wieringerhoek komen de hierboven beschreven opgaven en ambities samen. Het hoofddoel van het project is het deltakarakter van de verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee te versterken door 'natuurlijke overgangen' te maken: van nat naar droog en van zout naar zoet. Bijdragen aan de aanpak van de zoutproblematiek is een maatschappelijk belangrijk neven doel. Maar deze opgave is niet alleenstaand.

In het gebied zijn meerdere wensen om de leefbaarheid van het gebied te vergroten en daarmee de economische aantrekkelijkheid te vergroten. Gezamenlijk kijken naar alle opgaven levert ruimtelijke kwaliteit op.

1.2 De procedure

In de NRD staat dat het project anticipeert op de Omgevingswet die op 1 januari 2021 in werking zou treden. Drie dagen na de publicatie van de NRD is bekend geworden dat de Omgevingswet wordt uitgesteld. De nieuwe datum van inwerkingtreding is 1 januari 2022. Op advies van o.a. de commissie MER wordt er nu van uitgegaan dat de Omgevingswet nog voor het projectbesluit (voorzien 2022) in werking treedt. In het voorkeursalternatief wordt wel aangegeven welke procedures er worden gevolgd als de Omgevingswet later in werking treedt dan het te nemen projectbesluit.

In drie stappen

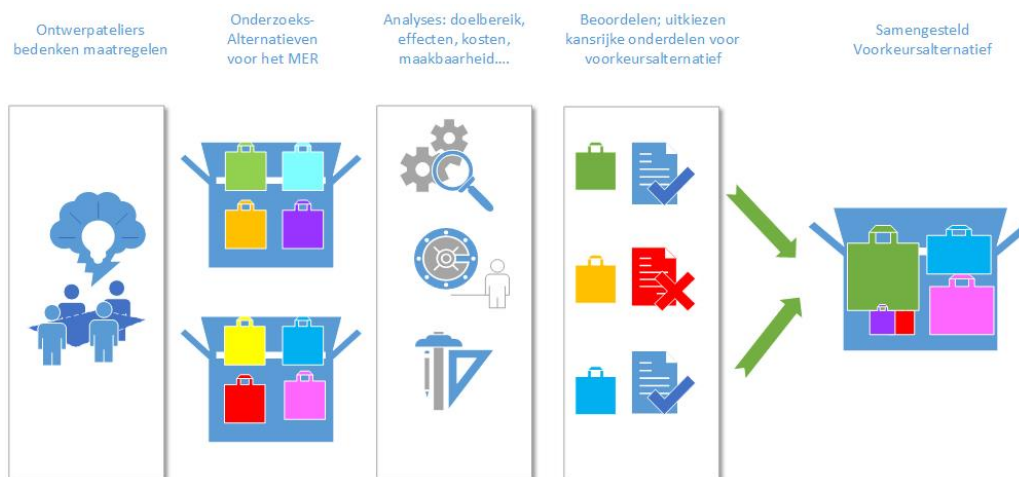
Het project doorloopt op hoofdlijnen drie stappen: de verkenningsfase, de planuitwerkingsfase en de realisatiefase (afbeelding 1.2). Elke stap wordt afgesloten met een besluit. Dit stappenplan volgt uit het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport, het MIRT.

De huidige stap, de **verkenningsfase**, onderzoekt welke maatregelen (alternatieven) er zijn voor het project Wieringerhoek. Deze mogelijke maatregelen worden, samen met betrokken partijen, beoordeeld en onderling vergeleken. Aan het einde van de verkenningsfase wordt een keuze gemaakt over welke maatregelen de voorkeur hebben. Voor de Wieringerhoek is al bekend dat het project in twee fasen wordt uitgevoerd. Er wordt dus eerst een totaalbeeld gemaakt en daarna wordt bekeken welke maatregelen in fase 1 terecht komen en welke in fase 2. De keuze zal afhangen van het beschikbare budget en de meekoppelkansen. Er wordt waarschijnlijk eerst een wat kleiner gebied aangelegd zodat geleerd kan worden van de ervaringen voordat fase 2 wordt ingevuld. De maatregelen die terecht komen in fase 1 vormen het voorkeursalternatief. Dat wordt vastgelegd in de voorkeursbeslissing.

In de **planuitwerkingsfase** (2021) wordt het voorkeursalternatief (dus de maatregelen die zijn terechtgekomen in fase 1) in meer detail uitgewerkt en

worden de (formele) documenten opgesteld die nodig zijn om het project te realiseren: het milieueffectrapport (MER), het juridische besluit en andere vergunningen. Aan het einde van deze fase wordt besloten om het project daadwerkelijk te realiseren. Dit besluit heet de projectbeslissing.

In de **realisatiefase** (2025) wordt de aanleg van fase 1 daadwerkelijk buiten uitgevoerd..

Verkenning Wieringerhoek - waar staan we nu?

De Startbeslissing is het startpunt voor de huidige stap, de Verkenning, geweest. De minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) ondertekende in overleg met haar collega de minister van LNV de Startbeslissing in november 2019.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) die de basis vormt voor de Milieueffectrapportage heeft er inzage gelegen van 31 maart tot en met 11 mei 2020.

Tegelijk met de NRD heeft de opzet Participatie en de Startbeslissing ter inzage gelegen.

De ministers hebben ook de wettelijk adviseurs, de betrokken bestuursorganen en de onafhankelijke Commissie voor de MER geraadpleegd.

Detailniveau vragen

Op advies van de commissie MER wordt hieronder meer aandacht gegeven aan welke vragen in welke fase thuishoren. In de zienswijzen worden namelijk aandachtspunten naar voren gebracht die bij een verkenning nog niet relevant zijn of nog niet te beantwoorden, maar in latere fasen wel relevant zijn of aan bod komen. Als voorbeeld worden de diverse vragen rondom recreatie in de verschillende fasen neergezet.

Vragen en aandachtspunten die heel relevant zijn voor de verkenningsfase, zijn punten die bijvoorbeeld de locatiekeuze of het soort maatregel bepalen. Zorgen over het effect van de maatregelen op de Regatta is zo'n aandachtspunt. Dat bepaalt immers de locatie van mogelijke ondiepten of eilanden.

Duidelijke aandachtspunten voor de planuitwerkingsfase zijn bijvoorbeeld verzoeken om te kijken of ook een sloeproute kan worden meegekoppeld in het ontwerp. Dit vergt een gedetailleerde uitwerking van het voorkeursalternatief. Ook de geuite zorgen over de verhouding tussen rustgebieden en recreatieve mogelijkheden krijgen in deze fase veel aandacht door bijvoorbeeld te kijken naar zonering.

In de realisatiefase wordt aandacht geschonken aan de manier van realiseren: de veiligheid van de recreatievaart bij de aanleg komt hier aan bod. Er worden keuzengemaakt hoe en wanneer de werkzaamheden gaan plaatsvinden (wordt er bijvoorbeeld ook 's nachts gewerkt of is dat een slecht idee vanwege vleermuizen en de beleving van de duisternis?). En de precieze materiaalkeuze is dan relevant. Verder komt eventuele planschade voor individuele bedrijven in deze fase aan bod.

In de uiteindelijke beheerfase wordt gekeken naar handhaving, wie wat gaat beheren en of de beheersvergoedingen goed zijn geregeld.

In de zienswijzen zijn dus veel vragen terug te vinden die pas later in het proces beantwoord zullen worden. De vragen en aandachtspunten worden uiteraard nu wel verzameld en zullen in de latere fase worden meegenomen.

2 Zienswijzen

De Startbeslissing Wieringerhoek, de Notitie Reikwijdte en Detailniveau en de opzet Participatie lagen van 31 maart tot en met 11 mei 2020 ter inzage. Er zijn 59 zienswijzen binnengekomen. Daarvan is 1 zienswijze te laat binnengekomen. Deze is wel in deze nota opgenomen (nr. 60) en wordt gelijk behandeld.

In dit hoofdstuk vindt u de beantwoording van de zienswijze per indiener. Een samenvatting van aandachtspunten in de ingebrachte reacties is te vinden in paragraaf 2.1.

Het Bevoegd Gezag heeft deze zienswijzen gebruikt om het onderzoeksprogramma zoals weergegeven in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau bij te stellen. De resultaten daarvan, de wijzigingen die worden doorgevoerd, vindt u in hoofdstuk 4.

2.1 Hoofdlijnen reacties Wieringerhoek

Een aantal opmerkingen/vragen komt meerdere malen terug in de zienswijzen. De uitgebreide antwoorden op deze algemene thema's vindt u in dit hoofdstuk. In het tweede deel van dit hoofdstuk vindt u de individuele beantwoording per zienswijze.

2.1.1 Standpunten van de insprekers over de onderzoeksalternatieven

In een aantal zienswijzen geven de insprekers hun standpunt aan op de onderzoeksalternatieven. Zij geven aan dat zij een bepaald alternatief vanuit hun belang(en) afwijzen of juist omarmen. De standpunten over de diverse alternatieven zijn verdeeld; elk alternatief heeft zowel voor- als tegenstanders..

Beantwoording:

Dank voor het naar voren brengen van uw standpunt. De inbreng gaat helpen om in het MER de afwegingen helder te krijgen met in achtneming van uw standpunten

In de Verkenning worden meerdere Onderzoeksalternatieven onderzocht en integraal beoordeeld op thema's als doelbereik, kosten, draagvlak en (milieu)effecten. Na afweging van alle voor- en nadelen wordt het uiteindelijke voorkeursalternatief opgesteld en onderbouwd. Bij het opstellen van het voorkeursalternatief (VKA) volgt het project een interactief proces waarbij iedereen vanuit zijn eigen belang kan meedenken. Het bevoegd gezag kiest uiteindelijk na iedereen gehoord te hebben, het voorkeursalternatief

In onderstaande tabel is per alternatief het standpunt weergegeven van een of meerdere zienswijzen. Let wel, de in deze tabel opgenomen voor- en nadelen van alternatieven zijn een weergave van de standpunten van de zienswijzen, dit zijn nog niet de uitkomsten van het onderzoek. Veel van deze aspecten worden in de MER nog nader onderzocht.

onderwerp	Over de dijken	Tussen meer en zee	Grote kreupel	Archipel

Algemene aandachtspunten vanuit recreatie	Verbeteren ecologie mogelijk zonder negatieve effecten watersport en jachthavens. Toename van waterplanten is negatief voor de watersport.	Verbeteren ecologie mogelijk zonder negatieve effecten watersport en jachthavens. Vanuit watersport gezien het beste alternatief omdat de ontwikkelingen buiten de reguliere watersport-gebieden liggen	Voor motor-jachten is het eiland te dichtbij om goede vaarbestemming te zijn. Doorkruist populaire vaar-routes Andijk-Friese kust.	Behoud van vaargeulen is alleen relevant voor motorvaart en niet voor zeilboten die juist meer ruimte nodig hebben. Doorkruist populaire vaar-routes Andijk-Friese kust
Oordeel effect Regatta	Wedstrijd Regatta blijft goed mogelijk	Wedstrijd Regatta blijft goed mogelijk	Negatieve effecten op de Regatta door aanleg eilanden op vaarroutes en vanwege windeffecten	Zeer negatieve effecten op de Regatta met sterk economische gevolgen
Hinder			Hinder ontstaat tussen recreatie- en beroepsvaart	
Kano's en sloepen	Goede mogelijkheden ontwikkelen sloep en kano-routes		Optie sloep bestemming gevaarlijk: te ver voor sloep bij b.v. onweer	
Recreatieve meekoppeling	Meeste mogelijkheden ontwikkeling fiets-/wandelpaden, aanleg kitesurfstrand Toename recreatief gebruik dijk-landschappen	Recreatief medegebruik niet goed uitgewerkt	Verruiming recreatieve mogelijkheden b.v. passantenhaven	

onderwerp	Over de dijken	Tussen meer en zee	Grote kreupel	archipel
Combinatie natuur en recreatie	Meer fietspaden is meer verstoring		Meer recreatie is tegen N2000 doel voor rust broedvogels	
Openheid en 10 regels Frits Palmboom	Concept achteroevers is vergroting van het IJsselmeer en dus positief vanuit de 10 regels		Voldoet niet aan 10 regels	Grote verstoring openheid, meeste schending van de 10 regels
Beheer en onderhoud		Zandige open stukken zijn moeilijk kaal te houden vooral als losse elementen	Eilanden zijn moeilijk te beheren	Eilanden zijn moeilijk te beheren
Effect zoetwater-eilanden	helofyten-moerassen bij Andijk zijn negatief vanwege effect op woongenot Vrees voor toename muggen en overlast		Bij dit alternatief effectiviteit betwijfeld: eerst onderzoek Markerwadden afwachten Is er wel behoefte aan nog meer plek voor broedvogels ?	Bij dit alternatief effectiviteit betwijfeld; eerst onderzoek Markerwadden afwachten
Hydro morfologische effecten	Drie dijk-onderbrekingen bij Waddenzee werken niet (slibben dicht met zand, je blijft baggeren)		Dam in Waddenzee heeft effect op water en zandstromen	Dam in Waddenzee heeft effect op water en zandstromen
Zoet-zout overgangen	Koppeling met Noordkop mogelijk	Beste locatie voor zoet-zout overgang. Zoet-zout overgang is belangrijkste doel in deze opgave	Eiland en - zoet- zout overgang zijn losse elementen	Eilanden en zoet-zout overgang zijn losse elementen
Afname goede landbouwgrond	Negatief effect: afname hectares en gebruik			

onderwerp	Over de dijken	Tussen meer en zee	Grote kreupel	archipel
Hevels en zoetwater-voorziening	Meeste problemen voorzien bij handhaven hevels Geen zoetwater-reservoir voor koelcentra			
Wildschade	Moerassen dicht bij landbouwgrond grootste effect wildschade o.a. ganzen			
Zonnepanelen combinatie	Goede opties voor combinatie met zonnepanelen	Op zandige delen zonnepanelen plaatsen		Te ver van de kust vandaan

2.1.2 ***Maak gebruik van Doelsoorten of gidssoorten***

Project Wieringerhoek heeft een ecosysteembenadering. Er worden geen maatregelen genomen specifiek om één soort te beschermen of te helpen. Het is geen benadering die rechtstreeks op het stimuleren van individuele soorten is gericht, maar een ecosysteembenadering. Diverse zienswijzen vragen echter om precies aan te geven welke soorten relevant zijn, wat de gewenste omvang is van de populatie van de soort of welke maatregelen goed zijn voor welke soorten.

Beantwoording:

Met de Programmatistische Aanpak Grote Wateren (PAGW), waar het project Wieringerhoek deel van uitmaakt, wordt beoogd de Nederlandse grote wateren meer robuust en toekomstbestendig te maken. Het uitgangspunt hierbij is dat het ecosysteem op een natuurlijke manier kan functioneren met meer ruimte voor natuurlijke processen. Voor Wieringerhoek is dit vertaald in het realiseren van leefgebieden en verbindingen die nu te beperkt aanwezig zijn of helemaal ontbreken in het IJsselmeer. Hierbij is gekeken naar de behoeften van een brede groep soorten die van nature horen bij dit gebied, op de overgang van Waddenzee naar achterliggende rivieren, om (een deel van) hun levenscyclus te kunnen doorbrengen. Het gaat bij behoeften vooral om leefmilieus (habitats), verbindingen, processen en voedselaanbod. De verwachting is dat met het realiseren van de juiste voorwaarden, verschillende soorten zich in het gebied kunnen vestigen. Uiteindelijk profiteert een groot scala aan soorten hiervan: macrofauna, zoöplankton, waterplanten, bodemleven, vis, vogels, amfibieën, zoogdieren, enz. Hierbij is aandacht voor de verschillende levensstadia van de soorten. Door natuurlijke variaties en invloeden die buiten de scope van het project liggen zal de soortensamenstelling kunnen

variëren, dit hoort ook bij een natuurlijk systeem. Vanuit het project Wieringerhoek is daarom niet op voorhand aangegeven bij welke soorten en aantallen het project geslaagd wordt geacht.

Door het aanbieden van vooral leefgebieden, processen en verbindingen wordt het gebied en vooral het ecosysteem robuuster en meer klimaat-/toekomstbestendig. Een veerkrachtig systeem dat kan omgaan met veranderingen.

Voor de vormgeving, grootte en uitwerking van de maatregelen in een latere fase van dit project (planuitwerkingsfase en realisatiefase) wordt wel gebruik gemaakt van de specifieke eisen van een aantal gidssoorten. De keuze van de gidssoorten wordt daarmee later in het project gemaakt. De gidssoorten moeten daarbij representatief zijn voor een grotere groep van soorten.

2.1.3 Breng effecten op het agrarisch gebruik van de Wieringermeer in beeld

In een aantal reacties wordt gevraagd om nader in te gaan op de effecten op het agrarisch gebruik van de Wieringermeer. Er wordt onder meer gevraagd een Landbouw Effect Rapportage op te stellen, naast de milieu-effectrapportage, waarin gedetailleerd effecten op de gevolgen voor bedrijfsvoering en toekomstige exploitatie van de landbouwbedrijven in beeld wordt gebracht.

Beantwoording:

Het heeft de voorkeur van het bevoegd gezag om zoveel mogelijk alle informatie bestemd voor de besluitvorming over dit project in 1 document op te nemen. Dit heeft een praktische reden. Het bundelen van alle informatie in 1 document voorkomt dat bij de besluitvorming een groot aantal bijlagen moet worden opgestuurd met kans dat bijlagen worden vergeten of juist niet mee worden gestuurd. Als alle informatie in 1 document is gebundeld, is daarmee het zeker dat alle informatie bij de besluitvorming wordt meegenomen.

In het MER is voorzien in een hoofdstuk wonen en werken waarbij landbouw wordt beschouwd.

Daarnaast wordt gevraagd om inzicht te bieden op de gevolgen van individuele bedrijven. Dergelijk gedetailleerd inzicht is in deze fase van het project niet nodig. Immers, het gaat hier om algemene hoofdkeuzen. Mocht blijken dat er gekozen wordt voor alternatieven waar een of meerdere bedrijven worden geraakt in de bedrijfsvoering, dan zal dat in een latere fase middels vertrouwelijke en individuele gesprekken worden verkend. De effecten van de individuele bedrijfsvoering opnemen in het MER heeft ook een ander groot nadeel. Hiervoor is veel bedrijfs- en persoonlijke informatie noodzakelijk. Omdat de informatie van het MER openbaar is, zou daarmee ook deze persoonlijke informatie openbaar zijn, hetgeen niet mogelijk en wenselijk is vanuit privacy en bedrijfsvoering.

In het milieu-effectrapport zal in het hoofdstuk over "Wonen en Werken" een analyse opgenomen worden welke effecten de alternatieven op het aspect landbouw hebben. We onderscheiden in de verschillende zienswijzen de hierna genoemde zorgen:

1. *Er zijn zorgen over de gevolgen van de plannen voor de bedrijfsvoering en het toekomstperspectief van landbouwbedrijven in de Wieringermeerpolder.*
2. *Afname van het areaal landbouwgrond en de gevolgen voor grondeigenaren.*
3. *Als gevolg van peilwijzigingen in het IJsselmeer of in de Wieringermeer kan zoute kwel in de landbouwpercelen toenemen.*
4. *Beschikbaarheid van voldoende zoet water in het IJsselmeer en nadelige effecten op de aanwezige hevels om perceelsloten van zoet water te voorzien.*
5. *Schade door stikstof en ganzen. Er zijn zorgen dat de nieuwe natuur ganzen aantrekt. Foeragerende ganzen zorgen voor vraatschade en voor een extra belasting met stikstof op stikstof-gevoelige natuur. Er zijn zorgen dat de landbouw hierdoor met meer restricties te maken zal krijgen.*

Ad 1 en 2: In één van de onderzoeksalternatieven wordt onderzocht of een deel van bestaande landbouwgronden nodig is voor het toevoegen van nieuwe habitats. De bestaande landbouwfunctie kan dan niet op dezelfde wijze worden gehandhaafd. Het areaal landbouwgrond dat benodigd is voor een goede habitat en dat uiteindelijk moet worden omgezet van landbouwgrond naar grond voor de natuur is één van de effecten die wordt onderzocht in het MER. Om tot een VKA te komen worden er twee bijeenkomsten georganiseerd met belanghebbendes/belanghebbenden. In deze bijeenkomsten wordt in gezamenlijkheid bepaald welke maatregelen het beste zijn voor het gebied. Als blijkt dat voor het systeem en het gebied gebruik van landbouwgrond essentieel is dan moet er in de planuitwerkingsfase in overleg met des betreffende agrariërs/gebruiker gekeken worden wat voor hen de beste oplossing kan zijn. Belangrijk is dat gezamenlijk wordt bepaald wat beste is voor de agrariër/gebruiker en de natuur. Hoe en welke oplossing het beste is wordt in de planuitwerkingsfase uitgebreid onderzocht. Het VKA kan ook leiden tot de conclusie dat de maatregelen beter elders kunnen worden gerealiseerd. In dat geval zal in de planuitwerkingsfase voor dit aspect geen aandacht meer nodig zijn.

Ad 3: In het MER zal beoordeeld worden of de onderzoeksalternatieven kunnen leiden tot veranderingen in het regionaal grondwatersysteem (grondwaterstanden, stijghoogten, kwel verzilting) en er wordt beoordeeld welke effecten dit heeft voor het landbouwkundig gebruik. Tijdens de planuitwerking zal worden onderzocht in hoeverre eventuele negatieve effecten kunnen worden voorkomen, bijvoorbeeld met een laagwatersloot.

Ad 4: Het neven doel van het project is het leveren van een bijdrage aan de bescherming van de zoetwatervoorraad van het IJsselmeer. Een belangrijke voorwaarde is dat de beschikbaarheid van zoet water niet verminderd. Het MER zal de onderzoeksalternatieven op dit aspect beoordelen. De bestaande waterinlaat in de Wieringermeer zal moeten blijven functioneren. Wij onderschrijven het belang van de hevels voor de bedrijfsvoering. Indien het voorkeursalternatief daar aanleiding toe geeft, wordt tijdens de planuitwerking nauwgezet onderzocht welke voorzieningen moeten worden getroffen om de beschikbaarheid van zoet water voldoende te waarborgen.

Ad 5:

In Nederland wordt landelijk gewerkt aan het terugdringen van de stikstofemissies ten behoeve van de natuurbescherming. Hierin volgt Nederland de regels van het Europese hof. Recent is het plan van de commissie Remkes verschenen waarmee de aanpak van Nederland vormgegeven zal worden. De depositie door ganzenuitwerpselen wordt overigens niet gezien als een oorzaak van het landelijk probleem met te hoge stikstofdepositie. Voor eventuele schade door vraat van ganzen bestaan provinciale regelingen.

2.1.4   *Uitwerking op planuitwerkingsniveau of op uitvoeringsniveau gevraagd.*

Gevraagd wordt om de plannen al gedetailleerd uit te werken voor het onderdeel 'Beheer en onderhoud'. Men wil weten wat er nodig is voor beheer van de natuurtypen die we willen aanleggen om ervoor te zorgen dat het beoogde natuurtype ook tot ontwikkeling komt. Tevens wordt gevraagd hoe het beheer en onderhoud bekostigd gaat worden.

Beantwoording:

Het is terecht dat er aandacht wordt gevraagd voor de praktische mogelijkheden die er zijn om een bepaald natuur type tot ontwikkeling te laten komen. In de verkenning is daarom zeker aandacht voor een aantal onderliggende principes die van belang zijn voor effectief beheer en ontwikkeling van de typen..

De problematiek van het ontwikkelen en het beheer van riet is in beeld en heeft onze aandacht. In de verkenning wordt onderzocht waar de rietvelden het beste passen. In algemene zin wordt als leidend principe gebruikt dat peilbeheer en gericht beheer noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling van nieuwe rietvelden en de daaropvolgende duurzame instandhouding. In de verkenning wordt bijvoorbeeld gekeken hoe met het peilbeheer omgegaan kan worden in de afgesloten compartimenten (atols).

In de planuitwerkingsfase, die na het kiezen van een voorkeursalternatief komt, wordt bekeken wat er nodig is om deze natuurtypen tot stand te laten komen en functioneel te houden. Dan wordt een aanzet gemaakt voor een beheerplan. Een gedetailleerd beheer en onderhoudsplan wordt in de realisatiefase opgesteld

In de kostenraming voor het project wordt rekening gehouden met de kosten van tien jaar beheer en onderhoud. Dit dient opgenomen te zijn in het totale projectbudget.

2.1.5   *Integraal oplossingen beschouwen, samenwerken met kustvisie*

Een aantal reacties roept op tot integrale afwegingen, betere koppeling met de kustvisie of project Noordkop, en integraal ontwerpen met recreatie, etc.

Beantwoording:

Het project Wieringerhoek heeft opdracht voor het verkennen van de mogelijkheden voor ecologische verbeteringen in en rond het IJsselmeer. Duidelijk is dat er in het plangebied meerdere initiatieven spelen die van grote invloed kunnen zijn op het project én op het gehele gebied. Denk hierbij aan de verschillende gebiedsprocessen die spelen, de ontwikkeling van de Regionale Energietransitie, versterking van de economische ontwikkeling en recreatie. Hier wordt o.a. door de regionale overheden hard aan gewerkt samen met initiatieven van bedrijven en inwoners. Het project Wieringerhoek realiseert zich dat zij opereren in een dynamische omgeving en kan en wil haar opgave samen met de regio uitwerken. De integraliteit en samenwerking komen voor het project dan ook samen met de te ontwikkelen kustvisie van alle regionale overheden, het waterschap en het drinkwaterbedrijf. Ook de ontwikkelingen op gebied van bijv. RES-en wordt nauwlettend gevolgd en afstemming met initiatiefnemers wordt daarin gezocht. Voorkomen moet worden dat het gebied door het project Wieringerhoek of de andere initiatieven wordt geblokkeerd of op slot gaat. Voordat tot het VKA wordt besloten zullen eventuele no-regret maatregelen worden voorgelegd aan belanghebbendes en de stuurgroep Noord-Hollandse IJsselmeerkust.

Het project Wieringerhoek kent twee wijzen van meekoppelen van projecten.

- 1. Meekoppelkansen die gelijklopende of aanvullende ecologische doelstellingen hebben, dat zijn project 'Noordkop' van het Hoogheemraadschap Hollandsnoorderkwartier, een initiatief voor een spaarbekken voor drinkwatervoorziening van PWN en maatregelen vanuit het Zoutoverleg om zoutindringing beter te beheersen.*
- 2. Meekoppelkansen die vanuit de regio gewenst zijn maar geen directe ecologische doelstellingen hebben. Denk hierbij aan recreatie- of surfstrand, sloeproutes, informatievoorzieningen of fietspaden langs IJsselmeer. De regionale partners (gemeenten Hollands Kroon, Medemblik en Enkhuizen, provincie Noord-Holland, hoogheemraadschap Hollandsnoorderkwartier en Provinciaal Waterleidingbedrijf) zijn bezig met het ontwikkelen van een Kustvisie Noord-Hollandse IJsselmeerkust. Daarin komen de regionale projecten die langs de kustzone worden verwacht. Het project Wieringerhoek is één van de projecten die meegenomen worden in de Kustvisie zodat er een gezamenlijk beeld ontstaat hoe de NH IJsselmeerkust zo vorm kan worden gegeven dat natuur en economie goed worden samengebracht. Ontwerpkeuzes bij de een mogen geen directe belemmering zijn voor andere ontwikkelingen. Om hier goed zorg voor te dragen is er een ambtelijke begeleidingsgroep en een stuurgroep opgericht om alle belangen goed af te kunnen stemmen en af te wegen.*

2.1.6 Uitbreiden van het studiegebied met de kop van Noord-Holland om project Noordkop mee te kunnen nemen

Soms wordt gevraagd om het studiegebied van de huidige studie uit te breiden met de hele kop van Noord-Holland zodat de maatregelen uit het project Noordkop meegenomen kunnen worden.

Beantwoording:

Het project Wieringerhoek en het project Noordkop van hoogheemraadschap Hollandsnoorderkwartier trekken samen op waar het dezelfde ecologische doelen en een zoet-zoutverbinding met het achterland Kop van Noord-Holland en het IJsselmeergebied. Samenwerking met andere ecologische projecten in de kop van Noord-Holland kan zeker bijdragen aan een verbetering en/of versterking van de ecologie. Samenwerking met ecologische initiatieven in het projectgebied/kop van Noord-Holland kan onder andere gerealiseerd worden door aansluiting bij ontwerpatelier 4 in het najaar van 2020. Daarnaast kunnen natuurorganisaties aansluiten bij de klankbordgroep die eens per kwartaal bijeen komt.

2.1.7 Meenemen van windmolens, zonnevelden of zonzandbanken

In een aantal zienswijzen wordt gevraagd om in het project vast rekening te houden met de plannen rond energietransitie uit de concept-Regionale Energiestrategie (RES) of de alternatieve RES omdat dit een goede koppeling zou kunnen bieden met ecologische doelstellingen. Of juist om daar geen rekening mee te houden omdat men van mening is dat zonnepanelen niet in een natuurgebied thuishoren. Verder wordt een aantal keer het voorstel gedaan om eigen plannen voor zonnepanelen in combinatie met ecologie te gaan ontwerpen binnen het project.

Beantwoording:

De transitie van duurzame energie is een maatschappelijk urgent thema. Dit is ook merkbaar aan de vele inspraakreacties met dit thema. Dit betekent dat hier in de loop van het project zeker aandacht aan moet worden geschonken. Het dilemma van het bevoegd gezag is dat aan de ene kant het project Wieringerhoek niet bevoegd is om aan te geven waar welke duurzame energie moet worden ontwikkeld. Dat is namelijk voorbehouden aan de RES. De RES volgt zijn eigen ontwikkeltraject en besluitvormingstraject. Zij betreft daarin bijvoorbeeld het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied (BPIJ). Een dubbeling in besluitvorming is ongewenst.

Daarbij heeft het project niet tot doel om duurzame energie te gaan ontwikkelen. Ons doel is drieledig namelijk 1. de connectiviteit van wateren verbeteren voor migratie, 2. het ontwikkelen/herstellen van het deltakarakter en 3. het bijdragen aan het beheersen van de zoutindringing. Aan de andere kant is het duidelijk dat deze discussie speelt en dat in de loop van het project Wieringerhoek concrete voorstellen voor duurzame energie in dit gebied in samenhang moeten worden beschouwd. De provincie Noord Holland samen met de gemeente Medemblik hebben onder andere op verzoek van diverse burgers de opdracht gegeven om de mogelijkheden voor zonnebanken te onderzoeken aan het onderzoeksbureau Deltares.. Dit onderzoek wordt gekoppeld in deze verkenning als een initiatief van derden en wordt meegenomen in het MER.

Bij de verdere ontwikkeling van het VKA is voldoende ruimte om deze integraliteit verder te onderzoeken. Dan is ook duidelijker welke concrete opgave er in dit gebied ligt voor duurzame energie.

Overlast door Muggen vanwege risico op overdraagbare ziekten

Door het aanleggen van moeras zouden er meer muggen kunnen komen. Muggen zoals de Tijgermug kunnen nare ziektes overbrengen. Insprekers vinden dat er vanwege dit risico geen moeras aangelegd moet worden

In bijlage IV vindt u een uitgebreide toelichting waarom geen overlast door muggen wordt verwacht als gevolg van de aanleg van een moerasgebied.

2.1.8 Aanpassen van de participatie of de procedure vanwege de corona-maatregelen

Een aantal insprekers vindt dat de corona-maatregelen in de weg staan van een goede participatie. De zienswijzeperiode zou minder effectief zijn door de maatregelen en meedenken in de toekomst kan minder goed. Daar moet de procedure op worden aangepast.

De regering streeft ernaar dat het werk zoveel mogelijk doorgaat tijdens de 'social distancing' periode. De tervisielegging van de documenten is voornamelijk digitaal gebeurd, daarbij kon iedereen die dat aangaf een papieren versie ontvangen. Ook een zienswijze indienen kon digitaal gebeuren, de site van Platform Participatie is hier op ingericht.

De commissie MER heeft laten weten dat zij ook onder deze omstandigheden hun advies kunnen uitbrengen en zijn afspraken met hen gemaakt over hoe deze procedure verloopt.

Voor het verdere verloop van de verkenning wordt gezocht naar een goede manier om iedereen inbreng te laten geven, ook als de corona-maatregelen nog een tijd voortduren. Het project Wieringerhoek realiseert zich dat participatie tijdens de COVID-19 pandemie voor een ieder anders is dan onder normale omstandigheden. De mogelijkheden van participatie in het document Opzet Participatie blijven tijdens de verkenningsfase van het project beschikbaar. Uitgangspunt is en blijft dat we samen met onze partners tot een voorkeursalternatief willen komen. Het traject om te komen tot een voorkeursalternatief is zo belangrijk dat hiervoor meer tijd genomen wordt dan oorspronkelijk ingeschat. Het project erkent dat er meer moeite en meer tijd nodig is in deze tijd van COVID-19 om iedereen goed te kunnen betrekken. Er zijn daarom extra stappen toegevoegd aan het stappenplan om te komen tot een voorkeursalternatief. Deze vindt u in paragraaf 2.1.10. U wordt op de hoogte gehouden van de participatie mogelijkheden en momenten, deze zullen afhankelijk zijn van de actuele regels rondom COVID-19 en het houden van bijeenkomsten.

2.1.9 Het proces om tot een voorkeursalternatief te komen en meedenken door belanghebbenden.

Veel insprekers willen graag betrokken worden bij het opstellen van het voorkeursalternatief. Ook zijn diverse suggesties gedaan voor het betrekken van stuurgroepen en bestuurders bij dit proces. Verder is aangegeven dat men verwacht dat het proces wordt bijgesteld om de omstandigheden rond COVID-19 mee te kunnen nemen. Daarnaast wordt

een aantal keer aangeboden om mee te denken in de vervolgfases van het project.

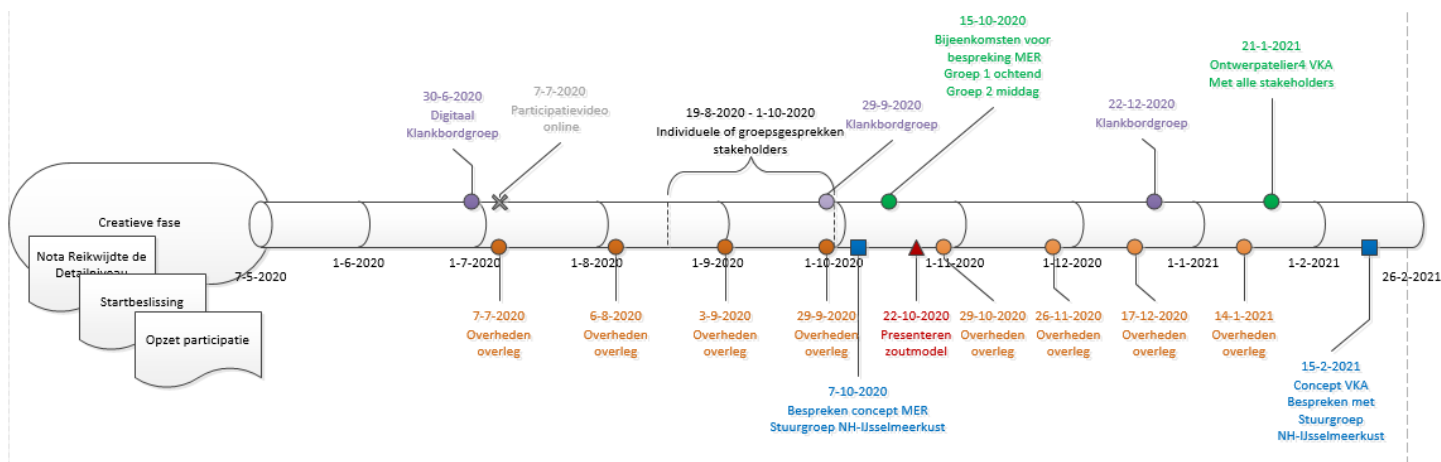
Beantwoording:

Het project heeft het stappenplan om te komen tot een voorkeursalternatief uitgebreid. Het nieuwe stappenplan is in onderstaand schema weergegeven.

Ook in de volgende fasen van het project is inbreng door belanghebbenden mogelijk en gewenst. Aan het begin van de planuitwerkingsfase zal een nieuw stappenplan voor die fase opgesteld worden, waarin de ervaringen uit de verkenning meegenomen zullen worden.

Formeel volgt de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op het concept-Projectbesluit als dit wordt gepubliceerd.

Uiteindelijk is na het vaststellen van het Projectbesluit nog de mogelijkheid om bezwaar in te dienen tegen dat besluit.

2.1.10 Noodzaak voor betere landwaterovergangen

Een aantal zienswijzen stelt vragen over de noodzaak en de benodigde omvang van de land-water overgangen. Ook wordt gevraagd waarop de benodigde percentages van verschillende zones zijn gebaseerd.

Beantwoording:

Diverse studies (waaronder ¹²³) hebben de afgelopen jaren aangetoond dat de ecologische achteruitgang van het IJsselmeergebied veroorzaakt wordt door het eenzijdige voedselweb. Dit is een gevolg van de inrichting van het gebied en het aanleggen van de dijken: er is te veel diep water en er is een tekort aan ondieptes en geleidelijke land-waterovergangen. Heel veel plant- en diersoorten die van ondieptes en land-waterovergangen afhankelijk zijn

¹ Noordhuis, R., S. Groot, M. Dionisio Pires & M. Maarse (2014) Wetenschappelijk eindadvies ANT IJsselmeergebied. Deltares

² Rombouts TA, Vonk JA, Geest van der HG (2019). Oostvaardersoever voorverkenning adviesrapport. Het belang van natuurlijke en kunstmatige land-water overgangen voor het functioneren van moeras- en meerecosystemen. Rapport Universiteit van Amsterdam.

³ Emmerik, W.A.M. van & J. Quak, (2020) Functies van land-waterovergangen voor vissen. Sportvisserij Nederland, Bilthoven

kunnen zich hierdoor niet goed ontwikkelen waardoor vogels en vissen die weer van deze soorten leven, ook geen voedsel kunnen vinden.

Door de habitatdiversiteit te vergroten wordt het gebied diverser en robuuster en daarmee beter bestand tegen bijvoorbeeld de gevolgen van klimaatverandering of visserijdruk. Het voedselweb is dan minder afhankelijk van de reactie van individuele soorten op veranderingen. Hierbij kan worden gedacht aan het introduceren en versterken van het verloop (gradiënten) in waterdiepte en doorzicht, betere ontwikkeling van land-water overgangen (in combinatie met een natuurlijker peil) en aan betere verbindingen met het regionale achterland (bijvoorbeeld mogelijkheden voor visintrek).

Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd naar de benodigde arealen voor dergelijke zones in het IJsselmeergebied. Twee studies zijn met name gebruikt bij de onderbouwing van deze arealen 1: M. Klinge en C. Pohnke 2018⁴ onderbouwt de benodigde areaal voor vissen vanuit de behoeften aan leefgebieden en 2: P.J. Westendorp et al, 2020⁵ onderzoekt het minimaal benodigde areaal aan de hand van een vergelijkend literatuuronderzoek van studies naar een groot aantal met het IJsselmeer vergelijkbare meren.

Uit deze studies blijkt dat een omvang van 5-10% rietmoeras en 10-25% ondergedoken waterplanten minimaal noodzakelijk is voor een gezonde visstand in het IJsselmeer. Voor de omvang van de overstromings-graslanden en -bossen wordt uitgegaan van tenminste 5%. Het project Wieringerhoek levert hier een substantiële bijdrage aan.

2.1.11 Recreatie

In veel zienswijzen wordt aandacht gevraagd voor recreatie en de samenhang met de maatregelen. De Regatta van Medemblik wordt genoemd als een belangrijk evenement die zijn wedstrijden in het projectgebied houdt.

Beantwoording:

De Regatta van Medemblik is een belangrijk evenement. In de opstelling van de onderzoeksalternatieven is daar al rekening mee gehouden. Ook in de NRD is hier aandacht voor. In de zienswijzen zijn kaarten toegevoegd waarbij de routes en gebieden zijn ingetekend die belangrijk zijn voor de Regatta. Deze worden betrokken bij de beoordeling van de effecten van de alternatieven.

De effecten op de watersport worden meegenomen in de effectbeoordeling. Dit gebeurt wel in algemene zin. Er zijn ook verzoeken om de effecten van de individuele bedrijven inzichtelijk te maken. Net als bij de individuele

⁴ M. Klinge en C. Pohnke 2018, Bureaustudie Vis in het IJsselmeergebied, 3 december 2018, 108267/18-018.651

⁵ P.J. Westendorp et al, Onderbouwing ecologische maatregelen IJsselmeergebied, Een literatuurstudie over het benodigd areaal land-waterovergangen voor watersystemen, 20 maart 2020, Projectnummer: PR-19.068 • Rapportnummer: RP-19.072.20.18,.

agrarische bedrijven, kan hieraan niet worden voldaan. Om dat te kunnen doen zijn bedrijfsgegevens nodig die in het kader van de privacywet niet door ons kunnen en mogen worden opgevraagd voor dit doeleinde.

2.2 Zienswijzen per nummer

De ingebrachte zienswijzen zijn ieder afzonderlijk in de linker kolom van de tabel weergegeven. In de rechterkolom staat het antwoord op deze zienswijze.

Vanwege de algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG zijn alle reacties zonder persoonsnamen weergegeven. Namen van verenigingen of instanties worden wel vermeld. Eenieder die zijn eigen reactie wil terugvinden, kan dit doen het unieke registratienummer dat in de ontvangstbevestiging na het indienen van de zienswijze is verstrekt.

In een aantal gevallen is een uittreksel uit het register van de Kamer van Koophandel bijgevoegd, om redenen van diezelfde privacywetgeving zijn die bijlagen niet in deze nota opgenomen.

Registratienummer	Zienswijzenummer in deze nota	Identiek aan andere zienswijze, antwoord onder dat nummer te vinden.
73624460	01	
73623969	02	
73623799	03	13 reacties identiek
73623625	04	
73623482	05	
73622881	06	
73622438	07	
73622353	08	
73621888	09	8 reacties identiek
73621829	10	Identiek aan 09
73620115	11	Identiek aan 03
73618590	12	Identiek aan 03
73617649	13	
73616275	14	
73594547	15	Identiek aan 03
73590137	16	Deels identiek aan 03
73590070	17	
73589168	18	Identiek aan 03
73588559	19	
73588392	20	Identiek aan 03
73588333	21	Identiek aan 03
73588185	22	Identiek aan 09
73588010	23	Identiek aan 03
73587384	24	
73587375	25	Identiek aan 24
73580112	26	Identiek aan 09
73570035	27	Identiek aan 09
73567765	28	
73567615	29	
73561000	30	
73559762	31	Identiek aan 09
73549619	32	
73535207	33	
73533159	34	

73441161	35	
73415404	36	
73410240	37	Identiek aan 32
72790092	38	
73641473	39	
73632801	40	
73632673	41	Identiek aan 03
73632665	42	
73632474	43	
73630648	44	Identiek aan 09
73630595	45	Identiek aan 03
73630587	46	
73630560	47	Identiek aan 09
73630536	48	Identiek aan 09
73630504	49	
73630388	50	
73630185	51	Identiek aan 03
73630002	52	
73628867	53	Identiek aan 03
73628737	54	
73628502	55	
	56	Nummer niet gebruikt
73627866	57	
73627810	58	Identiek aan 03
73626280	59	
75456874	60	Nagekomen reactie buiten de termijn

Zienswijzen per nummer:

Zienswijze 01		Registratienummer: 73624460
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Het Watersportverbond bestaat uit én maakt zich sterk voor zo'n 400 aangesloten watersportverenigingen, die meer dan 80.000 leden (recreanten, wedstrijdporters en topsporters) vertegenwoordigen. We ondersteunen onze verenigingen op tal van gebieden. Zo brengen we verenigingsbestuurders meerdere keren per jaar bijeen om kennis en ervaringen uit te wisselen en helpen we met het oplossen van lastige verenigingsvraagstukken. We maken kinderen enthousiast voor de watersport, leiden trainers en instructeurs op, en samen zetten we ons ervoor in dat wedstrijdporters kunnen deelnemen aan eigentijdse en goed georganiseerde wedstrijden. Ook maken we ons sterk voor het toegankelijk, betaalbaar en bevaarbaar houden van de 4400 kilometer aan Nederlandse vaarwegen, en ondersteunen we onze topsporters in het behalen van medailles. Op 31 maart 2020 heeft u het Project Wieringerhoek ter inzage gelegd. Op basis van de door u voorgelegde informatie en de onderliggende stukken komt het Watersportverbond tot bijgaande zienswijze.	Dank u voor de toelichting op uw organisatie.
2	Opmerking vooraf: Als watersporters zijn wij gesteld op een prettige en rustige omgeving waar wij met respect voor de natuurlijke waarden van het IJsselmeergebied van onze watersportactiviteiten kunnen genieten. Vanuit deze invalshoek kijken we dan ook in beginsel positief naar ontwikkelingen die het ecosysteem kunnen verbeteren. De notitie heeft primair een ecologische insteek. We zijn evenwel van mening dat deze (nieuwe) ontwikkelingen in samenhang met de huidige gebruikswaarden, zoals de watersport en waterrecreatie beoordeeld moeten worden. Vanuit deze positieve grondhouding willen we graag enkele voor de watersport belangrijke punten onder de aandacht brengen.	In de Verkenning worden meerdere onderzoeksalternatieven onderzocht en integraal beoordeeld op thema's als doelbereik, kosten, draagvlak en (milieu)effecten. De aspecten watersport en waterrecreatie worden beschouwd in het MER. De effecten van de onderzoeksalternatieven op de recreatie worden beschouwd in het beoordelingskader en nader beschreven in het hoofdstuk "wonen en werken". Daarnaast wordt bij de meekoppelkansen gekeken naar de mogelijkheden om concrete ideeën en/of projecten m.b.t. uitbreiding of ontwikkeling van recreatie gelijktijdig of in afstemming met het project Wieringerhoek verder te brengen.
3	● Relatie met de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050	Er wordt in de studie rekening gehouden met de regels van Frits Palmboom. Hoe er bij de samenstelling van de onderzoeksalternatieven

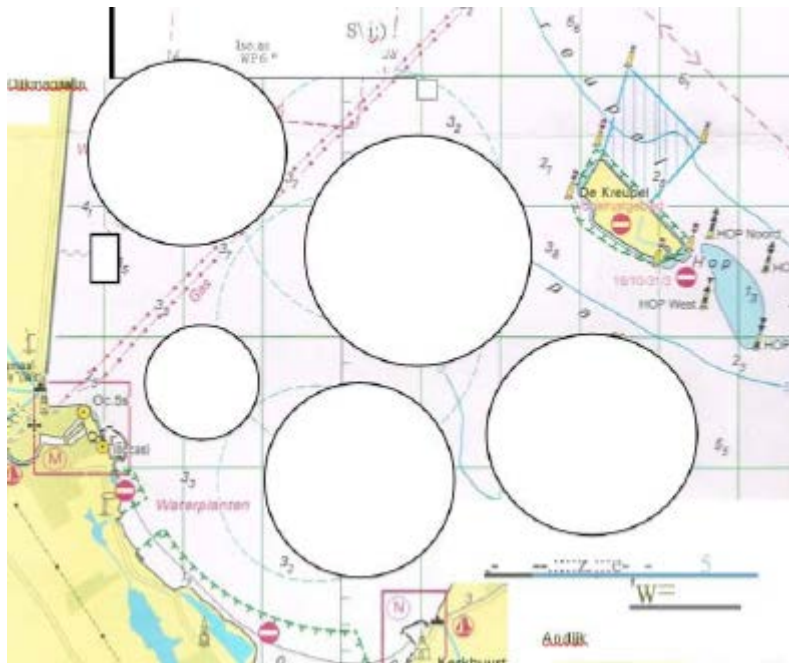
	In de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 wordt de basis gelegd voor een evenwichtige ontwikkeling van het gehele gebied. Een belangrijk vertrekpunt vormen de 10 Gouden Regels van Palmboom. Behoud van openheid en zichtlijnen zijn daarbij een hoofdthema. Het Project Wieringerhoek betreft een onderdeel van dit gebied waardoor de ontwikkeling afgestemd moet zijn op de in de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 ontwikkelde visie. Graag zien wij dit benadrukt.	rekening is gehouden met deze regels, staat beschreven in de NRD. In het MER wordt eveneens een beschouwing gegeven hoe de onderzoeksalternatieven zich verhouden tot de landschappelijke visies in het gebied.
4	● Onderzoeksalternatieven In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau geeft u in hoofdstuk 3.1 vier onderzoeks-alternatieven aan. De alternatieven “Over de Dijken” en “Tussen meer en zee” bieden naar onze mening kansen voor verbetering van de ecostructuur zonder nadelige gevolgen voor de watersport. Beide sluiten aan bij onze visie dat ecologische meerwaarde moet worden geschapen in vooroevers, daaraan gekoppelde eilandplannen en door land- en waterovergangen. Met zorg kijken we naar de “Grote Kreupel”. Het verder ontwikkelen van dit gebied lijkt moeilijk verenigbaar met de beginselen van de Gebiedsagenda IJsselmeer 2050 (10 Gouden Regels) en Natura2000. In het Beheerplan Natura 2000 is aangegeven dat het huidige “gesloten gebied” rondom de Kreupel vergroot moet worden van (150 naar 300 meter) om zodoende meer “stille” ruimte rondom het beschermd natuurgebied (broedgebied) te creëren. Of daar in combinatie met een recreatieve functie en behoud van voldoende ruimte voor de wedstrijdzeilsport ontwikkelingsmogelijkheden zijn zal nog moeten blijken. Dat neemt niet weg dat we graag meedenken of er voldoende ruimte is voor recreatieve invulling en behoud van voldoende ruimte voor de wedstrijdzeilsport op internationaal niveau: Het wedstrijdwater bij Medemblik en de faciliteiten die we kunnen bieden zijn toonaangevend in de internationale (Olympische) zeilsport. Medemblik heeft zich ontwikkeld tot een belangrijk nationaal en internationaal zeilwedstrijdcentrum voor open zeilboten en is een onmisbare trainingslocatie voor zeiltalent. Topzeilers en -zeilsters hebben hier de	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.

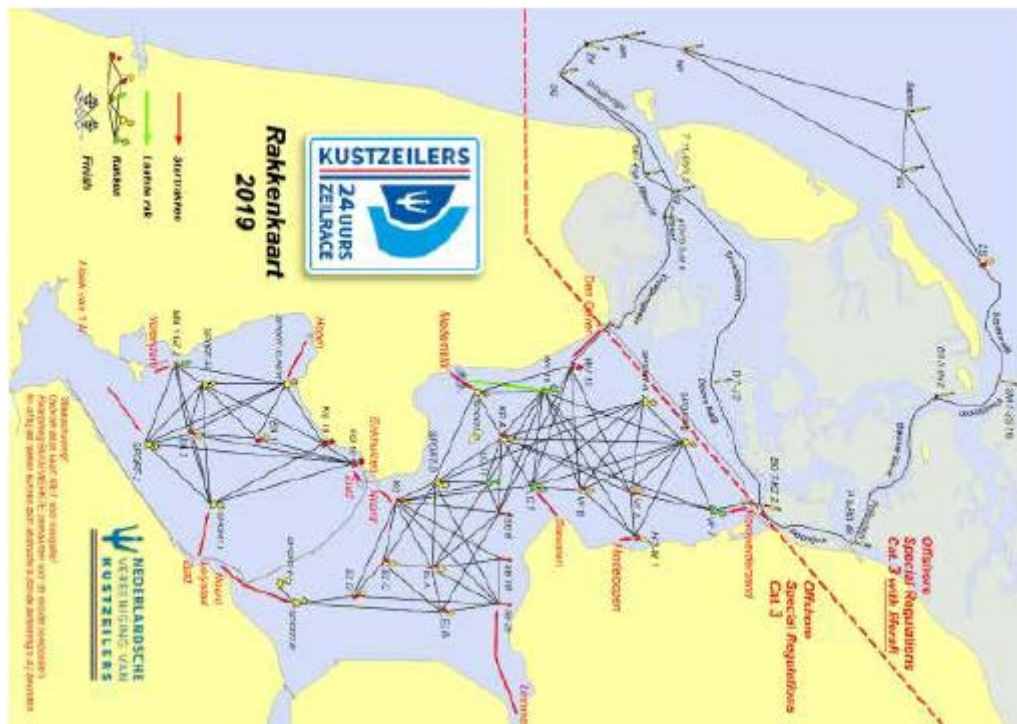

	basis van hun kunde ontwikkeld en zo voor Nederland belangrijke successen behaald, ook op Olympisch niveau! De wedstrijden in Medemblik trekken gemiddeld enkele duizenden deelnemers per seizoen. Bij grote regatta's is het nu al passen en meten om veilig en verantwoord sportieve wedstrijden te kunnen varen, zonder elkaar en de recreatie- en beroepsvaart te hinderen. Een aantasting van het gebied tussen het huidige Vogeleiland en Medemblik zou desastreus zijn voor Medemblik als (internationaal) wedstrijdwater.	
5	Ter illustratie is een kaart (figuur 1) bijgevoegd waarop in witte cirkels staat aangegeven in welke gebieden gelijktijdig wedstrijden moeten kunnen worden gevaren. De zich daartussen bevindende ruimte is essentieel voor het veilig passeren van het gebied	Het wedstrijdgebied voor de zeilsport wordt meegenomen in de verkenning. Dank voor de gedetailleerde kaart.
6	Het onderzoeksalternatief "IJsselmeer Archipel" vinden wij eveneens buitengewoon zorgelijk. Naar onze mening is dit een (grootschalige) aantasting van het open water en daarmee ook in strijd met de uitgangspunten van zowel de 10 Gouden Regels als de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050. Dat er sprake is van het "behoud" van vaargeulen door het openhouden van corridors is wellicht goed voor gemotoriseerde schepen maar vormen geen oplossing voor zeilende jachten. De (wedstrijd)zeilerij heeft immers ruimte nodig om in te wind op te kunnen kruisen en daarvoor zijn vaargeulen niet geschikt, nog los van de mogelijke overlast voor het gemotoriseerde verkeer. Om een indruk te geven van het gebruik van het IJsselmeergebied voor (zeegaande)kajuitzeiljachten voegen we als voorbeeld van grote regatta's die in het gebied georganiseerd worden het rakkenpatroon van één van de belangrijke grote lange afstand zeilwedstrijdevenementen die in het gebied georganiseerd worden aan deze zienswijze toe. Het gaat hier om de Kustzeilers 24 Uurszeilrace die jaarlijks vanuit Medemblik wordt georganiseerd en waaraan tot 800 zeiljachten deelnemen. Het "rakkenpatroon" (figuur 2) geeft een goed beeld van het ruimtebeslag en de noodzaak van het behouden van de open ruimte in het gebied ten behoeve van de	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1. De studie van de Gebiedsagenda IJsselmeergebied is bekend en zal betrokken worden bij de beschouwing van het onderdeel recreatie.

	zeilwedstrijdsport. Graag merken we nog op dat in het kader van de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 momenteel een studie loopt naar de belangen van de Recreatie en Toerisme (recreanten, nautisch georiënteerde economie en horeca). Het zou goed zijn deze studie bij het Project Wieringerhoek te betrekken.	
7	● Energietransssite en RES NH Noord Op pagina 21 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau staat onder het kopje: Kustvisie en de 'Kop Werkt' het volgende te lezen: De gemeenten Medemblik, Enkhuizen en Hollands Kroon willen een kustvisie ontwikkelen om de IJsselmeerkust beter te benutten als recreatieve zone, woongebied met ruimte voor natuur en met aandacht voor cultuurhistorie en verduurzaming van de energieopgave. Samen kijken naar dit gebied levert dan ook een meerwaarde op, ieder vanuit zijn eigen invalshoek en belang. In de gemeente Hollands Kroon is ook het project 'de Kop Werkt' waarbij concrete plannen worden ontwikkeld om de recreatieve waarde van dit gebied te versterken met name door het IJsselmeer beter te benutten (ontwikkelen van stranden tot een informatieve fietsroute). In de concept RES van NH-Noord staat te lezen: Ook zoekgebieden op en langs water zijn in de concept-RES opgenomen, zoals een deel van het IJsselmeer en het Markermeer. Bij elkaar opgeteld kan in de zoekgebieden 2 TWh duurzame energie opgewekt worden. Die komt bovenop de huidige opwek van 2,2 TWh. Het lijkt erop dat de RES NH-N door middel van zon en wind grootschalig energie primair in het IJsselmeergebied wil gaan opwekken en zo het ruimtebeslag "op land" te beperken. Dat dit in strijd is met de 10 Gouden Regels én de uitgangspunten van de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 moge duidelijk zijn. We wijzen erop dat in de discussie in het kader van de Gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050 al is vastgelegd dat er in het gebied géén ruimte is voor nieuwe (grootschalige) wind- en/of zonneparken. Na windpark Fryslân is de grens bereikt. Naar onze mening mengt de projectgroep Wieringerhoek zich door het opnemen van de geciteerde passage	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.

	in deze (nog) lopende discussie, wat we onwenselijk vinden.	
8	● Toekomstbeeld Waterrecreatie & Watersport IJsselmeergebied Tot slot willen we u graag in kennis stellen van het beleidsstuk van Waterrecreatie Nederland. Het document is een coproductie van Waterrecreatie Nederland en het Watersportverbond en andere relevante bij de watersport betrokken partijen. Het document is te vinden op: https://waterrecreatienederland.nl/2019/12/gezamenlijk-toekomstbeeld-waterrecreatie-watersportijsselmeergebied-opgesteld/	Dank u voor de link. We zullen de informatie uit dit stuk benutten bij ons onderzoek.

	Zienswijze 02 provincie Noord-Holland	Registratienummer: 73623969
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het project Wieringerhoek, die ter inzage ligt vanaf 31 maart, hebben wij met veel interesse gelezen. Het project Wieringerhoek en de uitvoering van de doelen en ambities hebben effect op het Noord-Hollandse deel van het IJsselmeer en de kustzone. De provincie Noord-Holland heeft voor dit gebied, de IJsselmeerkust, eveneens ambities geformuleerd onder meer in het coalitieakkoord 2019-2023 Duurzaam Doorpakken!, de provinciale Omgevingsvisie NH2050 en de provinciale Watervisie 2016-2021 en bijbehorend uitvoeringsprogramma. Wij werken samen met de gemeenten Enkhuizen, Medemblik en Hollands Kroon aan de ontwikkeling van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. In onderlinge afstemming hebben wij de ter inzage liggende stukken bestudeerd en willen wij onze reactie (zienswijze) graag geven.	Dank u voor het benoemen van de relevante beleidsvisies. Die zullen worden meegenomen in het MER
2	Algemeen Er mist een Samenvatting aan het begin van deze NRD voor inwoners en organisaties in de omgeving, waarin kernachtig het doel van deze NRD wordt beschreven en wat er van indieners van zienswijzen wordt gevraagd.	Er is gekozen om in het NRD geen samenvatting te geven. In de aankondiging is een dergelijke samenvatting wel gegeven. In het MER wordt een samenvatting opgenomen.
3	Procedureel, projectdoel Wij zien dat de NRD een heldere aanpak volgt vanuit de MER en de MIRT-systematiek, met eerst de planstudie in combinatie met een plan-MER en daarna de uitwerking van een voorkeursbeslissing in combinatie met de project-MER. Het zwaartepunt van de hele procedure is het Voorkeursalternatief dat aan het einde van de planstudie en plan-MER wordt gekozen. Voor een plan-MER is het vanuit de Wet milieubeheer/Besluit MER noodzakelijk dat 'alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen locatiealternatieven' worden meegenomen in het onderzoek. Wat die alternatieven zijn hangt af van de geformuleerde probleemstelling en/of het projectdoel. Het projectdoel is in paragraaf 1.1. zeer ruim geformuleerd: - Het hoofddoel van het project is het deltakarakter van de verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee te versterken door 'natuurlijke overgangen' te maken, van nat naar droog en van zout naar zoet. Bijdragen aan de aanpak van de	In hoofdstuk 4 van de Nota van Antwoord is te lezen welke onderzoeksalternatieven of onderzoeksaspecten zijn toegevoegd aan het onderzoeksprogramma voor de Milieueffectrapportage naar aanleiding van deze zienswijzeronde.

	zoutproblematiek is een maatschappelijk belangrijk nevenendoel. Het projectdoel is daarentegen in paragraaf 2.3 minder breed geformuleerd: - Project Wieringerhoek heeft een ecologisch hoofddoel en een duidelijk nevenendoel. Het hoofddoel is: versterken van het deltakarakter van de verbinding IJsselmeer-Waddenzee door natuurlijke overgangen te creëren. Het nevenendoel is: een bijdrage leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. Wij stellen u het volgende voor: 1. Wat ons betreft is het projectdoel, dat opgenomen is in paragraaf 1.1. als meest ruim omschreven noodzaak van het project Wieringerhoek, leidend voor de bandbreedte van de te onderzoeken alternatieven. Dit betekent dat ook alternatieven die politiek of maatschappelijk minder voor de hand liggend zijn, onderzocht dienen te worden. De Commissie MER kijkt hier ook zo naar.	
	Er moeten, bijvoorbeeld, effecten worden meegenomen in de MER van Wieringerhoek op monumenten die in het studiegebied zijn gelegen, waaronder Rijks-, provinciale- (zoals Westfriese Omringdijk) en gemeentelijke monumenten.	Bij het beschouwen van de effecten op cultuurhistorie in het MER wordt gekeken naar mogelijke impact op monumenten.
4	2. Beschouw het gehele gebied integraal en beschouw de opgave niet als op zichzelf staand. In het plangebied zijn meerdere opgaven en wensen om de leefbaarheid te vergroten en de economische kracht te versterken. Gezamenlijk kijken naar alle opgaven, waaronder de Wieringerhoek, levert ruimtelijke kwaliteit op in het hele gebied.	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven.
5	Integrale (Kust)visie De basis voor de ontwikkeling van de Wieringerhoek komt mede voort uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (AIJG2050) en tevens de Programmatistische Aanpak Grote Wateren. De AIJG2050 is door meer dan 60 partijen ondertekend in 2018 en is qua thema's en ambities integraal de basis voor het grotere IJsselmeergebied. Daar valt ons inziens ook dit plangebied Wieringerhoek onder. De gebiedsagenda beoogt bovenal de samenwerking tussen alle betrokken partijen te verbeteren en nieuwe werkwijzen te ontwikkelen voor een meer integrale aanpak. Het lijkt in de NRD of Rijkswaterstaat in de scope van dit project de integrale doelstelling van de AIJG2050 niet heeft meegenomen.	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven. De samenhang tussen project Wieringerhoek en de kustvisie wordt daar nader beschreven. De doelstellingen van de PAGW en haar deelprojecten zoals Wieringerhoek zijn in lijn met de doelstellingen uit AIJG2050.

	Provincie en gemeenten zien vanuit die omissie de MIRT-verkenning Wieringerhoek en een Integrale Kustvisie, gezamenlijk met alle processen en projecten die al lopen, als dé sturing op een gewenste ontwikkeling van het Noord-Hollands IJsselmeer. Wij vinden dat in de NRD met het oog hierop de koppeling met de integrale kustvisie beter gemaakt kan worden: 1. In de NRD mist de relatie met al lopende processen en projecten zoals De Nieuwe Afsluitdijk, vismigratie Noordkop en Dijkversterking Den Oever-Den Helder en gebiedsagenda Wadden. De uitkomst van project Wieringerhoek moet passen in een integraal beeld (integrale toekomstvisie) van het totale gebied. In de NRD zijn wel de koppelkansen opgenomen en ontwikkelingen in ecologie en in toerisme/recreatie. Maar wat is de afweging en wat is integraal de keuze die gemaakt wordt? Dit niveau mist in de NRD, niet alleen inhoudelijk maar ook bestuurlijk. Wij stellen voor om duidelijk te maken: Hoe het project Wieringerhoek zich verhoudt tot lopende projecten en processen; en 'of, waar en hoe' de Wieringerhoek integraal van betekenis is voor het totale gebied.	
6	De onderzoekalternatieven zijn vrijwel allemaal buitendijks geformuleerd. Op basis van het geformuleerde projectdoel (zie hiervoor) is niet duidelijk waarom meer binnendijkse alternatieven hier geen bijdrage aan zouden kunnen leveren. Dit temeer omdat in de NRD wordt vastgesteld dat het project Noordkop in hetzelfde gebied (binnendijks) werkt en dezelfde doelen nastreeft. Gelet op het ruim geformuleerde projectgebied lijken bijvoorbeeld verzilting binnendijks voor de landbouw en de potentiële bedreiging van de inlaat van zoetwater Medemblik tevens belangrijke issues voor het onderzoek. Daarnaast kan worden voorgesorteerd op toekomstige klimaatadaptieve dijkversterkingen door hiervoor ruimte te reserveren, zowel aan de binnen- als buitenzijde van de primaire waterkeringen. Dit kan worden gecombineerd met natuur, nieuwe vormen van IJsselmeer-visserij en recreatieve voorzieningen. Ons verzoek is om buiten- en binnendijkse alternatieven in de volle breedte van het onderzoek mee te nemen.	U pleit voor het toevoegen van een alternatief met meer binnendijkse oplossingen. In het alternatief 'over dijken' wordt het gebruik van binnendijkse oplossingen onderzocht. Ook wordt de koppeling van het project met project Noordkop onderzocht; zo wordt onder meer gekeken of oplossingen binnen het projectgebied van de Noordkop kunnen bijdragen aan de doelstellingen voor het IJsselmeer. Zo wordt eerst gekeken naar de effectiviteit van de oplossingen binnendijks voor het IJsselmeer en naar de mogelijk nadelige effecten die daarbij optreden (bijvoorbeeld op areaal landbouw). Mocht uit de MER blijken dat de binnendijkse oplossingen kansrijk zijn, dan kan in het voorkeursalternatief gekeken worden naar opschalen van deze maatregelen. Het Voorkeursalternatief is immers een samenstelling van de meest kansrijke elementen uit de onderzoeksalternatieven.

		Het MER zal dus niet op voorhand een uitgebreider binnendijks alternatief meenemen. De aspecten verzilting binnendijks en de gevolgen voor de zoetwaterinlaat bij Andijk zullen in het MER onderzocht worden. Er wordt in het project niet qua ruimtebeslag geanticipeerd op eventuele toekomstige dijkversterkingen als gevolg van klimaatverandering. Het is op dit moment onvoorspelbaar welke aanpassingen er op lange termijn nodig zullen zijn. Er wordt wel rekening gehouden met de waterstandsverhoging zoals die in de huidige klimaatscenario's voorkomen' om te bezien of het project robuust is. Verdere stijging wordt in sommige wetenschappelijke studies mogelijk geacht. In de planuitwerkingsfase zijn nieuwe scenario's van het KNMI klaar, daar zal dan rekening mee gehouden worden bij definitief vormgeven van het project.
7	3. Met betrekking tot aanvullende kansen en - mogelijkheden (zogenaamde meekoppelkansen) die in samenhang met het project te benoemen zijn, zien wij ook: versterken van de leefbaarheid; de energietransitie (RES NHN – zie hierna) ; (nautische) economie; landbouw en visserij; recreatie en toerisme en cultuurhistorie, in relatie tot lopende processen en projecten. In de Uitvoeringsagenda voor de gebiedsagenda Waddenzee is bijvoorbeeld reeds onderzoek aangekondigd voor binnendijks en buitendijks natuur gekoppeld rond Amstelmeer, IJsselmeer en Waddenzee ter compensatie en herstel en in relatie tot de havenontwikkeling Den Helder. Wij raden aan om de verbinding te maken tussen dit onderzoek en het project Wieringerhoek om de toekomstige uitvoering niet onnodig en onwenselijk te bemoeilijken. Wij stellen voor om meer (zo niet alle) aanvullende kansen en mogelijkheden te benoemen en betrekken in (ruimtelijke) samenhang met het project.	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat. De samenhang met ontwikkelingen in recreatie, toerisme, cultuurhistorie etc. in het gebied wordt gelegd door de koppeling met de kustvisie. Een toelichting op de kustvisie en de samenwerking tussen Rijkswaterstaat en de provincie en gemeente staat beschreven in paragraaf 2.1.5.
8	4. Uit de NRD blijkt dat voor diverse alternatieven ook in het IJsselmeer tamelijk grootschalige ingrepen niet worden uitgesloten. Het gaat om ingrepen zout-zoet, grondverzet, enzovoorts. De vraag	In het MER worden de huidige natuurwaarden van het gebied in beeld gebracht, evenals de gevolgen van de verschillende alternatieven daarop.

	hierbij is of de haalbaarheid hiervan voldoende is en wordt getoetst vanuit de soorten- en gebiedsbescherming aan Natura2000 en het beheerplan. Wij stellen voor om (binnen Rijkswaterstaat) de haalbaarheid van alternatieven vroegtijdig in het onderzoek aan Natura 2000 te toetsen.	De effecten op instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor gebieden en soorten (incl. effecten op leefgebied soorten) zijn daarbij beoordelingscriteria. Ook wordt gekeken naar effecten op de kernkwaliteiten van Natuur Netwerk Nederland en naar effecten op rode lijst soorten.
9	Gelet op het bovenstaande, vinden de provincie en gemeenten dat in de NRD de 'samenwerking en besluiten nemen' nog (te) onduidelijk is opgenomen - althans voor wat betreft de verhouding tussen de partijen en een gezamenlijke verantwoordelijkheid en voor wat betreft een eigen verantwoordelijkheid van iedere partij. Wij verzoek om de samenwerking en besluitvorming duidelijker te beschrijven met het oog op de eigen verantwoordelijkheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid.	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven. De samenhang tussen project Wieringerhoek en de kustvisie wordt daar nader beschreven. De besluitvorming over de verschillende projecten gaat uit van het opereren binnen ieders eigen verantwoordelijkheid. Hierover zijn afspraken gemaakt in de intentieverklaring tussen de verschillende overheden in het gebied; de uitgebreide beschrijving waar u op doelt is daarin te vinden.
10	Recreatie en Toerisme De regio wil ervoor waken dat de scope en aanpak omschreven in de NRD (te) beperkend en beperkt wordt voor de betekenis van recreatie en toerisme in het gebied: 1. Er moet ons inziens een voldoende diepgaande analyse Recreatie en Toerisme worden gemaakt.	Recreatie is een aspect dat onderzocht wordt in de MER. De gevolgen voor de huidige recreatieve functie van het gebied zijn onderdeel van het beoordelingskader. Bij de meekoppelkansen wordt onderzocht of er mogelijke toekomstige ontwikkelingen zijn die synergie opleveren met het project. Het is niet duidelijk uit deze reactie wat een 'voldoende' diepgaande analyse inhoudt qua detailniveau. In deze verkenning wordt gestreefd naar een diepgang die het mogelijk maakt te differentiëren tussen alternatieven zonder dat alles in detail onderzocht gaat worden.
11	2. De ecologie op en in het water als scope gaat vanuit Natura2000 grotendeels over buitendijkse ontwikkeling en op basis daarvan worden afwegingen gemaakt in relatie tot het achterland vanuit de Wieringerhoek. Wij willen niet dat andere functies in het gebied (kustzone) bij voorbaat moeten volgen of wijken en willen een integrale afweging kunnen maken, zowel inhoudelijk als bestuurlijk.	Zie antwoord op punt 9: hierover zijn afspraken gemaakt in de intentieverklaring
12	3. Wij verwachten dat het aankomende onderzoek voor de Wieringerhoek, hoewel	Idem punt 9

	niet wettelijk verplicht, integraal wordt ingestoken.	
13	Wij willen niet dat de onderzoeksuitkomsten, vertaald in waarden en gemeten in effecten, bij voorbaat beperkingen opleggen aan andere ruimtelijke functies in het gebied. Zie onze opmerkingen onder punt <i>Integrale (kust)visie</i> .	De maatregelen uit de beoordeling en het VKA worden besproken met de regionale partners. Ook in de stuurgroep voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust, wordt gekeken naar integraliteit.
14	Wij menen dat de belangen van recreatie en toerisme in verhouding moeten staan tot de doelstellingen van het project op gebied van water, ecologie en biodiversiteit. Dit geldt overigens ook voor zoetwater, energietransitie e.d.	Het beoordelingskader voor de MER bevat al deze elementen om een goede afweging mogelijk te maken.
15	Wij vinden dat er een integrale afweging dient plaats te vinden, anders gezegd: hier zien wij een rol voor de Stuurgroep. De verantwoordelijkheid voor het project blijft liggen bij het rijk (minister, BO MIRT).	Idem punt 9
16	Zoetwater Ten aanzien van het in de NRD omschreven neven doel zoetwatervoorraad in het IJsselmeer, zien wij de volgende onderstaande aandachtspunten. Wij verwachten dat deze in het onderzoek volledig worden meegenomen. 1. Wij verwachten dat de plannen procesmatig en inhoudelijk worden afgestemd met de Rijkswaterstaat-collega's die zich bezighouden met het berekenen van de ontwikkelingen in beschikbare m3 (kuub) zoetwater nu en in de toekomst	Deze procesmatige en inhoudelijke afstemming vindt reeds plaats en wordt gecontinueerd. Het is in dit verband goed te melden dat wordt aangesloten bij een van de voorgestelde maatregelen van het uitvoeringsprogramma Zoetwater 2022-2027 gericht op het verder beperken van de externe verzilting via de spui- en scheepvaartsluizen bij Den Oever.
17	2. In de NRD wordt gesteld dat rekening gehouden wordt met het belang van het IJsselmeer voor de zoetwaterwatervoorziening als neven doel. Wij maken ons echter ook zorgen aangezien alle alternatieven ervan uit gaan dat er lokaal een stuk IJsselmeer verbrakt en verondiept. En dergelijke ingrepen verkleinen de zoetwaterbuffer, waarbij het effect afhankelijk is van de grootte van het gebied. Er wordt ook aangegeven dat het effect van zout zoveel mogelijk gekwantificeerd zal worden. Wij constateren dat het effect van verondieping op de zoetwaterbuffer niet wordt genoemd. Wij verwachten meer duidelijkheid over hoe in het project het neven doel wordt geborgd.	Het is juist dat met de aanleg van verondiepingen en een zoet-zout overgang in het IJsselmeer de zoetwatervoorraad gering kleiner wordt. Dit effect wordt in de NRD niet expliciet genoemd maar zal worden meegenomen bij de beoordeling van het aspect waterkwantiteit zoals opgenomen in het beoordelingskader. De neven doelstelling van het project richt zich op de bescherming van de resterende zoetwatervoorraad zodat wordt voorkomen dat het meer (grootschalig) verzilt.

18	3. In het kader van het zoetwaterprogramma moeten de regio's iedere m3 extra watervraag verantwoorden. Daar horen ook de m3 zoetwater die het voorkeursalternatief gaan kosten tegenover te staan. Wij verzoeken dit in het onderzoek goed mee te nemen	Het effect op de watervraag zal worden meegenomen bij de beoordeling van het aspect waterkwantiteit zoals opgenomen in het beoordelingskader van de NRD.
19	4. Het meekoppelen van de zoutvang bij de spuisluizen wordt in de NRD genoemd als optie. Het overlopen van de zoutputten gebeurt alleen in extreme omstandigheden. Daarentegen speelt het verlies van de zoetwaterbuffer al eerder dus deze optie is niet altijd in te zetten als positieve meekoppeling. Wij verzoeken dit in het onderzoek goed mee te nemen.	Het project richt zich op het identificeren van een combinatie van (inrichtings)maatregelen die in samenhang leiden tot een betere bescherming van de zoetwatervoorraad. Daarbij wordt gekeken naar de effecten onder extreme (droge) en gemiddelde omstandigheden.
20	5. Naast de aandacht voor zoetwater in het IJsselmeer zien wij ook graag dat er rekening gehouden wordt met de effecten van het project op (zoute) kwel.	Zie paragraaf 2.1.3
21	Regionale Energie Strategie Noord-Holland Noord Als onderdeel van het nationaal Klimaatakkoord wordt momenteel in 30 Nederlandse energieregio's gewerkt aan een Regionale Energiestrategie (RES) om gezamenlijk invulling te geven aan de nationale ambitie van 35 TWh duurzame energieopwekking in 2030. De RES bestaat uit een zoektocht naar kansrijke locaties voor opwekking van duurzame energie en inzicht in de benodigde energie-infrastructuur en in het aanbod van duurzame warmtebronnen en de warmtevraag van de gebouwde omgeving. Wieringerhoek ligt binnen de RES-regio Noord-Holland Noord, waarvoor de concept-RES is gepresenteerd (zie link website). Het gaat om een eerste verkenning naar zoekgebieden en ambities als uitkomst van een uitgebreid bottom-up proces in de regio. De concept-RES is een tussenstap naar de RES 1.0 (juli 2021). Het IJsselmeer ter hoogte van de Wieringermeer en Westfriesland is in de concept-RES opgenomen als zoekgebied voor wind- en zonne-energie. Een klein deel van dit zoekgebied is nodig om de aangegeven zon- en windproductie te realiseren. De verschillende belangen (zoals natuur, recreatie, beschermde stadsgezichten) die spelen worden verder verkend in het vervolg. De haalbaarheid, wenselijkheid en invulling van de zoekgebieden worden de komende tijd nader onderzocht en uitgewerkt. Hierbij wordt zoveel als	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.

	mogelijk gezocht naar koppelkansen, bijv. natuurontwikkeling combineren met zonne-energie. Wij zien een sterke koppeling tussen dit RES-traject en het project Wieringerhoek. In de NRD is 'energie' enkel benoemd onder 'overige meekoppelkansen' maar wij vinden dit te summier. Wij raden aan om in uw project de energie-ontwikkelingen integraal mee te nemen, wetende dat het projectgebied daarvoor in beeld is.	
22	Landbouw en visserij Het IJsselmeer speelt een belangrijke rol in de economie van Noord-Holland. Niet alleen op het gebied van recreatie en toerisme, maar ook landbouw en visserij zijn belangrijke sectoren. 1. Vanuit de NRD wordt verder gewerkt richting het opstellen van het MER. Vanuit het belang van de landbouw geven wij de suggestie mee om een Landbouw Effect Rapportage (LER) op te stellen of een (M)KBA parallel aan het MER, waarmee de financiële kant van (o.a.) de landbouw systematisch in beeld wordt gebracht.	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.
23	2. Het gaat voor de landbouw niet alleen om de hoeveelheid beschikbaar land, maar ook om de kwaliteit van het water, en de mate waarin het watersysteem van voldoende zoetwater wordt voorzien. Wij verzoeken dit in het onderzoek goed mee te nemen.	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw. De beschikbaarheid van zoet water en de kwaliteit van het water in het IJsselmeer wordt onderzocht in de MER. Het project kent een nevendoelstelling gericht op het waarborgen van de zoetwatervoorraad vanwege het belang daarvan als drinkwater en water voor landbouw.
24	3. Wat betekenen de maatregelen voor de beroepsvisserij op het IJsselmeer? Wij verzoeken dit in het onderzoek goed mee te nemen.	De effecten van de alternatieven op de beroepsvisserij worden onderzocht in de MER.
25	Participatie Momenteel zitten we in de Covid-19 pandemie. De provincie ontvangt signalen vanuit de gemeenten dat de lokale bevolking moeite heeft om zich te organiseren/verenigen om als lokale samenleving volwaardig te participeren in diverse procedures. Dit is aanleiding voor regionale overheden om besluitvormingsprocessen te temporiseren. Wij verzoeken u vanuit deze optiek om de	Voor het antwoord op het punt van Participatie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.9 waar uitgelegd wordt hoe Participatie vorm krijgt tijdens de Corona maatregelen.

	opzet voor de participatie aan de actualiteit aan te passen.	

	Zienswijze 03	Registratienummer: 73623799
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Met grote zorg hebben wij kennis genomen van het Project Wieringerhoek. Enkele varianten (of onderdelen) van de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' (NRD) vormen bij realisatie ons inziens een ernstige bedreiging voor onze bedrijfsvoering en daarmee voor het voortbestaan van ons agrarische bedrijf.	U uit uw zorg bij de onderzoeksalternatief Over de Dijk. In het MER wordt het landbouwbelang meegenomen.
2	Zoet water Voldoende beschikbaar zoetwater is essentieel voor de teelt van onze gewassen en de watervoorziening van de dieren. Om hierin te voorzien zijn wij als bedrijf aangesloten bij de Watercoöperatie Oom Keeswegen u.a./hebben wij een hevel aangelegd. Wij hebben met de watercoöperatie geïnvesteerd in een hevelsysteem met een buizennetwerk, waarmee wij zoet IJsselmeerwater dicht bij onze bedrijven brengen waardoor wij - zonder overmatige belasting van de omgeving- beschikken over zoet water. We maken minimaal gebruik van pompen, en sloten en kanalen van niet-gebruikers blijven goed functioneren voor de afvoer van zoute kwel en hemelwater. Voor de werking van het hevelsysteem is het wel noodzakelijk dat kort achter de Wieringermeerdijk de hevels op voldoende diepte zoet water kunnen opnemen en niet worden gehinderd door zand, zandstromen, planten en andere obstakels.	Voor het antwoord op het punt van voldoende zoet water wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.
3	Zout water Zout water en verzilting van de gronden gaan ten koste van de opbrengsten en kwaliteit van onze producten en de mogelijkheden om de grond te bewerken. Elke wijziging van peilniveau, in zowel IJsselmeer als Wieringermeer, is direct merkbaar in de kweldruk en daarmee de aanvoer van zout kwelwater. Bij de onderzoekvarianten waarin water op of boven ons grondbewerkingsniveau in de Wieringermeer wordt gebracht zal de zoute kweldruk dan ook naar alle waarschijnlijkheid toenemen. Onderzoek naar de effecten hiervan is bij iedere verdere uitwerking zeker noodzakelijk.	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw. Effecten op de zoute kweldruk wordt meegenomen in het MER.

4	Wildschade Onevenwichtige natuurontwikkeling heeft al op diverse plaatsen in Nederland tot meer overlast dan toename van de natuur geleid. Vooroever en eilandprojecten hebben een grote aantrekkingskracht op met name ganzen die in grote getalen komen en veel schade aan natuur en landbouw aanrichten. Foeragerende ganzen zorgen voor vraatschade en vertrapte bodems. Vervolgens overnachten de ganzen op de veilige 'wet lands' en brengen daarmee veel stikstof en fosfaat in de weinig stikstof robuuste natuur. Gezien de huidige stikstofproblematiek en het vermeende aandeel van de landbouw hierop zal dit op termijn kunnen leiden tot allerlei restricties en bedrijfsbeperkingen. Ondanks alle mogelijke begrip voor de politiekmaatschappelijke wens voor natuurontwikkeling; de onvoorspelbaarheid van de uiteindelijke daadwerkelijke natuurrealisatie en diens effecten maken goed faunabeheer op voorhand moeilijk. De kans bestaat dat de natuur zich anders ontwikkelt dan is bedoeld. Door de ervaringen in het land met eerdere "anders gelopen" natuurontwikkelingsprojecten vrezen wij voor een plaag (zoals aanzienlijke ganzenoverlast) waarbij de kosten van faunabeheer zullen toenemen, maar compensatie van schade aan gewassen en bodem onbekend is.	Ganzenvraat is een aandachtspunt vooral in de beheersfase van het project. Zie hiervoor antwoord 2.1.5
5	Beschikbaarheid landbouwgronden De beschikbaarheid van kwalitatief goede landbouwgrond staat onder druk. Door uitbreiding van steden en dorpen, 'ruimte voor water', natuurprojecten, oprukkende industrieën terreinen met o.a. grote datacenters in de Wieringermeer en al wat ruimte vraagt, blijft er steeds minder ruimte over voor de agrarische sector. Wij merken dit door de toenemende grondprijzen en door verlies aan efficiëntie vanwege afbraak van de landbouwstructuur van de Wieringermeer. Waar mogelijk levert ons bedrijf een bijdrage aan de natuur-inclusieve landbouw, met o.a. akkerranden en wintervoedselakkers, en worden stappen gezet met betrekking tot de circulaire landbouw. De opbouw van ons bedrijf, met daarin bijvoorbeeld ook de zoetwatervoorziening, zijn echter wel investeringen van jaren in tijd en geld. De neveneffecten van elke gebiedsontwikkeling zal daarom individueel moeten worden belicht.	Effecten van maatregelen op agrarische bedrijven wordt meegenomen in het MER. De afname van landbouwgrond is daarbij een onderzoeksaspect. Voor een uitgebreid antwoord op het gebied van Landbouweffecten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3

6	Participatie Als direct omwonende/ondernemer van het Project Wieringerhoek, verwachten wij goed geïnformeerd te worden over de inhoud en de procedures van het project en wensen wij nadrukkelijk betrokken te worden bij de inhoud en keuzes van de varianten. De meeste (neven)effecten van het project op ons bedrijf zijn complex en moeilijk nu al te overzien, maar die zullen in de verdere planontwikkelingen wel voldoende onder de aandacht moeten komen.	U als belanghebbende wordt op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Voor het antwoord op het punt van Participatie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.9 waar uitgelegd wordt hoe Participatie vorm krijgt tijdens de Corona maatregelen. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.

	Zienswijze 04 hoogheemraadschap	Registratienummer73623625
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	In het kader van de Programmatistische Aanpak Grote Wateren (PAGW) is Rijkswaterstaat gestart met het project Wieringerhoek. In dit project worden mogelijke maatregelen verkend om het IJsselmeergebied ecologisch robuust en toekomstbestendig te maken, zodat het gebied de verschillende functies die het heeft duurzaam kan blijven vervullen. Sinds dinsdag 31 maart 2020 ligt de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het project Wieringerhoek ter inzage, waarin de beoogde onderzoeksanpak voor het milieueffectrapport is beschreven. Wij maken graag gebruik van dit moment om een reactie op dit document te geven.	Dank u voor uw inbreng.
2	In de NRD worden de doelen van het project Wieringerhoek beschreven. Hoofddoel is 'het versterken van het deltakarakter van de verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee door 'natuurlijke overgangen' te maken: van nat naar droog en van zout naar zoet'. Hierbij wordt aangegeven dat het ecologische hoofddoel twee subdoelen heeft, te weten het verbeteren van de connectiviteit voor vis en het creëren van diverse leefgebieden voor vissen en vogels. Aan het project is het nevenendoel meegegeven een bijdrage te leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. Na de droogte in 2018 heeft dit aspect meer gewicht gekregen en is het een integraal onderdeel van het project geworden. We zijn verheugd over de wijze waarop de zoutbeheersing en zoetwaterbeschikbaarheid in de huidige opzet in de NRD een plaats hebben gekregen.	Het nevenendoel is een belangrijk maatschappelijk belang dat met elke droge zomer aan belang wint.
3	Even kort opgesomd zien wij dit als volgt terugkomen: - Het garanderen van de zoetwaterfunctie van het IJsselmeer voor drinkwater en de landbouw is een van de opgaven; Een nevenendoel van het project was eerst beschreven als het leveren van een bijdrage aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. Vervolgens is hier een specificering op de doelstellingen gekomen waarbij	Het garanderen van de zoetwatervoorraad voor maatschappelijke functies als drinkwater en landbouw is een randvoorwaarde voor ons project.

	de zoutbeheersing niet langer een neven-doel is van het project, maar een integraal onderdeel vormt; - Tevens wordt als randvoorwaarde van het project nogmaals benoemd dat het IJsselmeer gebied de zoetwatervoorraad blijft voor drinkwater en de landbouw; - Als te beoordelen aspecten in het MER zijn zowel zoutbeheersing (zoutgehalte en beheersbaarheid zoutindringing) als waterkwaliteit en waterkwantiteit, in relatie tot gebruik, benoemd. Wij willen het belang van de zoetwaterfunctie van het IJsselmeer voor de uitvoering van de taken van het hoogheemraadschap nogmaals onderstrepen. Belangrijk daarbij is zowel de beheersing van zout als het behoud van het bergend vermogen. De beschikbaarheid van voldoende zoet water is cruciaal voor de economisch zeer belangrijke land- en tuinbouw in de kop van Noord-Holland.	
4	Rijkswaterstaat werkt in het project Wieringerhoek nauw samen met de verschillende partijen in het gebied, waaronder het hoogheemraadschap. Door gezamenlijk naar alle opgaven te kijken, kan dit een realistisch en gedragen plan voor dit gebied opleveren. We hebben er vertrouwen in dat de zoetwaterbeschikbaarheid voor de kop van Noord-Holland een volwaardige plek in het MER en dus het project gaat krijgen en kijken uit naar de verdere samenwerking.	Dank u voor uw vertrouwen en wij zien de samenwerking met vertrouwen tegemoet

	Zienswijze 05 drinkwaterbedrijf	Registratienummer 73623482
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Naar aanleiding van de Startnotitie en Notitie Reikwijdte en Detail (NRD) voor het Project Wieringerhoek heeft PWN met genoegen hiervan kennis genomen. De opgave om de gevolgen van klimaatverandering veerkrachtig te kunnen opvangen en een duuzaam gebruik te bevorderen, zodat de diverse maatschappelijke functies gekoppeld aan het IJsselmeergebied ook in de toekomst behouden kunnen blijven, is ook voor de drinkwatervoorziening in Noord-Holland in belangrijke mate relevant. Het uitgangspunt om daarbij een robuust ecosysteem te creëren, onderschrijven wij omdat dit de ecologische waterkwaliteit van het IJsselmeer ten goede komt. Een aspect dat zowel het natuurbelang als het drinkwaterbelang raakt. Daarnaast is het neven-doel van dit project om bij te dragen aan het tegengaan van verzilting ook voor de drinkwaterbereiding essentieel. Een goede chemische waterkwaliteit (met name een laag zoutgehalte) van het IJsselmeer is direct van invloed op de waterinname in Andijk. Wij zijn daarom blij om als partner bij te kunnen dragen	Dank voor de toelichting op uw belangen. Het belang van voldoende beschikbaarheid van zoet water wordt onderschreven. Het leveren van een bijdrage aan het tegengaan van zoutindringing is dan ook een doelstelling voor dit project. De zoetwatervoorziening en de gevolgen van de alternatieven daarop worden uitgebreid bestudeerd in de verkenning.

	aan dit project dat als zoekgebied voor maatregelen ook ons innamepunt Andijk omvat. De relatie tussen het IJsselmeer als zoetwaterbekken en de waterinname voor de drinkwatervoorziening in Noord-Holland wordt daarmee expliciet gelegd.	
2	Voor de Startnotitie en de NRD hebben wij een aantal suggesties die wij graag nog onder uw aandacht brengen. a. Voor seizoensmatig fluctuerende waterstanden met hoge peilen in winter en voorjaar en juist lage peilen in de zomer (pagina 13 van de Startnotitie) kan mogelijk aansluiting worden gezocht bij een te ontwikkelen zoetwaterbekken t.b.v. de drinkwatervoorziening. Bij voorkeur wordt een dergelijk zoetwaterbekken in de winter vol gezet en zakt het peil in de zomer verder uit.	Een mogelijk nieuw zoetwaterbekken van PWN is een meekoppelkans die onderzocht zal worden in de Verkenning.
3	b. Naast de bijdrage aan de zoutproblematiek (pagina 14 en 15 van de Startnotitie) zijn ook andere stoffen zoals zwevend stof, antropogene stoffen, algen en nutriënten voor de geschiktheid van het IJsselmeer als bron voor drinkwater. Een maatregelenpakket dat rekening hiermee houdt en tot merkbare verbetering leidt voor de waterinname zou vanuit het drinkwaterbelang zeer wenselijk zijn en ten goede komen aan een betere zuiveringsinspanning. Wat er niet in zit, hoeft er ook niet uitgehaald te worden. Ook een aanvullend maatregelenpakket ter voorkoming van verdere zoutindringing, naast de door Rijkswaterstaat al getroffen maatregelen (pagina 15 van de Startnotitie), zou zeer welkom zijn. Immers de zoutindringing via de Afsluitdijk blijft een relevante factor voor het zoutgehalte ter hoogte van de waterinname in Andijk. Voor het drinkwaterbelang is een ecologische én chemische waterkwaliteit van het IJsselmeer van essentieel belang en in dat kader is voor PWN een integrale benadering van het hoofddoel en het neven-doel (pagina 16 van de Startnotitie) noodzakelijk in de uitwerking van deze MIRT-Verkenningfase en de vrijwillige MER. Daarom denken wij graag mee in de uitwerking van een functionele zoetzoutovergang om de zoutproblematiek bij de waterinname in Andijk beter te beheersen en waar verder mogelijk terug te dringen. Voor wat betreft de meekoppelkansen (pagina 19 van de Startnotitie) zien wij mogelijkheden om natuurbelangen en mogelijk ook recreatiebelangen mee te nemen bij een te ontwikkelen zoetwaterbekken ten behoeve van de drinkwatervoorziening.. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een o.p.s.sage van een ondiepe zone waarbij o.a. nutriënten worden verwijderd (helofyten). Voor de verwachte zeespiegelstijging nemen wij aan dat het Deltaprogramma hier de basis vormt (pagina 22 van de Startnotitie). Het is goed om in de NRD terug te lezen dat het zoetwaterbekken een element is in de onderzoeksalternatieven. In dat kader wordt in	Op uw aanbod mee te denken bij de verdere uitwerking gaan wij graag in met bijzondere belangstelling voor de mogelijkheden die u ziet om natuurontwikkeling te combineren met de aanleg van een zoetwaterbekken en verbetering van de waterkwaliteit. Wij onderschrijven daarbij de door u aangegeven integrale uitwerking van hoofddoel en neven-doel. In lijn met uw wens voor een aanvullend maatregelenpakket is voor het uitvoeringsprogramma Zoetwater 2022-2017 door RWS een met deze verkenning samenhangend projectvoorstel ingediend, gericht op het verder voorkomen en beheersen van de zoutindringing bij Den Oever. De besluitvorming daarover zal in het najaar gaan plaatsvinden.

	opdracht van PWN momenteel een functioneel programma van Eisen uitgewerkt, zodat dit meegenomen kan worden in deze MIRT-Verkenning.	
4	Samengevat zijn wij blij met deze nieuwe verkenningsfase van het project en zien wij kansen om een bijdrage te leveren aan de doelen van het project. Wij zien uit naar de verdere samenwerking	Dank u voor het vertrouwen en we zien de samenwerking met plezier tegemoet

	Zienswijze 06	Registratienummer73622881
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Sinds een aantal maanden gaat er een gerucht rond over het project Wieringerhoek, waarbij het een optie is om delen van de Wieringermeer om te zetten naar Natuur. Na mijzelf in te hebben gelezen in de stukken die op internet te vinden zijn, maak ik mij zorgen over het plan genaamd "Over dijken". Na afgelopen jaren in de Wieringermeer geconfronteerd te zijn met de Omgevingsvisie Hollands Kroon, waarbij groten delen van de Wieringermeer als zoekgebied voor kassenbouw en datacenters werden gebruikt, is dit het volgende plan, waarmee vruchtbare landbouw grond opgeofferd wordt voor Natuur. In mijn ogen, als bewoner tegen het IJsselmeer aan, baart dit mij zorgen. Op dit moment wonen wij in een gebied waar landbouw zeer goed te bedrijven is. In de stukken op internet staat dat er economische waarde door middel van natuur gecreëerd kan worden. In mijn ogen kan deze waarde nooit meer zijn dan de huidige landbouw. De landbouw in de Wieringermeer is redelijk welvarend, wat geconcludeerd kan worden uit het feit dat bedrijven graag willen groeien. Hiervoor is grond noodzakelijk, wat nauwelijks te koop komt aangeboden, en als dit zo is, gaat dit tegen torenhoge prijzen. Een plan om landbouwgrond om te zetten in natuur, helpt hier zeker niet bij.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1.
2	Wat mij tevens zorgen baart in dit plan, is dat er langs de IJsselmeerdijk over een grote breedte "overstromingsland" wordt gecreëerd. Werken de hevels nog wel dan die nu over de dijk liggen, waarmee grote stukken land worden beregend in tijden van droogte, maar ook waar meerdere melkveehouderij bedrijven gebruik van maken om koeien te laten drinken en mest emissie arm mee uit te rijden?	Voor het antwoord op het punt van voldoende zoet water wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.
3	Daarnaast gaat deze strook met "overstromingsland" zorgen voor de wel bekende muggen. Deze zijn nu al actief langs de dijken, maar wat gaat hiermee gebeuren als er een grote broedplaats hiervoor wordt aangelegd? Ik kan me zomaar voorstellen dat dit niet bijdraagt aan enig	Voor dit antwoord wordt verwezen naar paragraaf 2.1.8 en de bijlage IV van de Nota van Antwoord voor een uitgebreid antwoord op mogelijke muggenoverlast als gevolg van het project.

	toerisme, maar ook niet aan de leefbaarheid voor bewoners.	
4	Hierbij wil ik mijn zienswijze afronden, ik maak mij zorgen over de plannen die er nu liggen, en vooral de snelheid waarmee dit project op de planning staat.	Uw zorgen om de snelheid van de plannen is begrijpelijk. In paragraaf 2.1.9 vindt u een overzicht van het bijgestelde stappenplan voor het project om in deze tijd tot een VKA te komen.

	Zienswijze 07	Registratienummer 73622438
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Hierbij bied ik u de zienswijze aan van Jachthaven Andijk B.V. (Jachthaven Andijk) over de startbeslissing en de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het project Wieringerhoek. Startbeslissing: Pagina 6: In de tweede alinea wordt aangegeven dat het nodig is om habitats toe te voegen “<i>vooral langs de randen van het IJsselmeer</i>”. Jachthaven Andijk heeft als zienswijze dat, als maatregelen nodig zijn in de Wieringerhoek, deze inderdaad zoveel mogelijk langs de randen van het IJsselmeer moeten komen, maar buiten de kom tussen Medemblik en Andijk moeten blijven, vanwege het belang van de openheid en bevaarbaarheid van deze kom én het “open” IJsselmeer. De watersport als sector heeft hier belang bij, maar voor Jachthaven Andijk is dat een existentieel belang. Jachthaven Andijk maakt deel uit van verschillende netwerken, zoals: - “De IJsselmeerhavens”: Marina Den Oever, Marina Makkum, Marina Volendam, Jachthaven Lelystad Haven, Jachthaven Waterland Monnickendam en Marina Muiderzand/Almere; - “North Sea Route”: Dover Marina (UK), Tollesbury (UK), Royal Belgium Sailing Club Zeebrugge (B), Mercator Marine Oostende (B), Koninklijke Yachtclub Nieuwpoort (BE), Calais (F), Boulogne-sur-Mer (F), 3 havens in Duinkerken (F), Etaples-sur-Mer (F), Gravelines (F) en Marina Port Zélande (NL).	In de Verkenning worden meerdere Onderzoeksalternatieven onderzocht en integraal beoordeeld op thema's als doelbereik, kosten, draagvlak en (milieu)effecten. Mogelijke effecten op de bevaarbaarheid en de functionaliteit van de havens in het gebied zal onderzocht worden in de verkenning. Maatregelen langs de randen van het IJsselmeer in de kom van Andijk zijn niet opgenomen in de onderzoeksalternatieven die onderzocht zullen worden in de verkenning. Er wordt naar aanleiding van de zienswijzen ook niet overwogen om deze op dit moment aan de te onderzoeken alternatieven toe te voegen.
2	Jachthaven Andijk biedt rechtsreeks werkgelegenheid aan 9 medewerkers. Op Jachthaven Andijk zijn bovendien 6 bedrijven gevestigd die op het terrein van de haven het overgrote deel van hun omzet realiseren. Zowel de mogelijkheid om, zeilend, de haven in en uit te komen, en van daaruit zeilend in diverse richtingen (Den Oever/Waddeneilanden/zee, Friesland, Enkhuizen/Lemmer, Urk, Ketelmeer, Markermeer) als de mogelijkheid om “voor de deur” het nu nog open IJsselmeer te bezeilen, zijn	Bij het afwegen van de diverse alternatieven zal de functionaliteit van de havens meegenomen worden. Er wordt echter niet gekeken naar effecten op de werkgelegenheid per bedrijf maar naar het geheel van de recreatieve sector.

	voor ons onmis(ken)bare “verkoopfactoren”. Daarmee bedoelen we niet dat we ons tegen alle ingrepen zullen verzetten, maar wel dat naar onze wijze van zien deze “verkoopfactoren” een prominente rol moeten krijgen bij het afwegen van de voor- en nadelen van de verschillende opties.	
3	<i>Pagina 10:</i> In de vijfde alinea worden de verschillende factoren van betekenis van het IJsselmeergebied opgesomd. Drinkwatervoorziening, en leefgebied, pleisterplaats en kraamkamer vogels en vissen. Niet onvermeld mag volgens ons blijven dat het IJsselmeergebied ook van grote betekenis is voor de economie (recreatie/watersport/scheepvaart), en bovendien een enorme landschappelijke betekenis heeft, omdat het één van de grootste inland watervlaktes is in de wijde omgeving. Het open karakter met de vrije zichtlijnen zijn uniek, en het beschermen waard.	De economische functies van de onderzoeksalternatieven wordt meegenomen in het hoofdstuk wonen en werken waar aandacht zal worden geschonken aan scheepvaart en recreatie. De zichtlijnen en de openheid van het gebied zijn o.a. goed beschreven in de 10 gouden regels van Frits Palmboom. Deze aspecten worden dan ook meegenomen in het onderdeel landschap en cultuurhistorie
4	<i>Pagina 6, 1.1, eerste alinea:</i> Hier worden de verschillende factoren van betekenis van het IJsselmeergebied opgesomd. Drinkwatervoorziening, natuur, landbouw en recreatie worden genoemd. Ook wordt aangegeven dat het IJsselmeergebied het grootste aaneengesloten zoetwatergebied in Noordwest-Europa is. Daarbij moet ook de enorme landschappelijke betekenis worden genoemd. Het open karakter met de vrije zichtlijnen zijn uniek, een belangrijke verkoopfactor voor ons bedrijf, maar ook landschappelijk het beschermen waard.	De zichtlijnen en de openheid van het gebied zijn o.a. goed beschreven in de 10 gouden regels van Frits Palmboom. Deze aspecten worden dan ook meegenomen in het onderdeel landschap en cultuurhistorie
5	<i>Pagina 11, 1.4, kopje “Reageren”:</i> Hier wordt aangegeven op welke onderwerpen de ministers inbreng op prijs stellen. In dit rijtje staan de belangen van bedrijven als Jachthaven Andijk niet als onderwerp benoemd. Zelfs economie staat als onderwerp niet benoemd. Onze zienswijze is dat inbreng op die gebieden ook onontbeerlijk is om de juiste beslissingen te kunnen nemen. Bij de 4 (voorbeeld?)vragen missen wij nog de vraag welke nadelen de verschillende alternatieven kunnen hebben. Voor een juiste beslissingen is volgens ons ook de informatie over mogelijke nadelen van de voorstellen, op allerlei gebieden, van groot belang.	De effecten op individuele bedrijven wordt in de verkenning niet onderzocht. Dit kan ook niet omdat we niet van u mogen vragen om uw bedrijfsgegevens beschikbaar te stellen vanwege de privacywet. Wel worden de effecten op de sector in zijn algemeenheid beschouwd. Na afweging van alle voor- en nadelen wordt het Voorkeursalternatief vastgesteld en onderbouwd.
6	<i>Pagina 12/13, 2.1:</i> In deze paragraaf worden wederom drinkwatervoorziening en natuur genoemd als belangrijke functies van het IJsselmeergebied. Ook hier missen wij de economische en	De effecten van de functies op het gebied van wonen en werken zullen worden onderzocht

	maatschappelijke belangen. Volgens ons dienen die ook hier te worden genoemd.	
7	In de derde alinea op pagina 13 wordt gemeld dat de inrichtingsmaatregelen het beste kunnen worden gerealiseerd aan de randen van het IJsselmeer. Onze zienswijze is dat de kom tussen Medemblik en Andijk moet worden ontzien, vanwege het belang van de openheid en bevaarbaarheid van deze kom voor de watersport in het algemeen en Jachthaven Andijk in het bijzonder.	Zie antwoord op punt 1; in de te onderzoeken alternatieven zijn geen vooroevermaatregelen opgenomen in de kom.
8	<i>Pagina 16:</i> In de derde alinea worden waterveiligheid en zoetwatervoorziening genoemd als cruciale maatschappelijke belangen. Onze zienswijze is dat het landschappelijk belang en de economische belangen hier ook als cruciale belangen moeten worden genoemd. Tenminste in de onderzoeksfase dienen deze belangen een volwaardige plaats te krijgen, evenwaardig aan de wel genoemde belangen. Pas bij de uiteindelijke besluitvorming moet, volgens onze wijze van zien, de afweging worden gemaakt welk belang in welke mate prevaleert.	De effecten van de verschillende aspecten worden in beeld gebracht. Hierbij is het ene aspect niet zwaarder gewogen dan het andere aspect. De effecten worden objectief in beeld gebracht waarbij de lezer zelf kan bepalen welke effecten voor hem/haar het zwaarst wegen.
9	<i>Pagina 19, derde alinea:</i> Hier wordt aangegeven dat de Wieringerhoek door de integrale aanpak kenmerken kan krijgen zoals waterplantenvelden, helder water en eilanden. Met klem benadrukken wij dat waterplanten en watersport alleen op afstand met elkaar samen kunnen bestaan. Dat kan horizontale of verticale afstand zijn. Bij het realiseren van gebieden met waterplanten moet volgens ons gewaarborgd worden dat die afstand blijft bestaan. De woekering van waterplanten in het Marker-meer, het IJmeer en de Randmeren boezemt ons grote vrees is, en wij willen graag garanties dat die woekering in ons gebied niet zal plaatshebben. De voorspelling/gedachte/wens dat het “maar enkele jaren zal duren”, omdat daarna bodembedekkers zullen overheersen, biedt ons onvoldoende perspectief. Imago/reputatie komt te voet en gaat te paard, en een probleem als slechte bevaarbaarheid waterplanten zal de reputatie van ons gebied voor vele jaren teniet doen, en het is de vraag of we er ooit in zullen slagen de oude reputatie weer te herkrijgen.	In een natuurlijk ecosysteem vervullen waterplanten een belangrijke rol. In hun levenscyclus hebben veel (fauna)soorten dit soort gebied nodig om groot te kunnen worden. Bijvoorbeeld, velden met ondergedoken waterplanten vormen foerageer- en opgroeigebied voor jonge vissen. Waterplanten zijn daarmee essentieel voor een gezond ecosysteem. Het zal daarbij van belang zijn om deze velden op een locatie te leggen waarbij recreatievaart er minder last van zal hebben; bijvoorbeeld niet in de vaargeul net buiten de recreatiehavens. De gevolgen van de ligging van de velden voor recreatief gebruik van het gebied zullen in beeld gebracht worden in het MER, zodat de belangen door bevoegd gezag afgewogen kunnen worden.
10	<i>Pagina 23, paragraaf 3.1, omkaderde gedeelte:</i>	Na afweging van alle voor- en nadelen wordt het

	De stelling is dat wordt onderzocht wat de meest effectieve en kansrijke onderdelen van de verschillende alternatieven zijn. Voor een juiste beslissingen dienen in onze visie is óók de mogelijke nadelen van de alternatieven, op de gebieden drinkwatervoorziening, natuur, landschappelijke waarde en economie deel uit te maken van de afweging. Elders in deze zienswijze gaan wij inhoudelijk in op die nadelen.	Voorkeursalternatief vastgesteld en onderbouwd.
11	<i>Pagina 24, Afbeelding 3.1:</i> Naar onze wijze van zien voldoen de onderzoeksalternatieven “Grote Kreupel” en “IJsselmeer Archipel” niet aan het al in de inleiding van de startbeslissing en op pagina 13 van de NRD genoemde criterium “aan de randen van het IJsselmeer”. De “Grote Kreupel” ligt voor Jachthaven Andijk midden in één van de meest gebruikte vaarroutes, namelijk vanuit Andijk naar het noordoosten, waarmee bestemmingen als Friesland, Ketelmeer, Enkhuizen/Markermeer worden belemmerd. Watersporters zullen Andijk, maar ook Medemblik bij zo’n belemmering veel minder aantrekkelijk vinden, als bestemming en als vaste ligplaats. Voor Jachthaven Andijk is dat een grote bedreiging. Datzelfde geldt voor “IJsselmeer Archipel”. Mogelijk kunnen nog vaarroutes tussen de eilanden worden gehandhaafd, maar de landschappelijke waarden, het “open” IJsselmeer, een van de belangrijke verkoopfactoren van Andijk en Medemblik, zo niet van alle jachthavens aan het IJsselmeer, zal nagenoeg volledig verdwijnen. Wij hebben ernstig bezwaar tegen zowel “Grote Kreupel” als “IJsselmeer Archipel”. “Grote Kreupel” wordt dan nog genoemd als mogelijk nieuwe vaarbestemming. Naar onze wijze van zien is dat geen realistische, en zelfs een gevaarlijke optie. Zeilers vanuit Andijk (en Medemblik) zoeken dit soort bestemmingen over het algemeen niet wanneer ze zo dichtbij liggen. De gedachte dat de eilanden wellicht per sloep zouden kunnen worden bereikt, is naar onze wijze van zien een gevaarlijke. Het IJsselmeer is “groot water”, en een belangrijk watersportgebied, maar zowel geliefd als gevreesd. Om het IJsselmeer te bevaren zijn een goed schip en een goede schipper nodig. Als één van de twee niet in orde is, gaat het mis. Als de eilanden een geliefde bestemming voor sloepen zouden worden, is het voorspel- en voorstelbaar dat op een mooie zomerdag 's ochtends honderd sloepen naar de eilanden vertrekken, en 's middags, na een weersomslag, de KNRM er twintig van het water mag plukken, al dan niet met slachtoffers. Jachthaven Andijk ziet “Over dijken” en “Tussen	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1

	meer en zee" als de enige twee haalbare alternatieven.	
12	<i>Pagina 25 en verder, Over dijken:</i> Jachthaven Andijk vindt het belangrijk dat in dit alternatief de weidsheid van het open water grotendeels behouden blijft. Weliswaar komt er een helofytenmoeras van 250 ha dat de kaap tussen Enkhuizen en Medemblik vergroot, maar er lijkt voldoende ruimte tussen dit gebied en het Kreupeleiland te blijven. Het open karakter van het IJsselmeer zal door dit alternatief niet onaanvaardbaar worden aangetast, en het vaargebied zal wel kleiner worden, de vaarmogelijkheden naar de sluis bij Den Oever zullen worden beperkt, maar dit alles achten wij, de overige belangen in aanmerking genomen, niet volstrekt onacceptabel.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
13	<i>Pagina 30 en verder, Tussen meer en zee:</i> Jachthaven Andijk vindt dit, vanuit het perspectief van het belang van de watersport in het algemeen en het belang van Jachthaven Andijk in het bijzonder, het minst bedreigende alternatief. Wel dient de beheerder er bij dit alternatief voor te zorgen dat de waterplanten op afstand blijven, horizontaal of verticaal, van de watersportgebieden. Wij vragen, maar dat geldt bij alle vier alternatieven, hiervoor waarborgen.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
14	<i>Pagina 55:</i> Onder het kopje "Landschap (ruimtelijke kwaliteit)" wordt aangegeven dat de Waddenzee werelderfgoed is. Naar onze wijze van zien dient hierbij ook te worden aangegeven dat de Westfriese Omringdijk een provinciaal monument (provincie Noord-Holland) is. De volgende drie kernwaarden zijn daarvoor van belang: - de landschappelijke karakteristiek: de landschapstypen en de belangrijkste kenmerken van deze landschappen. - openheid en ruimtebeleving: de beleving van de vrije open ruimte, de horizon en de oriëntatiepunten. - de ruimtelijke dragers: de driedimensionale structuren en lijnen die in het (vlakke) landschap het beeld bepalen en begrenzen. Denk hierbij aan bebouwingslinten, bomenlanen en dijken. Tussen Medemblik en Schardam ligt het enige stuk waar de omringdijk nog grotendeels "aan zee" (IJsselmeer en Markermeer) ligt, en waar de openheid en ruimtebeleving richting water en vanaf het water in stand zijn gebleven. Het is voor de monumentale waarde van belang dat eilanden voor of nabij de kust deze kernwaarden niet aantasten.	De Westfriese omringdijk is door meerderen aangegeven als een object dat meegenomen moet worden in de beoordeling van de aspecten cultuurhistorie en landschap. Dit verzoek heeft de commissie MER in haar advies overgenomen. Dit punt wordt derhalve in het MER meegenomen.
15	<i>Pagina 56, Woon- werk- en leefomgeving:</i> In de tweede alinea wordt aangegeven dat het gebied havens voor recreatievaart kent in Den	De havens bij Andijk zullen toegevoegd worden aan de lijst havens in het gebied.

	Oever, Medemblik en Enkhuizen. Wij verzoeken u er rekening mee te houden, en in dit soort teksten te vermelden, dat ook in Andijk 2 havens gevestigd zijn, met in totaal zo'n 600 ligplaatsen.	
16	Wij verzoeken u de startbeslissing en de NRD aan te passen aan onze zienswijze, en in het verdere traject, tot en met de uitvoering, rekening te houden met onze zienswijze.	In hoofdstuk 4 van de Nota van Antwoord is te zien welke wijzigingen op de nota zijn gemaakt. De NRD en de nota van antwoord samen vormen de basis van het MER. De NRD zelf wordt niet opnieuw gepubliceerd

	Zienswijze 08	Registratienummer 73622353
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Visie vanuit Stadshavens Medemblik B.V. ten aanzien van project "Wieringerhoek" Inmiddels hebben wij ons verdiept in de notitie reikwijdte en detailniveau "Wieringerhoek" van Rijkswaterstaat om de biodiversiteit en habitats in het IJsselmeer te vergroten. Dit is naar ons idee een goed initiatief, wel hebben wij enkele aanvullingen op de voorkeuren zoals reeds door het Regatta Center zijn aangegeven inzake voor de geschetste situaties in deze notitie. <i>De aanvullingen betreffen de mogelijkheid om nieuwe watersporters kennis te laten maken met het IJsselmeer en hiermee het sloepennetwerk te vergroten in Noord Holland Noord.</i> Te weten:	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
2	Onderzoeksalternatief 1 "Over Dijken" Dit onderzoeksalternatief heeft verreweg onze grootste voorkeur daar het vaarwater niet al te veel aangetast wordt en vaarroutes richting Medemblik onbelemmerd blijven. Tevens kunnen de vele (inter)nationale wedstrijden, die jaarlijks bij Regatta Center Medemblik plaatsvinden, zonder enige belemmering doorgang vinden. Hierdoor blijft de locatie dan ook aantrekkelijk voor de (inter)nationale watersport. Regatta Center Medemblik staat tenslotte hoog aangeschreven in de internationale watersportwereld vanwege het ruime en onbelemmerde wedstrijdwater. <i>Bij dit onderzoeksalternatief 1 willen wij aangeven dat Medemblik direct een ontsluiting heeft met de binnenwateren van Noord Holland. Medemblik is aangesloten bij het Sloepennetwerk. Een sloepentocht door het hart van Noord-Holland levert de deelnemers doorgaans prachtige plaatjes op, gekenmerkt door vergezichten over het vlakke land, bollenvelden en rietkragen met tal van leuke stadjes en dorpjes als trekpleister en pauzeplaatsen. Deze route gaat van start in Medemblik, vroeg-Middeleeuws stadje aan het IJsselmeer. De tocht voert de bootreizigers via Middenmeer en het Kolhornerdiep naar Waarland,</i>	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven. De samenhang tussen project Wieringerhoek en de kustvisie wordt daar nader beschreven.

	<i>een van oudsher moerassig gebied dat voor de inpoldering bestond uit talloze meertjes en eilandjes, een eldorado voor liefhebbers van riviértjes, beken en kreken, inclusief de daaraan verwante fauna.</i> <i>Als Stadshavens Medemblik zouden wij willen voorstellen om het sloepvaren ook door te trekken naar het IJsselmeer, dan wel tussen de beschuttingen van een klein dijklichaam. Waarbij het dan mogelijk zou moeten worden om vanuit Medemblik richting Den Oever te varen, nieuwe watersporters kunnen dan van zowel dan beschut varen en toch genieten van de weidse natuur van het grote water.</i>	
3	Onderzoeksalternatief 2 “Tussen Meer en Zee” In dit onderzoeksalternatief ziet Regatta Center Medemblik geen bezwaar daar alles bevaarbaar blijft richting Medemblik. Bij dit onderzoeksalternatief kan alles doorgang vinden zoals voorheen en zullen de diverse (inter)nationale watersport evenementen de gang naar Regatta Center Medemblik blijven vinden. Medemblik en Regatta Center Medemblik zullen dan ook op de kaart blijven staan van de (inter)nationale topsport.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
4	<i>Bij onderzoeksalternatief 2, zie wij ook een aanvulling, indien er een golfbreker wordt geplaatst voor de “zogenaamde stoomhaven” nabij het stoommachine museum aan de Oosterdijk, dan ontstaat hier ook een vaargebied voor bijvoorbeeld sloepen en tevens zijn daar steigers waar men kan afmeren en het museum kan bezoeken. De kom van de “stoomhaven” zal een rustiger karakter krijgen, als de golfslag niet meer direct op de kust komt, dan bevordert het watertoerisme en de habitats en ecosystemen.</i> <i>Dit staat het wedstrijdwater niet in de weg. De gemeente Medemblik wordt door dit voorstel wel aantrekkelijker voor de watersporter, men zou tevens slaappleatsen kunnen creëren in het centrum van Medemblik, zodat Medemblik een tussenstop wordt in het sloepennetwerk.</i>	Uw aanvulling zal als meekoppelkans worden meegenomen in de Kustvisie.
5	Onderzoeksalternatief 3 “Grote Kreupel” In de situatieschets van onderzoeksalternatief 3 waar het huidige eiland uitgebreid zal worden voor de kust van Medemblik zien wij meerdere obstakels. De vaarroutes richting Medemblik en het vrije vaarwater voor de kust van Medemblik worden aanzienlijk aangetast. Hierdoor verwachten wij dat de watersporters Medemblik en Regatta Center Medemblik minder snel zullen aandoen en uit zullen wijken naar andere havens. Tevens ligt een deel van het nieuw aan te leggen natuurgebied in het huidige wedstrijdwater. Zie bijlage 1. Door de vermindering van het wedstrijdwater kunnen er minder wedstrijdbanen worden uitgezet met als	Het wedstrijdgebied voor de zeilsport wordt meegenomen in de verkenning.

	resultaat een vermindering van het aantal grote (inter)nationale watersport evenementen. Een natuurgebied zoals deze veroorzaakt ook de nodige windschaduw en windverstoring welke ook de kwaliteiten van het wedstrijdwater aantasten. Deze punten leveren gezamenlijk een vermindering van het aantal evenementen en dus een afname in de inkomsten van Regatta Center Medemblik en Gemeente Medemblik.	
6	Onderzoeksalternatief 4 "IJsselmeer Archipel" Dit onderzoeksalternatief levert voor de watersport in Medemblik de meeste beperkingen op. De eilanden liggen erg verspreid waardoor de vaarroute naar Medemblik en ook het wedstrijdwater ernstig verminderd. Dit zal uiteindelijk resulteren in minder watersporttoerisme voor Medemblik en de (inter)nationale wedstrijdorganisaties zullen Regatta Center Medemblik links laten liggen en uitwijken naar andere locaties. Zoals ook bij onderzoeksalternatief 3 is genoemd levert dit een ernstige vermindering van het wedstrijdwater op en een kwaliteitsvermindering door de windschaduw en windverstoring. Daarnaast biedt dit alternatief geen recreatiemogelijkheden aan watersporters. Dit draagt in geen zins bij aan de recreatie op het IJsselmeer.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
7	Waterpeil IJsselmeer: In deze notitie staat diverse keren benoemd dat een wisselend waterpeil erg belangrijk is voor de te creëren habitats en ecosystemen. In de meeste gevallen staat er beschreven dat dit bereikt wordt door het omsluiten van het natuurgebied door middel van een dijk en daarbinnen het waterpeil naar seizoenen aan te passen. Dit levert voor de huidige watersport geen probleem op echter als deze fluctuerende waterpeilen op het gehele IJsselmeer worden toegepast kan dit ernstige problemen opleveren voor de dieptes in de havens.	Natuurlijk (fluctuerend) peilbeheer in het IJsselmeer is in strijd met het genomen peilbesluit. Het vastgestelde peilbesluit Het peil wordt gereguleerd omdat dit voor de waterveiligheid en het op peil houden van de zoetwatervoorraad in het meer noodzakelijk is. Vasthouden aan het peilbesluit is dan ook een uitgangspunt voor dit project. Het vastgestelde peilbeheer is met zijn beperkte fluctuaties wel een natuurlijker peil dan voorheen, maar geen volledig natuurlijk peil. Natuurlijk peilbeheer kan alleen in afgesloten deelelementen toegepast worden, het onderzoeken van de mogelijkheden daarvan maakt wel onderdeel uit van deze verkenning. Er worden, gezien de beoogde ligging van deze deelelementen, geen gevolgen voor dieptes in de havens verwacht.

	Bij deze hopen wij dat u onze visie meeneemt in de keuze welk onderzoeksalternatief uiteindelijk gerealiseerd zal worden. Wij zouden heel graag nauw betrokken willen blijven bij dit keuzeprocess en worden daarom graag op de hoogte gehouden van de eventuele ontwikkelingen. Wij zijn zeer bereid om mee te denken in dit proces.	U als belanghebbende wordt op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Ook wordt u uitgenodigd deel te nemen aan de klankbordgroep. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.

Bijlage 1: Bezetting wedstrijdwater tijdens grote evenementen. De cirkels representeren de ruimte die een wedstrijdbaan in beslag neemt. –zie bijlage 2 bij deze nota

	Zienswijze 09	Registratienummer 73621888
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Landbouw(grond): • Citaat: “Langs de binnendijkse kant van de Wieringermeer liggen verschillende natuurgebieden. Er zijn plannen om middels grondruil een aantal van deze gebieden uit te breiden en te verbinden. Hier liggen wellicht mogelijkheden om de binnendijkse maatregelen deels zodanig uit te voeren dat deze aansluiten op de ambities vanuit het project Wieringerhoek”. Gezien de huidige en alom toenemende landhonger hoor ik graag van u met welke grond u de voor Wieringerhoek benodigde grond wil ruilen. Daarnaast zijn de boeren in het zoekgebied niet altijd eigenaar van de grond, maar pachters. Hoe gaat u hiermee om?	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw
2	De hevels (zie de kaart op de bijlage) waarmee ongeveer 5000 hectare beregend wordt, halen hun water uit het IJsselmeer. Als de oevers worden verbreed, kan het water niet bij de hevels komen. Als er inhammen gemaakt worden voor de hevels, stromen de hevels vol met zand of liggen straks droog; Welke effecten heeft de Wieringerhoek op de kwel? Wat is het effect van het nieuwe waterpeil op de aangrenzende landbouwgrond?	Voor het antwoord op het punt van voldoende zoet water wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.
3	U spreekt van een MER maar niet over een LER (Landbouw Effecten Rapportage), wat toch een belangrijk onderzoek is voor uw startbeslissing;	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.
4	Sommige stukken krijgen een eigen peilbeheer. Welk effect heeft dit op de	Of en zo ja sommige stukken een eigen peilbeheer krijgen is onderdeel van het Voorkeursalternatief. Om dat

	naastgelegen land- en tuinbouwgrond, zeker in het najaar, de oogsttijd?	samen te kunnen stellen wordt gekeken naar de effecten van deze mogelijkheid. De effecten op landbouw worden hierbij meegenomen
5	Heeft dit plan beperkingen als gevolg voor de groei van de bedrijven, de bouw van een schuur en de voortzetting van het bedrijf door de volgende generatie?	Dat is op dit moment niet te zeggen, daar het nog niet duidelijk is welk voorkeursalternatief wordt gekozen. Zie verder paragraaf 2.1.3
6	Citaat: "In dit gebied zijn vele functies aanwezig. Het behoud van deze functies zijn weliswaar niet hard verankert in wet- of regelgeving, maar zijn wel degelijk bijzonder relevant om rekening mee te houden. Te noemen zijn (niet limitatief) • De watersport in het algemeen en de internationale zeilwedstrijden in Medemblik in het bijzonder. • De landbouw als een van de pijlers van de economie van de Wieringermeer • De cultuurhistorische en archeologische waarden • De visserij waarbij de Fuikenvisserij (paling) de bekendste is • De scheepvaart (de route Urk-Den Oever) ";	
7	Wat zijn de gevolgen voor de landbouw als u schrijft: Het behoud van deze functies zijn niet hard verankerd in wet- of regelgeving?	Dit zijn functies die al bestaan in het gebied en waar rekening mee gehouden moet worden in de ontwikkeling van de plannen.
8	Overlast: Er zijn nu al heel veel muggen, dat zal alleen maar erger worden;	In het algemene antwoord 2.1.8 en de bijlage wordt hier uitgebreid op ingegaan
9	Door de beoogde rietvelden bestaat een grote kans op toename van overlast van ganzen en aalscholvers (en dus stikstof). Welke effect heeft dit op de gewassen en op de weidevogels?	Zie voor een uitgebreid antwoord hierop paragraaf 2.1.3
10	(Zout) waterproblematiek of economische en recreatieve ontwikkelingen: Onderstaand enkele citaten uit uw startbeslissingsdocument. U draait de zaken om; uw nevendoelen zouden hoofddoelen moeten zijn.	
11	Citaat: " Zoutproblematiek is een maatschappelijk belangrijk <i>nevendoeel</i> . Maar deze opgave is niet alleenstaand. In het gebied zijn meerdere wensen om de leefbaarheid van het gebied te vergroten en daarmee de *economische aantrekkelijkheid te vergroten".	Het maatschappelijk belang voor het behouden van de strategische zoetwatervoorraad is door de droge zomers zeer duidelijk geworden. Daarmee is het inderdaad een zeer belangrijke doelstelling geworden voor het project.
12	Citaat: Verbetering van de ecologische kwaliteit is een voorwaarde voor economische en recreatieve ontwikkelingen van bijvoorbeeld de Metropool Regio Amsterdam ; • Citaat: "Versterken van het deltakarakter van de verbinding IJsselmeer-Waddenzee door natuurlijke overgangen te creëren. Het <i>nevendoeel</i> is: Een bijdrage leveren aan de	Het project is onderdeel van de Programmatische Aanpak Grote Wateren. Dat programma heeft als overkoepelende doelstelling het maken van een ecologisch robuust ecosysteem dat verandering aan kan. Daaruit is de hoofddoelstelling van het project afgeleid. Specifiek voor de situatie in de Wieringerhoek is dit de zoet-zout overgang en de problemen

	bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer”. • Citaat: “In de gemeente Hollands Kroon is ook het project “de Kop Werkt” waarbij concrete plannen worden ontwikkeld om de recreatieve waarde van dit gebied te versterken met name door het IJsselmeer beter te benutten (ontwikkelen van stranden tot een informatieve fietsroute) De zoutwaterproblematiek wordt in uw rapport een <i>nevendoel</i> genoemd. Net als een bijdrage leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad. Wij maken ons juist zorgen om verzilting; het water verzout. Het is van het grootste belang dat wij over voldoende zoet water beschikken. Als er een stilstaand water gebied van gemaakt wordt, is de kans aannemelijk dat het water zouter wordt, misschien vervuult met blauwalg of vol komt met waterplanten. Recreatieve ontwikkelingen vanuit Amsterdam zijn hier voor ons van ondergeschikt belang.	met zoutindringing. Daarom is voor dit project op dat punt een doelstelling toegevoegd. Dat dat een nevendoelstelling wordt genoemd heeft te maken dat het in aanvulling op het overkoepelende doel van PAGW is opgenomen, niet dat het minder belangrijk zou zijn.
13	Eilanden in IJsselmeer: Wat gebeurt er met de opslag en de doorstroombaarheid?	Het effect op de doorstroombaarheid zal modelmatig worden getoetst. Uitgangspunt van het project daarbij is dat de toekomstige afvoercapaciteit van de pompen en de spuisluizen niet negatief wordt beïnvloed door de ecologische inrichtingsmaatregelen waaronder de aanleg van eilanden. Het effect op de totale zoetwateropslag in het IJsselmeer wordt in het MER in beeld gebracht.
14	Participatie: • Citaat: “De stuurgroep Afsluitdijk wordt op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang. Maar er is ook de wens voor een stuurgroep specifiek voor dit gebied. Er zijn er heel veel organisaties en soms ook individuele personen die een belang hebben en graag willen meedenken en meedoen. Die zijn vertegenwoordigd in de zogenaamde werkateliers en worden uitgenodigd voor de verschillende te organiseren bijeenkomsten”. Hier staat letterlijk dat de Stuurgroep Afsluitdijk op gezette tijden geïnformeerd wordt over de voortgang, dus pas achteraf. Dat is geen participatie. Op welke wijze en wanneer denkt u de omwonenden erbij te betrekken, zoals u noemt in uw alinea “Aanpak” op blz. 24?	Er is een nieuwe stuurgroep geformeerd met bestuurders die betrokken zijn bij de Kustvisie. Besluiten worden voorbereid en vooraf voorgelegd en besproken in de stuurgroep. U als belanghebbende wordt op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Voor het antwoord op het punt van Participatie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.9 waar uitgelegd wordt hoe Participatie vorm krijgt tijdens de Corona maatregelen. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief

Bij deze zienswijze hoort een bijlage waarin de hevels in de Wieringerdijk te zien zijn. Deze bijlage is te vinden in Bijlage I van deze nota.

	Zienswijze 10	Registratienummer 73621829
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze nr. 09, de beantwoording is bij nummer 09 te vinden.	

	Zienswijze 11	Registratienummer 73620115
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is bij nummer 03 te vinden	

	Zienswijze 12	Uniek nr DP: 73618590
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is bij nummer 03 te vinden	

	Zienswijze 13 Gemeente Medemblik	Uniek nr DP: 73617649
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Geachte directie, De gemeente Medemblik werkt samen met de buurgemeenten Enkhuizen en Hollands Kroon en de provincie Noord Holland aan de ontwikkeling van de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. In onderlinge afstemming hebben wij met belangstelling de ter inzage liggende stukken: NRD Wieringerhoek, de opzet voor de participatie en de startbeslissing bestudeerd. Op basis daarvan komen wij tot de volgende zienswijze.	Dank voor uw inbreng
2	<i>• Procedureel, projectdoel</i> Wij zien dat de NRD een heldere aanpak volgt vanuit m.e.r. en de MIRT-systematiek: eerst de planstudie i.c.m. een planMER, daarna de uitwerking van een voorkeursbeslissing i.c.m. projectMER. Het zwaartepunt van de hele procedure is het voorkeursalternatief dat aan het einde van de planstudie en planMER wordt gekozen. Voor een plan-MER is het vanuit de Wet milieubeheer/Besluit mer noodzakelijk dat "alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen locatiealternatieven" worden meegenomen in het onderzoek. Wat die alternatieven zijn, hangt af van de geformuleerde probleemstelling en/of projectdoel. Het projectdoel is zeer ruim geformuleerd in paragraaf 1.1: Het hoofddoel van het project is het deltakarakter van de verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee te versterken door 'natuurlijke overgangen' te maken: van nat naar droog en van zout naar zoet. Bijdragen aan de	Dank u voor de constatering dat de aanpak helder is.

	aanpak van de zoutproblematiek is een maatschappelijk belangrijk neven-doel. Maar deze opgave is niet alleenstaand. In het gebied zijn meerdere wensen om de leefbaarheid van het gebied te vergroten en daarmee de economische aantrekkelijkheid te vergroten. Gezamenlijk kijken naar alle opgaven levert ruimtelijke kwaliteit op. In paragraaf 2.3 is het projectdoel minder breed geformuleerd: Het project Wieringerhoek heeft een ecologisch hoofddoel en een duidelijk neven-doel: - versterken van het deltakarakter van de verbinding IJsselmeer-Waddenzee door natuurlijke overgangen te creëren. Het neven-doel is: - een bijdrage leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. De meest ruim omschreven noodzaak van het project Wieringerhoek is leidend voor de bandbreedte van de te onderzoeken alternatieven. Dat betekent dat ook alternatieven die politiek of maatschappelijk minder voor de hand liggend zijn, onderzocht dienen te worden. Zo kijkt de Cie mer hier ook naar.	
3	• <i>Algemeen</i> Er mist een Samenvatting aan het begin van deze NRD voor inwoners en organisaties in de omgeving, waarin kernachtig het doel van deze NRD wordt beschreven en wat er van indieners van zienswijzen wordt gevraagd.	Er is gekozen om in het NRD geen samenvatting te geven.. In het MER zal een samenvatting worden opgenomen
4	• <i>Integrale (Kust)visie</i> De basis voor de ontwikkeling van de Wieringerhoek komt mede voort uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (AIJG2050) en tevens Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). AIJG2050 is door meer dan 60 partijen ondertekend in 2018 en is qua thema's (7 op systeemniveau) en ambities (3) integraal de basis voor het grotere IJsselmeergebied. Daar valt ons inziens ook dit plangebied Wieringerhoek onder. De gebiedsagenda beoogt vooral de samenwerking tussen alle betrokken partijen te verbeteren en nieuwe werkwijzen te ontwikkelen voor een meer integrale aanpak. Het lijkt in de NRD of Rijkswaterstaat in de scope van dit project de integrale doelstelling van de AIJG2050 niet heeft meegenomen. Gemeenten en provincie zien vanuit die ommissie de MIRT-verkenning Wieringerhoek en een Integrale Kustvisie gezamenlijk met alle processen en projecten die al lopen, als dé sturing op een gewenste ontwikkeling van het Noord-Hollands IJsselmeer. In de NRD kan met het oog hierop de koppeling met de integrale kustvisie beter gemaakt worden.	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven.

5	2. In de NRD mist de relatie met andere al lopende processen en projecten als De Nieuwe Afsluitdijk, Noordkop en Dijkversterking Den Oever-Den Helder. Uiteindelijk moet de uitkomst van Wieringerhoek passen in een integraal beeld (integrale toekomstvisie) van het totale gebied. Nu is - in elk plan - iets te lezen over koppelkansen en over ontwikkelingen in ecologie en in toerisme/recreatie. Wat is de afweging en wat is integraal de keuze die gemaakt wordt? Dit niveau mist in de NRD, niet alleen inhoudelijk maar ook bestuurlijk.	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven.
7	3. De onderzoekalternatieven zijn vrijwel allemaal buitendijks geformuleerd. Op basis van het geformuleerde projectdoel (zie hiervoor) is niet duidelijk waarom niet meer binnendijkse alternatieven hier geen bijdrage aan zouden kunnen leveren. Dit temeer omdat in de NRD wordt vastgesteld dat het project Noordkop in hetzelfde gebied werkt en dezelfde doelen nastreeft. Gelet op het ruim geformuleerde projectgebied lijken bijv. verzilting binnendijks voor de landbouw en de potentiële bedreiging van de inlaat van zoetwater Medemblik tevens belangrijke issues voor het onderzoek.	U pleit voor het toevoegen van een alternatief met meer binnendijkse oplossingen. In het alternatief 'over dijken' wordt het gebruik van binnendijkse oplossingen onderzocht. Ook wordt de koppeling van het project met project Noordkop onderzocht; zo wordt onder meer gekeken of oplossingen binnen het projectgebied van de Noordkop kunnen bijdragen aan de doelstellingen voor het IJsselmeer. Zo wordt eerst gekeken naar de effectiviteit van de oplossingen binnendijks voor het IJsselmeer en naar de mogelijk nadelige effecten die daarbij optreden (bijvoorbeeld op areaal landbouw). Mocht uit de MER blijken dat de binnendijkse oplossingen kansrijk zijn, dan kan in het voorkeursalternatief gekeken worden naar opschalen van deze maatregelen. Het Voorkeursalternatief is immers een samenstelling van de kansrijke elementen uit de onderzoeksalternatieven. Het MER zal dus niet op voorhand een uitgebreider binnendijks alternatief meenemen.
8	Met betrekking tot aanvullende kansen en mogelijkheden (zogenaamde meekoppelkansen) die in samenhang met het project te benoemen zijn, zien wij ook: versterken van de leefbaarheid, een bijdrage aan de energietransitie (RES NHN; bijv. eilanden met zonneenergie), economie, recreatie en toerisme in relatie tot lopende processen en projecten (zoals vismigratieproject Noordkop). Ons college kiest voor wat betreft de energietransitie uitdrukkelijk voor 'zon', en wil niet méér	Het algemene antwoord op de duurzame energie vindt u in paragraaf 2.1.5

	windmolens op Medembliks grondgebied (inclusief IJsselmeer)	
9	5. Uit de NRD blijkt dat voor diverse alternatieven ook in het IJsselmeer tamelijk grootschalige ingrepen niet worden uitgesloten. De vraag is of de haalbaarheid hiervan wel voldoende is/wordt bekeken vanuit de soorten- en gebiedsbescherming (N2000)?	In het MER worden de huidige natuurwaarden van het gebied in beeld gebracht, evenals de gevolgen van de verschillende alternatieven daarop. De effecten op instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor gebieden en soorten (incl. effecten op leefgebied soorten) zijn daarbij beoordelingscriteria. Ook wordt gekeken naar effecten op de kernkwaliteiten van Natuur Netwerk Nederland en naar effecten op rode lijst soorten.
10	6. Gelet op het bovenstaande, vinden provincie en gemeenten tenslotte dat in de NRD 'samenwerking en besluiten nemen' nog (te) onduidelijk is opgenomen; althans voor wat betreft de verhouding tussen de partijen en een gezamenlijke verantwoordelijkheid en voor wat betreft een eigen verantwoordelijkheid van iedere partij. Het verzoek is om dit duidelijk in de NRD op te nemen.	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven. De samenhang tussen project Wieringerhoek en de kustvisie wordt daar nader beschreven. De besluitvorming over de verschillende projecten gaat uit van het opereren binnen ieders eigen verantwoordelijkheid. Hierover zijn afspraken gemaakt in de intentieverklaring tussen de verschillende overheden in het gebied; De uitgebreide beschrijving waar u op doelt, is daarin te vinden.
11	• <i>Recreatie en Toerisme</i> De regio wil ervoor waken dat de scope en aanpak omschreven in de NRD (te) beperkend en beperkt wordt voor de functie Recreatie en Toerisme in het gebied. Zo kent de gemeente Medemblik met haar havens en het Regattacenter het beste zeilwater ter wereld.	De effecten op de recreatie worden onderzocht in het hoofdstuk wonen en werken. Specifieke aandacht worden gegeven aan de effecten op de Regatta. Dat dit belangrijk is, is reeds in de NRD aangegeven
12	Er moet ons inziens: 1. Een voldoende diepgaande analyse Recreatie en Toerisme worden gemaakt; 2. De ecologie op en in het water als scope gaat vanuit N2000 grotendeels over buitendijkse ontwikkeling en op basis daarvan worden afwegingen gemaakt in relatie tot het achterland vanuit Wieringerhoek. Wij willen niet dat andere functies in het gebied (kustzone) bij voorbaat moeten volgen of wijken en willen een	Het is niet duidelijk uit deze reactie wat een 'voldoende' diepgaande analyse inhoudt qua detailniveau. In deze verkenning wordt gestreefd naar een diepgang die het mogelijk maakt te differentiëren tussen alternatieven zonder dat alles in detail onderzocht gaat worden. Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de

	integrale afweging kunnen maken, zowel inhoudelijk als bestuurlijk; 3. Omdat er – nog nader te bepalen - onderzoeken zijn voorzien voor de Wieringerhoek die andere ruimtelijke functies (bij voorbaat) belemmeren, bijv. wanneer de uitkomsten van de onderzoeken in waarden vertaald en in effecten gemeten beperkingen opleggen, pleitten wij er voor die onderzoeken meer integraal in te steken (hoewel wettelijk niet verplicht). Zie onze opmerkingen onder punt Integrale (kust)visie). Wij menen dat de belangen van Recreatie en Toerisme in verhouding moeten staan tot de doelstellingen van het project op gebied van water, ecologie en biodiversiteit. Dit geldt overigens ook voor zoetwater, energietransitie e.d. En er een integrale afweging dient plaats te vinden, anders gezegd: hier zien wij een rol voor de Stuurgroep. De verantwoordelijkheid voor het project blijft liggen bij het Rijk (minister, BO MIRT).	algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven.
13	<i>Landbouw en visserij</i> Het IJsselmeer speelt een belangrijke rol in de economie van Noord-Holland. Dit is niet alleen op het gebied van recreatie en toerisme zo, maar ook landbouw en visserij zijn belangrijke sectoren.	De effecten op landbouw en visserij worden meegenomen in de effectbeoordeling van de onderzoeksalternatieven
14	. Vanuit de NRD wordt verder gewerkt richting het opstellen van een MER. Vanuit het belang van de landbouw zouden we graag zien dat er ook een Landbouw Effect Rapportage (LER) wordt opgesteld	Zie hiervoor het algemene antwoord in paragraaf 2.1.3
15	2. Het gaat voor de landbouw niet alleen om de hoeveelheid beschikbaar land, maar ook om de kwaliteit van het water, en de mate waarin het watersysteem van voldoende zoetwater wordt voorzien.	Zie hiervoor het algemene antwoord in paragraaf 2.1.3
16	3. Wat betekenen de maatregelen voor de beroepsvisserij op het IJsselmeer?	De effecten op de visserij en meer specifiek beroepsvisserij zullen worden onderzocht in het MER
17	• <i>Zoetwater</i> Er zijn aandachtspunten tav het in de NRD omschreven neven doel zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. Het gaat om de volgende punten: 1. Procesmatig en inhoudelijk verwachten wij dat deze plannen met de Rijkswaterstaat collega's worden afgestemd die zich bezighouden met het berekenen van de ontwikkelingen in beschikbare kuubs (m3) zoetwater nu en in de toekomst.	Deze procesmatige en inhoudelijke afstemming vindt reeds plaats en zal worden gecontinueerd. Het is in dit verband goed te melden dat wordt aangesloten bij een van de voorgestelde maatregelen van het uitvoeringsprogramma Zoetwater 2022-2027 gericht op het verder beperken van de externe verzilting via de spui- en scheepvaartsluizen bij Den Oever.

18	2. In de NRD wordt gesteld dat rekening gehouden wordt met het belang van het IJsselmeer voor de zoetwaterwatervoorziening (nevendoel). Echter, alle alternatieven gaan uit van lokaal een stuk IJsselmeer verbrakt en verondiept. Beide ingrepen verkleinen de zoetwaterbuffer; het effect is natuurlijk afhankelijk van de grootte van het gebied. Er wordt ook aangegeven dat het effect van zout zoveel mogelijk gekwantificeerd zal worden; het effect van verondieping op de zoetwaterbuffer wordt niet genoemd.	Niet alle onderzoeksalternatieven gaan uit van verbrakking van een deel van het IJsselmeer. In het onderzoeksalternatief grote kreupel wordt de zoet-zout gradiënt in de Waddenzee voorzien. De effecten van de zoetwaterbuffer worden nadrukkelijk meegenomen
19	3. In het kader van het zoetwaterprogramma moeten de regio's iedere kuub extra watervraag verantwoorden. Daar horen dus ook de kuubs zoetwater die het voorkeursalternatief gaan kosten tegenover te staan.	De randvoorwaarde van het behoud van een zoetwatervoorraad is belangrijk. Dit is dus een belangrijk beoordelingsaspect. Of dit in kuubs worden uitgedrukt is gezien het detailniveau nog niet nodig
20	4. Als optie wordt genoemd het meekoppelen van de zoutvang bij de spuisluizen. Het overlopen van de zoutputten gebeurt alleen in extreme omstandigheden. Het verlies van zoetwaterbuffer speelt al eerder dus dit is niet altijd in te zetten als positieve meekoppeling.	Het is onduidelijk wat u bedoelt met deze opmerking. Het overlopen van de zoutputten is een aandachtspunt en een wake up call om meer aandacht te besteden aan verzilting. Hiervoor zullen meerdere maatregelen nodig zijn.
21	5. Naast de aandacht voor zoetwater in het IJsselmeer zouden we ook graag zien dat er rekening gehouden wordt met de effecten van het project op (zoute) kwel.	De effecten van zoute kwel worden meegenomen in het MER
22	<i>Participatie</i> Momenteel zitten we in de Covid-19 pandemie. We krijgen signalen uit onze dorpen en steden dat men moeite heeft om zich te organiseren/verenigen om als lokale samenleving volwaardig te participeren in diverse procedure. Dit is aanleiding voor regionale overheden om besluitvormingsprocessen te temporiseren. We verzoeken u om de opzet voor de participatie aan de actualiteit aan te passen. Zeker als het gaat om bijvoorbeeld alternatief 1, waarbij moerasachtige ontwikkelingen nabij Andijk worden onderzocht, delen wij de lokale zorgen die ons ter ore komen. Ons college is niet enthousiast over die plannen. Vanuit die optiek vinden wij het wenselijk dat de lokale bevolking in staat moet zijn zich goed te organiseren in een besluitvormingsproces.	Voor het antwoord op het punt van Participatie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.9 waar uitgelegd wordt hoe Participatie vorm krijgt tijdens de Corona maatregelen.

Zienswijze 14	Uniek nr DP:
visserijbond	73616275
Ingebrachte zienswijze	Beantwoording

1	Door middel van deze brief dient belangenorganisatie voor de Nederlandse beroepsvisserij, de Nederlandse Visserijbond, namens haar leden IJsselmeervissers, zijnde diverse betrokken visserijbedrijven, een zienswijze inzake het project Wieringerhoek gepubliceerd in persbericht WS200331 van Rijkswaterstaat op 31 maart 2020. De Nederlandse Visserijbond heeft kennis genomen van het project Wieringerhoek waarin u de functies van het IJsselmeer als habitat voor vissen wenst uit te breiden. In uw startersnotitie wordt al kort benoemd dat de fuikenvisserij als een van de vele functies aanwezig is op het IJsselmeer. Middels deze zienswijze wijst de Nederlandse Visserijbond u graag op de kenmerken van deze visserij en de visgebieden.	Dank voor de toelichting op de belangen van visserij. In de verkenning zal onderzocht worden wat het effect van de verschillende maatregelen op de visserij is, daarbij worden de vormen van visserij die u onderscheidt beschouwd in de beoordeling.
2	IJsselmeervissers De vissers die voornamelijk ook woonachtig zijn aan het IJsselmeergebied zijn trots op dit prachtige gebied welke eveneens een goede bron van voedselvoorziening vormt. Traditionele Nederlandse visproducten worden vanuit dit meer aan wal gebracht, zoals snoekbaars, paling en de wolhandkrab. De vissers die hier hun arbeid verrichten kennen het IJsselmeergebied dan ook als geen ander en weten precies waar de vissen hun paaigebieden hebben en in welk seizoen waar gevestigd kan worden.	Het klopt dat vissers een ongekeende gebiedskennis hebben. Deze kennis willen we dan ook graag benutten om tot een zo goed mogelijk voorkeursalternatief te komen. De omgevingsmanager van het project zal contact met u opnemen.
3	Staan want visserij Mocht er sprake zijn van visserij beperkende maatregelen, dan verzoekt de Nederlandse Visserijbond u om kennis te nemen van de belangen van onze vissers. In de Wieringerhoek liggen voor onze IJsselmeervissers nl. zeer goede visbestanden waar ze in bepaalde periodes met staan want mogen vissen. Voor deze vorm van visserij beschikken de vissers over een Wnb-vergunning. We zullen er dus vanuit gaan dat de visserij daar kan blijven bestaan binnen de richtlijnen van deze vergunning.	Het verbieden of toestaan van visserij valt niet onder het mandaat van dit project. Dat is voorbehouden aan het ministerie van LNV. Daar wordt gewerkt aan plannen voor verduurzaming van de visserij.
4	Fuikenvisserij Het gebied dat door u geselecteerd is voor het project Wieringerhoek is voor de fuikenvisserij een essentieel visgebied. Daarom zouden we graag van u bevestigd zien dat het mogelijk blijft voor de fuikenvisserij om hier hun fuiken te blijven plaatsen. De regeling voor het schieten van fuiken is vastgesteld in het Beheerplan. Het is voor de IJsselmeervissers zeer van belang dat deze visserij kan blijven bestaan in deze gebieden. Naar schatting bevindt zich 20 % van de ruimte voor de fuikenvisserij zich in de Wieringerhoek.	Het is niet de intentie van het project om in dit gebied fuikenvisserij in brede zin te verbieden. Wel kan het zijn dat op bepaalde plekken die essentieel zijn voor de doortocht van migrerende vissen beperkingen ingesteld zullen worden. Dit wordt in de planuitwerkingsfase nader bepaald.

5	Lopende projecten Als belangenorganisatie voor onder andere de IJsselmeervissers verdiepen wij ons ook in de biologische cyclus van het IJsselmeer. Daarvoor lopen ook verschillende projecten om de visbestanden goed te beheren zodat de visetende vogels, roofvis en bodemfauna ook voldoende voedselproductie kunnen blijven genieten. Er zijn verschillende projecten die hierin nog lopen. De Nederlandse Visserijbond kan rapporten met u delen, mocht u interesse hebben in de resultaten die behaald zijn in eerdere projecten.	Het project is zeer geïnteresseerd in relevante onderzoeksrapporten die u ter beschikking kan stellen. Wij maken graag gebruik van uw aanbod.....
6	Nulmeting en monitoring De Nederlandse Visserijbond is ook benieuwd of er al een nulmeting is gedaan naar de huidige status van de Wieringerhoek. Om het effect van een project te evalueren is een nulmeting immers essentieel. Aanvullend is onze vraag of na de nulmeting ook regelmatige monitoring tijdens het project plaatsvindt om de ontwikkelingen van het project wetenschappelijk te onderbouwen.	Er wordt een monitoringsplan opgesteld om de effecten en het doelbereik te onderzoeken. Een goed beeld van de situatie voor en na zal daar een onderdeel van uitmaken. Hierbij is aandacht voor zowel de ontwikkelingen van de diverse ecotopen als de aanwezigheid en gebruik van diverse soorten en soortgroepen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van bestaande monitoringsprogramma's, waar nodig aangevuld met verdiepende onderzoeken in het gebied. Voor de exacte vormgeving, dimensionering en uitwerking van de maatregelen zal wel gebruik gemaakt worden van de specifieke eisen van een aantal gidssoorten. De keuze van die gidssoorten wordt later in het project bepaald. De gidssoorten moeten dan representatief zijn voor een grotere groep van soorten.
7	Tot slot Wij zijn als vertegenwoordiger van de beroepsvisserij belanghebbende op het IJsselmeer. Onze leden vissen al generaties in het gebied en hun activiteiten en mitigerende maatregelen zijn opgenomen in het Beheerplan en vergunning voorschriften. Het project Wieringerhoek kan cumulatieve effecten hebben met de beroepsvisserij en andere geplande projecten zoals bijvoorbeeld de zandwinning in het Markermeer. Om meer kennis over het belang en de visgebieden van IJsselmeervisserij te delen, staan we open voor een gesprek. Wij gaan ervan uit dat we u voldoende hebben geïnformeerd omtrent het belang van visserij door middel van deze zienswijze. Wij willen als belanghebbende worden gekend in de	Dank voor uw aanbod voor een open gesprek. Het project zal contact met U opnemen.

	verdere besluitvorming en zouden zo nodig graag nadere mondelinge toelichting van deze zienswijze willen geven. (persoonsgegevens verwijderd) Ik vertrouw erop dat u onze zienswijze serieus in overweging neemt. Bij voorbaat dank voor uw medewerking en in afwachting van uw antwoord.	

	Zienswijze 15	Uniek nr DP: 73594547
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan zienswijze nummer 03: beantwoording is onder nummer 03 te vinden.	

	Zienswijze 16	Uniek nr DP: 73590137
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is vrijwel identiek aan zienswijze 03, het unieke punt wordt hieronder behandeld, de rest van de beantwoording is onder nummer 03 te vinden.	
2	Zoet water Voldoende beschikbaar zoetwater is essentieel voor de teelt van onze gewassen en de watervoorziening van de dieren. Om hierin te voorzien zijn wij als bedrijf aangesloten bij de Watercoöperatie Oom Keeswegen u.a./hebben wij een hevel aangelegd. Wij hebben met de watercoöperatie geïnvesteerd in een hevelsysteem met een buizen netwerk, waarmee wij zoet IJsselmeerwater dicht bij onze bedrijven brengen waardoor wij - zonder overmatige belasting van de omgeving- beschikken over zoet water. We maken minimaal gebruik van pompen, en sloten en kanalen van niet-gebruikers blijven goed functioneren voor de afvoer van zoute kwel en hemelwater. Voor de werking van het hevelsysteem is het wel noodzakelijk dat kort achter de Wieringermeerdijk de hevels op voldoende diepte zoet water kunnen opnemen en niet worden gehinderd door zand, zandstromen, planten en andere obstakels.	Voor het antwoord op het punt van voldoende zoet water wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.

	Zienswijze 17	Uniek nr DP: 73590070
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Met interesse heb ik als inwoner van Middenmeer kennisgenomen van het project Wieringerhoek (de startbeslissing), zoals dit voor de terinzagelegging is vrijgegeven.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald

	Aanleiding en doel stukje Het Gebiedsplan Wieringermeer is nog maar net in de lade beland of het volgende project staat al weer op de agenda. Voor de Wieringermeer zijn door de jaren heen verschillende plannen gemaakt om naast de bestaande landbouw andere nieuwe ontwikkelingen de ruimte te geven. Deze ontwikkelingen zijn een grote bedreiging voor de bestaande economische activiteiten. De plannen hebben niet de doelen gehaald, zoals die bij aanvang zijn geformuleerd. De Wieringermeer is door mensenhanden gemaakt, laten wij deze belangrijke regio niet in een korte tijd ombouwen naar wat een kleine groep interessant en zelf belangrijk vinden.	naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
2	Mijn bezwaren zijn 1.de omvang van het gebied, 2. dat goede landbouwgrond wordt omgezet, 3. dat Rijkswaterstaat de mogelijkheden verkent om het IJsselmeer toekomstbestendig te maken. Wanneer wordt gekeken naar de toekomstbestendigheid van de landbouw in deze Regio? 4. de (suggestieve) doelen van het project F: wat is het echte doel?? Warm water van de datacenters kwijtraken? Zullen de vissen hier blij van worden? Kunnen ze hier wel in gedijen? 5. Wel MER en niet meteen LER	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.
3	1.De omvang van het gebied. - een belangrijke strook langs het IJsselmeer wordt aan de landbouw onttrokken en benut voor natuur. Waarom zoveel ha? Waarom zoveel tegelijk? Waarom zoveel binnendijks?	De omvang van het beoogde gebied achter de dijk wordt bepaald door wat het IJsselmeer als systeem nodig heeft aan ontbrekende habitats. Niet in alle alternatieven is een strook binnendijks opgenomen, de effectiviteit wordt onderzocht in het onderzoeksalternatief Over Dijken. Naar aanleiding van de uitkomsten zal bezien worden of er met achteroevers gewerkt zal worden. Daarbij is het goed om op te merken dat de in dat alternatief gearceerde strook niet geheel nodig zal zijn voor het halen van het doelbereik, het is aangegeven als zoekgebied.
4	2.Goede landbouwgrond wordt omgezet. - als gekeken wordt naar welke gewassen worden geteeld langs de IJsselmeerdijk Aardappelen, Sla, Broccoli, Uien, Witlof, Bieten, etc. - daarnaast worden verschillende stroken Wintervoedselakker en andere natuurvriendelijke stroken aangelegd. Verschillende gewassen kunnen worden geteeld, dus met de verzilting lijkt het wel mee te vallen, waarom deze gronden dan	Dat er een groot aantal gewassen wordt geteeld, wil niet zeggen dat er geen verzilting is. Het benodigde zoete water voor irrigatie wordt voor een deel via het grote aantal particuliere inlaten uit het IJsselmeer onttrokken. Overigens is de situatie van brakke kwel binnendijks geen reden voor de voorgenomen activiteiten maar een punt waarmee

	omzetten in natuur? Op verschillende percelen worden dus verschillende stroken ingezaaid tbv vogels, insecten etc. De natuur wordt daardoor al zoveel mogelijk ondersteund. Waarom zoveel (niet terug te draaien) wijzigingen van het landschap?	wordt rekening gehouden bij de uitwerking. De reden dat naar deze gronden gekeken wordt voor eventuele natuurontwikkeling is vanwege hun ligging achter de Wieringermeerdijk tegen het IJsselmeer aan waardoor zij een ecologische functie voor het meer zouden kunnen krijgen.
5	3. Toekomstbestendigheid landbouw. Keer op keer komt een project met al doel om iets nieuws toe te voegen aan de omgeving. Wanneer komt het besef dat de bestaande ontwikkelingen toekomstbestendig moeten worden gemaakt. Niets staat vast geankerd in wet- en regelgeving. Ook niet dat de Snoek tekort Habitats heeft. Waarom niet kiezen voor de bestaande activiteiten?	De nut en noodzaak van het project worden nader onderbouwd in de MER.
6	4. Doelen project De doelen kunnen op verschillende manieren worden benaderd, hieronder een paar: a. - het verbeteren van de connectiviteit voor vis - het creëren van diverse leefgebieden voor vissen en vogels nevendoeel: bijdrage leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer door problemen met zoutindringing te verminderen. Dit is belangrijk voor drinkwater en voor land- en tuinbouw. Dit laatste is opmerkelijk. Laat nu de strook die gebruik maakt van het zoete water worden omgezet in natuur..... wordt de land- en tuinbouw nu geholpen aan zoet water of aan een andere bestemming? . van internet: https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/wieringerhoek-nieuw-leefgebied-ijsselmeer-waddenzee/index.aspx Waarom? De biodiversiteit in het IJsselmeer is sterk afgenomen. Vragen: - is dit meer afgenomen dan elders in Nederland? - is Wieringerhoek de enige oplossing voor meer biodiversiteit? Hierbij mis ik de bestaande inspanningen voor meer biodiversiteit. Het project gaat in op meer verschillende vissoorten. Is dat echt wel nodig, zijn er echt tekort aan diverse soorten? Belangrijke leefgebieden voor vogels, vissen en andere flora en fauna ontbreken. <i>Vragen: - wanneer is deze vaststelling gedaan? - de Wieringermeer en het IJsselmeer bestaan al jaren zoals ze nu 'liggen'. Hoe kan het nu dat dit nu</i>	Nagenoeg alle wateren van Nederland hebben een opgave voor verbetering van de ecologische situatie. Deels zorgen Europese programma's als de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natura 2000 (N2000) voor een pakket van maatregelen om de biodiversiteit te verbeteren maar de verwachting is dat dit niet voldoende is om de druk van het toenemende gebruik en klimaatverandering op te vangen. De Wieringerhoek is dus zeker niet de enige locatie waar gezocht wordt naar mogelijkheden voor verbetering. Het PAGW heeft projecten op meerdere locaties in het IJsselmeergebied maar ook in de andere grote wateren in Nederland. De Wieringerhoek ligt in een bijzonder gebied van Europa. Het vormt de poort van de Waddenzee naar het stroomgebied van de Rijn maar ook naar de regionale wateren in Nederland. Land en water, zoet en zout komen in de Wieringerhoek samen. Juist op dit soort overgangen in natuurlijke systemen ontstaat de grootste biodiversiteit. Dat maakt het gebied juist een uitgelezen plek om te kijken naar mogelijkheden voor verbeteringen. De visstand in het gebied is nu erg eenzijdig waarbij soorten als de snoekbaars domineren. De oorzaak voor deze eenzijdige visstand is nog niet geheel duidelijk maar zeker is wel dat veel ecotopen die nodig zijn voor de levenscyclus van veel

	<i>ineens ontbreekt? Het ontbreken is toch geen doel op zich hoop ik.</i>	vissoorten nu in het gebied ontbreken. Met de zoutindringing wordt hier bedoelt zoutwater die door of onder de Afsluitdijk door komt het IJsselmeer in. Beheersing van deze zoutindringing wordt onderzocht in de MER. De strook grond langs de Wieringermeerdiijk heeft wellicht last van zoute kwel. Ook hier zal aandacht aan worden besteed in het MER.
7	Er zijn te weinig planten, algen en bacteriën om voldoende biomassa (basis voor voedsel) te produceren voor de vogels en vissen en er is langs de strakke Afsluitdijk onvoldoende beschutting voor vissen. <i>Vragen: - vanaf wanneer wordt dit gevonden? Zie ook vorig punt; het is al jaren zo, nu ineens voldoet het niet meer????</i>	Voor dit antwoord wordt verwezen naar paragraaf 2.1.10 van de nota van antwoord voor een nadere toelichting op hoofdstuk 2 van de NRD waar dit punt en de aanloop er naar toe eveneens wordt toegelicht.
8	☐ Bij spuien (lozen van water door spuisluis) belandt zoetwatervis ongewild in zoutwater en sterft daar als hij niet snel terug kan naar het zoete IJsselmeer. <i>Vragen: - Bij lozen warm water van de datacenters sterven geen vissen? - hoeveel vissterfte wordt verwacht door het warme water? Weegt dit op tegen zoals het nu gaat?</i>	De koelwaterlozingen van de datacenters moeten worden beoordeeld bij de realisatie van de datacenters zelf. Dit maakt geen onderdeel uit van de beoordeling van de Wieringerhoek.
9	☐ De zoetwatervoorraad te beschermen tegen verzilting, mede als gevolg van klimaatverandering. <i>Vragen: - Waar komt de verzilting vandaan? - Beperk je verzilting door binnendijs in de Wieringermeer natuur aan te leggen. Zorgt de landbouw dan zelf voor verzilting?</i>	Waar komt de verzilting vandaan? Via de Afsluitdijk is via verschillende routes sprake van zoutindringing vanaf de Waddenzee naar het IJsselmeer. Dit vindt plaats via de ondergrond, het dijklichaam, door het gebruik van scheepvaartsluizen (normaal en visvriendelijk schutten) en de spuisluizen (lek, visvriendelijk spuien). Het aandeel van deze routes is sterk verschillend. Indringing via spui- en scheepvaartsluizen is maatgevend. Onder ongunstige omstandigheden kan door een combinatie van genoemde routes verzilting van het gehele IJsselmeer optreden. Deze situatie kan gezien de ervaring met de droogte van 2018, lang aanhouden. Beperk je verzilting door binnendijs in de Wieringermeer natuur aan te leggen?

		De aanleg van binnendijks natuur levert in principe geen bijdrage aan de bovenbeschreven verziltingsproblematiek van het IJsselmeer. Indien de realisatie van binnendijks natuur gepaard gaat met hydrologische veranderingen kan een buffer worden gerealiseerd die de brakke kwel afvangt zodat de zoutlast naar het landbouwgebied afneemt. Zorgt de landbouw dan zelf voor verzilting? In principe niet. De waterschappen nemen water in vanuit het IJsselmeer onder meer ten behoeve van de landbouw (polderpeilen handhaven, doorspoelen, beregenen).
10	C Habitats die ontbreken / monotoon karakter - Waarom wordt het karakter monotoon gevonden? - Als het zo is, dan is het toch zo, zo kunnen we heel Nederland wel op de schop nemen.... Snoek is er nauwelijks? - Wat is nauwelijks. In de wateren in de Wieringermeer wordt door velen op snoek gevist..... maw in de Wieringermeer kunnen ze zich nu al voortplanten. Dit mis ik in het stuk. - Ontbreken er wel Habitats? Of ontbreken Habitats zoals de opstellers ze willen zien.	Het IJsselmeergebied is onderdeel van de delta van het Rijnsysteem. Kenmerkend voor een ecologisch vitale delta is dat er veel verschillende soorten leefgebieden (habitats) zijn. Die variatie is er momenteel niet meer, door de aanleg van de Afsluitdijk is het natuurlijke karakter verdwenen, en hiermee ook de habitats. Het meer bestaat voor zo'n 90% uit water dieper dan 3 meter. Het ontbreekt aan ondieptes met waterplanten, oevers met rietkragen en graslanden die in het voorjaar onder water staan. Terwijl juist dát de habitats zijn die veel soorten nodig hebben om zich voort te planten, voedsel te vergaren, beschutting te vinden en/of te overwinteren. Vissen, vogels maar ook amfibieën, insecten en andere soorten profiteren van dit soort gebieden waardoor het ecosysteem veel robuuster en minder kwetsbaar wordt voor verstoringen. De vaarten in de Wieringermeer en ook de Amstelmeerboezem zijn veel ondieper dan het IJsselmeer en bieden daardoor kansen voor heel andere vissoorten. In onderzoeksalternatief Over de Dijken zijn daarom verbindingen voor vis opgenomen die de Wieringermeer verbinden met het IJsselmeergebied.
11	d. Meerwaarde toevoegen; 1+1=3 - Wordt hiermee de bestaande omgeving vergeten? Die wordt hierbij omgevormd. -	In de MER worden zowel het doelbereik van het project als de effecten op de omgeving in kaart

	Levert het nieuwe echt zoveel meer op dan het oude?	gebracht om een afweging mogelijk te maken.
12	E aandachtspunten - de landbouw is een van de pijlers van de economie van de Wieringermeer. In de huidige Corona tijd is maar weer eens vast komen te staan, dat voedselproductie een belangrijk element is van onze economie. Door dit project wordt belangrijke landbouwgrond omgezet in natuur en wordt de zoetwatervoorziening eerder gedwarsboemd dan zeker gesteld (denk aan hevels). Waarom benoemen dat dit niet hard verankert is in wet-en regelgeving? Staat in de wet dat de Snoek meer habitats nodig heeft. Wat een nare benadering van bestaande activiteiten.	
13	F doelen zijn uitgebreid beschreven. Waar is de doelomschrijving van het warme water van de datacenters? Op pagina 29 zie ik een rode lijn van de datacenters. - Is wel bekend hoeveel opgewarmd water in dit stuk natuur komt? - Welke vissoorten kunnen dan nog gedijen? - Wat gaat de snoek doen? - Hoe gaat deze waterstroom zich ontwikkelen?	Het toepassen van het warme water uit de datacenters is geen onderdeel van de doelen voor project Wieringerhoek. De koelwaterlozingen van de datacenters moeten worden beoordeeld bij de realisatie van de datacenters zelf. Dit maakt geen onderdeel uit van de beoordeling van de Wieringerhoek.
14	5. wel MER en geen LER Voor de toekomstbestendigheid van de landbouw is het wenselijk om naast een MER meteen en LER uit te laten voeren. Deze wordt vrijwillig uitgevoerd..... waarom wordt hier vrijwillig genoemd? - Is het niet belangrijk om te kijken naar effecten op het milieu en de bestaande activiteiten, zoals de landbouw? Er wordt gesproken over de leefbaarheid in dit gebied vergroten.... - Waarom dan economische bedrijvigheid inruilen voor natuur (en recreatie). - Waarom moet deze vorm van recreatie en waarom in deze omvang? Afronding Als inwoner en burger ben ik beperkt in tijd om een zienswijze op te stellen. Hierdoor is niet alles even duidelijk opgesteld, mijn excuses hiervoor.	Voor het antwoord op het punt van de Landbouw Effect Rapportage wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 waarin aangegeven staat hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.

	Zienswijze 18	Registratienummer 73589168
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan nr 03, de beantwoording is bij zienswijze 03 te vinden.	

	Zienswijze 19	Registratienummer

		73588559
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Stichting Landschapszorg Wieringen (SLW) is een organisatie die zich reeds jarenlang inzet voor behoud van het unieke karakter van het Landschap van Wieringen. Vanuit dit aandachtsgebied zijn de ontwerpen in het kader van het plan Wieringerhoek nog eens onder de loep genomen. Wij willen daarom de volgende kritische opmerkingen maken.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
2	Gezien de locatie van Wieringen betreft dit vooral commentaar op Onderzoeksalternatief 1: Over dijken. Wij hebben op grond van onze kennis en ervaring bezwaar tegen het inrichten van drie(!) gebieden waarin de dijk zal worden onderbroken om de scheiding tussen zee en land los te laten en een natuurlijke overgang te creëren. Er bestaat reeds een gebied, de zogenaamde Kleiputten van Vatrop waar dit principe reeds jarenlang in de praktijk is gebracht en geen succes laat zien. Er is daar geen sprake van uitwisseling van buitenwater (Waddenzee) en binnenwater (afloop vanuit het eiland). De aanwezige waterlopen zijn voortdurend volgestroomd met zand. Er is juist langs de kust van Wieringen sprake van een toenemende verhoging door zandsuppletie en daarmee van landaanwinning. Kortom: er kan alleen maar iets ontstaan na eindeloos baggeren, en dat kan toch niet de bedoeling zijn. Indien het oprecht toch zal worden uitgeprobeerd, onder de noemer : nieuwe kennis, nieuwe technieken, dan is ons voorstel gebruik te maken van deze genoemde plaats(en) : Kleiputten van Vatrop of eventueel van een opening in de betonnen dijkverzwaring/ slenk ten noorden van Stroe. Er is namelijk op de beperkte oppervlakte van het eiland Wieringen geen ruimte voor drie van dergelijke experimenten op nieuwe plekken. Zeker indien we bedenken dat Wieringen de status heeft van een aardkundig monument. Door de inrichtingswerkzaamheden zullen de aardkundige waarden worden aangetast.	Dank voor uw suggestie om vanwege de door u aangegeven beperkt beschikbare ruimte een (verbeterde) de verbinding tussen Waddenzee en achterland te positioneren ter hoogte van de locaties Vatrop en Stroe. Bij de beoordeling en eventueel verdere uitwerking van deze onderdelen van dit onderzoeksalternatief zal een blijvende functionele verbinding tussen achterland en Waddenzee centraal staan, inclusief de daarbij behorende beheerinspanning. De door u aangegeven effecten van zandsuppletie op de onderhoudsinspanning worden daarin meegenomen.
3	Stichting Landschapszorg Wieringen heeft over ditzelfde Onderzoeksalternatief 1: Over dijken, nog een opmerking te plaatsen. In dit plan is opgenomen als een aandachtspunt: Zuiveren van koelwater datacenters. Die optie zou ontstaan bij uitvoering van dit plan. Maar waarom is dat nodig. Destijds was bij de toelating tot plaatsing van de datacenters in de Wieringermeer een	Het toepassen van het warme water uit de datacenters is geen onderdeel van de doelen voor project Wieringerhoek. De koelwaterlozingen van de datacenters moeten worden beoordeeld bij de realisatie van de datacenters zelf. Dit maakt geen

	voorwaarde dat de afgeleide warmte van de datacenters zou worden geleverd aan het Warmtenet en toegeleid naar de daar aanwezig kassencomplexen. Aan die voorwaarde is nooit uitvoering gegeven. Dat zou nu in eerste instantie moeten worden gerealiseerd in plaats van verontreinigd (?) koelwater op te nemen in een IJsselmeer dat gezien wordt als bron voor drinkwater.	onderdeel uit van de beoordeling van de Wieringerhoek.
5	Uiteraard zijn wij bereid een en ander nader toe te lichten, maar wensen dat onze bezwaren worden meegenomen in deze inspraakprocedure.	

	Zienswijze 20	Registratienummer: 73588392
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan nr 03, de beantwoording is bij zienswijze 03 te vinden.	

	Zienswijze 21	Registratienummer 73588333
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
	Zienswijze is identiek aan nr 03, de beantwoording is bij zienswijze 03 te vinden.	

	Zienswijze 22	Uniek nr DP: 73588185
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan nummer 09, de beantwoording is bij zienswijze 09 te vinden.	

	Zienswijze 23	Uniek nr DP: 73588010
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan nr 03, de beantwoording is bij zienswijze 03 te vinden.	

	Zienswijze 24	Registratienummer 73587384
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Wij verwachten dat er meer zout kwelwater naar boven gaat komen in de polder en in ons land. Daarnaast zijn de hevels onmisbaar voor ons land en dat van vele andere boeren, gezien het steeds droger worden van de zomers. Zonder deze hevels is het telen van aardappelen, uien, broccoli, tulpen etc. onmogelijk aangezien het water in de sloten en kanalen te zout is om mee te beregenen.	Voor het antwoord op het punt van voldoende zoet water wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3 Hierin staat aangegeven hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw.

2	De Wieringermeer is een belangrijk gebied voor de voedselvoorziening in Nederland. Hier moeten we zuinig op zijn. We moeten ervoor zorgen dat we in onze voedselvoorziening nooit afhankelijk worden van het buitenland.	Het belang van de voedselvoorziening voor Nederland is evident.
3	Daarnaast zijn we het eens met het volgende : De Wieringerhoek heeft nogal wat gevolgen voor de landbouw. Langs de dijk in het zoekgebied staan vele boerderijen. Rijkswaterstaat noemt de landbouw een van de pijlers van de economie in de Wieringermeer, maar in dezelfde zin in het startdocument wordt gezegd dat het behoud van deze functie niet hard verankerd in wet- of regelgeving is. En dat baart ons zorgen. Want als de landbouwfunctie niet hard in wet-of regelgeving verankerd is, welke gevolgen heeft dit project dan voor de groei van de bedrijven in het zoekgebied? Of voor de bouw van een schuur of de voortzetting van het bedrijf door de volgende generatie? De bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer is voor de boeren van het grootste belang. Zij moeten over voldoende zoet water kunnen beschikken. Dit water wordt met hevels uit het IJsselmeer gehaald, zie het kaartje hieronder. Rijkswaterstaat noemt de bescherming van zoet water slechts een neven doel, terwijl het juist ontzettend belangrijk is! Deze hevels, waarmee ongeveer 5000 hectare grond beregend wordt, halen hun water uit het IJsselmeer. Als de oevers worden verbreed, kan het water niet bij de hevels komen. Als er inhammen gemaakt worden voor de hevels, stromen de hevels vol met zand of liggen straks droog. Het water verzout en de boeren zijn bang voor verzilting. Als er een stilstaand water gebied van gemaakt wordt, is de kans aannemelijk dat het water zouter wordt, misschien vervuult met blauwalg of vol komt met waterplanten.	Voor het antwoord op het punt van landbouw wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3. Hierin staat aangegeven hoe het project omgaat met het in beeld brengen van effecten op de landbouw. De zoutdoelstelling is een doelstelling van het project. Het feit dat het een neven doel genoemd wordt maakt het niet minder belangrijk,
4	Langs de binnendijkse kant van de Wieringermeerdijk liggen verschillende natuurgebieden. Er zijn plannen om door middel van grondruil een aantal van deze gebieden uit te breiden en te verbinden. Gezien de huidige en alom toenemende landhonger kun je je afvragen met welke grond er dan geruild gaat worden. Ook zijn niet alle boeren in het zoekgebied grondeigenaar, maar pachter. Hoe gaat Rijkswaterstaat daar mee om?	In het MER wordt eerst onderzocht welke elementen van de vier onderzoeksalternatieven kansrijk zijn. Op basis van die studie blijkt of het kansrijk is om op de huidige landbouwgrond ondergelopen graslanden te gaan realiseren. Het is immers ook mogelijk dat dit niet kansrijk is. In dat geval is nadenken over mogelijke grondruil niet nodig. Als het wel een kansrijke maatregel is, dan wordt in de volgende fase van de studie (het project m.e.r)

	Sommige "nieuwe" stukken natuur krijgen een eigen peilbeheer. Welk effect heeft dit op de naastgelegen land- en tuinbouwgrond, en dan vooral in het najaar als er geoogst wordt? Rijkswaterstaat spreekt over een MER (Milieu Effecten Rapportage) wat uitgevoerd gaat worden, maar niet over een LER (Landbouw Effecten Rapportage) wat toch een onmisbaar onderzoek is in dit project.	duidelijk waar dat dan het beste zou kunnen. Op grond daarvan kan pas nagedacht worden over mogelijke grondruil. Pas als dat het geval is, wordt gekeken naar pachtovereenkomsten. Dit vindt pas plaats nadat het projectbesluit is genomen. Maar eerst is het dus nodig om uit te zoeken of maatregelen op bestaande landbouwgrond wel of niet kansrijk zijn. Voor de rest van dit antwoord wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3. Of er effecten zijn van lokaal peilbeheer in naastgelegen landbouwgrond zal in de planuitwerkingsfase onderzocht worden.

	Zienswijze 25	Registratienummer 73587375
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Identiek aan zienswijze 24, de beantwoording is bij zienswijze 24 te vinden	

	Zienswijze 26	Registratienummer: 73580112
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan nummer 09, de beantwoording is bij zienswijze 09 te vinden.	

	Zienswijze 27	Registratienummer 73570035
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Zienswijze is identiek aan nummer 09, de beantwoording is bij zienswijze 09 te vinden.	

	Zienswijze 28	Registratienummer 73567765
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Hierbij verzoeken wij u ons als jachthaven direct gelegen aan uw projectgebied alle verdere informatie toe te sturen en ons op de hoogte te houden over het project Wieringerhoek. Tevens verzoeken wij u ons uit te nodigen voor komende vergaderingen, bijeenkomsten en besprekingen via internet. Bij de 1e bijeenkomst van 19 september 2019 was ik wel uitgenodigd maar helaas verhinderd. Hierna ben ik niet meer uitgenodigd om een bijeenkomst bij te wonen.	Als belanghebbende wordt u op gezette tijden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Wij nodigen u uit deel te nemen aan de klankbordgroep. Aanvullende middelen om de omgeving te informeren worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.

2	Hieronder onze zienswijze met opmerkingen / aanvullingen over het project. Algemeen: - de kwaliteit van het IJsselmeergebied is de open ruimte, en het vrij bevaarbaar beschermd water. Een van de weinige zoetwater gebieden in Europe die dit kenmerk heeft en erg aanspreekt bij o.a. onze Duitse burens. Door het inpolderen en het maken van grootschalige natuurgebieden in dit water wordt dit exceptionele kenmerk van het gebied teniet gedaan. Door Corona neemt de binnenlandse recreatie alleen maar toe. Ook in de watersport. Dit is nu al merkbaar. Het IJsselmeergebied met dit unieke kenmerk wordt alleen maar belangrijker.	Het unieke karakter van het IJsselmeergebied (openheid, weidsheid) is bekend en is een belangrijk beoordelingscriterium bij de afweging van de onderzoeksalternatieven.
3	- Nu in deze veranderde wereld door Corona lijkt het ons beter om de financiën voor dit project te besteden aan bijv. de gezondheidszorg of het redden van onze economie. Zonder deze economie, die door ondernemers in standgehouden wordt, kunnen dit soort projecten nooit uitgevoerd worden. Indien door dit soort grootschalige projecten de recreatiesector in het IJsselmeergebied aangetast gaat worden heeft dit economische effecten en kost werkgelegenheid. Het hele gebied staat al onder druk i.v.m. de aanleg van windmolens, zonneparken en nu nog dempen / inpolderen van water.	De corona heeft een ongekennde impact in ons land. Dat betekent echter niet dat doelstellingen rondom toekomstbestendigheid en klimaatbestendigheid onbelangrijk zijn geworden. De keuze waar het belastinggeld aan wordt besteed, is aan het kabinet en de Tweede Kamer.
4	- Door het aanleggen van eilanden en ondiepe gebieden van vele hectares wordt de totale opvang capaciteit van het IJsselmeer minder. Met droge periodes, zoals in de laatste 2 jaar, heeft het IJsselmeer minder water. Door het nieuwe peilbesluit wordt de waterstand aanzienlijk lager waardoor er met dieper stekende zeiljachten in problemen komen. Ook de capaciteit is minder voor het winnen van drinkwater door PWN. Minder water betekend ook mindere kwaliteit en zouter door kwel. Dit is erg tegenstrijdig met uw verslagen en voorstellen.	Dit project verandert niets aan het algemene peilbesluit van het IJsselmeer. Het peil in het IJsselmeer wordt gereguleerd omdat dit voor de waterveiligheid en het op peil houden van de zoetwatervoorraad in het meer, noodzakelijk is. Vasthouden aan het peilbesluit is dan ook een uitgangspunt voor dit project.
5	- Op dit moment wordt er zeer veel geld uitgegeven voor het upgraden van de Afsluitdijk met o.a. de aanleg van meer spuicapaciteit en pompen. De aanleg van eilanden vlak voor deze spuisluizen is niet bevorderlijk voor de doorstroming (weerstand). En nogmaals minder buffercapaciteit bij een natte periode.	Uitgangspunt van het project is dat de toekomstige afvoercapaciteit van de pompen en de spuisluizen niet negatief wordt beïnvloed door ecologische inrichtingsmaatregelen waaronder de zoet-zout overgang. Het effect op de afvoercapaciteit zal modelmatig worden getoetst.
6	Indien project verder ontwikkeld wordt: - Een goed bevaarbare toegang behouden tot onze haven. Dit betekend niet alleen een	De effecten van het project op de waterrecreatie worden in algemene zin in beeld gebracht. In de

	geul, maar een breed genoeg vaarwater waarin zeiljachten tegen de wind in kunnen laveren om van en naar de jachthaven te varen. Dit zonder dat de jachten constant de geul moeten passeren. Iedere keer dat de jachten de geul moeten kruisen is een risico op aanvaringen met de beroepsvaart die wel in deze geul blijven. Dit moet te allen tijde voorkomen worden.	planuitwerkingsfase kan gedetailleerder gekeken worden naar de mogelijkheden om bij de havens te kunnen komen in het geval van nabijliggende natuurmaatregelen.
7	- De eilanden zo aangelegd worden dat de bestaande diepe geulen behouden blijven voor doorvaart.	Het effect van de alternatieven op de bevaarbaarheid wordt onderzocht.
8	- Geen extra groei van fonteinkruid en andere waterplanten gestimuleerd wordt buiten deze eilanden. De discussie die op dit moment gevoerd wordt in het Markermeer moet door dit project niet in het IJsselmeer gaan ontstaan. Onze haven is op dit moment nog geheel vrij van waterplanten.	In een natuurlijk ecosysteem vervullen waterplanten een belangrijke rol. In hun levenscyclus hebben veel diersoorten dit soort gebied nodig om tot wasdom te komen. Bijvoorbeeld, velden met ondergedoken waterplanten vormen foerageer-, schuil- en opgroeigebied voor jonge vissen. Daarmee zijn waterplanten essentieel voor een gezond ecosysteem. Het is daarbij van belang om deze velden op een locatie te leggen waar recreatievaart er minder last van heeft; bijvoorbeeld niet in de vaargeul net buiten de recreatiehavens. De gevolgen van de ligging van de velden voor recreatief gebruik van het gebied worden in beeld gebracht in het MER, zodat de belangen door het bevoegd gezag afgewogen kunnen worden.
9	- De versie waar de eilanden vlakbij en tegen de Afsluitdijk liggen heeft dan onze voorkeur. De vrij bevaarbare route naar het zuiden vrij van hindernissen houden.	Dank u voor dit standpunt over een onderzoeksalternatief. Hij is opgenomen in het overzicht van standpunten in paragraaf 2.1.1
10	- Er rekening gehouden wordt met mede recreatief gebruik van het eventueel ontstane gebied. Zoals toestaan ankeren rond de eilanden, eventueel afmeersteigers (zonder verdere faciliteiten), enz. enz	De mogelijkheden van recreatief medegebruik worden onderzocht bij de meekoppelkansen in het MER.
11	- Het zou zeer vreemd zijn indien in dit project rekening gehouden gaat worden met meer windmolens. Het project is voor een zachtere overgang van zout naar zoet en het verzachten van de harde dijk. In deze visie passen geen windmolens voor de dijk in het water. Al de eerdere opgemaakte rapporten door o.a. de vogelbescherming tegen windmolens liggen nergens meer op tafel. Zo ook de drijvende zonnepaneel parken in het water passen niet in deze visie.	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat

	Zienswijze 29 coalitie blauwe hart	Registratienummer 73567615
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Graag maken wij als samenwerkende natuurorganisaties van de Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk (Natuurmonumenten, Vogelbescherming Nederland, en Sportvisserij Nederland, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer, PWN Flevolandschap) gebruik van de mogelijkheid die u ons biedt om onze zienswijze kenbaar te maken aangaande de Nota Reikwijdte en Detail Wieringerhoek. We gaan in onze zienswijze in op 3 aspecten: 1 de alternatieven en varianten die in het MER worden onderzocht, 2 de methode van het onderzoek (hoe er onderzoek wordt gedaan) 3 algemene opmerkingen In de bijlage vindt u onze opmerkingen gekoppeld aan de tekst van de Nota Reikwijdte en Detail.	Dank u voor de geleverde aandachtspunten om het MER te verbeteren.
2	Ad. 1 De Coalitie is het eens met de keuze van de locatie en omvang van het plangebied. - de zoet-zoutverbinding tussen het zoete IJsselmeer en zoute Waddenzee: de Wieringerhoek is de enige locatie waar deze te realiseren valt; - daaraan gekoppeld is voldoende 'zoekruimte' voor verschillende soorten leefgebieden in het IJsselmeer opgenomen. Het plangebied is uitgebreid zodat gebruik kan worden gemaakt van bestaande ondieptes en haarvaten in het achterliggende systeem, alsook de Waddenzee. - en biedt voldoende 'zoekruimte' langs de kust voor het realiseren van verschillende soorten leefgebieden langs de kustzone, zowel voor als achter de dijk.	Dank u voor uw steun voor de locatie en omvang van het plangebied.
3	Nut van een zoet-zout verbinding Naast de opgave om ondieptes, begroeide oevers en vloedvlaktes toe te voegen, ligt er specifiek voor het project Wieringerhoek ook de opgave om in de verkenning de realisatie van een zoet-zoutovergang nabij het sluiscomplex nader te gaan onderzoeken. Daarvoor heeft dit project ten opzichte van andere projecten in het IJsselmeergebied als het ware een speciale verantwoordelijkheid en specifieke toegevoegde waarde.	Dank u voor deze verdere onderbouwing op de locatiekeuze

	Immers, langs de gehele 32 kilometer lange Afsluitdijk zijn er slechts twee plekken met een verbinding tussen het zoete IJsselmeer en de zoute Waddenzee. De ene plek is aan de Friese kant het sluiscomplex bij Kornwerderzand annex de geplande vismigratierivier. Het sluiscomplex bij Den Oever, in de Wieringerhoek, is de enige andere plek die in aanmerking komt voor de realisatie van een functionele zoet-zoutovergang.	
4	Van nat naar droog Connectiviteit is één van de belangrijkste maatregelen binnen dit project. Het gaat in deze nota echter te weinig over <i>alle</i> vissoorten die daarvan profiteren. Uitgangspunt zou moeten zijn: gedefinieerde doelsoorten en de gewenste functionaliteit van migratie en specifiek (te ontwikkelen) habitats. (m.a.w. voor welke soorten en leeftijdstadia doe je wat?) Het scheppen van gevarieerde habitats van voldoende areaal voor vissen, richt zich naast het vergroten van biodiversiteit in het aantal soorten, , ook op het versterken van ecosysteemprocessen. Habitatheterogeniteit hangt samen met een robuust voedselweb, waarbij de biologische produktie (bijv. zoöplankton) in zoet-zoutgradiënten een essentiële component is. In het verlengde hiervan is ons opgevallen dat in de Nota R&D men het heeft over zoetwatervissen. Er zijn echter meer vissen (hieronder genoemd als doelsoorten) die profiteren van een goede zoet-zoutovergang op hun trekroutes. (afbeelding 2.1 van de Nota) Dat zijn: • Katadrome soorten, met name aal/paling en bot • Anadrome soorten: o Vissen die paaien en/of opgroeien in estuaria en benedenstroomse delen van rivieren: spiering, haring, fint, prikken (rivier en zee), anjovis, driedoornige stekelbaars en steur - o Vissen die verder bovenstrooms paaien, zoals zalm, elft, noordzeehouting en zeeforel, maar vooral in de juveniele fase estuariene habitats als opgroeigebied gebruiken. Zonder deze specifieke doelsoorten zijn er geen goede criteria om naar een robuuste, functionele zoet-zoutovergang te streven. Tevens is het nodig om de	Zie paragraaf 2.1.2 voor een toelichting op het wel of niet gebruiken van doelsoorten.

	habitateisen van deze vissoorten in het IJsselmeergebied (permanent zoete habitats) te benoemen, zodat duidelijk wordt welke inrichtingsmaatregelen en waar het leefgebied van deze soorten kunnen versterken. Van belang hierbij is dat niet alleen vissen, maar ook vogels en macrofauna van dergelijke habitatmaatregelen kunnen profiteren.	
5	Noordkop en kustvisie In de Nota R&D wordt aangegeven dat er twee projecten zijn met een grote kans op meekoppeling: de Noordkop en de kustvisie. Dit sluit aan bij het streven om zodanig integraal te kijken, dat het combineren van het project Wieringerhoek met de andere projecten/doelen een meerwaarde biedt in het gebied (1+1=3). Wij juichen aansluiting met andere natuurinitiatieven toe, en willen u vragen voor het 'Wij & Wadvogels deelproject Hoogwatervluchtplaatsen en broedeilanden Amstelmeer' als autonome ontwikkeling toe te voegen aan de 1+1=3 ontwikkelingen. Het (deel)project valt binnen het door u voorgestelde plangebied en verrijkt de doelstellingen van het project Wieringerhoek, specifiek voor wadvogels. De aanleg van hoogwatervluchtplaatsen en broedeilanden in o.a. het Amstelmeer (realisatie uiterlijk 2022 gereed) vormen hierbij de 'verbinding' met het Balgzand, onderdeel van Natura 2000 gebied Waddenzee. Ze liggen direct achter de dijk, op de zoet-zout overgang, wat niet alleen in vogelsoorten, maar ook in vissoorten en in (beperkte) vegetatie, zichtbaar zal zijn. De bereikbaarheid van het Amstelmeer/Balgzandkanaal en mogelijk verder naar het kleinere water in de kop van NH, is gunstig voor vissoorten als de paling en de stekelbaars. In de plannen in de Noordkop wordt ook gewerkt aan vismigratie en zoet-zout-overgangen met de Waddenzee en het achterland. Wij achten een verkenning naar de synergie tussen de projecten van groot belang om de gestelde opgaven waar mogelijk te versterken. Voor wat betreft de kustvisie zien we wel kansen voor natuur, maar die zijn vanuit de kustvisie daar niet primair op gericht. De kustvisie richt zich meer op de duurzame energietransitie en recreatieve ontwikkelingen. We zijn kritisch op de	De autonome ontwikkeling wordt opgebouwd uit de bestaande situatie plus projecten die daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden waarvoor al een juridisch besluit is genomen. Projecten waarvoor nog geen juridische besluitvorming aanwezig is, wordt over het algemeen niet meegenomen als autonome ontwikkeling. Het genoemde project is in uitvoering voor 2022; met het dat project zal afstemming gezocht worden.

	meekoppelkansen. Deze mogen geen afbreuk doen op de natuurdoelstellingen van dit project Wieringerhoek.	
	Belang van een stabiele en robuuste brakwaterzone De focus in de Nota R&D richt zich in hoge mate op het vraagstuk van de zoutindringing als negatief effect op het zoete IJsselmeerwater dat wordt gebruikt voor drinkwater en landbouw. Vanzelfsprekend onderschrijft de Coalitie het belang van het grote zoetwatermeer voor natuur en drinkwater. Maar graag benadrukken wij in dit project ook het belang van een brakwaterzone tussen het zoete water van het IJsselmeer en het zoute water van de Waddenzee. Het is belangrijk om te realiseren dat voldoende aanvoer van zoet en zout water voor herstel van estuariene gradiënten essentieel is. Daarmee moet het Waddengebied als zoutwater leverancier ook een belangrijke rol krijgen in dit brakwatergebied, en zal moeten worden meegewogen in het waterhuishoudkundig beheer. De vier habitatzones die worden benoemd hebben een invalshoek vanuit zoetwater-ecosystemen, maar zouden zich dus ook moeten richten op zoutwatersysteem Waddenzee.	Een harde eis aan het project is dat de zoetwatervoorraad van het IJsselmeer niet mag worden aangetast. Vanuit deze eis worden 4 uiteenlopende mogelijkheden voor een zoet-zoutovergang met brakwaterzone onderzocht. De abiotische randvoorwaarden (zoet-zout overgang) moet als eerste goed zijn, alvorens de kansen voor de inrichting van habitats kan worden bepaald. We onderschrijven het belang van verschillende habitatzones in het brakwatergebied maar deze zijn niet in elke brakwaterzone met een op voorhand voorgeschreven omvang in te passen. De varianten zullen wel worden beoordeeld op de diversiteit van de ecotopen in de brakwaterzone. Voor de zoet-zout overgang wordt eveneens gebruik gemaakt van een aantal habitatzones. Waarbij de mogelijkheden voor het goed ecologisch functioneren van een estuarine gradiënt als eerste wordt onderzocht. De kansen voor de verschillende habitats zullen daarop geprojecteerd worden. De abiotische randvoorwaarden (zoet-zout overgang) moet als eerste goed zijn, alvorens de kansen voor de inrichting van habitats kan worden bepaald.
6	Ad 2 Kennisvragen die daarbij een rol spelen zijn: - welke tijd-ruimte aspecten zijn relevant voor (het herstel van) brakwater (intergetijde) gebied? - hoeveel zoet/zoutwater is er per tijd en ruimte nodig ter optimalisatie van een estuariene gradiënt? - welke andere (morfologische, chemische en biologische) parameters zijn voor herstel relevant?	Dit zal bij de uitwerking van het Voorkeursalternatief onderzocht moeten worden. De kennis en ervaringen van onder meer de vismigratierivier kunnen daarbij helpen. Voor het IJsselmeergebied is een zoutmodel gemaakt dat mede bedoeld is om effecten van de ingrepen in beeld te brengen maar dat ook kan worden gebruikt om de varianten van de zoet-zoutovergang te dimensioneren.
7	Om het helofytenmoeras optimaal te laten functioneren, heeft het moeras een eigen peilbeheer nodig. Formuleer correcte toetsbare grootheden en eisen t.a.v. een goed functionerend rietmoeras en een grote zeggenmoeras. De ontwerpvoorwaarden moeten correct en kloppend zijn. Als dit nog onvoldoende bekend is, dient hier een	In een MIRT project wordt gewerkt in stappen. In de verkenning wordt eerst onderzocht waar helofytenmoerassen neergelegd kunnen worden en hoe groot het gebied kan zijn. In de daaropvolgende planuitwerkingsfase wordt onderzocht wat de gebieden nodig hebben om functioneel te zijn. Er

	onderzoeksvraag voor geformuleerd te worden.	wordt in algemene zin gekeken naar mogelijkheden om het peil in afgesloten compartimenten te kunnen variëren.
8	Tevens willen we aandacht vragen voor de aanpak Natuurlijke Klimaatbuffers en deze aanpak betrekken bij de verkenningsfase. Wij zien kansen met slimme combinaties voor en achter de dijk tussen bijvoorbeeld de aanleg van zoetwaterbuffers voor landbouw en drinkwater en natuur.	In de verkenning wordt gekeken naar de mogelijke meekoppeling met het spaarbekken van PWN, daardoor kan een link met klimaatbuffers voor zoetwater gelegd worden.
9	Wat vinden wij belangrijk? <i>Inzet op connectiviteit</i> Alles wat te maken heeft met connectiviteit weegt o.i. zwaar en is belangrijk in dit project: Verbinding van rivieren en Waddenzee. Verbinding met terrestrisch achterland. Verbinding tussen zout en zoet.	Dank u voor uw duidelijke verwoording van uw keuze.
10	<i>Inzet op samenhang</i> De gehele voedselpiramide is nodig voor vis en vogels. Het natuurlijke nutriëntenverhaal en de samenhang met de voedselketen moeten in dit project een belangrijke plaats krijgen. T.a.v. het nemen van juiste maatregelen zou het uitgangspunt moeten zijn: Duidelijk gedefinieerde doelsoorten en het helder in beeld brengen van de gewenste functionaliteit van migratie en specifiek (te ontwikkelen) habitats. (m.a.w. voor welke soorten doe je wat?) Het beoogde doel is nu moeilijk te doorgronden in dit rapport. Wat zijn de concrete doelstellingen; waar worden de alternatieven aan getoetst? Een tabel met habitattypen en soorten kan daarbij helpen.	Aan de habitattypen (ecotopen in het rapport) zijn soorten gekoppeld waarvoor deze kan gaan functioneren. Deze soortenlijsten zijn echter niet limitatief en in de praktijk profiteren veel meer soorten van de ecotopen.
11	Naast de brakwaterzone, onderschrijft de Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk het belang van het versterken van het zoete water in de rest van het gebied. Dit project moet o.i. inzetten • op een sterke verbinding met Waddenzee, met een dynamische zoet-zoutgradient en de aanleg van een robuuste brakwaterzone voor voedingsstoffen voor vis en vogels; Het oorspronkelijke plangebied omvat ook een deel van het Waddengebied maar de getekende alternatieven liggen uitsluitend in het IJsselmeer.	Dank u voor de duidelijke uitleg van uw standpunt
12	• op een betere samenhang in de voedselketen. Het gaat niet alleen om spiering, al is dat wel een cruciale soort voor veel visetende watervogels. Het gaat ook om andere vis, maar ook om insecten. De gehele voedselpiramide is	Het project kiest expliciet voor een ecosysteem benadering. Waarbij verder wordt gekeken dan alleen vissoorten. Voor een uitgebreider antwoord op doelsoorten en de

	nodig voor vis en vogels. Deze samenhang ontbreekt nog in de tekst. De focus ligt nu heel sterk op vis, maar er moet meer uitgegaan worden van het streven naar het gehele natuurlijke nutriëntenverhaal en de samenhang met de voedselketen. De samenhang met de ontbrekende habitats wordt dan versterkt, omdat het niet alleen voor vissen maar voor het gehele ecosysteem van het IJsselmeer nodig is. De natuurlijke nutriëntencyclus door opbouw en afbraak van organisch materiaal is hier de sleutelfactor. Leefgebied en levenscyclus voor vis vormen daar een onderdeel van en vormen wel een helder, goed bruikbaar voorbeeld. Ondergelopen graslanden zijn veel meer dan alleen paaigrond voor (enkele specifieke) vissoorten. Neem de betekenis van de biologische productielaag mee. In deze heel ondiepe waterlaag die snel opwarmt vindt kortstondig hele hoge productie plaats (muggenlarven, slakjes, kreeftachtigen e(inclusief zooplankton) en insektenlarven). Dit zijn geen meersoorten maar speciaal hierop aangepaste soorten, die heel kortstondig leven. De bijdrage aan de productiviteit kan oplopen tot een factor 10	ecosysteembenadering zie paragraaf 2.1.2.
13	• op mitigatie van dijken: het ontbreken van landwaterovergangen voor het meerecosysteem; • op de dijk als brede landschapszone en die kansen biedt voor natuur en tevens ook meekoppelkansen biedt. In de zone voor en achter de dijk, kan worden uitgegaan van het innovatieve concept Achteroevers. De ontwikkeling van ondieptes met waterplanten, ondergelopen graslanden, rietvelden, in grootschalige vorm, eventueel achter de dijk gecombineerd met zonne-energie.	Het achteroevers concept wordt onderzocht in het alternatief 'Over Dijken'.
14	Onze verwachting is dat de meerwaarde voor het ecosysteem van de twee andere bouwstenen voor het IJsselmeer minder zullen zijn. Grote Kreupel: De vergrootte eilanden, inclusief een mogelijke nieuwe haven die worden geschetst bij "De Kreupel", geven weer dat natuur en recreatie zich heel dicht bij elkaar bevinden. In dit alternatief zijn deze twee doelen (natuur en recreatie) ook het minst gescheiden qua locatie. Het hoofddoel natuur en de bijbehorende	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1.

	kwaliteit kunnen hier negatieve effecten van ondervinden. De koppeling tussen (eco)toerisme – natuur – connectiviteit van IJsselmeer en Waddenzee komt ook hier niet sterk naar voren en IJsselmeerarchipel) IJsselmeer Archipel: Dit alternatief lijkt geen geheel te vormen en bestaat het uit twee losse delen. Het aanleggen van nieuwe harde dammen in de Waddenzee met mogelijk verstrekkende (hydro)morfologische consequenties lijkt ons niet wenselijk. Te meer er mogelijkheden lijken te zijn met een koppeling via het project de kop van Noord-Holland.	
15	Ad 3. Algemeen W geven graag nog een aantal zorgpunten mee: 1. Er zijn erg veel criteria opgenomen, maar onduidelijk is hoe je die combineert (hoofdstuk 4.2 en 4.3) 2. Hoe is de prioritering van eisen? Wat zijn de leidende principes en doelstellingen?	Er is geen prioritering van de eisen of doelstellingen, alle zijn even belangrijk.
16	3. Binnen de Res NH Noord is het plangebied van de Wieringerhoekgebied aangewezen als zoekgebied voor wind- en zonne-energie. Wie is in de lead in dit gebied? Wat betekent het zoekgebied voor het natuurproject Wieringerhoek? Wordt er automatisch een koppeling gelegd tussen energie opwekking en natuur, en wordt natuurontwikkeling ingezet als mitigatie?	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat
17	4. Participatie: Er is gekozen voor een scheiding van ambtelijk en bestuurlijk overleg aan de ene kant en de klankbordgroep met belanghebbendes aan de andere kant. Besluitvormingsprocessen zijn daardoor niet altijd transparant voor de klankbordgroep, is de ervaring. Wat is de 'waarde' voor het proces van een klankbordgroep? Welke verwachtingen zijn er vanuit het project? Wat de waarde voor de klankbordgroep?	In paragraaf 2.1.9 wordt beschreven wat de routekaart is tot aan het formeren van een voorkeursalternatief. De rol van de klankbordgroep en stuurgroepen wordt daarin beschreven. De besluitvormingsprocessen worden ook toegelicht in de klankbordgroep. De formele besluitvorming vindt plaats volgens de procedure van de Omgevingswet.
18	Onze opmerkingen gekoppeld aan de tekst: P5, 1.1., 2e alinea, middenin: Dit heeft tot gevolg dat populaties visetende vogels sterk achteruit zijn gegaan. Het ijsselmeer is heel belangrijk voor deze vogelsoorten en heeft daarom de status van Europees Vogelrichtlijngebied. P5, 1.1. 3e alinea: mooi geformuleerde alinea! compliment! P6. Afbeelding 1.1:	Dank voor uw opmerkingen. Waddenzee ligt binnen de plancontouren omdat er gezocht wordt naar een effectieve zoet-zout overgang. Door de Waddenzee ruim binnen de plancontouren te nemen wordt voldoende ruimte gelaten voor mogelijke oplossingen die daaraan bijdragen. Maatregelen aan de Waddenzee zijde zijn dus hoofdzakelijk

	• Op het kaartje met “plangebied” is een gestreepte lijn getrokken. Licht goed toe wat de totstandkoming en betekenis van deze lijn is. Is hierbij bewust ook buitendijks (Waddenzee) getekend en zo ja, waarom dan cq op basis waarvan deze begrenzing? • Bij deze plancontouren valt Vogelsand (Wij&Wadvogelslocatie) er binnen, maar wordt slechts bij alternatief 3 “Grote Kreupel” genoemd. Bovendien valt de omgeving Den Oever (incl. oude Kokkelhaven, Oeverse Schor en Vatrop) binnen het plangebied. Locaties waar vanuit PRW gedachten zijn voor herstel/ontwikkeling. • Verder valt op dat het plangebied dwars door het Amstelmeer loopt. Ook hier wordt in kader Wij&Wadvogels gewerkt aan ontwikkeling broed- /HVP-gebied kustvogels, maar ook aan zoet-zout overgang. Dus als Waddenzee binnen de scope ligt / moet liggen dan in de NRD op zijn minst concreter maken aan welke invulling gedacht wordt.	gericht op het verbeteren van de connectiviteit.
19	P11 2.2. 2e alinea, middenin: en vogelpopulatie P11 2.2, 2e alinea, middenin iets verder: en vogels P13, 2e alinea, onderaan: uit autonome trends blijkt tevens dat visetende en benthosetende vogels achteruit zijn gegaan in de laatste decennia. Vooral visetende watervogels hebben het moeilijk. (vraag Mennobart van Eerden (RWS) voor data, hij heeft hier hele bruikbare trends voor. Hij heeft zomer 2018 een hele inzichtelijke presentatie gegeven over de trends van vogelpopulaties van het ijsselmeergebied. deze is vast op te vragen). Het gaat dus niet alleen om spiering, al is dat wel een cruciale soort voor veel visetende watervogels. Het gaat ook om andere vis en om insecten. De gehele voedselpiramide is nodig voor vis en vogels. Deze samenhang ontbreekt nog op de tekst. De focus ligt nu heel sterk op vis. Er is natuurlijk geen bezwaar tegen vis, maar zorg dat het natuurlijke nutrientenverhaal en de samenhang met de voedselketen ook goed beschreven wordt. De samenhang met de ontbrekende habitats wordt dan versterkt, doordat het niet alleen voor vissen maar voor het gehele ecosysteem van het meer nodig is. De natuurlijke nutrientencyclus door opbouw en afbraak	De maandelijkse vogeltellingen van RWS worden meegenomen in de MER. Zie ook eerdere antwoord over ecosysteembenadering. Vis wordt inderdaad als een goed beeldend en sprekend voorbeeld gebruikt, maar is zeker niet het enige waar naar gekeken wordt. Het klopt dat ondergelopen graslanden naast een belangrijke paaipplaats voor vissen ook dienen als fourageergebied voor vogels en het produceren van primair voedsel voor nabij gelegen wateren. Dit aspect wordt meegenomen in de beoordeling

	van organisch materiaal is hier de sleutelfactor. Leefgebied en levenscyclus voor vis vormen daar een onderdeel van en vormen een helder, goed bruikbaar voorbeeld. Ondergelopen graslanden zijn veel meer dan alleen paaigrond voor (enkele specifieke) vissoorten. Neem de betekenis van de biologische productielaag mee. In deze heel ondiepe waterlaag die snel opwarmt vindt kortstondig hele hoge productie plaats (muggenlarven, slakjes, kreeftachtigen e(inclusief zooplankton) en insectenlarven). Dit zijn geen meersoorten maar speciaal hierop aangepaste soorten, die heel kortstondig leven. De bijdrage aan de productiviteit kan oplopen tot een factor 10.	
20	Ondergelopen graslanden zijn van groot belang voor (weide)vogelsoorten zoals kemphaan en tureluur, helofytenmoerassen en slikken zijn voor porseleinhoen noodzakelijk, Rietmoeras is voorroerdomp en bruine kiekendief en allerlei kleine rietvogels nodig. Visdief en kluut zijn voorbeelden van kale grondbroeders die kale, dynamische omstandigheden nodig hebben, vrij van predatoren. Zwarte stern is een insecteneter die broedt op drijvende watervegetaties. P13, 3e alinea: verwijder: "gehad" bij negatieve gevolgen. Ze zijn er nl nog steeds. P13, 3e alinea, einde: prima tekst	
21	P13 laatste alinea, eerste deel: Niet eens met het percentage van een totale oppervlakte landwaterovergangen van 10%! In de presentatie van Witteveen en bos (Marcel Klinge) voor de ontwerpssessie Wieringerhoek begin oktober zijn heel ander getallen genoemd, namelijk: 5% vloedvlakte, 10% rietmoeras en 25% submerse vegetatie. Dat komt volgens Marcel neer op respectievelijk 1500 ha, 3000-4000 ha en 8000 ha van deze verschillende habitats in het ijsselmeergebied. Deze getallen zijn gericht op vis. Professor aquatische ecologie Piet Verdonschot heeft eind 2019 referenties gebruikt van andere meren in	De percentages die aangehouden worden zijn gebaseerd op een onderzoek door BeWare die aangegeven heeft wat de omvang van dergelijke gebieden in een natuurlijk systeem zijn, en geven daarmee een leidraad voor wat er in het IJsselmeer aangelegd zou moeten worden. Deze percentages zijn geen resultaat van een exacte berekening; het is de beste expert-guess die nu gebruikt wordt om tot een invulling van de alternatieven te komen. De projecten binnen PAGW in het IJsselmeergebied zijn zo opgezet dat gedurende de loop van het programma adaptief gekeken wordt wat nodig is om de doelstelling, een robuust ecosysteem, te halen. Op basis van de

	Europa en komt op nog grotere percentages en waarden. Bijzonder genoeg past de oppervlakte van 18000 ha wel weer bij de geformuleerde opgaven. Dat hoeft dus niet te veranderen P13, laatste alinea: 18.000 ha : akkoord, dit getal komt wel overeen met wat Marcel ons meegegeven heeft.	monitoringsresultaten van de eerste fases van projecten, kan bijgesteld worden hoeveel er nog gedaan moet worden in een tweede fase of in een ander project in het IJsselmeergebied.
22	P13, laatste alinea: dit type vervangen door : deze typen P13: laatste alinea: bij "enkele duizenden hectares": globaal gesproken 6 -12% van de totale opgave (aangereikt door Marcel Klinge in bovengenoemde presentatie). Overigens ben ik het eens met het gegeven dat er geen harde waarden worden opgenomen als opgave. Orde grootte is wel van belang. P15: roerdomp en grote karekiet ook noemen, dit zijn belangrijke ijsselmeerdoelsoorten P19: Een zandige oever langs de Afsluitdijk is afgefallen vanwege wegspoelen. In de plannen voor de versterking van de Afsluitdijk was dit ook een meekoppelkans, die wij naar voren hebben gebracht, maar deze wens is in de contractbesprekingen van tafel gevallen. Toch blijft dit wat ons betreft een natuuroorkans. P20: mbt Koopmanspolder: opnemen plannen vooroever met eigen peilregime.	De NRD wordt niet opnieuw uitgebracht, de wijzigingen op de NRD worden weergegeven in de Nota van Antwoord in hoofdstuk 4. Daarbij wordt geconcentreerd op de bijstellingen van het onderzoeksprogramma naar aanleiding van de zienswijzen. Tekstuele aanpassingen van de NRD worden niet uitgevoerd. Het onderzoeken van een zandige oever langs de Afsluitdijk zal toegevoegd worden aan de verkenning, als mogelijke optimalisatie van het alternatief "tussen meer en zee". PM passage afhankelijk van besluit bevoegd gezag hierover!
23	P21: een na laatste alinea: Het helofytenmoeras heeft ook. een eigen peilbeheer nodig, anders lukt het niet. Formuleer correcte toetsbare grootheden en eisen tav goed functionerend rietmoeras en grote zeggenmoeras. De ontwerpvoorwaarden moeten juist zijn. Of formuleer anders een onderzoeksvraag, als ze nog onvoldoende bekend zijn. P21 een na laatste alinea, mbt multifunctionele zone: Voor vogels is rust in een helofytenmoeras noodzakelijk. functiecombinaties slim ontwerpen om rust voor vogels te borgen	In een MIRT project wordt gewerkt in stappen. In de verkenning wordt eerst onderzocht waar helofytenmoerassen neergelegd kunnen worden en hoe groot het gebied kan zijn. In de daaropvolgende planuitwerkingsfase wordt onderzocht wat de gebieden nodig hebben om functioneel te zijn. Er wordt in algemene zin gekeken naar mogelijkheden om het peil in afgesloten compartimenten te kunnen variëren.
24	100 ha helofytenmoeras is qua oppervlak niet heel veel. Harderbroek bijvoorbeeld is groot genoeg voor kiekendief en roerdomp en is ca 500 ha P22: "Zo groot mogelijk": geef een oppervlakte schatting?	De grootte van de gebieden die aangehouden worden zijn gebaseerd op een onderzoek door Beware die aangegeven heeft wat de omvang van dergelijke gebieden in een natuurlijk systeem zijn, en geven daarmee een leidraad voor wat er in het IJsselmeer aangelegd zou moeten worden. Deze

		percentages zijn geen resultaat van een exacte berekening; het is de beste expert-guess die nu gebruikt wordt om tot een invulling van de alternatieven te komen. De projecten binnen PAGW in het IJsselmeergebied zijn zo opgezet dat gedurende de loop van het programma adaptief gekeken wordt wat nodig is om de doelstelling, een robuust ecosysteem, te halen. Op basis van de monitoringsresultaten van de eerste fases van projecten kan bijgesteld worden hoeveel er nog gedaan moet worden in een tweede fase of in een ander project in het IJsselmeergebied. In de MER wordt aangegeven welke oppervlaktes per bouwsteen in de alternatieven zitten.
25	P22 open zandig gebied: hoe te beheren zodat dit open en zandig blijft?	De open zandige gebieden worden vooral gezocht in het meer brakke deel. Daardoor blijft de beheerinspanning beperkter dan in een zoet gebied. In de planuitwerkingsfase wordt nader onderzocht wat de verschillende inrichtingen nodig hebben aan beheer en handhaving om goed te kunnen (blijven) functioneren.
26	P22: 3e alinea: rustgebied voor vogels: Wat betekent dit? Dat er niet gevaren kan worden? is het doel zonering? of wordt hier bedoeld dat vogels op de dam kunnen rusten? P26: alinea 2, zin over Brakwaterleefgebied dat vanzelf kaal blijft: goed onderzoeken, deskundigen schatten in dat er brakwaterriet gaat groeien. Ook interessant, maar de openheid verdwijnt dan. Onderzoeken die dit jaar starten en KIMA goed benutten voor ontwerp	Met rustgebied voor vogels wordt de functionaliteit van het gebied voor vogels aangeduid. Of er naast inrichting van het gebied aanvullende maatregelen nodig zijn om de rust te waarborgen wordt in een later stadium uitgezocht. Het betekent niet op voorhand dat er niet gevaren mag worden. De opgave om kale eilanden ook kaal te houden is groot. Dit zal dan ook meegenomen worden in het aspect beheer en onderhoud
27	P30: alinea 2, laatste zin: Toevoegen: de connectiviteit met de kust wordt met deze variant niet versterkt. Dit alternatief gaat ten koste van open water dat belangrijk leefgebied is voor watervogels zoals Toppereend. P30, laatste alinea, mbt recreatief medegebruik: Hoe borgen van rust voor vogels? zonering en afsluiting zullen heel belangrijk worden als natuur en recreatie zo verregaand gecombineerd zullen worden. Zie ook rapport over verstoringsafstanden van Krijgsveld	Het NRD worden geen tekstuele aanpassingen gedaan. Nadere toelichting en uitwerking van hoe de diverse ecotopen moeten gaan werken zal bij het MER worden opgenomen.

	P37, mbt jaarlijks onder water gezet: Wees specifiek: in de winter en begin van het voorjaar P37, mbt helofytenmoeras: nadere uitwerking van de eisen aan goed functionerend helofytenmoeras is nodig. bijv mbt dynamiek, verbossing, stromingsriet, etc. P37 mbt polder in het ijsselmeer: Dit gaat dus ten koste van groot open water voor vogels. Topper, fuut ed P37, mbt beheersinspanning: wat wordt daarmee bedoeld? P38, mbt meerjaarlijkse cyclus: beide zijn toch nodig? Langjarige cyclus voor herstel van verouderd 8 riet (reset) en jaarlijkse cyclus voor schoonspoelen riet, ophoping van strooisel te voorkomen en stevig riet te ontwikkelen en behouden (stromingsriet, voldoende waterdynamiek). Hoe verbossing voorkomen? P38, mbt "de grootste inspanning....": toelichting? P41 kaders: Natura 2000 ontbreekt in de lijst	
28	P42, randvoorwaarden: Neem ook de uitbreidingsdoelen van N2000 mee door de oogharen. ivm 2e fase beheerplan ijsselmeer . Wanneer start die? Handig om opgaven vast mee te nemen, efficiency	In het MER worden de huidige natuurwaarden van het gebied in beeld gebracht, evenals de gevolgen van de verschillende alternatieven daarop. De effecten op instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor gebieden en soorten (incl. effecten op leefgebied soorten) zijn daarbij beoordelingscriteria. Ook wordt gekeken naar effecten op de kernkwaliteiten van Natuur Netwerk Nederland en naar effecten op rode lijst soorten.
29	P44: weegfactoren toevoegen aan tabel: connectiviteit weegt heel zwaar. Dit is van veel grotere betekenis dan eilanden. Alles wat te maken heeft met connectiviteit weegt zwaar: Verbinding van rivieren en waddenzee zijn het belangrijkste. Verbinding met terrestrisch achterland is ook belangrijk, maar minder zwaarwegend dan connectiviteit met waddenzee en rivieren. Wel belangrijker dan eilanden. Mariene input (bouwstoffen via de voedselketen) is essentieel: extra argument voor connectiviteit bijdragen aan nieuwe ecotopen waddenzee	Nee, er worden geen weegfactoren aan het beoordelingskader toegevoegd. Iedere lezer/belangenvertegenwoordiger heeft zijn eigen set aan waarden. Daarom wordt er zo objectief mogelijk gescoord. In het ontwerpatelier kan daarna iedereen die participeert op basis van zijn/haar eigen weegfactoren een voorkeur uitspreken voor een VKA.

	P44, tabel, rij "gebieden": beoordelingskader doelbereik MER: ook mbt tot verlies *Groene Hart effect": verlies van open ruimte, door nieuwe ontwikkelingen die afknabbelen van de waarde van de openheid. Doelverlies en habitatverlies is het gevolg -behoort open water ook tot gebieden? P44: leefgebied: Neem inderdaad het leefgebied mee bij de toetsing voor soorten. Gebruik de leefgebieden kaarten	
30	P45: kosten: toevoegen: beheerkosten (open houden riet, tegengaan verbossing). openhouden kale zandige eilanden. Voor beheer van eilanden is geen SNL geld geregeld. Beheerder kan hier niet voor opdraaien. Test daarom vooraf op duurzaamheid van een natuurdoel	De kosten voor beheer en onderhoud voor een periode van tien jaar worden meegenomen bij de kostenraming.
31	P46, alinea 2: zie opmerking eerder over connectiviteit	Zie eerder antwoord.
32	P47 waterkwaliteit: kan er niet ook gestuurd worden op verbetering van de waterkwaliteit door inrichting? Werking helofyten bijvoorbeeld?	De voorgestelde maatregelen komen grotendeels overeen met de maatregelen die in het kader van het KRW-programma gedaan worden; ondiepe zones, natuurvriendelijke oevers, connectiviteit voor vis.

	Zienswijze 30 IJsselmeervereniging	Registratienummer 73561000
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Naar aanleiding van de publicatie van de startbeslissing, notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en het participatieplan voor de Wieringerhoek doe ik u hierbij een zienswijze van de IJsselmeervereniging toekomen. In deze reactie zijn de onderdelen van de NRD samen gevat en is in <i>cursief</i> de reactie van de IJsselmeervereniging weergegeven.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
2	In de startbeslissing wordt geconstateerd dat "als een aanvullende inspanning achterwege blijft de ecologische toestand in de grote wateren dreigt te verslechteren". Voor het <i>IJsselmeer lijkt dit een understatement: de</i>	Diverse studies ⁶⁷ hebben afgelopen jaren aangetoond dat een belangrijke oorzaak van de ecologische verslechtering is dat het voedselweb van het IJsselmeergebied te eenzijdig is.

⁶ Noordhuis, R., S. Groot, M. Dionisio Pires & M. Maarse (2014) Wetenschappelijk eindadvies ANT IJsselmeergebied. Deltares

⁷ Rombouts TA, Vonk JA, Geest van der HG (2019). Oostvaardersoever voorverkenning adviesrapport. Het belang van natuurlijke en kunstmatige land-water overgangen voor het functioneren van moeras- en meerecosystemen. Rapport Universiteit van Amsterdam.

	<i>ecologische toestand is de laatste decennia al drastisch verslechterd. Over de oorzaken van deze verslechtering wordt te weinig gezegd, waardoor het ook vaak niet goed duidelijk wordt of de voorgestelde interventies leiden tot een wezenlijke oplossing van de oorzaken van de problemen.</i>	Door de habitat- en soortdiversiteit te vergroten wordt het gebied beter bestand tegen veranderingen, zoals klimaat verandering. Het voedselweb is dan minder "overgeleverd" aan de reacties van afzonderlijke soorten op veranderingen. Hierbij kan worden gedacht aan het versterken van gradiënten in waterdiepte en doorzicht, betere ontwikkeling van land-water overgangen (in combinatie met een natuurlijker peil) en aan de verbindingen met de omgeving (bijvoorbeeld mogelijkheden voor visintrek).
3	- Daarnaast ligt er specifiek in dit gebied nog de opgave van de realisatie van de geleidelijke zoet-zout overgangen bij de sluiscomplexen. Nevendoel daarbij is de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. <i>Hier ontbreekt in de aanpak aandacht voor de zoute kwel onder de Afsluitdijk. Zout komt niet alleen via de spuisluizen binnen!</i>	De effecten op zoute kwel worden in beeld gebracht in het MER.
4	- Als meekoppelkansen zien de betrokken kustgemeenten graag de mogelijkheden om de kust beter te benutten als recreatieve zone, als woongebied met ruimte voor de natuur en aandacht voor de cultuurhistorie en voor de verduurzaming van de energieopgave. <i>De IJsselmeervereniging is voor het zoveel mogelijk herstellen van de dynamiek in het IJsselmeergebied en staat dus in principe positief tegenover deze strevingen. Wij vragen daarbij wel aandacht voor de mogelijkheden van een werkelijk integrale benadering, waarbij de mogelijkheden voor de ecologische opgave wezenlijk worden gematched met de wensen voor recreatieve voorzieningen. Dus ook een ruime interpretatie van de komende milieueffectrapportage. Misschien meer in de vorm van een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse. Gestreefd moet worden naar niet alleen voor de natuur het beste resultaat, maar ook algemeen maatschappelijk. Het nu beschikbare budget mag daarbij dan niet al te zeer leidend zijn. Het gaat immers om een project met lange adem.</i>	Voor de beantwoording van dit punt verwijzen wij naar paragraaf 2.1.5
5	<i>Gelet op de recente, naar onze mening zeer slechte ervaringen met het Enkhuizerzand adviseren wij grote terughoudendheid bij de ideeën de buitendijkse kustzone recreatief te exploreren.</i>	Wij zijn benieuwd naar uw ervaringen op het Enkhuizerzand en welke aandachtspunten u dan wilt meegeven.
6	<i>Inmiddels is ook duidelijk dat in het verdere denken ook rekening gehouden moet worden met</i>	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie verwijzen wij naar paragraaf 2.1.7 van de Nota

	<i>de ideeën uit de Ressen!</i>	van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
7	In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt de ambitie nog eens herhaald. Maar in zeer algemene termen. Gesteld wordt dat uiteenlopende typen Habitats nodig zijn waarin een diverse vis en vogelpopulatie kan gedijen.: paaïen, opgroeien, voedsel vergaren, beschutting vinden en overwinteren. <i>Maar nergens wordt, gebaseerd op de instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000, dit gespecificeerd. Voor welke vogels moeten dan die speciale verblijfs en broedgebieden worden gecreëerd. En gaat het dan om trekvogels of bedreigde vogels die special in dit gebied broeden. Op welke vissen wordt gemikt en waarvoor. Voor commerciële visserij, voor sportvissers of voor voer voor vogels. Zonder deze specificaties wordt het straks moeilijk te beoordelen of de voorgestelde aanpassingen ook het goed doel dienen. Het lijkt gewenst hier expliciet aan te haken bij het (onderzoeks)project Natuurwinst Grote Wateren. Waardoor de mogelijkheid ontstaat de beoogde de natuurwinst concreter te benoemen en de resultaten te monitoren. Hierbij is het ook nodig de eventuele plannen af te stemmen op andere initiatieven in het grote IJsselmeergebied. Zoals de Marker Wadden, de Oostvaardersoever, de verbeteringen aan de Friese Kust. En wat ons betreft ook de natuurwinst die kan worden bereikt door openingen in de Houtribdijk, waardoor een dynamische verbinding tussen IJsselmeer en Markermeer kan ontstaan.</i>	In het MER worden de huidige natuurwaarden van het gebied in beeld gebracht, evenals de gevolgen van de verschillende alternatieven daarop. De effecten op instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor gebieden en soorten (incl. effecten op leefgebied soorten) zijn daarbij beoordelingscriteria. Ook wordt gekeken naar effecten op de kernkwaliteiten van Natuur Netwerk Nederland en naar effecten op rode lijst soorten. De kennis en ervaring die is en wordt opgedaan bij andere initiatieven in het IJsselmeergebied worden meegenomen in de MER. Hierover is nauw contact met de projecten, onderzoeken en beheerders van de betreffende gebieden.
8	In de notitie worden vier onderzoeks-alternatieven aangereikt. Wij hebben daarbij het volgende commentaar. !. Over dijken. Het gaat hier vooral om ideeën om per dijktype de mogelijkheden van natuurlijke overgangen zoals overstromingsgraslanden, helofytenmoeras en mogelijkheden achter de dijken te benutten. Het gaat dan voor al om de Wieringermeerdijk een veel natuurlijker "profiel "te geven.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1

	Tussen Enkhuizen en Medemblik worden weinig veranderingen voorgesteld vanwege de vele vaarbewegingen. <i>Dit komt het dichtst bij de aangegeven bedoeling van natuurlijke kusten en is bovendien het meest gericht op de mogelijkheden voor integrale gebiedsontwikkeling. Vanuit de IJsselmeerverenging gezien lijkt dit een sympathieke mogelijkheid en gaat het vooral om een goede match tussen de te concretiseren ecologische bedoelingen en het recreatieve gebruik van de dijklandschappen.</i>	
9	2. Tussen meer en zee Het gaat hier om het creëren van een groot brakwaterleefgebied in het noordelijk deel, met een diversiteit aan geulen en ondieptes eventueel aangevuld met open, zandige eilanden die als rust en broedgebied voor vogels zouden kunnen worden gebruikt. Men denkt hier ook paai- en opgroeigebied voor vis te kunnen realiseren. <i>Vanuit de IJsselmeervereniging lijkt het creëren van een brakwaterzone een goed streven, maar is het creëren van zandige eilanden een te los idee, mede gelet op de nautische belangen. Ook hier geldt: voor welke vogel wil men welke faciliteiten scheppen? En bestaan eigenlijk losse zandige eilanden of worden het toch forse constructies die het gebied van gedaante doen veranderen?</i>	idem
10	3. Grote Kreupel Het bestaande natuurgebied de Kreupel, nog niet zo lang geleden aangelegd en een belangrijk vogelbroedgebied zou kunnen worden uitgebreid en omringd met nieuwe oppervlaktes helofytenmoeras, ondieptes en overstromingsgraslanden. Door de gewenste oppervlaktes zijn echter de ondieptes rond de Kreupel onvoldoende en zullen ook op diepere plekken ondieptes en eilanden meten worden ontworpen. Hier lijken goede mogelijkheden voor recreatief medegebruik en ecotoerisme eventueel via de aanleg van een nieuwe haven. Ook zouden nieuwe spaarbekkens voor drinkwater in het plan kunnen worden opgenomen.	idem

	<i>Door de aantasting van een groot stuk open water en de onzekerheid of het scala aan overgangsgebieden waar vissen zich thuis voelen hier goed en duurzaam kan worden aangelegd reizen hier veel vragen en zijn wij intuïtief afhoudend. Kernvraag is dan: hoe groot is de behoefte aan broedgelegenheid voor vogels om hier een stuk open water aan op te offeren?</i> <i>Hier geldt dat het beter lijkt de noodzakelijke evaluatie van het ecologische resultaat van de Marker Wadden af te wachten alvorens (ook) hier een eilandavontuur op te tuigen. En voor een goede evaluatie zijn nog vijf tot tien jaar nodig.</i>	
11	4. IJsselmeerarchipel Met als referentie een kaart met ondieptes uit 1570 wordt in dit alternatief een beeld geschetst van een nieuw eilandenrijk met in de aan te leggen ondieptes en overgangszones rond de eilanden volop paai en leefgebied voor vissen en natuurlijk op de eilanden veel broedgebied voor vogels. Het ligt daarbij niet voor de hand in te zetten op grootschalig recreatief medegebruik wordt gesteld. <i>De IJsselmeervereniging is op voorhand tegen deze ontwikkeling. Zowel uit landschappelijke overwegingen, het zoveel mogelijk behouden van open water, als vanwege de ernstige "hinder" voor de watersporters. Wij vinden dan ook dat deze variant niet meegenomen zou moeten worden bij verder onderzoek.</i>	idem
12	De Werkwijze Gesteld wordt dat aan de hand van de MER, waarvoor een zeer uitvoerige checklist wordt aangegeven, voor de vier alternatieven gekeken wordt wat de meest effectieve en kansrijke (onderdelen van) de voorstellen zijn. Daaruit wordt dan een voorkeursalternatief gemaakt. <i>Het behoeft geen betoog dat in deze fase royaal ruimte moet zijn voor debat over de effectiviteit voor echt natuurherstel van de diverse voorgestelde ingrepen en aanpassingen en voor het opnieuw opzetten in breed verband van een voorkeursalternatief. Waarbij bijvoorbeeld de samenhang tussen de zoutopgave en de oeveropgave nog een onontgonnen terrein lijkt.</i>	De manier waarop eenieder kan participeren in het opstellen van het voorkeursalternatief is beschreven in de Opzet Participatie die tegelijk ter visie ligt. Met deze aanpak is een debat tussen de verschillende belanghebbenden mogelijk.
13	<i>Ook de beoordeling van de landschappelijke en cultuurhistorische aspecten vergt speciale aandacht. Welke deskundigen worden hierbij betrokken? Denk bijvoorbeeld aan de 10 gouden regels van Frits Palmboom. En</i>	Er wordt rekening gehouden met de regels van Frits Palmboom. Hoe er bij de samenstelling van de onderzoeksalternatieven rekening gehouden is met deze regels is

	<i>worden ook gebruikers (watersporters) en aanwonende burgers erbij betrokken?</i>	beschreven in de NRD. In het MER zal eveneens een beschouwing worden gegeven hoe de onderzoeksalternatieven zich verhouden tot de landschappelijke visies in het gebied, waaronder de regels van Frits Palmboom.
14	De IJsselmeervereniging verzoek u bij de vaststelling van de NRD rekening te houden met deze opmerkingen.	De NRD hoeft niet meer vastgesteld te worden. Wel wordt in het MER rekening gehouden met uw opmerkingen.

	Zienswijze 31	Registratienummer 73559762
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek met zienswijze 09; de beantwoording is bij nummer 09 te vinden.	

	Zienswijze 32	Registratienummer 73549619
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Naar aanleiding van de advertentie in de Schager Courant hebben wij een aanvraag gedaan voor het stuk/de stukken. Wij ontvingen: 1) Opzet participatie (-plan) project Wieringerhoek (ongedateerd); 2) Startbeslissing Wieringerhoek 1 november 2019 definitief; 3) Notitie Reikwijdte en detailniveau 31 maart 2020 definitief. Onze eerste opmerking/vraag betreft de relatie tussen deze drie stukken.	Dank u voor uw inspraakreactie
2	In het 1e stuk lezen wij dat RWS de mogelijkheden verkent om het IJsselmeer toekomst bestendig te maken. 'Daarbij gaat het om hoogwaardige natuur samen met een krachtige economie'. De term krachtige economie vinden wij in de rest van de stukken niet meer terug. In onze visie betekent het bevorderen van 'een krachtige economie' dat dit vrijwel altijd ten koste gaat van de natuur. Als het dus gaat om een 'hoogwaardige natuur' dan dient de 'krachtige economie' minder geprononceerd neergezet te worden. Mogelijk is dit element daardoor in de stukken 2 en 3 niet meer in die zin opgenomen? In stuk 3 lezen wij op pagina 7: 'Economische aantrekkelijkheid'. Op pag. 10 van stuk 2 wordt helder aangegeven dat 'het gebied van grote betekenis is voor de natuur'. De achteruitgang van de biodiversiteit toont aan dat de keuzes in	De achterliggende gedachte achter de combinatie van natuur en economie is dat een gezond ecosysteem van het IJsselmeer een randvoorwaarde is voor verdere ontwikkelingen in de regio. Als het systeem niet toekomstvast en robuust is, dan heeft dit gevolgen voor de zoetwatervoorziening (o.a. drinkwater), de visserij en de recreatie.

	het verleden desastreus zijn geweest. Het is dus goed op die schreden terug te keren. Op pagina 16 van stuk 2 staan het hoofddoel en nevensdoel genoteerd. 'Het robuust maken van van het ecosysteem het veerkrachtig opvangen bij duurzaam gebruik'. Zie ook onder het kaartje op pagina 17 (stuk 2) 'Doel van Noordkop'. In stuk 3 geeft u op pagina 11 de samenhang aan tussen de Startbeslissing en het Participatieplan'. Ook geeft u aan dat ere 'voortschrijdend inzicht' is geweest. Telt nu de krachtige economie niet meer? De zin onder agenda 2050 geeft niet direct het vertrouwen dat natuurlijke ontwikkeling van de biodiversiteit grote nadruk krijgt. 'Deze agenda die in mei 2018 is ondertekend, geeft aan dat verbetering van de ecologische kwaliteit een voorwaarde is voor economische en recreatieve ontwikkelingen van bijvoorbeeld de Metropool Regio Amsterdam'. Het verleden heeft ons doen ervaren wat dan voorgaat en dat dit dan te koste gaat van de ecologische kwaliteit. Zie ook pag, 18 onder 2.3. Hoofddoel en nevensdoel.	
3	Opmerking 2: U spreekt over een klankbordgroep. In stuk 3: pagina 8 'Betrokken partijen' Om welke stichtingen en vereniging gaat het? Wij denken in Hollands Kroon aan: * Landschapszorg Wieringen; Natuurvereniging Wierhaven; Vogelwerkgroep Niedorp; In Den Helder: Vogelwerkgroep Den Helder, KNNV Alkmaar Den Helder; Vogelwerkgroep Tringa (Schagen) met een deel van het werkgebied van Hollands Kroon.	Er wordt onder meer gesproken met Landschapszorg Wieringen, de Vogelbescherming, Coalitie Blauwe Hart , Landschap Noord Holland.
4	Vraag: 3 Op de kaart op pagina 5 van stuk 1 staat het gebied dat betrokken is gestippeld. Wat is de reden dat het deel tot Balgzand niet meegenomen wordt? (zie ook kaartje pagina 7, stuk 2). Hier zijn veel hoogwatervluchtplaatsen voor steltlopers in voor- en najaar noodzakelijk als rustgebied en mogelijkheid tot opvetten? (Zie ook uw tekst op pagina 6 in stuk 2). Kustvisie 'De Kop werkt'. Pag. 18 'Ontwikkelen van stranden tot een informatieve fietsroute'. Als dit betekent dat er fietsroutes komen die dicht langs hoogwatervluchtplaatsen lopen, dan heeft dit niet onze instemming. Ook het ontwikkelen van stranden met alle zaken die hier kunnen meespelen, vragen zorgvuldige overweging. (zie ook 3e bullit pagina 19)	Er moet een grens zijn aan het projectgebied. Balgzand is opgenomen in een ander project in de Waddenzee. Als blijkt dat een maatregel, die substantieel bijdraagt aan onze doelstellingen, het beste kan plaatsvinden in het Balgzand, dan kijken we daar uiteraard naar.

	Pag. 12: Het klinkt nogal tegenstrijdig dat Nederland al jaren in de ecologie van grote wateren. Wij combineren dit net met de desastreuze achteruitgang van dit ecosysteem. Pag. 15: Wij stellen voor om indicatorsoorten te benoemen die aan kunnen geven dat een deel van het ecosysteem weer 'gezond' is. De Strandplevier is een mogelijkheid. Broedde in Den Oever op het Breehornschor, maar is al jaren weg.	Voor het antwoord op het punt van de indicatorsoorten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.2 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de keuze voor een ecosysteembenadering en in welke fase van het project indicatorsoorten aan de orde komen.
5	Pag. 19: Ontbrekende ecotopen: Langs de Noorder- en Zuiderdijkweg in de Wieringermeer zijn veel stukken in gebruik als landbouwgrond. Het zou mooi zijn als de grutto hier weer terugkwam. Er zou een contract met de lokale agrariërs gesloten kunnen worden om het deel langs de dijk natuurinclusief te maken. Niet alleen door akkerranden te voorzien van bloemen die insecten aantrekken, maar ook de stukken tegen de dijk aan en mogelijk daar waar de grond niet direct optimaal is ook een stimulering van de hervestiging van diverse broedvogels.	Project Wieringerhoek richt zich hoofdzakelijk op het verbeteren van de land-water en zoet-zout overgangen. Onderdeel van de variant Over Dijken is de mogelijkheden voor een biodiverse dijk.
6	Redeneerlijn opstellen (pag. 23) Welke bouwstenen zijn er voortgekomen??	De bouwstenen staan beschreven in de NRD.
7	Koppelkansen: Het is van belang de ecologische waarde van het project te stimuleren door in het gebied gebruik te maken van de informatiemogelijkheden. Met name Natuur- en milieucentra zouden hier een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren. Scholen kunnen er gebruik van maken en ouders en hun kinderen, Natuurorganisaties etc. Hier ligt een grote informatieve kans om ook bij de bevolking steun te krijgen.	Natuureducatie is zinvol voor bewustwording over de natuur en wat die nodig heeft. Het wordt in dit project niet als meekoppelkansen gezien omdat het niet direct bijdraagt aan de projectdoelen voor het IJsselmeer zelf.
8	Geen windmolens De fractie SHK wil geen windmolens voor de kust van de Wieringermeer! Ok hebben wij grote bedenking om een soort 'Blauw gebied' te creëren bij de Oude Zeug.	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
9	Pag. 56: belangrijke scheepvaartroutes vragen om goed onderhoud. Wij denken hierbij aan het zgn. Visjagersgaatje bij Den Oever.	Het onderhoud van scheepvaartroutes valt buiten de scope van dit project.
10	Toerisme en recreatie Jetski's concentreren zich nu rond de Oude Zeug vanwege het niet meer mogen en kunnen varen in de Zuiderhaven nabij Den Oever. Deze tak van Watersport zal zich blijven aanbieden en zou dan ook een plek moeten krijgen in het gebied om het wildvaren tegen te gaan. Daarvoor zou je aan de Oude Zeug deze groep	Voor de beantwoording van dit onderdeel wordt verwezen naar de algemene beantwoording in paragraaf 2.1.5 van de nota van Antwoord waarin een uitgebreid antwoord staat over de integraliteit tussen verschillende opgaven.

	watersporters kunnen inplannen samen met de huidige economische activiteiten. Een goed afgebakend gebied is in deze wel noodzakelijk. Je zou er zelfs een vooroever kunnen neerleggen waarbinnen deze groep watersporters zich kunnen bewegen tussen de beslaande IJsselmeerdijk en een nieuw aan te leggen vooroever of een groene dam. Handhaving van recreatie op drooggevalen zandplaten (op het Breehornwad) in het Waddengebied is van groot belang voor rustende Zeehonden en foeragerende vogels met name grote aantallen Lepelaars . (Iets wat de laatste zomers steeds meer voorkomt. Met name in de warme maanden komen er schepen met vooral jongeren vanuit Den Oever met snelle schepen en zeer zware Jetski's naar deze platen om er te recreëren en rondes te varen met de jetski's wat zeer ongewenst is. Een fietspad tussen het Balgzandkanaal en de Balgzanddijk is zeer ongewenst. Tenzij de bescherming voor het achterliggende Baldzand optimaal toegepast wordt. En er geen toegang tot de dijk mogelijk is. Enige uitkijkpunten zouden dan wel wenselijk zijn.	Watersportactiviteiten kunnen meegenomen worden in de Kustvisie. De samenhang tussen project Wieringerhoek en de kustvisie wordt daar nader beschreven.
11	RES Windmolens in een Natura 2000 gebied als het IJsselmeer is zeer ongewenst. De internationale betekenis van dit gebied is vooral in de maanden oktober t/m maart van zeer groot belang voor overwinterende concentraties watervogels (Sovon et al) . Als daar zijn 100 duizenden Toppers, Kuifeenden Futen en nog veel meer. Tevens dient het IJsselmeer als vluchtplaats voor de duizenden ganzen welke in de wintermaanden in de aangrenzende Wieringermeer polder verblijven. Dit is een natuurlijk gedrag bij deze groep van watervogels welke in symbiose met het IJsselmeer in de polder verblijven. Bij grote verstoringen of onraad vliegen de duizenden ganzen direct naar het aangrenzende IJsselmeer. Vandaar dat deze concentraties de landerijen nabij het water prefereren	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
12	Slaaptrek ganzen: De duizenden (met name toendrarietganzen en kolganzen) trekken bij het vallen van de duisternis vanuit de Wieringermeerpolder over de corridor in het windmolen testpark van het ECN met name over de Oude Zeug het IJsselmeer op naar hun slaapplekken in het IJsselmeer gebied. (O.a. Eiland De Kreupel) 5 Ganzen slaaptrek. De duizenden (met name Toendra Rietganzen en Kolganzen) trekken bij het vallen van de	We zijn voor het MER geïnteresseerd in deze gegevens en hopen dat u deze gegevens met ons wilt delen

	duisternis vanuit de Wieringermeerpolder over de corridor in het windmolen testpark van het ECN met name over de Oude Zeug het IJsselmeer op naar hun slaappleatsen in het IJsselmeer gebied. (o.a. Eiland De Kreupel) . Hier is door het bureau Waardenburg in opdracht van hetzelfde ECN in meerdere wintermaanden en jaren via observaties in de Wieringermeerpolder en met Radar op de Oude Zeug onderzoek naar gedaan.	
13	Een fietspad langs het IJsselmeer is zeker in de maanden oktober t/m maart is zeer ongewenst! Er loopt thans ook al een wandelroute over deze dijk. Maar, in de eerdergenoemde maanden is het IJsselmeer van zo een groot belang voor watervogels dat een periodieke afsluiting van 1 oktober t/m 15 maart dan gewenst zou zijn mocht men willen overgaan tot de aanleg van een dergelijk fietspad	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
14	Als men het IJsselmeergebied ziet als een natuurgebied dan moeten de natuurwaarden ten alle tijden boven de economische waarden gaan. De biodiversiteit van een dergelijk watergebied als het IJsselmeer is heeft al veel te veel te lijden gehad van menselijke activiteiten waardoor de natuurwaarden ernstig verstoord zijn. Daarom moeten wij met zijn allen erg zuinig zijn op dit gebied ook als drinkwaterbekken. Hier is door het bureau Waardenburg in opdracht van ECN in meerdere wintermaanden en jaren via observaties in de Wieringermeerpolder en met Radar op de Oude Zeug onderzoek naar gedaan.	

	Zienswijze 33 Regatta Center Medemblik	Registratienummer73535207
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Inmiddels hebben wij ons verdiept in de notitie reikwijdte en detailniveau "Wieringerhoek" van Rijkswaterstaat om de biodiversiteit en habitats in het IJsselmeer te vergroten. Dit is naar ons idee een goed initiatief, wel hebben wij enkele voorkeuren voor de geschetste situaties in deze notitie. Te weten: Onderzoeksalternatief 1 "Over Dijken" Dit onderzoeksalternatief heeft verreweg onze grootste voorkeur daar het vaarwater niet al te veel aangetast wordt en vaarroutes richting Medemblik onbelemmerd blijven. Tevens kunnen de vele (inter)nationale wedstrijden, die jaarlijks bij Regatta Center Medemblik plaatsvinden, zonder enige belemmering doorgang vinden. Hierdoor blijft de locatie dan ook aantrekkelijk voor de (inter)nationale watersport. Regatta Center Medemblik staat	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1

	tenslotte hoog aangeschreven in de internationale watersportwereld vanwege het ruime en onbelemmerde wedstrijdwater.	
2	Onderzoeksalternatief 2 “Tussen Meer en Zee” In dit onderzoeksalternatief ziet Regatta Center Medemblik geen bezwaar daar alles bevaarbaar blijft richting Medemblik. Bij dit onderzoeksalternatief kan alles doorgang vinden zoals voorheen en zullen de diverse (inter)nationale watersport evenementen de gang naar Regatta Center Medemblik blijven vinden. Medemblik en Regatta Center Medemblik zullen dan ook op de kaart blijven staan van de (inter)nationale topsport.	idem
3	Onderzoeksalternatief 3 “Grote Kreupel” In de situatieschets van onderzoeksalternatief 3 waar het huidige eiland uitgebreid zal worden voor de kust van Medemblik zien wij meerdere obstakels. De vaarroutes richting Medemblik en het vrije vaarwater voor de kust van Medemblik worden aanzienlijk aangetast. Hierdoor verwachten wij dat de watersporters Medemblik en Regatta Center Medemblik minder snel zullen aandoen en uit zullen wijken naar andere havens. Tevens ligt een deel van het nieuw aan te leggen natuurgebied in het huidige wedstrijdwater. Zie bijlage 1. Door de vermindering van het wedstrijdwater kunnen er minder wedstrijdbanen worden uitgezet met als resultaat een vermindering van het aantal grote (inter)nationale watersport evenementen. Een natuurgebied zoals deze veroorzaakt ook de nodige windschaduw en windverstoring welke ook de kwaliteiten van het wedstrijdwater aantasten. Deze punten leveren gezamenlijk een vermindering van het aantal evenementen en dus een afname in de inkomsten van Regatta Center Medemblik en Gemeente Medemblik.	idem
4	Onderzoeksalternatief 4 “IJsselmeer Archipel” Dit onderzoeksalternatief levert voor de watersport in Medemblik de meeste beperkingen op. De eilanden liggen erg verspreid waardoor de vaarroute naar Medemblik en ook het wedstrijdwater ernstig verminderd. Dit zal uiteindelijk resulteren in minder watersporttoerisme voor Medemblik en de (inter)nationale wedstrijdorganisaties zullen Regatta Center Medemblik links laten liggen en uitwijken naar andere locaties. Zoals ook bij onderzoeksalternatief 3 is genoemd levert dit een ernstige vermindering van het wedstrijdwater op en een kwaliteitsvermindering door de windschaduw en windverstoring. Daarnaast biedt dit alternatief geen recreatiemogelijkheden aan watersporters.	idem

	Dit draagt in geen zins bij aan de recreatie op het IJsselmeer.	
5	Waterpeil IJsselmeer: In deze notitie staat diverse keren benoemd dat een wisselend waterpeil erg belangrijk is voor de te creëren habitats en ecosystemen. In de meeste gevallen staat er beschreven dat dit bereikt wordt door het omsluiten van het natuurgebied door middel van een dijk en daarbinnen het waterpeil naar seizoen aan te passen. Dit levert voor de huidige watersport geen probleem op echter als deze fluctuerende waterpeilen op het gehele IJsselmeer worden toegepast kan dit ernstige problemen opleveren voor de dieptes in de havens.	Natuurlijk (fluctuerend) peilbeheer in het IJsselmeer is in strijd met het genomen peilbesluit. Het vastgestelde peilbesluit Het peil wordt gereguleerd omdat dit voor de waterveiligheid en het op peil houden van de zoetwatervoorraad in het meer noodzakelijk is. Vasthouden aan het peilbesluit is dan ook een uitgangspunt voor dit project. Het vastgestelde peilbeheer is met zijn beperkte fluctuaties wel een natuurlijker peil dan voorheen, maar geen volledig natuurlijk peil. Natuurlijk peilbeheer kan alleen in afgesloten deelelementen toegepast worden, het onderzoeken van de mogelijkheden daarvan maakt wel onderdeel uit van deze verkenning. Er worden, gezien de beoogde ligging van deze deelelementen, geen gevolgen voor dieptes in de havens verwacht.
6	Bij deze hopen wij dat u onze visie meeneemt in de keuze welk onderzoeksalternatief uiteindelijk gerealiseerd zal worden. Wij zouden heel graag nauw betrokken willen blijven bij dit keuzeproses en worden daarom graag op de hoogte gehouden van de eventuele ontwikkelingen. Wij zijn zeer bereid om mee te denken in dit proces.	Niet een van de gepresenteerde onderzoeksalternatieven zal uitgekozen worden, het voorkeursalternatief wordt samengesteld uit kansrijke onderdelen van deze onderzoeksalternatieven. U als belanghebbende zal op gezette tijden worden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Ook wordt u uitgenodigd deel te nemen aan de klankbordgroep. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.

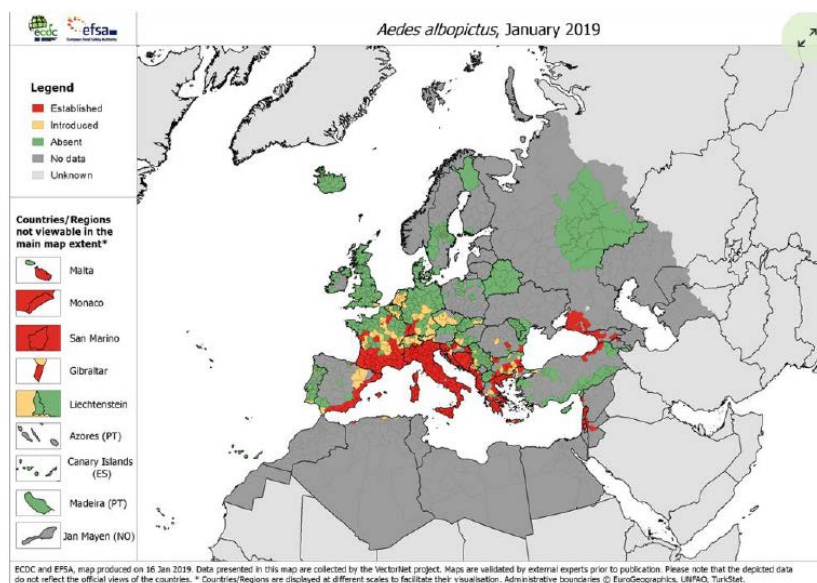
Deze zienswijze bevatte aanvullende kaarten en diagrammen, te vinden in bijlage 1 van deze nota.

Zienswijze 34	Registratienummer73533159
Ingebrachte zienswijze	Beantwoording

1	Zienswijze is identiek aan zienswijze nr 9, beantwoording is onder nummer 09 te vinden.

	Zienswijze 35	Uniek nr DP:73441161
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	N.a.v. de plannen Wieringerhoek om een groot moeras aan te leggen voor de kust van Andijk wil ik u wijzen op twee aandachtspunten.	
2	Punt 1: Muggen Het grote aantal dansmuggen waar de bewoners in Andijk elk jaar gedurende wel 6 weken last van hebben is zeer irritant. Deze zwarte muggenwolken zijn gelukkig van het onschuldige soort maar geven wel overlast. Een veel groter probleem is de ontwikkeling van muggen in stilstaand water die wel ziekten overbrengen. Op de site van het RIVM https://www.rivm.nl/veelgestelde-vragen-over-aziatische-tijgermug staat te lezen dat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) in de gaten houdt en wil voorkomen dat de Tijgermug zich in Nederland vestigt. Tijgermuggen zijn enige jaren geleden met de import van Lucky Bamboo en tweedehands banden meegekomen uit Aziatische landen en hebben zich in Italië en Spanje al definitief gevestigd. Tijgermuggen moeten worden bestreden en uitgeroeid i.v.m. gevaarlijke virussen zoals dengue, zika en chikungunya. Deze maatregelen worden uit voorzorg genomen om te voorkomen dat de tijgermug zich in Nederland gaat vestigen. In de Telegraaf van 29 januari 2015 werd al gewaarschuwd dat de mug met virus hard groeit in moeras en dat minstens negen muggensoorten die nu al in ons land leven drager kunnen worden van het gevaarlijke West-Nijlvirus dat onder meer hersenontsteking en hersenvliesontsteking veroorzaakt bij mens en dier. In Wikipedia valt te lezen dat nog in het begin van de vorige eeuw malaria voorkwam in Nederland. Onder de naam moeraskoorts of anderendaagse koorts kwam malaria voor in het Waddengebied, langs de toenmalige Zuiderzee en wat minder in Z-Holland en Zeeland. Als voorbeeld: Waar Spanje nog tot 2004 vrij was van de Tijgermug ziet u op de kaart hieronder van de European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC), de verspreiding van Aedes Albopictus (Tijgermug) en het is slechts een kwestie van tijd voordat de Tijgermug ons land bereikt. Moeten wij, nu we midden in de coronavirus zitten, dit willen? Het zijn grote risico's die we er niet meer bij kunnen hebben. De ziekten die tijgermuggen	Voor dit antwoord wordt verwezen naar paragraaf 2.1.8 en de bijlage IV van de nota van antwoord voor een uitgebreid antwoord op mogelijke muggenoverlast als gevolg van het project.

	verspreiden gaan zwaar op de zorg drukken. Reden om geen moerasgebied aan te leggen.	
3	Punt 2: Methaangas In moerassen ontstaan moerassgassen. Het grootste gedeelte is methaan, een kleiner gedeelte is lachgas. Deze gassen dragen bij aan het broeikas effect in een nog veel sterkere mate dan CO ₂ .	Rondom methaanemissies bij vernatting van bodems is nog niet alles duidelijk: het lijkt vooral een tijdelijk effect op voormalige landbouwbodems. In het nationale programma Veenweiden, dat gericht is op de beperking van de broeikasemissies uit veengronden, worden deze processen nader onderzocht. Dit hele programma is gestoeld op de waarneming dat de broeikasemissies uit natte veengebieden veel lager of negatief (veenvorming) zijn ten opzichte van diep ontwaterde polders.
4	Vanwege deze 2 punten is het een groot risico om een groot nieuw leefgebied tussen IJsselmeer en Waddenzee te realiseren.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1

	Zienswijze 36 Gemeente Hollands Kroon	Uniek nr DP:73415404
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Op 9 april 2020 heeft Rijkswaterstaat tijdens een beeldvormende vergadering een presentatie gegeven over het project de Wieringerhoek. Directe aanleiding voor deze presentatie was dat de Notitie	

	Reikwijdte en Detailniveau van het project Wieringerhoek van 31 maart tot 11 mei ter inzage ligt. Tijdens de beeldvormende vergadering is een toelichting op het project gegeven, en bent in de gelegenheid gesteld om vragen te stellen. Ook is besloten een gezamenlijke zienswijze in te dienen namens de gehele gemeenteraad, gebaseerd op de vragen die tijdens de vergadering zijn gesteld. Voorstel is om de onderstaande tekst en vragen als gezamenlijke zienswijze in te dienen.	
2	Met belangstelling hebben we in Hollands Kroon kennisgenomen van het project Wieringerhoek. Een project waarbij het bevorderen van leefgebieden voor vissen en vogels centraal staat, en daarbij een bijdrage levert aan het beschermen van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. Vanuit Hollands Kroon zijn wij verheugd dat Rijkswaterstaat zich inzet voor deze doelen, die ook voor onze gemeente van belang zijn.	Dank u voor de positieve insteek
3	Het IJsselmeer is een belangrijk gebied. Niet alleen vanwege de grote zoetwatervoorraad en de ecologische waarde, maar ook vanwege de economische en recreatieve waarde. Zowel op als om het water leven en werken veel mensen, die op verschillende manieren van het IJsselmeer gebruik maken. Daarbij willen we vanuit Hollands Kroon vooral vragen om bij het project Wieringerhoek de belangen van beroepsvissers en de landbouw goed in het oog te houden. Wij pleiten ervoor deze belangen goed te borgen in het project Wieringerhoek, en te streven naar een meerwaarde voor deze sectoren. Daarnaast vinden wij het heel belangrijk dat er voldoende ruimte is voor een robuuste toeristisch-recreatieve ontwikkeling langs de kust. De ligging van onze gemeente langs het IJsselmeer biedt voor onze inwoners en bezoekers een grote meerwaarde, die we ook goed toegankelijk willen maken. We blijven dan ook graag op een actieve manier betrokken bij dit project.	De effecten op landbouw en visserij worden meegenomen in het MER. Dit geldt ook voor de recreatie. In de kustvisie wordt gekeken naar mogelijkheden om beide doelen te versterken. We zien de medewerking met uw gemeente met plezier tegemoet
4	Graag zien wij nog een antwoord op de volgende vragen:	
5	1. In de stukken wordt de term connectiviteit gebruikt. Wat betekent dit precies en is hier een alternatief woord voor?	Het betekent de verbinding van met name vissoorten die verschillende leefgebieden nodig hebben om hun levenscyclus te vervolmaken. Veel van deze natuurlijke verbindingen zijn met de aanleg van dijken, dammen en stuwen verloren gegaan. De verbetering van de connectiviteit betekent

		dan ook dat we mogelijkheden zoeken om deze verbinding weer tot stand te brengen.
6	2. Welke natuurverenigingen zijn aangehaakt bij het proces tot nu toe? Zijn dit ook lokale natuurverenigingen?	
7	3. Klopt het dat Balgzand buiten de projectscope valt? En zo ja, waarom is dat?	Er moet een grens zijn aan het projectgebied. Balgzand is opgenomen in een ander project in de Waddenzee. Als blijkt dat een maatregel, die substantieel bijdraagt aan onze doelstellingen, het beste kan plaatsvinden in het Balgzand, dan kijken we daar uiteraard naar.
8	4. Gaat de uitvoering van dit project ten koste van ruimte die nu op een andere manier gebruikt wordt?	Dit aspect wordt onderzocht in de MER.
9	5. Worden de gevolgen met betrekking tot kwel meegenomen in de onderzoeken?	Het aspect kwel wordt onderzocht in de MER.
10	6. Trekken beoogde rietvelden niet veel ganzen aan, en heeft dit gevolgen voor de landbouw?	Grote vraat door ganzen waardoor rietvelden niet tot goede ontwikkeling komen is een bekend probleem. Dit punt zal in de planuitwerkingsfase verder uitgewerkt worden, in zoverre dat dan bepaald zal worden welke maatregelen nodig zijn om een goede ontwikkeling van de beoogde rietvelden mogelijk te maken. In de tussentijd wordt wel in algemene zin door Rijkswaterstaat en door andere natuurbeherende partijen onderzocht welke maatregelen effectief zijn.
11	7. Gaat u er in de onderzoeken van uit dat de droogte van 2018 nu regelmatig gaat voorkomen?	Een van de verwachte gevolgen voor klimaatverandering is het vaker voorkomen van droge zomers.
12	8. Er zijn vanuit de gemeente Hollands Kroon ambities rondom haven de Oude Zeug. Welke gevolgen heeft het project op deze ambities, en in hoeverre wordt hier rekening mee gehouden?	In de meekoppelkans Kustvisie wordt hier rekening mee gehouden.
13	9. In de NRD staan effecten voor verschillend gebruik van het IJsselmeer genoemd. Daarbij wordt de IJsselmeervisserij niet genoemd; wordt deze wel opgenomen in de onderzoeken? En wat zijn de verwachte gevolgen van het project voor deze sector?	Het aspect gebruikswaarde voor visserij wordt in het MER onderzocht.
14	10. Er is sprake van een IJsselmeerarchipel; is er een connectie met de Markerwadden?	De Marker Wadden zijn voor dit onderzoeksalternatief ter inspiratie gebruikt. Het is een andere locatie met andere eigenschappen, dus wordt onderzocht of een archipel op deze plek een goed idee is of niet.
15	11. In de NRD staat gesteld dat het project niet zou werken als dit alleen vanuit natuur ingestoken wordt. Waarom is dat?	Natuurlijk is het mogelijk om alleen een natuurproject te realiseren. Een project waar meerdere belangen worden verenigd is echter kansrijker en kwalitatief beter. Dat

		blijkt onder meer uit de analyse en de ervaringen met de gebiedsagenda IJsselmeer 2050 waar de conclusie is dat je in een gebied altijd moet kijken naar meerdere functies en belangen.
16	12. Waarom heeft de Wieringermeer volgens Rijkswaterstaat een verbinding nodig met de Waddenzee?	Een verbinding tussen Waddenzee IJsselmeer en hetAchterland is voor vissen van belang. Meer verbindingen is beter zijn voor de ecologie, het draagt bij aan de biodiversiteit en het beter functioneren van het totale ecosysteem. Het voedselweb is dan minder "overgeleverd" aan de reacties van afzonderlijke soorten op veranderingen. Een verdere uitwerking van de noodzaak en meerwaarde van een betere verbinding tussen het IJsselmeer en de Waddenzee wordt in het MER nader toegelicht.
17	13. Vanuit de datacenters in de Wieringermeer wordt koelwater geloosd. Heeft dat invloed op het project Wieringerhoek?	De koelwaterlozingen van de datacenters moeten worden beoordeeld bij de realisatie van de datacenters zelf. Dit maakt geen onderdeel uit van de beoordeling van de wieringerhoek.
18	14. Er wordt verwezen naar meekoppelkansen. Vanuit de RES worden ook mogelijkheden in het IJsselmeer gezien. Is dat ook een koppelkans? En in hoeverre wordt hier nu al rekening mee gehouden?	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
19	15. Gesteld wordt dat er minder biomassa is dan er zou moeten zijn. Wat is de norm voor de hoeveelheid biomassa, en waar komt die vandaan?	Er is geen norm voor biomassa. De sterke reductie van de biomassa ten opzichte van eerdere metingen is vastgesteld in zowel het IJsselmeer als in elke andere delta op de wereld.
20	16. Voor welk probleem is dit project de oplossing? Wat bereiken we er uiteindelijk mee?	Een IJsselmeer dat niet toekomstbestendig is, omdat het bijvoorbeeld soortenarm is, kan toekomstige veranderingen niet opvangen waardoor het systeem sterk uit balans raakt. Een voorbeeld hiervan is excessieve blauwalgenbloei dat een gevaar is voor zowel zwemmers en voor als drinkwater. Voor dit antwoord wordt verwezen ook naar paragraaf 2.1.10 van de nota van antwoord waar dit punt eveneens wordt toegelicht.
21	17. Er is gesproken over een extra spaarbekken van het PWN in het IJsselmeer. Wat is dat precies, en wat is het doel hiervan?	Een IJsselmeer dat niet toekomstbestendig is, omdat het bijvoorbeeld soortenarm is, kan toekomstige veranderingen niet opvangen waardoor het systeem sterk uit balans raakt. Een voorbeeld hiervan is excessieve blauwalgenbloei dat een gevaar is voor zowel zwemmers en voor als drinkwater.
22	18. Bij de te onderzoeken effecten wordt ook het effect op de landbouw genoemd. Is het niet beter naast de MER ook een	Over het algemeen is het project een voorstander om alle gegevens en gevolgen in 1 document op te schrijven. Heeft u een

	Landbouw Effect Rapportage (LER) op te stellen?	goed voorbeeld van een LER, dan willen we die graag ontvangen. Dan kunnen we in het hoofdstuk landbouw kijken of we elementen hiervan kunnen overnemen/dezelfde aspecten kunnen meenemen.
23	19. Welke rol krijgen de gemeenteraden in het verdere besluitvormingsproces van dit project?	De gemeenten zijn vertegenwoordigd in het overhedenoverleg. In dit overleg wordt besproken hoe de gemeenteraden worden betrokken bij stappen in de besluitvorming.
24	20. Bij een aantal alternatieven wordt de bodem van het IJsselmeer opgehoogd. Waarmee wordt dit gedaan?	Dit zal in een later stadium van het project onderzocht worden.
25	Gemeente Hollands Kroon werkt samen met de gemeente Medemblik, gemeente Enkhuizen en de provincie aan een kustvisie voor de Noord-Hollandse IJsselmeerkust. Deze kustvisie geeft een beeld van de identiteit van de kuststrook, en geeft een doorkijk naar de economische en recreatieve mogelijkheden. Onderdeel van de kustvisie is een projectenboek, waarin alle afzonderlijke projecten langs de kust worden opgenomen. Doel hiervan is alle belangen en mogelijkheden langs de kust goed in beeld te hebben, om vervolgens een goede afweging te kunnen maken bij (toekomstige) ontwikkelingen. Het project Wieringerhoek maakt onderdeel uit van dit projectenboek. We zien vanuit de gemeente Hollands Kroon veel kansen in de kuststrook, en blijven graag in gesprek met alle betrokken partijen om met elkaar te zorgen dat de IJsselmeerkust een mooi gebied is en blijft. Naast deze zienswijze zullen wij met de gemeenten Medemblik, Enkhuizen en de provincie ook een gezamenlijke zienswijze indienen vanuit de regio. Het belang van het samen optrekken in de ontwikkelingen en een integrale kijk naar het gebied zal daarin een belangrijk punt zijn.	

	Zienswijze 37	Registratienummer73410240
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 32, de beantwoording is bij nummer 32 te vinden.	

	Zienswijze 38	Uniek nr DP:72790092
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Het is belangrijk om onze watervoorraad te koesteren, het is van essentieel belang dat	Het project heeft als neven doel om de zoetwatervoorraad te bewaken om

	ontvangen en komt tot de volgende zienswijze. Vooropgesteld, de DRA heeft zich bij brief van 15 april 2020 uitdrukkelijk geweerd tegen de wijze waarop het ministerie I&W, Rijkswaterstaat onder de huidige omstandigheden (corona-crisis) de Andijker bevolking betreft bij het besluitvormingsproces (burgerparticipatie) van deze plannen. Weliswaar is hier nog niet het definitieve plan wat ter inzage ligt, maar wel worden bepaalde onderzoeksalternatieven onderzocht.	de documenten gebeurt voornamelijk digitaal. Ook een zienswijze indienen kan digitaal gebeuren, de site van Platform Participatie is daarop ingericht. De commissie MER heeft laten weten dat zij ook onder deze omstandigheden hun advies kunnen uitbrengen, er zijn afspraken met hen gemaakt over hoe deze procedure verloopt. Voor het verdere verloop van de studie wordt gezocht naar een goede manier om iedereen inbreng te laten geven, ook als de coronamaatregelen nog een tijd voortduren. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief
2	Een van de plannen die nader worden onderzocht door Rijkswaterstaat is het alternatief van een nieuw helofytenmoeras (3.2 Onderzoeksalternatieven - Onderzoeksalternatief 1: Over dijken. Pagina 25 e.v. RWS INFORMATIE Notitie Reikwijdte en detailniveau Project Wieringerhoek Datum 31 maart 2020 Versie 1). Kortheidshalve wordt hier de passage weergegeven waarin het alternatief wordt genoemd: ((citaat van pagina 25 ingevoegd)	
3	Van oudsher wordt de Kom van Andijk gebruikt voor recreatie door bewoners van Andijk, Wervershoof en Onderdijk. Maar ook van buiten deze dorpen zijn er dagjesmensen die de Vooroever Andijk weten te vinden, en niet in de laatste plaats, verblijfstoeristen van de vakantieparken Het Grootslag en IJsselhof in de voormalige Proefpolder is dit een locatie waar gerecreëerd kan worden. Van 'oudsher' wil in dit geval zeggen dat nog voordat dit gebied werd aangewezen als Vooroever er sprake was van recreatie en juist om die redenen heeft het toenmalig gemeentebestuur van de voormalige gemeente Andijk Rijkswaterstaat te kennen gegeven dit deel te bestemmen voor recreatie of op zijn minst medegebruik van dit gebied. Het plan hiervan een moerasgebied van te maken stuit nu al in deze fase op veel weerstand onder de Andijker bevolking en van de naburige dorpen, zodanig dat het ons ertoe brengt u met klem te verzoeken af te zien van dit plan van een helofytenmoeras op deze locatie nader te onderzoeken en u meer te richten op een recreatieve invulling, dan wel	Maatregelen langs de randen van het IJsselmeer in de kom van Andijk zijn niet opgenomen in de alternatieven die onderzocht zullen worden in de verkenning. Er wordt naar aanleiding van de zienswijzen ook niet overwogen om deze op dit moment aan de te onderzoeken alternatieven toe te voegen.

	medegebruik, van het gebied, zoals dat nu al het geval is.	
4	Wij blijven op ons standpunt staan dat de Andijker bevolking niet op de juiste manier wordt betrokken bij dit hele proces dat overigens van uw kant juist vanwege de coronamaatregelen is aangepast en wij ervan uitgaan dat bij een volgend moment waarin burgerparticipatie vereist is dit zodanig wordt geregeld dat burgers goed en volledig worden geïnformeerd en dat men zich goed kan organiseren om hun rechten te laten gelden.	Voor een beschrijving van de aangepaste routekaart om te komen tot een voorkeursalternatief met voldoende participatie van betrokken partijen wordt u verwezen naar paragraaf 2.1.9. U als belanghebbende zal op gezette tijden worden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief

	Zienswijze 40 Rijksdienst Cultureel Erfgoed	Registratienummer73632801
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Als wettelijk adviseur wil de RCE graag op deze NRD reageren. Het is jammer dat er niet al een HIA, die wel wordt genoemd bij de analyse fase, is uitgevoerd omdat het nu toch wel allemaal losse onderdelen blijven. Door een integrale studie is het mogelijk goede randvoorwaarden te formuleren voor nadere ontwikkeling en de cultuurhistorische kwaliteiten te versterken en ruimtelijke kwaliteit te ontwikkelen in relatie tot het gebied. Cultuurhistorie in relatie tot bodem, ondergrond, watersystemen, landschap en archeologie zit nu niet goed in de NRD verweven.	Een HIA wordt nooit voorafgaand aan een verkenning gemaakt, maar vindt plaats in de verkenning of zelfs in de project m.e.r.. Dat is ook logisch omdat eerst alternatieven moeten zijn geformuleerd om de impact vast te kunnen stellen. Bij het opstellen van de onderzoeksalternatieven is er al gebruik gemaakt van de aanwezige kennis
2	Wellicht is het mogelijk nog wat meer dwarsverbanden te leggen, waardoor relaties tussen heden, verleden en toekomst gelegd kunnen blijven worden. De autonome ontwikkelingen zoals beschreven op pagina 45 (bijvoorbeeld de ontwikkeling van het recreatiegebied Enkhuizerzand) kunnen toch niet losgezien worden van de ideeën voor alternatieven en uitwerking van Wieringerhoek?	De ontwikkeling van het recreatiegebied van Enkhuizerzand staat los van dit project. Dat is de reden dat het op is genomen in de autonome ontwikkeling. De besluitvorming heeft daar al plaatsgevonden.
3	Het bevreemd ons dat alleen de aardkundige waarden hier nu in verband gebracht worden met Unesco Werelderfgoed, dat is een beetje kort door de bocht want alles heeft met alles te maken. Natuur is er niet zonder bodem en aardkundige waarden en archeologische resten hebben in veel	Er is zeker aandacht voor andere zaken dan aardkundige waarden. Zo is in het NRD nadrukkelijk aandacht voor de cultuurhistorische waarden van bijvoorbeeld de Afsluitdijk en de militaire functie. Ook is er nadrukkelijk gekeken naar de belangrijke werken die zijn uitgebracht in het kader van de gebiedsagenda IJsselmeergebied 2050.

	gevallen ook een meerwaarde voor natuur omdat er door de mens bewust of onbewust zaken zijn toegevoegd aan de bodem, die door het onderwaterleven benut worden (wrakken, resten van bewoning, waterwerken, etc).	Ook in de effectbeoordeling worden meerdere aspecten meegenomen.
4	Op pagina 54 en op pag. 56 van de NRD ontbreken de wrakken in het verhaal en op pagina 56 worden ook de verdronken dorpen aan de IJsselmeerkust van Noord-Holland niet genoemd. Op het Enkhuizerzand en de plekken waar nu de eilandjes gepland zijn in de alternatieven 3 en 4 liggen resten van verdronken dorpen of enige vorm van menselijk gebruik. Daar moet wel rekening mee gehouden worden bij activiteiten op die plekken. Alternatief 1 is gedeeltelijk behoudend, maar ook daar zitten activiteiten in die effect kunnen hebben op cultuurhistorie en archeologie (aanleg natuurgebieden, uitdiepen geul, recreatie, etc). Aan alle alternatieven zitten wel voor- en nadelen. Alternatief 2 (tussen meer en zee) lijkt het minst ver uitgewerkt, en lijkt op dit moment voor cultuurhistorie en archeologie het minst schadelijke alternatief. Dat is echter niet echt goed te beoordelen, omdat het niet duidelijk is wat voor soort ingrepen er precies plaats gaan vinden. Al het baggerwerk moet sowieso archeologisch begeleid worden.	Aandacht voor de archeologische waarden wordt meegenomen in het MER. In het MER in de verkenning wordt niet diep ingegaan op baggerwerkzaamheden. In het project m.e.r. wordt duidelijk welke baggerwerkzaamheden worden voorzien en wordt daar aandacht aan gegeven. Voorafgaand aan de realisatiefase zal veldwerk worden uitgevoerd op die plekken waar dat nog nodig is
5	Ons advies is om hier toch op korte termijn een bureaustudie naar bodem, ondergrond, oude watersystemen en het landschap en archeologische resten en verwachtingen te laten uitvoeren voor het gebied. Alleen dan is het mogelijk om zaken integraal mee te nemen en eventuele randvoorwaarden in een vroegtijdig stadium boven tafel te krijgen en de beoordelingskaders zoals beschreven in de tabellen 4.2, 4.3 en 4.4 goed te kunnen invullen.	Het benodigde bureauonderzoek zal in het MER plaatsvinden

	Zienswijze 41	Registratienummer73632673
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is te vinden bij nummer 03	

	Zienswijze 42	Registratienummer73632665
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording

1	Deze zienswijze is grotendeels hetzelfde als zienswijze 03, de beantwoording is te vinden bij nummer 03	
2	Met grote zorg hebben wij kennis genomen van het Project Wieringerhoek. Enkele varianten (of onderdelen) van de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau' (NRD) vormen bij realisatie ons inziens een ernstige bedreiging voor onze bedrijfsvoering en daarmee voor het voortbestaan van onze agrarische bedrijven. De leden van de Watercoöperatie Oom Keeswegen u.a. zijn agrarische ondernemers in de noordoostelijke hoek van de Wieringermeer. Gezamenlijk bewerken we meer dan 1000 hectare landbouwgrond om kapitaalintensieve gewassen als bloembollen, poot aardappelen en vollegrondsgroenten te telen en worden er (melk)vee dieren gehouden.	Dank voor de toelichting op uw belang. Voor een antwoord hoe het project met effecten op landbouw omgaat wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3

	Zienswijze 43 Natuurvereniging Wierhaven	Registratienummer 73632474
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Allereerst willen wij ons graag voorstellen. Wij zijn Natuurvereniging Wierhaven, een vereniging die in 2023 vijftig jaar bestaat. Ons werkgebied betreft de voormalige gemeenten Wieringen, Wieringermeer en de stad Medemblik en heeft zodoende grote raakvlakken met het zoekgebied. Als Natuurvereniging bezitten wij zeer veel kennis en kunde over de natuur binnen, maar ook langs de grenzen van ons werkgebied. Naast het gestructureerd verzamelen van gegevens door bijvoorbeeld het uitvoeren van tellingen staat ook educatie en beleving in onze doelstellingen. Via deze zienswijze delen wij graag onze ideeën over de huidige stand van zaken rondom het project Wieringerhoek. Deze zienswijze is opgesteld aan de hand van de volgende documenten: - Startbeslissing Wieringerhoek (1 november 2019) - Notitie reikwijdte en detailniveau (31 maart 2020)	Dank u voor uw introductie van uw vereniging
2	Alternatieven In de notitie reikwijdte en detailniveau wordt gesproken over vier alternatieven. Daarnaast wordt gesproken over het hoofddoel "Versterken van het deltakarakter van de verbinding IJsselmeer-Waddenzee door natuurlijke overgangen te creëren.". De alternatieven 3 en 4 lijken qua uitwerking minder direct aan te sluiten op een overgang van zoet naar zout en lijken zodoende meer op twee deelprojecten binnen één	Een vismigratierivier vergelijkbaar met die bij Kornwederzand is opgenomen in het onderzoeksalternatief Over dijken. Een zoet-zout overgang aan Waddenzee zijde is in de onderzoeksalternatieven Grote Kreupel en IJsselmeer Archipel opgenomen.

	project. Aan de ene kant het zoetwaterleefgebied creëren rondom de Kreupel en anderzijds de overgang tussen zoet en zout realiseren rondom de spuisluisen. Het beoogde effect van alternatief 1 en 2 zal zodoende mogelijk sterk afwijken van de alternatieven 3 en 4. Dit zal meegenomen moeten worden in de overwegingen. Een niet genoemd alternatief is een tweede variant van een vismigratierivier als nu wordt gerealiseerd bij Kornwerderzand wat aansluitend overgaat in een zoetwaterleefgebied met de verschillende beoogde moerastypen. Daarbij kan mogelijk ook gedacht worden aan de effecten van 'zoutwatermoeras' aan de Waddenzijde van de Afsluitdijk. Kwelders die onder water lopen. Een effect wat in sommige alternatieven nu langs de noordkant van Wieringen is ingetekend.	
3	Meekoppelkansen Binnen de verschillende alternatieven wordt gesproken over meekoppelkansen, oftewel andere projecten welke dit project kan versterken of vice versa. Bij verschillende alternatieven worden meekoppelkansen voor recreatie uitgelicht in de vorm van jachthavens, kitesurfspots en bruine vloot. Allemaal mooie initiatieven om het gebied op meerdere manieren aantrekkelijk te maken. Wij vinden dat de meekoppelkansen teveel op recreatie zijn gericht en de meekoppelkansen voor natuur onderbelicht zijn. De kansen die dit project biedt voor omliggende natuurgebieden zijn groot. Effecten zullen er zijn op het Robbenoordbos, Dijkgatbos, Dijkgatsweide, het Vooroever, de Dijkwielen en niet bestempeld als natuurgebied, maar wel met een enorm hoge natuurwaarde, de Zuiderhaven van Den Oever. Met name de kansen om de Zuiderhaven beter in te richten zijn interessant, aangezien natuur en recreatie daar al vele jaren in strijd met elkaar zijn.	De door u aangegeven gebieden liggen in het onderzoeksgebied van het project. Natuurverbetering is het doel van dit project. Daarom worden de mogelijke verbeteringen in de omliggende natuurgebieden niet als meekoppelkansen benoemd, maar zijn onderdeel van de doelstelling en van de totale ecosysteemverbetering. Meekoppelkansen op bijv. recreatie worden meegenomen in de Kustvisie.
4	Meekoppelbedreigingen Naast meekoppelkansen wordt er niet gesproken over meekoppelbedreigingen. Het is echter niet realistisch enkel te spreken over kansen bij het uitvoeren van meerdere aan elkaar gerelateerde projecten. Op pagina 45 van de notitie Reikwijdte en detailniveau wordt benoemd dat ervan uitgegaan wordt dat een aantal projecten reeds zijn gerealiseerd of er een onherroepelijk besluit over is genomen. In het proces is het echter essentieel wel de effecten van deze Wieringermeer, Wieringen en Medemblik e.o.	Toekomstig en gerealiseerde projecten en/of onherroepelijke besluiten kunnen een positief en soms een negatief effect hebben op de doelstellingen van het project. Dat wordt onderkend en wordt meegenomen in het MER

	projecten mee te wegen in de te maken keuzes. Zo zal bijvoorbeeld Windpark Fryslân mogelijk effect hebben op verplaatsing van watervogels van het oostelijk deel van het IJsselmeer naar het westelijk deel. Een effect wat nu mogelijk nog niet meetbaar is, maar over enkele jaren wel van belang is. Waar meekoppelkansen kunnen zorgen van de door jullie benoemde 1+1=3 gaat dezelfde vlieger op voor de bedreigingen. Dit is onderbelicht in het huidige plan.	
5	Natuur Het benoemde ecologisch hoofddoel 'versterken van het deltakarakter van de verbinding IJsselmeer-Waddenzee door natuurlijke overgangen te creëren.' is sterk verbonden met natuur. De aanleg van moeras, waterpartijen en overstromingsgebieden trekt vissen en vogels maar mogelijk ook zoogdieren, insecten of zelfs ringslangen (populatie rond Amsterdam). Natuur is sterk verbonden met beheer en handhaving. Voor hoogwaardige natuur is goed beheer essentieel. Beheer in een oefenterrein van defensie vraagt zo mogelijk nog meer aandacht, daar boomopslag of ander hoog struweel ongewenst kan zijn. In de toetsing van de verschillende alternatieven is het belang van beheer zodoende een essentieel onderdeel. Deze wordt wel genoemd onder Thema 'haalbaarheid', echter vinden wij het benoemen hiervan belangrijk. Naast beheer is ook handhaving een belangrijk aspect. Met een aan water grenzend natuurgebied is de kans op aanmerende recreanten groot. Zeker bij natuurontwikkelingen rondom drukke (jacht-)havens. Natuur en rust gaan hand in hand. Daar handhaving in vele natuurgebieden in Noord-Holland tekort schiet dient dit aspect meegenomen te worden in de toetsing. In welke mate is handhaving mogelijk en realistisch. Handhaving gaat vaak samen met geldstromen en lijkt als één van de eerste dingen af te vallen wanneer kosten oplopen of potjes leeglopen. Dit is niet wenselijk voor het succesvol zijn van dit project.	Het project onderschrijft dat beheer en onderhoud belangrijk is voor het beste resultaat van de maatregelen. Beheer wordt meegenomen in het MER. In de verkenning wordt op dit moment geen extra onderscheid gemaakt in verschillende handhavingsmogelijkheden. Er wordt uitgegaan dat in alle onderzoeksalternatieven voldoende aandacht is voor handhaving. Dat in de praktijk handhaving soms moeizaam verloopt, is een aandachtspunt bij de uitwerking van het voorkeursalternatief
6	Naast de kansen die het project voor vele soorten zal bieden, zal het project ook een risico zijn voor diverse soorten. Mogelijk de belangrijkste soort hierin betreft de Topper, een eend waarvan het grootste gedeelte van de Nederlandse winterpopulatie zich bevindt in het noordwestelijk IJsselmeergebied. Een MER-rapportage zal deze effecten inzichtelijk moeten maken. Daarbij dienen projecten welke nog in ontwikkeling zijn te worden meegenomen in de mogelijke effecten.	Bij het MER worden de effecten op de huidige natuurwaarden in beeld gebracht. De huidige grote waarden voor vogels van het open water (waaronder de Topper) zijn daarbij expliciet in beeld. Wij gaan graag in op uw aanbod voor kennisdeling.

	Natuurvereniging Wierhaven heeft veel kennis, kunde en data over een groot gedeelte van het zoekgebied. Wij verwachten dan ook betrokken te worden in dit proces.	
7	Recreatie Dat natuur en recreatie samen kunnen gaan is al vele malen bewezen. Dat recreatie negatief effect kan hebben op de natuurwaarden in een gebied is eveneens bewezen. Daarom is het concentreren van recreatie essentieel om andere delen van een gebied rust te bieden. Het combineren van recreatie en natuur dient zodoende te gebeuren aan enkele randen van het gebied. Daarbij dient rekening gehouden te worden dat sommige soorten juist zijn aangewezen op de randen van een gebied, door bijvoorbeeld beschutting of nestgelegenheid in de grenszones. Daarnaast nodigen zandbanken en eilanden uit om waterrecreanten aan te trekken. In de verdere uitwerking van de alternatieven dient hier rekening mee gehouden te worden, bijvoorbeeld door het per boot onbereikbaar maken van sommige delen van het gebied en handhaving. Door het bieden van gedegen alternatieven is de noodzaak en druk om de natuurgebieden te bezoeken minder hoog en zodoende beter onder controle te houden.	De effecten van recreatie wordt meegenomen in het MER.
8	Recreatie is nu benoemd in diverse vormen. Van kanoën tot kitesurfen en van fietsen tot varen. In alle vormen van recreatie dient rekening te worden gehouden dat natuur en rust samen gaan. Actieve recreatie als het beoefenen van watersporten binnen natuurgebieden dient daarom beperkt te worden en zoveel mogelijk langs de randen of op afstand plaats te vinden. Wieringermeer, Wieringen en Medemblik e.o. Natuurbeleving is wel essentieel voor het creëren van draagvlak binnen de gemeenschap. Door het aanleggen van fietspaden, wandelpaden en uitkijkpunten kunnen recreanten genieten van de natuur de het succes met eigen ogen volgen. Het geeft tevens de 'natuurrecreatie' een boost en zal positief effect hebben op de aantrekkingskracht van de regio.	U maakt onderscheid tussen natuurrecreatie en actieve recreatie. In de verkenningfase wordt gekeken naar de kansen voor recreatie in combinatie met natuur. De effecten van recreatie worden in het MER beoordeeld.
9	Klimaatneutraal Klimaatneutraal is actueel. Klimaat neutraal kan in de vorm van zonne- en windparken. Aanleg van dergelijke parken hebben echter ook een groot effect op de natuur en de beleving daarvan. Natuurvereniging Wierhaven is tegen windmolens in het IJsselmeergebied. Zonneparken gaan sterk ten koste van kostbare grond of water en zijn zodoende beter geschikt voor op bebouwing. Natuurvereniging Wierhaven is van mening dat bij	Voor dit antwoord wordt verwezen naar paragraaf 2.1.5

	klimaatneutraal teveel binnen de grenzen van een project wordt gekeken. Steeds meer projecten dienen klimaatneutraal te zijn, terwijl daarnaast ook projecten in de vorm van wind- en zonneparken worden gerealiseerd. Ook hierbij zal daarom gekeken moeten worden naar meekoppelkansen. Naast zonne- en windparken zullen ook andere alternatieven moeten worden onderzocht om klimaatneutraal te kunnen zijn.	
10	Participatie en betrokken partijen Participatie is essentieel voor een succesvol project. Met de huidige opzet van participatie wordt hier reeds in voorzien. In de lijst met betrokken partijen wordt gesproken over de grote organisaties als Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, gemeenten, PWN en Hoogheemraadschap. In het kader van participatie en lokale kennis is het essentieel om hier tevens lokale natuurverenigingen bij te betrekken. Bij betrokken partijen dienen zodoende ook verenigingen als KNNV West-Friesland, Landschapszorg Wieringen en Natuurvereniging Wierhaven te staan.	In de uitwerking van het MER wordt ruimte ingebouwd om lokale natuurverenigingen te betrekken.
11	Bovenstaand schrijven is de zienswijze van Natuurvereniging Wierhaven op de huidige stand van zaken rondom de Wieringerhoek. Wij zijn bereid mee te denken over de verdere uitwerking van dit project. Tevens zijn wij bereid om eventuele onduidelijkheden toe te lichten.	U als belanghebbende zal op gezette tijden worden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Ook wordt u uitgenodigd deel te nemen aan de klankbordgroep. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.

	Zienswijze 44	Registratienummer: 73630648
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 09. De beantwoording is te vinden bij nummer 09.	

	Zienswijze 45	Registratienummer 73630595
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is te vinden bij nummer 03.	

	Zienswijze 46 waddenvereniging	Registratienummer 73630587
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	De Waddenvereniging wil via deze zienswijze input leveren op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het Programmatiese aanpak Grote Wateren project Wieringerhoek. We zijn positief over de	
	Dank u voor uw steun aan de doelstellingen van dit project	

	hoofdopgave van het project en staan positief tegenover het versterken van de natuur via uitbreiding van habitattypen en verbeteren van de connectiviteit tussen Waddenzee, IJsselmeer, polders en overig binnenwater. Het terugbrengen van gradiënten tussen zout en zoet, herstellen en uitbreiden van onderwater-habitat en het verbeteren van de mogelijkheden voor diadrome soorten om hun levenscyclus te volbrengen is een noodzakelijke opgave om de effecten van klimaatverandering enigszins het hoofd te bieden.	
2	Wel merken wij op dat de hoofddoelstelling natuur, in een aantal alternatieven, op gelijke voet wordt gesteld met de recreatiefunctie. Ook wordt er minder aandacht besteed aan het estuariene-gedeelte van de opgave. Via deze zienswijze geven we daarom graag een aantal algemene opmerkingen en gaan we verder in op de gestelde vragen in het NRD; * Worden de goede onderzoeksalternatieven onderzocht? * Zijn er nog extra oplossingen die onderzoek verdienen? * Brengen we alle milieuaspecten in beeld die belangrijk zijn?	
3	1.1 Project Wieringerhoek; uitbreiden wat nu nog ontbreekt Het Deltakarakter, de verbinding van het IJsselmeer met de Waddenzee versterken door natuurlijke overgangen te creëren, is nu via het plangebied beperkt tot een verbinding bij Den Oever. Wij pleiten voor een uitbreiding van het plangebied westwaarts zodat minimaal ook tot aan de Kop van Noord-Holland, waarbij het gehele Amstelmeer wordt meegenomen. Door deze oprekking ontstaan er meer mogelijkheden voor de realisatie van een zoet-zout verbinding en herstel van estuariene gradiënten bijvoorbeeld in de oude zee-arm van het Amstelmeer en buitendijks op het Balgzand. In een aantal onderzoeksalternatieven gaan we hier verder op in.	Er moet een grens zijn aan het projectgebied. Balgzand is opgenomen in een ander project in de Waddenzee. Als blijkt dat een maatregel, die substantieel bijdraagt aan onze doelstellingen, het beste kan plaatsvinden in het Balgzand, dan kijken we daar uiteraard naar.
4	2.1 Beleidsmatige aanknopingspunten voor het project In deze paragraaf is de Agenda IJsselmeer 2050 genoemd als beleidsmatige aanknopingspunten. We missen in dit lijstje de koppelingen met beleids- en herstelopgaven voor de Waddenzee Een verkenning	Dank voor uw aandachtspunt. In het MER zal een koppeling met de beleids- en herstelopgaven voor de Waddenzee gemaakt worden.

	naar deze beleidsmatige aanknopingspunten zal het integrale karakter van dit project ten goede komen. Zo ook aansluiting zoeken met het Programma Naar een Rijke Waddenzee en Rijkswaterstaat Noord-Nederland, van waaruit deze herstelopgaven tot uitvoering moeten worden gebracht.	
5	2.2 Opgaven De focus op met name vis is losgelaten en vervangen door een focus op habitattypen. Een besluit dat wij volmondig steunen, immers als de basis op orde is, volgen de soorten. Cruciaal hierbij is echter wel dat de verbindingen dit ook mogelijk maken. De vier habitatzones die worden benoemd hebben een invalshoek vanuit zoetwater-ecosystemen. De concrete invulling van estuariene en mariene habitatzones (die niet kunnen ontbreken in een Delta-systeem) missen. We zien graag dat deze zones worden toegevoegd.	Voor de zoet-zoutovergang wordt gewerkt met eigen ecotopen; passend bij het estuarine systeem. In het MER zal het effect hiervan duidelijk naar voren komen. Dan wordt ook uitgebreider beschreven hoe deze zone eruit kan komen zien.
6	2.3 Doelen, zicht op financiering, meekoppelkansen De doelen richten zich op vraagstukken zoals het voorkomen van uitspoeling van zoetwatervissen. Dit is zeker een van de problemen die optreden in de huidige staat van de spuisluisen. We willen daarbij benadrukken, dat in het vraagstuk van uitspoeling van zoetwatervis, de diadrome vissoorten maar ook mariene juveniele vissoorten onderbelicht zijn gebleven. Het karakter van een delta-milieu is juist de diversiteit aan vissoorten gekoppeld aan de verschillende habitatzones.	In de realisatie van de zoet-zout overgang wordt gekeken naar de realisatie van de verschillende ecotopen. In het MER wordt dit nader uitgewerkt.
7	Een belangrijke omissie is het ontbreken van de koppelkansen met de plannen in de Noordkop. Ook hier wordt gewerkt aan vismigratie en zoet-zout-overgangen. Wij achten een verkenning naar de synergie tussen de projecten van groot belang om de gestelde opgaven te realiseren en versterken.	De plannen in de Noordkop worden onderzocht als meekoppelkansen. In het MER zullen de effecten van meekoppelen van deze plannen onderzocht worden.
8	Worden de goede onderzoeksalternatieven onderzocht? Alternatief 1: "Over de Dijken" De verbinding met het achterland langs de randen van het IJsselmeer geeft hier goed weer hoe de "zachte" randen kunnen worden gerealiseerd. Echter is het is onduidelijk hoeveel oppervlakte voor natuur is beoogd, voor zone 2 t/m 4 (p.14). Uitbreiding van het plangebied voor het gehele Amstelmeer en de Noordkop kan hier een uitkomst bieden. De binnendijkse kwelders (ten westen van) bij het Amstelmeer kunnen een goede aanvulling zijn voor de brakke onderwaternatuur en de potentie van	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1

	kwelders voor vis als paaiplek of kinderkamer te gebruiken.	
	Alternatief 2: "Tussen meer en zee" Dit alternatief schetst het grootste brakwatergebied en weinig verstoring door recreatie vlakbij de habitatzones, wat wij als zeer positief ervaren. Nadeel is de reeds genoemde beperkingen door het defensie schootsveld in het NRD (p. 31). De koppeling met het Amstelmeer en de Noordkop is hier minder effectief omdat de connectiviteit tussen de gebieden minder groot is, doordat de randen van het IJsselmeer niet worden meegenomen in de inrichtingsmaatregelen. De aanleg van een kwelsloot richting Amstelmeer kan een oplossing bieden tegen de kwel onder de dijk van Wieringen en kan de brakwaterzones door middel van een zoet-zout verbinding achter de dijk uitbreiden. Wederom kan hier de uitbreiding van het plangebied met het Amstelmeer en de Noordkop mogelijkheden bieden.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
9	Alternatief 3: "Grote Kreupel" Het areaal ondergedoken waterplanten binnen het schootsveld geeft een positief signaal dat er oplossingen mogelijk zijn die het belang van Defensie niet schaden. De vergrootte eilanden inclusief een mogelijke nieuwe haven die worden geschetst bij "De Kreupel", geven weer dat natuur en recreatie zich heel dicht bij elkaar bevinden. In dit alternatief zijn deze twee doelen(natuur en recreatie) ook het minst gescheiden qua locatie. Het hoofddoel natuur en de bijbehorende kwaliteit kunnen hier negatieve effecten van ondervinden. De koppeling tussen (eco)toerisme – natuur – connectiviteit van IJsselmeer en Waddenzee komt ook hier niet sterk naar voren. Een mogelijke additie kan zijn het terugbrengen van (gedeeltelijke) getijdenwerking in Amstelmeer. Dit biedt paaimogelijkheden en (nieuwe) opties voor trekvisserij richting het IJsselmeer door het grotere aanbod van brakwaterzones (estuariene zones). Dit draagt bij aan de ogenschijnlijk kleine oppervlakte van de gestelde habitatzones binnen dit alternatief. Als laatste, er wordt in het ontwerp gesproken van een dam in de Waddenzee te plaatsen. Wij pleiten hier voor voorzichtigheid en zorgvuldige afweging tussen de beoogde resultaten en de consequenties van een dam. Mogelijk zullen de (hydro)morfologische effecten van een dam groot zijn en ongetwijfeld een effect hebben op het Balgzand en omringende (Natura2000) gebieden.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
10	Alternatief 4: "IJsselmeer Archipel" Positief is dat de vismigratie beter wordt belicht en er is een groter oppervlakte aan natuur beoogt. Verder lijkt dit alternatief geen geheel te vormen en bestaat het uit twee losse delen. Het aanleggen van	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of

	nieuwe harde dammen in de Waddenzee met mogelijk verstrekkende (hydro)morfologische consequenties lijkt ons niet wenselijk. Te meer er mogelijkheden lijken te zijn bij een koppeling via de kop van Noord-Holland.	worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
11	Concluderend, een solide koppeling tussen IJsselmeer en de kop van Noord-Holland en Amstelmeer in de meeste alternatieven. Daarnaast ontbreken ook de mariene en estuariene habitatzones die met de Waddenzee gelinkt kunnen worden. Voor het realiseren van een ecologisch gezonde delta, is dit noodzakelijk.	Zie eerder
12	Zijn er nog extra oplossingen die onderzoek verdienen? Het opnemen van het gehele Amstelmeergebied in het plangebied van project Wieringerhoek kan van toegevoegde waarde zijn. Het inhoudelijk doel van natuur wordt zo versterkt, omdat het namelijk een grotere diversiteit in ecotopen creëert en de omvang van het totale gebied voor ecotopen wordt vergroot. Tevens zorgt het voor een verbeterde zout-zoet connectie en meer paaigebied voor (trek)vissen. Paaigebied creëren in het Amstelmeer kan bijvoorbeeld door binnendijkse kwelders en brakwaterzones toe te voegen en uit te breiden (ook via de Noordkop). Hierbij kan het (deels) terughalen van de getijdenwerking veel positieve invloeden hebben op de kwaliteit van de (brakwater)natuur en is het herstellen van het Amstelmeer als voormalige zeearm van de Waddenzee een waardevolle toevoeging aan de kwaliteit van de natuur van de Waddenzee en IJsselmeer. Ten slotte, zijn kwel sloten een effectieve oplossing voor terugdringen van kwel langs de dijken. Een oplossing voor verzilting is om het koelwater vanuit de data-centra niet in het IJsselmeer te lozen, maar richting het Amstelmeer te sturen. Deze stabiele stroom van water kan bij het Amstelmeer worden gebruikt voor de realisatie van een stabiele zoet-zout overgang. Door deze stabiele aanvoer van zoetwater kunnen er ook koppelingen worden gelegd met verziltingsopgaven en geeft het mogelijkheden voor het ontstaan van brakwatergebieden.	Het gehele Amstelmeergebied wordt niet toegevoegd aan het plangebied van Wieringerhoek. Dit is het onderzoeksgebied van project Noordkop van het waterschap, waarmee het project de mogelijke meekoppeling onderzoekt.
13	Brengen we alle milieuaspecten in beeld die belangrijk zijn? Bedijkingen/materiaalgebruik In een aantal alternatieven (2 tot 4) wordt gesproken van bedijking in open water voor het creëren van eilanden/vloedvlaktes. Hoe verplaatsen vissen (en andere organismen) zich hier binnen als iets omringd is door een dijk/beton? Wat zijn de effecten hiervan? Hoe wordt de	In deze fase van het project wordt nog geen keuze gemaakt voor het exacte materiaalgebruik van de oplossingen. Leidend is de functionaliteit, gevolgd door de haalbaarheid. Bij de (volgende) planuitwerkingsfase worden natuurlijke materialen en 'building with nature' oplossingen meegenomen.

	connectie gelegd tussen zone 1 (dieptes) en de andere nieuw beoogde habitatzones in alternatief 1 tot 3? Deze connectie blijkt niet altijd duidelijk uit de tekst, terwijl dit een opgave behoort te zijn voor project Wieringerhoek (connectiviteit tussen habitatzones). Voor de eerder genoemde bedijkingen, wordt er waarschijnlijk veel gebruik gemaakt van beton voor het maken van de eilanden/bedijkingen. Zijn er ook (meer) natuurlijke materialen die dezelfde functie vervullen en kunnen meebewegen om zo enigszins de dynamiek van de natuur te waarborgen?	
14	Areaal Het project Wieringerhoek beoogt 10% van de zones 2 t/m 4 uit te breiden in het IJsselmeer. Dit is 18.000 hectare aan habitatzones en dus voorziene natuur. Dit beoogde areaal is soms onduidelijk weergegeven en onduidelijk is of deze 18.000 ha in elk alternatief wordt behaald. Verder onderzoek naar de onderlinge samenhang van de habitatzones en beoogd areaal vanuit het project in de alternatieven is niet altijd duidelijk of logisch. Enkel investeren in de zoetwater habitatzones doet afbreuk aan het delta-karakter van het project. En omdat de aandacht van vissen naar habitatzones is verschoven, is het belangrijk dat er ook een balans is in de mate waarin elk habitat wordt versterkt. Wordt deze onderlinge samenhang, benodigde grootte van habitatzones en connectiviteit daartussen onderzocht in de m.e.r.?	Het functioneren van de Land-water overgangen in de meren is onderwerp van onderzoek in het MER.
15	Klimaatadaptatie De voorspelde effecten van klimaatverandering zoals een stijging in de (water- en atmosferische) temperatuur zullen ongetwijfeld een effect hebben op de verschillende alternatieven en dieptes/ondieptes. Wordt hier ook rekening mee gehouden in de m.e.r. ?	Jazeker, ook de commissie mer adviseerde om meerdere klimaatscenario's mee te nemen in deze studie. Dit wordt dan ook meegenomen
16	Bent u gezien het participatieplan voldoende in de gelegenheid om inbreng in het project te hebben? Tijdens de afgelopen klankbordgroepen zijn wij als maatschappelijke organisatie in de gelegenheid geweest om inbreng te realiseren. Gezien de grootte van de klankbordgroepen, hebben we op het gebied van kennis minder bij kunnen dragen. Onze kennis betreft het ontwikkelingen van brakwatergebieden en mariene habitatszones bieden wij graag aan om zodoende als maatschappelijk en kennispartner aan te sluiten nadat de m.e.r. is voltooid.	Dank u voor uw aanbod, hier zullen we zeker gebruik van maken

Zienswijze 47	Registratienummer73630560
Ingebrachte zienswijze	Beantwoording

1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 09, de beantwoording is te vinden bij nummer 09

	Zienswijze 48	Registratienummer73630536
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 09, de beantwoording is te vinden bij nummer 09	

	Zienswijze 49 vogelbescherming	Registratienummer73630504
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Allereerst willen we graag onze waardering uitspreken voor de gelegenheid die Rijkwaterstaat ons heeft geboden om al in een vroeg stadium input te kunnen leveren op de concept NRD. We constateren dat een aanzienlijk deel van onze inbreng is verwerkt in de definitieve Nota Reikwijdte en Detail. Dat waarderen we zeer. Vogelbescherming Nederland wil graag haar eigen zienswijze met u delen, in aanvulling op de gezamenlijke zienswijze van Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk. Vogelbescherming is mede indiener van de zienswijze van Coalitie Blauwe hart Natuurlijk en onderschrijft de inhoud van deze zienswijze. De genoemde punten in die zienswijze mogen als onderdeel beschouwd worden van deze zienswijze. Deze zienswijze behandelt daarom de punten die niet genoemd zijn in de zienswijze van CBHN.	Dank u voor uw steun voor het project
2	Vogeldoelen in samenhang met de bouwstenen in de Nota Reikwijdte en Detail Het IJsselmeergebied is aangewezen als Europees beschermd natuurgebied (Natura 2000, Vogelrichtlijn) om de vogels die broeden, foerageren en overwinteren in deze wateren. Deze doelen staan nu niet opgenomen in de Nota, de focus ligt sterk op vissen. De koppeling met vogels, leefgebieden en voedsel voor vis en vogels wordt hiermee maar beperkt in beeld gebracht. De bouwstenen die beschreven staan in de Nota bieden wel heel veel kansen voor vogels van Natura 2000 en vogels van de Rode Lijst. Graag ga ik daarom in deze zienswijze in op deze	Effecten op de beschermde natuurgebieden (Natura 2000, wet Natuurbescherming, NNN), beschermde soorten en Rode Lijst soorten worden meegenomen in de effectbeoordeling van het MER.

	leefgebieden, voedsel en de bijbehorende vogeldoelsoorten. Daarnaast zullen ook veel Rode Lijstsoorten profiteren van de nieuwe natuur in de Wieringerhoek, we pleiten er daarom voor om ook de effecten op de Rode Lijst soorten op te nemen als toetsingscriterium bij de verschillende inrichtingsmaatregelen, met effecten voor de korte en lange termijn?	
3	Visetende vogelsoorten zullen profiteren van verbetering van visleefgebied en van verbinding tussen Waddenzee en IJsselmeer en verbinding tussen IJsselmeer en achterland. Het zijn de Natura 2000 doelsoorten Fuut, Aalscholver, Nonnetje, Grote zaagbek, Dwergmeeuw, Visdief, en Reuzenstern. Voor veel van deze vogelsoorten is het IJsselmeer het belangrijkste gebied in Nederland. Spiering is verreweg de belangrijkste prooi voor de viseters. Kuifeend, Tafeleend, Toppereend en Brilduiker voeden zich vooral in de wintermaanden vrijwel uitsluitend met driehoeksmosselen. Onderwaterlandschap met mosselbanken is voor deze vogels van cruciaal belang. Kleine zwaan, Toendrarietgans, Kleine rietgans, Kolgans, Grauwe gans, Brandgans, Bergeend, Smient, Krakeend, Wintertaling, Wilde eend, Pijlstaart, Slobeend, Meerkoet leven van waterplanten en oevervegetaties. Zwarte stern voedt zich in de trekperiode massaal met insecten in het IJsselmeer. Ontwikkeling van ondieptes met waterplantenzones, langdurig ondergelopen graslanden en oeverzones zijn goede bouwstenen voor deze vogelsoorten.	Dank voor deze nadere toelichting.
	Helofytenmoerassen en slikken zijn voor Porseleinhoen noodzakelijk, rietmoeras is voor Roerdomp en Bruine kiekendief en kleine rietvogels als Snor en Rietzanger nodig. Ook Lepelaar broedt hier.	Dank voor deze nadere toelichting.
4	Grote karekiet is in het IJsselmeergebied nu enkel aangewezen voor de randmeren (Ketelmeer en Vossemeer en Veluwerandmeren) en niet voor het IJsselmeer. De soort gaat nog steeds achteruit, er zijn nog 110 broedparen over in heel Nederland, dat is een soort op het randje van verdwijnen. De bouwsteen grootschalig helofytenmoeras biedt voor deze broedvogel perspectief. Vogelbescherming ziet dit als een grote	Dank voor deze nadere toelichting.

	kans en vraagt daarom aandacht voor zorgvuldige inrichting van rietmoerassen, zodat dit kansrijk is als nieuwvestigingslocatie voor Grote karekiet. Kempphaan is een broedvogel van ondergelopen graslanden, Kluut, Goudplevier, Grutto en Wulp overwinteren op dit soort graslanden en op slikkige moerasvegetaties. (bron: https://www.natura2000.nl/gebieden/flevoland/ijsselmeer).	
5	De bouwsteen eilanden met kale grond is voor grondbroeders als Visdief, Bontbekplevier en Kluut zijn essentieel. Ze hebben kale, dynamische omstandigheden nodig hebben, vrij van predatoren. Ook dwergstern en strandplevier beide Rode Lijstsoorten kunnen dan weer terugkomen. Lepelaar broedt ook bij voorkeur op eilanden vrij van predatoren op de overgang van zoet naar zout. Voor al deze vogelsoorten zijn in het beheerplan Natura 2000 doelen opgenomen, hun leefgebieden worden beschermd.	Dank voor deze nadere toelichting.
6	Uit autonome trends blijkt dat visetende en benthosetende vogels achteruit zijn gegaan in de laatste decennia. Vooral visetende watervogels hebben het moeilijk. Uit studies en vangstgegevens blijkt dat ook de visstand sterk achteruit is gegaan. Spiering is een cruciale soort voor veel visetende watervogels, maar het gaat dus ook om andere vis en om insecten. De gehele voedselpiramide is nodig voor vis en vogels. Leefgebieden voor vis ontbreken en functioneren onvoldoende. De natuurlijke nutriëntencyclus door opbouw en afbraak van organisch materiaal is hier de sleutelfactor.	Dank voor deze nadere toelichting.
7	De samenhang tussen het aanbod natuurlijke nutriënten en de voedselketen zijn cruciaal. Ondergelopen graslanden zijn veel meer dan alleen paaigrond voor (enkele specifieke) vissoorten. Neem de betekenis van de biologische productielaa mee. In deze heel ondiepe waterlaag die snel opwarmt, vindt kortstondig hele hoge productie plaats (muggenlarven, slakjes, kreeftachtigen (inclusief zoöplankton) en insectenlarven. Dit zijn geen meersoorten maar speciaal hierop aangepaste soorten, die heel kortstondig leven. De bijdrage aan de productiviteit kan oplopen tot een factor 10. Leefgebied en levenscyclus voor	Dank voor deze nadere toelichting.

	vis vormen daar een onderdeel van. De plannen voor Wieringerhoek sluiten goed aan bij al deze vogelsoorten en biedt kansen voor andere bedreigde vogelsoorten die geen doelsoort zijn, uitbreiding en verbetering van alle bouwstenen zal bijdragen aan deze vogelsoorten en beschermingsdoelen.	
	De samenhang met de ontbrekende leefgebieden wordt versterkt, doordat het niet alleen voor vissen maar voor het gehele ecosysteem van het meer nodig is. Wel is het belangrijk om ook rekening te houden met bestaande leefgebieden van vogels, die mogelijk aangetast kunnen worden, zoals kerngebieden voor Toppereenden en Futen.	Bij het MER worden de effecten op de huidige natuurwaarden in beeld gebracht. De huidige grote waarden voor vogels van het open water (waaronder de Topper) zijn daarbij expliciet in beeld en worden meegenomen in de beoordeling van de alternatieven op de N2000 doelstellingen
8	* Toetsingskader: opnemen Natura 2000 vogeldoelen en leefgebieden * Toetsingskader: opnemen vogelsoorten van de Rode Lijst	In het MER worden de huidige natuurwaarden van het gebied in beeld gebracht, evenals de gevolgen van de verschillende alternatieven daarop. De effecten op instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor gebieden en soorten (incl effecten op leefgebied soorten) zijn daarbij beoordelingscriteria in het toetskader. Ook wordt gekeken naar effecten op de kernkwaliteiten van Natuur Netwerk Nederland en naar effecten op Rode Lijst soorten.
9	Connectiviteit Met het begrip connectiviteit doelen we op het belang van verbindingen van ecosystemen en leefgebieden. Het gaat om het verbinden van zoet en zout water, van land en water, van oeverzones, rietmoerassen en overstromingsgraslanden met open water en van zoet water met zoet water. Zo kunnen voedingsstoffen, benthos, vissen, broedvogels en foeragerende en rustende vogels, levenscycli en leefgebieden uitwisselen en variëren met de seizoenen. Bovendien versterken we de veerkracht van deze leefgebieden ook met het oog op klimaatverandering. Vogelbescherming ziet voor vogels de meeste kansen in een combinatie van de bouwstenen:	Dank voor deze nadere toelichting.

	* grote brakwaterzone met onderwater en bovenwaternatuur * grootschalige achteroevers met rietmoeras en ondergelopen graslanden * vooroevers met een eigen peilregime met vergelijkbare doelen en ondiep water, slikken en waterplanten. * ontwikkeling van buitendijkse waddenkustzones * verbinding met het herstelplan voor het Amstelmeer	
10	In een grote brakwaterzone zien wij goede kansen voor ontwikkeling van zowel onderwaternatuur als bovenwaternatuur in de vorm van broedeilanden met kaal zand en met brakwaterriet. Hier kunnen we kustbroedvogels broedgelegenheid bieden. In het IJsselmeergebied is broedgebied voor deze soorten schaars. Het kan zelfs kansen bieden voor kwetsbare Rode Lijstsoorten zoals Strandplevier en Dwergstern. Veel vogels profiteren enorm van in het verleden aangelegde eilanden. Deze groeien echter tot nu toe na een aantal jaren dicht met bos en vragen daarom om veel en intensief beheer. Eilanden in brakwateromstandigheden met winddynamiek bieden naar verwachting kans om langdurig de leefgebieden in stand te houden zonder intensief beheer. Vogelbescherming is om dit grote brakwatergebied mogelijk te maken bereid om bij de minister te pleiten om een beperkte verplaatsing van het schootsveld van Defensie.	Dank voor deze nadere toelichting en aanbod.
11	Vergeleken met de ontwikkeling van voor – en achteroevers ziet Vogelbescherming minder potentie in de ontwikkeling van eilanden in het zoete watersysteem. Hoewel we erg blij zijn met alle vogels die sinds de aanleg van de Markerwadden zich daar zijn gaan vestigen, pleiten we voor terughoudendheid met aanleg van nieuwe eilandcomplexen in zoete wateren op de korte termijn. We zijn heel benieuwd naar de lange termijn ontwikkeling van de Markerwadden en pleiten er daarom voor om de monitoringsresultaten hiervan goed te volgen en de opgedane kennis en ervaring te benutten.	De kennis en ervaring die is en wordt opgedaan bij andere initiatieven in het IJsselmeergebied, waaronder Marker Wadden, worden meegenomen in de MER. Hiervoor is er nauw contact met de projecten, onderzoeken en beheerders van de betreffende gebieden.
12	* Toetsingscriterium: Vergroot de weegfactor connectiviteit. Dit is de enige plek waar IJsselmeer en Waddenzee goed met elkaar verbonden kunnen worden,	In het MER wordt niet gewerkt met weegfactoren. Het is voor diverse mensen anders waar ze het meeste waarde aan

	waar we een zoet-zout overgang kunnen creëren in het IJsselmeer met goede kans voor uitwisseling van vis tussen Waddenzee en IJsselmeer, en kans op brakke biotopen die ecologisch gezien zeer waardevol zijn, maar ook zeer schaars in Nederland. Deze kans goed verzilveren is daarom de cruciale bouwsteen in het PAGW project Wieringerhoek. * Mariene input (bouwstoffen via de voedselketen) is essentieel: dit vormt een extra argument voor connectiviteit * Een grote brakwaterzone levert een belangrijke bijdrage aan nieuwe ecotopen voor de Waddenzee	hechten, bij een MER met zoveel mogelijk objectieve gegevens kan iedereen zelf bepalen waar meer waarde aan gehecht moet worden bij de besluitvorming.
13	Rust voor vogels (zonering) * Rust en zonering opnemen als toetsingscriterium. * Recreatief medegebruik: Hoe wordt rust voor vogels geborgd? Zonering en afsluiting worden heel belangrijk als natuur en recreatie zo verregaand gecombineerd zullen worden. * Ontwikkel aparte natuurlijke recreatiezones. Vergroot de PAGW ontwikkelingszone met extra ontwikkelruimte voor recreatie en beleving van natuur. Draai de rollen om: laat niet recreatie en economie meeliften mee met nieuwe natuur. Dat leidt tot druk en verstoring op de nieuwe natuur die ontwikkeld wordt voor natuurdoelen. Zorg juist dat extra nieuwe natuur meelift met economie en recreatie door ontwikkeling van een extra "lichtgroene" zone bovenop de PAGW opgave. Met "lichtgroen" bedoelen we dat er natuurgerichte recreatie plaatsvindt in natuurlijke omgeving. Daarmee kunnen belanghebbende partijen (bijv. lokale en regionale overheden) bijdragen aan natuur en tegelijk hun recreatieve (en economische) doelen realiseren. Zo creëren we meteen zonering, waardoor de kwetsbare natuur de rust krijgt die het nodig heeft. * Omvang ecologische bouwsteen in relatie tot multifunctionaliteit. Voor vogels is rust in een helofytenmoeras	Dank voor u toelichting op en suggesties voor een zonering van rust en verstoring in relatie tot vogels en natuurwaarden. Goede zonering van rust en verstoring in het gebied wordt meegenomen in de ontwerpprincipes van het voorkeursalternatief. In de planuitwerkingsfase zal nader aandacht besteed worden hoe de zonering het beste in het VKA past. Over recreatie in het gebied wordt nagedacht in het proces rond de kustvisie, die beschouwd wordt als een van de meekoppelkansen voor het project.

	noodzakelijk. Ontwerp functiecombinaties slim om rust voor vogels te borgen en maak grote natuurlijke eenheden. De nu geraamde 100 ha helofytenmoeras zal voor vogels als aaneengesloten gebied ontworpen moeten worden om voldoende rust voor vogels als roerdomp en kiekendief te bieden. Voorkom dat de rietmoerassen ontworpen worden als kleinere verspreid liggende gebiedjes vanwege grotere verstoring voor verstoringgevoelige vogelsoorten. Recreatiedruk is mogelijk een belangrijke oorzaak voor het verdwijnen van grote ruiconcentraties van vooral de Fuut. Doordat deze soort tijdens de rui niet kan vliegen, is ze erg gevoelig voor verstoring. (bron: https://www.natura2000.nl/gebieden/flevoland/ijsselmeer) * Nieuwe broed- en pleisterplaatsen met voldoende rust hebben een positieve invloed op de vogelstand, zoals het begin 2000 nieuw aangelegde natuureiland De Kreupel. Dit eilandencomplex van 70 ha is niet toegankelijk voor publiek. Grote populaties vogels hebben zich daar nadien gevestigd. Brakwaterzone eilanden in het project Wieringerhoek, bieden daarom veel potentie, mits goed ontworpen en met weinig beheerinspanning en veel rust. * Creëer natuurlijke zonering door zeer ondiepe zones en door waterplanten: ondieptes en veel waterplanten in de rustzones houden recreanten weg. Weinig of geen waterplanten in de vaarroutes (dieper water) houden de recreanten op de gewenste plekken. * Markeer rustgebieden door het neerleggen van markeringsboeien en door zones en aan te geven op waterkaarten. Dit werkt zeer goed voor de Friese kust (mededeling C. Bakker, It Fryske Gea). Maak tevens goede afspraken met recreatiesectoren en gebruikers (convenant). Zorg tenslotte voor frequente handhaving, zeker in de beginperiode van ingebruikname. * Wijs duidelijke recreatiezones aan voor de diverse gebruikers (bijv. strand, kitesurfen, wedstrijdzeilen, recreatiezeilen, bruine vloot, etc.). Markeer deze locaties.	

14	Open water * Zorg voor behoud van open water voor vogels van open water, N2000 doelsoorten zoals Toppereend en Fuut. De bouwstenen die grootschalig eilanden ontwikkelen in het zoete open water gaan ten koste van groot open (water)ruimte. Dit is belangrijk leefgebied voor beschermde vogelsoorten zoals Topper. Zoals eerder genoemd gaat onze voorkeur daarom uit naar ontwikkeling van landwaterovergangen voor en achter de dijken. Dat borgt behoud van groot open water. We pleiten er daarom voor om nieuwe ontwikkelingen te richten op de kustzones, voor en achter de dijken en op de ontwikkeling van en ruime brakwaterzone. In de brakwaterzone is ontwikkeling van een landschap dat zich deels onderwater en deels bovenwater bevindt een heel bijzondere kans. * Deze bouwstenen hebben onze voorkeur boven de bouwstenen met eilanden in het IJsselmeer voor de kust van de Wieringermeerpolder en West-Friesland. Een toetsingscriterium dat eveneens opgenomen dient te worden in het beoordelingskader doelbereik MER is het verlies van open ruimte. Dit wordt ook wel het "Groene Hart effect" genoemd. Het gaat om verlies van open ruimte, door nieuwe ontwikkelingen die afknabbelen van de waarde van de openheid. Doelverlies en habitatverlies is het gevolg.	Bij het MER worden de effecten op de huidige natuurwaarden in beeld gebracht. De huidige grote waarden voor vogels van het open water (waaronder de Topper) zijn daarbij expliciet in beeld. In de Verkenning worden meerdere Onderzoeksalternatieven onderzocht en integraal beoordeeld op thema's als doelbereik, kosten, draagvlak en (milieu)effecten. Na afweging van alle voor- en nadelen wordt het Voorkeursalternatief vastgesteld en onderbouwd.
15	* Overige externe ontwikkelingen bedreigen ook open water (drijvende zonnepanelen).	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
16	* De eilandenvarianten bieden daarnaast geen versterking van de connectiviteit met de kust. Kies daarom voor bouwstenen die wel deze connectiviteit versterken.	In de Verkenning worden meerdere Onderzoeksalternatieven onderzocht en integraal beoordeeld op thema's als doelbereik (waaronder connectiviteit), kosten, draagvlak en (milieu)effecten. Na afweging van alle voor- en nadelen wordt het Voorkeursalternatief vastgesteld en onderbouwd.

	Mitigeer de dijken * dijken (en inpolderingen) zorgen ervoor dat de oeverzones afgeknipt zijn van het meer. Ontwikkeling van achteroevers is daarom het juiste antwoord op dit mitigatievraagstuk.	Het inzetten van achteroevers wordt onderzocht in het MER.
17	Inrichtingscriteria * Formuleer zorgvuldig de inrichtingscriteria en beheercriteria voor helofytenmoeras, kale zandplaten en overstromingsgraslanden. Helofytenmoeras heeft een eigen peilbeheer nodig, zowel jaarlijks als langjarig, peilen moeten zorgvuldige geformuleerd worden, in de verschillende seizoenen, anders lukt het niet. Formuleer correcte toetsbare grootheden en eisen tav goed functionerend rietmoeras en grote zeggenmoeras. De ontwerpvoorwaarden moeten juist zijn. Als de criteria nog onvoldoende bekend zijn, formuleer dan onderzoeksvragen. Zorg dat de aannemer leert van bestaande ervaringen en dat in de aanbesteding goede eisende criteria worden opgenomen. * P 41, mbt jaarlijks onder water gezet: Wees specifieker: in de winter en begin van het voorjaar * P41, mbt helofytenmoeras: nadere uitwerking van de eisen aan goed functionerend helofytenmoeras is nodig. bijv mbt dynamiek, verbossing, stromingsriet, etc.	In een MIRT project wordt gewerkt in stappen. In de verkenning wordt eerst onderzocht waar helofytenmoerassen neergelegd kunnen worden en hoe groot het gebied kan zijn. In de daaropvolgende planuitwerkingsfase wordt onderzocht wat de gebieden nodig hebben om functioneel te zijn. Er wordt in algemene zin gekeken naar mogelijkheden om het peil in afgesloten compartimenten te kunnen variëren. Het onder water zetten is inderdaad in de winter en begin voorjaar.
18	Beheer * Eilanden zijn bewezen moeilijk in stand te houden in het stadium van kaal zand, open grasland en/ of rietmoeras. Als er niet intensief beheerd wordt, groeien eilanden dicht met bos. Hiervan zijn talloze voorbeelden te vinden in het IJsselmeer gebied. * In de tekst staat dat Brakwaterleefgebied vanzelf kaal blijft. Zandplaten blijven niet altijd open, zelfs niet onder brakke omstandigheden. Neem dit mee in de onderzoeksopgaven, in het toetsingskader, in beheer en beheerkosten. Deskundigen schatten in dat er brakwaterriet gaat groeien. Dat is ook zeer interessant, maar de openheid verdwijnt dan. Benut bestaande en dit jaar startende onderzoeken (CBHN, OBN,	De moeilijkheden met effectief beheer van open eilanden zijn een bekend probleem. In de verkenning wordt onderzocht waar deze eilanden zouden moeten komen, in de planuitwerkingsfase wordt gekeken wat er nodig is om deze effectief te houden. In de kostenraming wordt wel een post voor beheer en onderhoud meegenomen. De kennis en ervaring die is en wordt opgedaan bij andere initiatieven in het IJsselmeergebied, waaronder Marker Wadden, worden meegenomen in de MER. Hiervoor is er nauw contact met de projecten, onderzoeken en beheerders van de betreffende gebieden.

	Markerwadden) en KIMA goed voor het ontwerp. * Voor rietbeheer zijn een jaarlijkse en een langjarige cyclus nodig. Langjarige cyclus is voor herstel van verouderd riet (reset) en jaarlijkse cyclus voor schoonspoelen riet, ophoping van strooisel te voorkomen en stevig riet te ontwikkelen en behouden (stromingsriet, voldoende waterdynamiek).	De problematiek bij het ontwikkelen en het beheer van riet is in beeld en heeft onze aandacht. In de verkenning wordt onderzocht waar de rietvelden moeten komen. In algemene zin wordt als leidend principe gebruikt dat peilbeheer en gericht beheer noodzakelijk zal zijn voor de ontwikkeling van nieuwe rietvelden en de daaropvolgende duurzame instandhouding. De nadere invulling en uitwerking zal vervolgens gebeuren in de planuitwerkingsfase. Voor een nadere toelichting hierop wordt ook verwezen naar paragraaf 2.1.4 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op wat er in de planuitwerkingsfase meegenomen wordt.
19	Hoe gaat men verbossing van zandplaten en helofytenmoerassen voorkomen? Neem dit op als toetsingscriterium en als offertecriterium.	In een MIRT project wordt gewerkt in stappen. In de verkenning wordt eerst onderzocht waar helofytenmoerassen neergelegd kunnen worden en hoe groot het gebied kan zijn. In de daaropvolgende planuitwerkingsfase wordt onderzocht wat de gebieden nodig hebben om functioneel te zijn. Er wordt in algemene zin gekeken naar mogelijkheden om het peil in afgesloten compartimenten te kunnen variëren.
20	Beheerkosten * Opnemen Toetsingscriterium voor beheerkosten (oa. open houden riet, tegengaan verbossing, openhouden kale zandige eilanden). De beheerkosten van eilanden is niet goed geregeld. * Beheerders krijgen onvoldoende financiering voor het intensieve en moeilijk toegankelijke onderhoud. Dit moet meegewogen worden als toetsingscriterium. * Test daarom vooraf op duurzaamheid van een natuurdoel en garandeer de beheerkosten voor als dit mislukt.	De kosten van tien jaar benodigd beheer en onderhoud worden meegenomen in de kostenraming. Hoe beheerkosten geregeld worden is geen onderdeel van de verkenning.
21	Monitoring * Monitoring opnemen in toetsingskader * Vogeldoelen (behoud en uitbreiding)	< < Monitoring Er wordt een monitoringsplan opgesteld om de effecten en het doelbereik te onderzoeken. Een goed beeld van de situatie voor en na zal daar een onderdeel

	* Van voedsel voor vogels (vis, benthos) * Van functionerende ecosystemen (productiviteit tbv voedselketen) * Van rust en verstoring (recreatie) * Handhaving (van rust)	van uitmaken. Hierbij zal aandacht zijn voor zowel de ontwikkelingen van de diverse ecotopen als de aanwezigheid en gebruik van diverse soorten en soortgroepen. Daarbij zal gebruik gemaakt worden van bestaande monitoringsprogramma's, waar nodig aangevuld met verdiepende onderzoeken in het gebied.
22	Weegfactoren Geef wegingscriteria een extra factor mee, waar ze gericht zijn op het behalen van de PAGW doelen zoals geformuleerd in de Verkenning Grote Wateren. Voorkom dat alle criteria even zwaar wegen in de toetsing, om te voorkomen dat de weging scheef uitvalt. Connectiviteit, voedingsstoffen, compleetheid van ecosystemen en ecologische bouwstenen zijn de zwaarstwegende criteria, waarvoor dit project dient. Andere criteria zijn zeker relevant, maar mogen niet ten koste gaan van het doelbereik.	In het MER wordt niet gewerkt met weegfactoren. Het is voor diverse mensen anders waar ze het meeste waarde aan hechten, bij een MER met zoveel mogelijk objectieve gegevens kan iedereen zelf bepalen waar meer waarde aan gehecht moet worden bij de besluitvorming.
23	Toetsingscriteria N2000: * Een tabel met habitattypen en soorten ontbreekt in deze Nota, graag opnemen in toetsingskader. * In samenhang daarmee; er wordt vooral vanuit het IJsselmeer gekeken, maar het project draagt heel goed bij aan de doelen in de Waddenzee; Bijvoorbeeld kernopgave 1.07 Herstel zoet-zout overgangen, habitatsoorten zeeprick, rivierprick, potentie voor veel vogelsoorten etc. Wordt die doelrealisatie straks ook meegenomen in de beoordeling? * N2000 uitbreidingsopgaven opnemen in doelen en randvoorwaarden voor Wieringerhoek want de looptijd van het huidige beheerplannen van het IJsselmeergebied duurt tot 2023. De 2e fase beheerplan IJsselmeer start dus tijdens de aanlegfase van Wieringerhoek. Dit biedt kansen voor efficiency en behalen van doelen. * In het huidige beheerplan N2000 zijn uitbreidingsopgaven (omvang en kwaliteit leefgebied) geformuleerd voor de Roerdomp, Porseleinhoen, bontbekplevier, Kemphaan. (broedvogels). Ditzelfde geldt voor de Voor Fuut, Nonnetje, Grote zaagbek, Dwergmeeuw en Zwarte stern (niet-broedvogels, foerageergebied). (bron:	In het MER worden de huidige natuurwaarden van het gebied in beeld gebracht, evenals de gevolgen van de verschillende alternatieven daarop. De effecten op instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 voor gebieden en soorten (incl effecten op leefgebied soorten) zijn daarbij beoordelingscriteria. Ook wordt gekeken naar effecten op de kernkwaliteiten van Natuur Netwerk Nederland en naar effecten op Rode Lijst soorten.

	https://www.natura2000.nl/gebieden/flevoland/ijsselmeer * Neem in het toetsingskader het leefgebied mee bij de toetsing voor N2000 soorten. Gebruik de leefgebieden kaarten.	
24	Waterkwaliteit * Neem verbetering van waterkwaliteit (beschikbare, opneembare voedingsstoffen in het oppervlaktewaterecosysteem) mee in het toetsingskader. Dit is een belangrijke bouwsteen onder het totale ecosysteemherstel en verbetering. Zie voor inhoudelijke onderbouwing elders in deze tekst.	Waterkwaliteit wordt meegenomen in de effectbeoordeling
25	Waterkwantiteit: * Indien binnen planperiode de verdeling van rivierwater verandert, meenemen in studies en uitwerking	De verdeling van het rivierwater is vastgelegd in diverse internationale akkoorden voor Rijn en Maas. Dit is van belang voor bijvoorbeeld de scheepvaart. Een uitgangspunt voor deze studie is dat deze internationale akkoorden niet worden aangepast
26	Overige * Voorkom dat getallen en percentages over meeroevers een eigen leven gaan leiden (p 13 ev) . Hoe gaat u dat doen? De geformuleerde oppervlakte van 18.000 ha komt overeen wat door Marcel Klinge van Witteveen en Bos is berekende water er nodig is voor vis. Andere deskundigen (Piet Verdonschot hoogleraar oppervlaktewater?) komt op hogere waarden uitgaande van andere doelen.	Doelstelling is om een veerkrachtig en robuust watersysteem te realiseren. Op basis van diverse studies is gebleken dat goed functionerend land-waterovergangen daarin essentieel zijn. De vraag blijft echter wanneer is het doel daadwerkelijk bereikt. Welk aandeel van het meer moet een functionerende land-waterovergang hebben. Daarover is geen harde conclusie te trekken. Op basis van een literatuurstudie door B-Ware (2019) is gebleken dat een minimale omvang van 5-10% rietmoeras en minimale omvang van 10-25% ondergedoken waterplanten noodzakelijk is voor een gezonde visstand in het IJsselmeer. Voor de omvang van de overstromingsgraslanden en het aangetakte achterland zijn geen getallen beschikbaar, maar wordt eveneens uitgegaan van 5% overstromingsgrasland en overstromingsbossen. Voor de PAGW projecten in het IJsselmeergebied worden deze getallen als leidraad gebruikt om een indicatie te geven van de minimaal benodigde opgave.

Zienswijze 50	Registratienummer 73630388
Ingebrachte zienswijze	Beantwoording

1	Hierbij ontvangt u onze aanvullingen op de reeds (pro forma) ingediende zienswijze op 11-05-2020. De Startbeslissing NRD en Participatieplan van de Wieringerhoek zijn op hoofdlijnen ingezien en worden gezamenlijk verwoord. Hieronder geven wij aan waar wij kansen zien, waar onze zorgen en aandachtspunten zitten.	
2	Als eerste willen wij graag zien dat de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJssel- en Amstelmeer wordt gezien als het hoofddoel. Onderzoeken tonen aan dat er al een tekort is aan zoetwater en dat zal alleen maar toenemen.	Een bijdrage leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad is een belangrijke doelstelling van het project.
3	De Wieringermeer is aangelegd om de voedselvoorziening voor de Nederlandse bevolking te garanderen. Het is belangrijk om dit niet uit het oog te verliezen. Het lijkt heel normaal dat alle dagen de winkels vol liggen met voedsel, maar dat is het allerminst. Er is wereldwijd voedseltekort en dat probleem zal voorlopig niet vanzelf worden opgelost omdat de bevolking blijft groeien. Ook worden we de laatste maanden geconfronteerd met beperkingen die we een half jaar terug niet voor mogelijk hadden gehouden, het is naar onze mening echt een risico om te vertrouwen dat we dat we ten alle tijden voedsel kunnen importeren uit andere landen. De Wieringermeer was en is een sterke agrarische gemeente dient zeker nog een zeer belangrijk belang en men moet voorzichtig zijn om de goede landbouwgronden op te offeren aan industrieën als datacenters en de meer omte toveren in een soort Silicon Valley Hou de boeren in stand in belang voor je bevolking.	Het belang van de landbouw voor ons land wordt onderschreven. Hoe landbouw wordt meegenomen in dit project vindt u terug in paragraaf 2.1.3.
4	De overgang van zoet naar brak naar zout water wordt in de ontwerpen gesitueerd bij de Stevin Sluizen aan de IJsselmeer kant. Het lijkt ons beter als deze in de Waddenzee gecreëerd wordt en dus niet in het IJsselmeer. Naar deze oplossing zou serieus gekeken moeten worden. Het IJsselmeer is een groot zoetwaterreservoir waar we zuinig mee om moeten gaan. Deze oplossing verkleint het risico dat er zoutwater lekt en mengt met het zoetwater in het IJsselmeer. Na tweeëntwintig jaar geleden is er een duur project gerealiseerd met als doel dat het water uit de Wieringermeer gepompt wordt via het gemaal Leemans met een buissysteem rechtstreeks kon worden geloosd op de Waddenzee. Eerder loosde het gemaal rechtstreeks op het IJsselmeer vlak bij de Stevin Sluizen, maar hierdoor werd het zout gehalte van water in het IJsselmeer hoger, wat niet wenselijk was en nog steeds niet is.	In een van de alternatieven wordt een zoet-zout overgang aan de kant van de Waddenzee onderzocht. Het voorkomen van zoutindringing in het IJsselmeer is een belangrijke opgave voor het project.
5	Hetzelfde probleem van verzilting door inlaat van zout water via de Waddenzee doet zich ook voor bij het projectgebied van de Noordkop waar het Amstelmeer zich bevindt. Daar wordt het water brakker door inlaat van zout/brak water via spuisluits oosthoeve. Ook hier geldt dat we zuinig moeten zijn met het zoete water van het amstelmeer. Dit hebben we nodig voor de irrigatie van landbouwgronden in de Wieringermeer en omstreken, waarbij speciale aandacht voor het bollengebied in de Wieringermeer en Breezand. We hebben nu al te maken met periodes dat de zoutwaarde van het oppervlaktewater te hoog is om te beregenen ivm zoutschade bij de gewassen. We moeten er alles aan doen om ons zoet water te beschermen nu en in de toekomst.	Dank voor uw toelichting. Het belang van zoetwater voor de landbouw is evident.
6	Er wordt gesproken over eilandvorming, dit is het verleden ook gedaan in het amstelmeer eind jaren negentig. De vooroevers zijn destijds gevormd met grond, die achteraf licht vervuild bleek te zijn. Extra aandacht voor de herkomst van de grond is dus geboden, omdat dit soort grond de kwaliteit van ons drinkwater ernstig in gevaar kan brengen. Wij weten ook dat de kweldruk wordt gemonitord dmv	In de planuitwerkingsfase zal gekeken worden naar de materialen waarmee ophogingen gedaan worden. Dan wordt aandacht besteedt aan de bodemkwaliteit om te voorkomen

	peilbuizen. We zijn niet op de hoogte van de resultaten maar wij hebben de indruk dat het land er nite droger op geworden is. De vooroevers die zijn aangebracht zien er leuk uit, maar de effecten ervan zijn dat allermint. We hebben als omwonende met veel meer vliegen te maken. Het fietsen op de amstelmeerweg is soms niet te doen omdat de vliegen in je ogen en mond terecht komen. Ernstiger is dat het aantal ganzen zo enorm is gestegen met alle nadelige gevolgena als vraatschade aan gewassen en poep overlast op de dijk en in het water. Het water in het Amstelmeer is zo verrijkt door de poep (stikstof en fosfaat) dat we hierdoor de laatste jaren zelfs te maken hebben met een zwemverbod in verband met blauwalg. Het water langs de randen van het amstelmeer is soms zo bruin en vies door de opgeloste poep die als kleine deeltjes in het water zweven dat je niet meer prettig pootje kan baden en het plezier van zwemmen is ons hierdoor echt ontnomen. Deze effecten moeten goed worden bekeken ook qua hygiene/ziektes omdat we uit het IJsselmeerwater, welke in verbinding staat met het Amstelmeer, ons drinkwater betrekken.	dat vervuilde grond gebruikt gaat worden. De effecten van het project op kwel wordt onderzocht in het MER. Het project draagt bij aan een betere waterkwaliteit waardoor plagen van blauwalg minder vaak voorkomen.
7	We zien in het proejct Wieringerhoek zeker een kans om de waterkwaliteit van het Amstelmeer te hersettlen. Ook is het dan verantwoord om meer recreatieve mogelijkheden te ontplooiën die het IJssesstrand al in potentie in zich heeft. Ook zou het een kans zijn om het zwemmen weer mogelijk te maken als je vanaf de molenwege de amstelmeer op komt. Door de stenen en de vooroever kan je het diepe water niet meer bereiken wat daarvoor wel kon. De jeugd fietst nu door naar de Ulkesluis waar het lang niet zo veilig en overzichtelijk is als bij de Molenweg.	De waterkwaliteit in het Amstelmeer is geen onderdeel van dit project. Wel wordt er gekeken naar de mogelijke koppeling met het project Noorkop van het waterschap, die wel over het Amstelmeer gaat.
8	In de Wieringermeer vestigen zich mogelijk meerdere datacenters welke water nodig hebben voor hun koeling. We willen weten of dit proces gevolgen heeft voor de waterkwaliteit van het IJsselmeer en dat dit meegenomen wordt in de MER. Uit informatie over het datacenter van Google in Groningen is bekend dat er enorme hoeveelheden water (miljoenen kuubs) nodig zijn om te koelen. Het gaat een enorme aanslag worden op het beschikbare zoetwater (oppervlakte water uit IJsselmeer/drinkwater uit Andijk). Graag zouden wij een onderzoek zien waarin de effecten in beeld worden gebracht. Als deze risico's niet goed in kaart zijn gebracht kunnen we in de toekomst mogelijk geconfronteerd worden met ongewenste ontwikkelingen zoals een beregeningsverbod zodat het zoetwater op peil gehouden kan worden voor ons drinkwatervoorziening. Een beregeningsverbod is een enorme beperking voor de landbouw en deze belangen moeten vantevoren zorgvuldig worden afgewogen.	De koelwaterlozingen van de datacenters moeten worden beoordeeld bij de realisatie van de datacenters zelf. Dit maakt geen onderdeel uit van de beoordeling van de wieringerhoek.
9	Tot slot stellen we het erg op prijs als wij per email op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen van het project, denkende aan het toesturen van nieuwsbrieven of notulen.	Voor een antwoord op het participatie en informatieproces rondom het project wordt verwezen naar paragraaf 2.1.9

	Zienswijze 51	Registratienummer73630185
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is te vinden bij nr 03	

	Zienswijze 52	Registratienummer73630002

	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Hierbij wil ik een reactie geven op de zienswijze van het project Wieringerhoek. Stelt u zich eens voor, u wenst een prachtig vogeltje in uw tuin en daarvoor wordt u hele tuin gevreesd en een paal neergezet om het vogeltje van alle gemakken te voorzien. Daarvoor moeten u mooie hortensias bezwijken, de door u gekochte prachtige waterton, beregeningsinstallatie waar u zo trots op was dat het precies uw tuin bestreek!...Zo trots, een heerlijk gevoel! U heerlijk ruikende lavendel die u doet herinneren aan u kindertijd waarbij oma die altijd in de wc had hangen om de nare luchtjes te doen ´verbloemen´. De tuin ziet er vervromvraid uit..hoe ziet dat er over een aantal jaren uit? Zal het bewuste vogeltje komen? U wordt onzeker en voelt zich teleurgesteld. Er is economisch veel voor nodig: regelmatig wieden voor het onkruid, de paal moet wel van alle gemakkelijk blijven voorzien...houdt men dit vol? Die waterton heeft geen functie meer, op die plek komt wel het overvloedige water uit de buis...poh...daar zit me een lucht aan in de zomer, zo´n ontzettende rottende zwetende nare lucht. .... Even symbolisch het verhaal in een ander perspectief gezet....hieronder mijn zienswijze:	Dank u voor uw metafoor.
2	Betoog: Het betreft de insteek om verzilting voor te zijn. De huidige plannen welke zijn opgesteld zorgen voor deze verzilting. Mogelijk ook door het stilstaande water dat er blauwalg of het vol komt met waterplanten. -Deze beide gevolgen zorgen niet tot het gestelde doel: het leefgebied voor vissen en vogels creëren. Het doel van zout naar zoet is al aanwezig, dit plan geeft daar geen nieuws op.	De effecten van de onderzoeksalternatieven op het tegengaan van verzilting wordt meegenomen in het MER. Ook de veranderingen in de waterkwaliteit is een te onderzoeken aspect.
3	-Van nat naar droog geeft veel verandering in het gebied wat niet zo bedoeld is door de natuur. U ziet hetzelfde bij de dijk Enkhuizen Lelystad, ontzettend veel vogels, veel ontlasting, hele groepen maar weinig begroeiing. En nog altijd veel belangrijker, wat is het doel? We willen vogels en vissen toelaten....maar de economische staat van het gebied moet dat kosten?!	De doelstelling van dit project streeft juist een betere diversiteit aan soorten en verspreiding van dieren in het gebied na. Voor een nadere toelichting op de noodzaak en het doel van dit project wordt verwezen naar paragraaf 2.1.10 van de nota van antwoord voor een nadere toelichting op hoofdstuk 2 van de NRD waar dit punt en de aanloop er naar toe eveneens wordt toegelicht.
4	-Economisch belang heeft het voor mij, vooral mijn partner en het bedrijf. Wij wonen en werken in dit gebied! Voor ons is het van belang dat het gebied van voldoende stromend vers water wordt voorzien. Deze economische strop is in geen geval te compenseren in welke vorm dan ook. Ik begrijp uw	Voldoende stromend vers water is belangrijk voor veel mensen in het plangebied. Behoud van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer is een randvoorwaarde.

	noodzaak om iets voor de natuur te doen, maar dit is een te groot, te omvattend geheel.	

	Zienswijze 53	RegistratienummerDP73628867
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is te vinden bij nr 03	

	Zienswijze 54 Waterrecreatie advies bv	Registratienummer73628737
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Navolgend treft u onze zienswijze op de documenten die ter visie liggen rond het PAGW-project Wieringerhoek. Inleiding en proces Sinds 1998 hebben wij voor overheden en recreatiebedrijven veel onderzoek gedaan naar trends en ontwikkelingen in de watersport. In 2000 hebben wij in opdracht van natuur- en recreatieorganisaties een visie geschreven over natuur en recreatie in het IJsselmeergebied. Ook zijn wij nauw betrokken geweest bij de gevolgen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en de implementatie daarvan in Natura 2000-gebieden. Voor verschillende beheerplannen, o.a. het beheerplan IJsselmeergebied, hebben wij onderzoek gedaan en gegevens over de recreatievaart en oeverrecreatie aangeleverd. In opdracht van het Platform jachthavens IJsselmeergebied hebben wij een rapport geschreven over de ontwikkeling van waterplanten in het IJsselmeergebied. Het Platform jachthavens is opgericht in 1990. Voor ruim 30 jachthavens organiseren wij sinds 1990 3 bijeenkomsten per jaar. Tijdens deze bijeenkomsten praten wij met elkaar over ontwikkelingen in het IJsselmeergebied. Namens de watersportorganisaties in het IJsselmeergebied is ondergetekende een aantal jaren lid geweest van het Regionaal Platform IJsselmeergebied (ROIJ) waar met maatschappelijke organisaties over de gevolgen van het in te stellen natuurlijk peilbeheer en de toekomst van het IJsselmeergebied is gesproken. Vanuit deze achtergrond heb ik 2 bijeenkomsten bijgewoond over het PAGW-project Wieringerhoek en een bijeenkomst over het PAGW-project Houtribdijk en de daar uitgevoerde dijkversterking.	Dank u voor de introductie van uw organisatie.
2	In algemene zin wil ik aangeven dat ik de indruk heb dat met onze en door anderen (goed bedoelde) opmerkingen gemaakt tijdens de eerste	Uw inzet op de klankbordbijeenkomsten wordt gewaardeerd en daar is zeker

	Klankbordgroep bijeenkomst over het project Wieringerhoek niets is gedaan. 'Uit het niets' verschenen een aantal alternatieven. Op geen enkele wijze was rekening gehouden met onze input en de opmerkingen tijdens de Klankbordgroepbijeenkomst(en). Opmerkingen van partijen zoals het Watersportverbond, de BBZ, HISWA Vereniging en het lokale watersportbedrijfsleven zoals jachthavens zijn volledig genegeerd. Slechts een beperkt aantal heeft nu een zienswijze ingediend, maar toen wij in februari de uitkomsten van dit project in het Platform jachthavens IJsselmeergebied hebben getoond en besproken, waren de reacties unaniem. Men was verbijsterd dat op geen enkele wijze rekening is gehouden met het recreatieve belang, met de boten waarvoor het IJsselmeer op internationaal niveau een uniek en zeer gewaardeerd vaarwater is. Hoewel uw ministerie (en Rijkswaterstaat) niet verantwoordelijk is voor windmolenparken en/of zonneparken zorgen ook dat soort ontwikkelingen tot afbreuk van de recreatieve kwaliteit, tot omheining van het gebied, verlies van openheid en ruimte en voor verlies van vaarwater. Dit geldt niet alleen voor de waterrecreatie, maar ook voor de oeverrecreatie, de leefomgeving van omwonenden, van recreanten uit heel Nederland en toeristen uit het buitenland. Toen tijdens de laatste klankbordgroep bijeenkomst desgevraagd werd bevestigd dat in het PAGW-budget (nu € 248 miljoen) geen geld zat voor recreatieve voorzieningen, werd duidelijk dat dit geen integraal project is, maar een sectoraal project van het Ministerie van I&W, uitgevoerd door Rijkswaterstaat (initiatiefnemer) en gefinancierd door het ministerie van LNV (budget PGAW). Het lijkt een dubieus proces waarbij de slager zijn eigen vlees keurt. De keuzes zijn in ieder geval, zelfs in de klankbordgroep niet transparant. Dat levert een aantal vragen op die wij in de NRD of in de MIRT-verkenning graag beantwoord zouden willen zien of onderzocht zouden willen hebben.	rekening mee gehouden. Wat wel meerdere keren is aangegeven, is dat onderzoeksalternatieven vaak voor en tegenstanders hebben en dat het ook goed is om onderzoeksalternatieven te gaan onderzoeken om deze dan gefundeerd af te laten vallen. Uw aandachtspunten keren terug in de effectbeoordeling in het MER.
3	Zienswijze Volgens de Startbeslissing concludeert Rijkswaterstaat in 2017 in de Verkenning Ecologie Grote Wateren dat de KRW-maatregelen, de Natura 2000-maatregelen en de PAGW-maatregelen in lijn liggen en noodzakelijk zijn voor een 'robuust en toekomstvast ecosysteem'. De PAGW-maatregelen zijn noodzakelijk om te voorkomen dat de ecologische toestand verslechterd en de Natura-2000 doelen (zoals beschreven in het beheerplan) worden gehaald. De Agenda IJsselmeergebied 2050 geeft aan dat de noodzakelijke verbetering van de ecologische kwaliteit een voorwaarde is voor	De recreatieve ontwikkelingen in de Metropool regio Amsterdam en het markermeer worden voor het project Wieringerhoek hooguit meegenomen als een onderbouwing van de algemene ontwikkelingen in het IJsselmeer. De wieringerhoek ligt niet in het IJmeer of Markermeer en zal dan ook niet diep ingaan op de ontwikkelingen van het MRA

	economische en recreatieve ontwikkelingen van bijvoorbeeld de Metropool Regio Amsterdam (MRA). Kunt u in de NRD aangeven of onderbouwen: ➤ welke recreatieve ontwikkelingen in het IJmeer en/of Markermeer worden bedoeld met 'de recreatieve ontwikkelingen in de MRA'? ➤ hoe oud de plannen zijn waarop deze argumentatie is gebaseerd en/of de plannen niet moeten worden bijgesteld? ➤ wat de relatie is tussen het project Wieringerhoek in het Natura 2000 gebied IJsselmeer en genoemde recreatieve ontwikkelingen in het Natura 2000-gebied IJmeer – Markermeer?	
4	Verder wordt in de Startnotitie en de NRD aangegeven dat de Wieringerhoek op een uitgelezen plek ligt om een bijdrage te leveren aan de oplossing van een probleem dat zich in de droge zomer van 2018 nadrukkelijk manifesteerde: zoutindringing in het IJsselmeer. Inrichting van het gebied (zie alternatieven) kan voorkomen dat zout zich niet over het meer verspreid. Kunt u in de NRD aangegeven of onderbouwen: ➤ in hoeverre de zoutindringing tijdens de (droge) zomer van 2018 bepalend is als argument om deze alternatieven voor te stellen? Graag een overzicht van de laatste 50 jaar. ➤ wanneer het de voorlaatste keer was (jaartal) dat via de Afsluitdijk tijdens een droge zomer geen zoet water naar de Waddenzee is afgevoerd? ➤ Volgens de beroepsvissers (klankbordgroep bijeenkomst 28 april) was de zoutindringing ontstaan door (o.a.) lekkende sluisdeuren. Kunt u een relatie leggen tussen dit (onderhouds)probleem en de trend in het aantal sluispassages? ➤ Zout water is zwaarder dan zoet water. Is het de bedoeling dat het zoute water zich verzameld in de putten die nodig zijn om de verontdiepingen, rietmoerassen en natuureilanden te realiseren? Kunt u in de NRD aangeven wat er met de ecologie in deze diepe putten gebeurt en wanneer de putten met zout water gevuld zijn en het zoute water zich verder verspreidt?	De strategische functie van het IJsselmeergebied als zoetwatervoorraad is altijd al herkend. De droge zomer van 2018 heeft echter duidelijk gemaakt dat dit niet een vanzelfsprekendheid is, maar dat ook dit aspect aandacht verdient. De droge zomer van 2018 is opgevolgd door een droge zomer van 2019 en een droge lente van 2020 waarbij duidelijk is dat dit een structureel aandachtspunt is. Het is dan ook te beschouwen als een wake up call. Een andere beroemde droge zomer was die van 1976. Zoutindringing vindt plaats op tal van manieren. De schutssluisen van Kornwerderzand en Den Oever zijn de belangrijkste zoutbronnen. In het zoutmodel zijn de bronnen en hun bijdrage goed gemodeleerd De zoutputten is een belangrijk aspect in de wieringerhoek. Indien er diepe putten worden gecreëerd in het IJsselmeer ten behoeve van het project dan wordt in de Planuitwerkingsfase een Passende Beoordeling gemaakt.
5	In het gebied zijn meerdere wensen om de leefbaarheid van het gebied te vergroten en daarmee de economische aantrekkelijkheid. "Gezamenlijk	De ruimtelijke kwaliteit is een te onderzoeken aspect. De tien regels van Frits Palmboom waarbij openheid belangrijk is, worden meegenomen.

	kijken naar alle opgaven levert ruimtelijke kwaliteit op”. Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ op welke wijze is onderzocht dat door inrichting van het open water van het noordwestelijk deel van het IJsselmeergebied met eilanden, rietmoerassen, vooroevers en ondiepe delen de ruimtelijke kwaliteit verbeterd? Kunt u verantwoorden wie dat vindt? Als dit niet afdoende aangetoond kan worden, kunt u dit in de NRD dan onderzoeken?	
6	Het hoge waterpeil in de zomer zorgt ervoor dat de zoetwatervoorraad ook in warme en droge periodes toereikend is. Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ wat het effect is van het invoeren van een ‘flexibel (natuurlijk) peilbeheer’ op het zoutgehalte in het IJsselmeer? Neemt het zoutgehalte door het kunstmatig verlagen van het zomerpeil toe en zijn deze maatregelen noodzakelijk om de negatieve bij-effecten van het flexibel peilbeheer te neutraliseren?	Natuurlijk peilbeheer in het IJsselmeer is in strijd met het genomen peilbesluit. Het peil in het IJsselmeer wordt gereguleerd omdat dit voor de waterveiligheid en het op peil houden van de zoetwatervoorraad in het meer noodzakelijk is. Vasthouden aan het peilbesluit is dan ook een uitgangspunt voor dit project.
7	Uitgangspunt van de PAGW-projecten is dat een vitaal en robuust zoetwatersysteem voor circa 10% bestaat uit ondieptes met waterplanten (zone 2), begroeide oevers (zone 3) en periodiek onder water lopende vloedvlaktes (zone 4). Bij een totale omvang van het IJsselmeergebied van circa 180.000 hectare betekent dit dat er verspreid over het gebied zo’n 18.000 hectare aan dit type habitats gecreëerd moet worden. Tijdens een bijeenkomst over de versterking van de Houtribdijk en combinaties die daar gemaakt zijn met natuurmaatregelen, is door Rijkswaterstaat een gewenst percentage van 25% genoemd. Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ waar de 10 dan wel 25% op gebaseerd is, omdat dit soort inrichtingsmaatregelen grote invloed hebben op het karakter en de kwaliteit van het IJsselmeergebied voor recreanten uit eigen land en toeristen uit het buitenland (Het Peipsi meer in Estland is niet het IJsselmeer).	Zie paragraaf 2.1.10 Een belangrijke voorwaarde voor een stabiele en diverse visstand in het IJsselmeergebied is de aanwezigheid van een land-watergradiënt waarbij de genoemde zones in voldoende mate en aansluitend aanwezig zijn. Diverse onderzoeken en rapporten geven een inzicht in de benodigde arealen van deze zones in het IJsselmeergebied. Twee studies zijn met name gebruikt bij de onderbouwing van deze arealen. 1: M. Klinge en C. Pohnke 2018 onderbouwt de benodigde areaal voor vissen vanuit de behoeften aan leefgebieden en 2: P.J. Westendorp et al, 2020 onderzoekt het minimaal benodigde areaal aan de hand van een vergelijkend literatuuronderzoek van studies naar een groot aantal vergelijkbare meren.
8	Gesteld wordt dat in de Wieringerhoek een proefschootsgebied van het Ministerie van Defensie ligt en dat in dit gebied ruimtelijke beperkingen gelden aangezien in dit gebied geschoten kan worden. Deze beperkingen betreffen onder meer aanleg van structuren boven het water die de aanwezigheid van mensen kunnen aantrekken. Tijdens de Klankbordgroep bijeenkomst hebben wij dit ook aangegeven en dat in de driehoek	Het onderzoek naar niet gesprongen explosieven vindt plaats tijdens de volgende fase als het voorkeursalternatief nader wordt uitgewerkt

	Breezanddijk - Den Oever – Oude Zeug in NAVO-verband munitie wordt getest. In dit gebied liggen dus ook projectielen / hulzen op de bodem van het IJsselmeer. Dit was een van de redenen waarom in dit deel van het IJsselmeergebied geen windmolens mochten worden geplaatst (IPWA). Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ wat het milieueffect is van het baggeren / roeren van de grond op deze munitieresten?	
9	➤ Het is duidelijk dat recreatief gebruik op de aan te leggen natuureilanden in deze driehoek onmogelijk is. Kunt u aangegeven wat het effect van de activiteiten van Defensie is (verstoring) op de te verwachten Natura 2000 soorten op de nieuwe natuureilanden, de aan te leggen rietmoerassen en de geplande ondiepe gebieden?	Het effect van de activiteiten van defensie op de natuurwaarden wordt in dit MER niet beoordeeld.
10	Als een van de aandachtspunten geeft u aan dat in dit gebied veel functies aanwezig zijn. "Het behoud van deze functies zijn weliswaar niet hard verankert in wet- of regelgeving, maar wel degelijk bijzonder relevant om rekening mee te houden". Genoemd wordt (o.a.) de watersport in het algemeen en de internationale zeilwedstrijden in Medemblik in het bijzonder.	De watersport en de Regatta van medemblik worden onderzocht in de MER .
11	Eerdere plannen voor een rij windmolens ten noorden van het drinkwaterinnamepunt (Andijk) zijn door Rijkswaterstaat afgewezen i.v.m. het drukke recreatieve verkeer in het gebied voor Medemblik. In een van de alternatieven (Grote Kreupel) worden geen windmolens maar eilanden in dit gebied aangelegd. Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ Als windmolens niet mogen in verband met de veiligheid op het water, kan Rijkswaterstaat dan aangeven waarom een vergrote Kreupel als alternatief wel veilig is? Het recreatieverkeer raakt op vergelijkbare wijze oppervlak kwijt in een gebied dat tot de drukst bevaren gebieden van het Noordelijk IJsselmeer kan worden gerekend.	Veiligheid als aspect van scheepvaart en vaarrecreatie is een criterium dat wordt meegenomen in de beoordeling van het MER.
12	Op vergelijkbare wijze is ter bescherming van de vrije wind op de internationale (en olympische) zeilwedstrijdbanen voor Medemblik de vorm en aanleg van de huidige Kreupel bepaald. Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ hoe bij het alternatief voor het vergroten van de Kreupel rekening is gehouden met het belang van het Olympische zeilwater voor Medemblik en Andijk?	De effecten op de regatta van Medemblik zijn onderdeel van het MER

	U geeft aan dat in een ecologisch gezonde delta ondieptes met diverse soorten ondergedoken waterplanten nodig zijn. Dit is ook een doelstellingen die deel uit maakt van dit PAGW-project Wieringerhoek. In de Randmeren, het IJmeer en het Markermeer is dankzij verbetering van de waterkwaliteit, KRW-maatregelen en toevallige omstandigheden zoals de introductie van de Quagga-mossel het doorzicht enorm toegenomen waardoor grote velden waterplanten zijn ontstaan (fonteinkruid tot een diepgang van 3 meter). Het recreatief gebruik van zowel vaarrecreatie als oeverrecreatie in de MRA staat daardoor sterk onder druk en het Rijk is niet bereid gebleken daar iets aan te willen doen. De kosten voor het maaien van waterplanten binnen de door Rijkswaterstaat als beheerder geïntroduceerde normen worden afgewenteld op provincies en gemeenten. Het achterliggend doel van de PAGW-projecten, het verbeteren van de ecologische kwaliteit leidt dus, en nu vooral in de MRA, tot verlies van recreatieruimte. Dat is anders dan het doel dat men oorspronkelijk voor ogen had, te weten het creëren van recreatieruimte in de MRA. Door verlies aan recreatieruimte in de MRA vindt een verschuiving plaats van boten naar de dieper gelegen delen van het IJsselmeergebied, waaronder het noordelijk IJsselmeer. Door de voorgestelde inrichtingsmaatregelen in het PAGW-project Wieringerhoek neemt het bevaarbaar oppervlak ook daar af en indien succesvol neemt ook in dit deel van het IJsselmeergebied de hoeveelheid waterplanten toe. Daarenboven gaan projecten zoals Windpark Fryslân (en Windpark Noordoostpolder dan wel de plannen voor de Houtribdijk) ten koste van de open ruimte, de weidsheid en ruimtelijke kwaliteit. Dat geldt ook voor zonneparken. Het is betreurenswaardig dat betrokken ministeries van I&W, LNV en EZK geen aandacht meer hebben voor ruimtelijke kwaliteit en het belang van recreatie in het IJsselmeergebied. Kunt u in de NRD aangeven / onderzoeken: ➤ wat de effecten zijn van de voorgestelde alternatieven op de recreatievaart en de oeverrecreatie in het IJsselmeergebied en hoe de negatieve effecten op het recreatief gebruik zoals verdere toename van de hoeveelheid waterplanten gecompenseerd en / of gemitigeerd gaan worden?	In een natuurlijk ecosysteem vervullen waterplanten een belangrijke rol. In hun levenscyclus hebben veel soorten dit soort gebied nodig om groot te kunnen worden. Bijvoorbeeld, velden met ondergedoken waterplanten vormen foerageer- en opgroeigebied voor jonge vissen. Daarmee zijn waterplanten essentieel voor een gezond ecosysteem. Het zal daarbij van belang zijn om deze velden op een locatie te leggen waarbij recreatievaart er minder last van zal hebben; bijvoorbeeld niet in de vaargeul net buiten de recreatiehavens. De gevolgen van de ligging van de velden voor recreatief gebruik van het gebied zullen in beeld gebracht worden in het MER.
13	Wij hopen dat deze zienswijze bijdraagt aan een principiële discussie en dat in de NRD gestelde vragen worden beantwoord, behandeld of verder worden onderzocht. De vragen zijn ontstaan na discussie over deze onderwerpen in het Platform jachthavens IJsselmeergebied.	

	Zienswijze 55	Registratienummer73628502
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Samenwerkende bewonersorganisaties participeren bij de opstelling van de Regionale Energie Strategie Noord-Holland Noord (RES NHN). Ondergetekende is als belanghebbende lid van de stuurgroep RES NHN. In deze RES NHN ligt het projectgebied Wieringerhoek.	Dank u voor de introductie van uw organisatie.
2	1. Scopeverbreding Op basis van de Agenda IJsselmeergebied 20250 pleiten wij voor een verbreding van de scope van het project waarbij naast de gestelde doelen uitdrukkelijk het realiseren van Energietransitie tot de doelstellingen van het project behoort. In de door ons opgestelde alternatieve RES 'Duurzaam Leefbaar' hebben wij concreet een scenario daarvoor uitgewerkt in de vorm van "zonne-eilanden". Hierbij wordt met name langs de harde oeverdijk langs de Wieringermeerpolder een aantal zonne-eilanden als 'vooroever gesitueerd. Op een deel ervan worden zonnepanelen geplaatst. Uitdrukkelijk worden er geen windturbines op geplaatst. Ecologie en Energieopwekking gaan zo hand in hand.	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
3	2. (Water-)Recreatie Het IJsselmeergebied is belangrijk voor de waterrecreatie. Zowel op het water als langs het water. De nu gepresenteerde scenario's in de NRD houden daar weinig rekening mee. Een vergroting van de oever-recreatie door het wijzigen van de "stenen rechte oeverdijk" en het rekening houden met de ruimtelijke beperkingen van de (inter-)nationale wedstrijdbanen van het Regattacentrum Medemblik zijn niet als onderzoeksvraag/randvoorwaarde in de diverse scenario's gehanteerd.	Het effect op recreatie zal onderzocht worden in de MER. Bij dat onderzoek zal het wedstrijdgebied van de Regatta betrokken worden. De effecten op de Regatta worden beschreven.
4	3. Schootsveld Defensie. Op pagina 31 van de NRD stelt u dat alle onderzoeks alternatieven geen beperkingen mogen opleveren voor het huidig gebruik van defensie als schootsveld. Wij vragen de mogelijkheden van aanpassingen c.q. alternatieven voor (delen van) het schootsveld te onderzoeken. In het voorkeursalternatief zal het defensie belang afgewogen moeten worden met de andere belangen.	Het recht van Defensie op het gebruik van het schootsveld/onveilige zone is verankerd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR). Het betreft hier een functie die niet elders in Nederland gevonden kan worden. De uiteindelijk gekozen oplossing mag derhalve geen gevolgen hebben voor de bruikbaarheid van het schootsgebied/onveilige zone door Defensie. Er wordt overleg gehouden met Defensie over wat er mogelijk is binnen het

		schootsgebied/onveilige zone. Een verlegging van het schootsgebied/onveilige zone is reeds met hen doorgesproken en blijkt niet haalbaar.
5	4. Scenario 'Energie, Natuur, Water & Recreatie' Wij verzoeken u het door ons ontwikkelde scenario 'Energie, Natuur, Water & Recreatie' als te onderzoeken toekomstscenario toe te voegen in de NRD.	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines in het IJsselmeer en hoe het project daarmee omgaat.
6	5. Participatie Wij verzoeken u ons als belanghebbende als overlegpartner te betrekken bij de verdere stappen in het verdere MIRT-traject Wieringerhoek.	U als belanghebbende zal op gezette tijden worden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Ook wordt u uitgenodigd deel te nemen aan de klankbordgroep. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.
7	Hieronder wordt een en ander toegelicht. Het Onderzoek alternatief 'Energie, Natuur, Water & Recreatie' Het onderzoek alternatief is te omschrijven als een duurzame ontwikkeling van zowel de Afsluitdijk met een ecologische, recreatieve en energie ontwikkeling van de IJsselmeerkust in Noord Holland Noord. Er ontstaat zowel een nieuw waterlandschap ten zuiden van de Afsluitdijk met een grootschalig leefgebied op de overgang van zout naar zoet als een ecologische, recreatieve voorover met de opwekking van duurzame energie door de aanleg van een aantal zonnezandbanken. De zonnezandbanken en zonnevelden moeten als het ware worden opgenomen en ingebed in een logische en aantrekkelijke vorm en geleding van het waterlandschap. Daarbij moet worden ingespeeld op de verschillende vormen van het kustlandschap. Het ontwikkelen van zonnezandbanken langs de kust levert drie extra voordelen op: 1. De luwte tussen de zonnezandbank en de kust nodigt kleine pleziervaart uit. 2. Meer waterveiligheid voor het achterland door vermindering van golfslag op de kust.	Voor het antwoord op het punt van de energietransitie wordt verwezen naar paragraaf 2.1.7 van de Nota van Antwoord, die uitgebreid ingaat op de diverse initiatieven rondom het aanbrengen van zonnepanelen en/of windturbines

	3. De ondiepe oevermilieus bieden mogelijkheden als leef-, paai-, foerageer- en rustgebied voor vogels en vissen. 4. Het levert een significante bijdrage aan duurzame energieopwekking. 5. Het geeft de mogelijkheid tot een recreatieve route/fietspad langs de Wieringermeer	
8	Het ondiepe oevermilieu biedt kansen voor water- en moerasplanten. Deze bieden structuur en maken in de bodem vastgelegde stoffen beschikbaar voor de voedsel kringloop. Het onderwater landschap wordt verrijkt door een stelsel van geulen voor recreatievaart die voldoende diepvrij blijven van waterplanten. Op sommige plekken kan op de zonnEZandbanken ruimte worden geboden voor recreatie, met bijvoorbeeld een aanlegsteiger, wandelpad en uitkijkplaats. De schrale grond onder de zonnepanelen, zouden kunnen fungeren als schuil- en broedplaats voor bijvoorbeeld visdiefjes en scholeksters.	Zie eerdere antwoorden over energietransitie.
9	Voor de aanleg van de zonnEZandbanken gelden de navolgende uitgangspunten: Uitgangspunten locatie zonnEZandbank : Toepassen van zonne zandbanken in ondiepe delen ($\pm 3\text{m}$) langs kusten op circa 500 meter van de kustlijn Het baggeren en opspuiten van zand wordt idealiter binnen een straal van 4 km uitgevoerd .Rekening houden met zichtlijnen vanuit baaien, havens, steden en dorpen aan de kust ZonnEZandbanken worden niet gecombineerd met windturbines Het maximaal aantal hectare zon op een zonnEBank is 75% van het totale oppervlak waarbij één zonnEVeld maximaal 100 hectare mag zijn. ZonnEZandbanken leiden tot een beschut vaarwater en anker plaatsen langs de IJsselmeerkust	ZonnEBanken zijn op zichzelf geen onderdeel van de onderzoeksalternatieven. Het is hooguit een meekoppelkans. De effecten van de eventuele aanleg van zonnEBanken zullen in een andere studie moeten worden onderzocht en onderbouwd.
10	Visualisatie Op de navolgende pagina is het scenario gevisualiseerd. Niet als vaststaand ontwerp maar als denkrichting. Het scenario sluit aan bij de onderzoek alternatieven 'Tussen Meer en Zee' of 'Over Dijken'. In de onderzoeksfase zal een combinatie van beide scenario's en de aanleg van	

	zonnezandbanken verder kunnen worden uitgewerkt. Zowel in combinatie met het scenario 'Tussen Meer en Zee' als met het scenario 'Over Dijken'. Het spreekt voor zich dat dit nader te onderzoeken en uit te werken varianten zijn. Het geeft wel aan dat er kansen zijn voor een samenloop van natuur, recreatie en energietransitie.	
11	Illustraties opgenomen in bijlage 3	

Zienswijze bevatte onderstaande tekeningen.

Illustratie:

Zienswijze 57 Ito	Registratienummer73627866
Ingebrachte zienswijze	Beantwoording

1	Graag maken wij gebruik van de mogelijkheid onze zienswijze kenbaar te maken ten aanzien van de startbeslissing, Notitie Reikwijdte en Detailniveau en de opzet participatie van het project Wieringerhoek. Dit met het doel om vanuit de agrarische belangenbehartiging duidelijk te maken welke aspecten in de volgende fase, het opstellen van de Milieu Effect Rapportage, voor ons belangrijk zijn. De oproep van de gemeenten Enkhuizen, Hollands Kroon en Medemblik om – vanwege het economisch belang van de landbouw – een Landbouw Effect Rapportage (LER) op te stellen zetten wij graag kracht bij: Noord-Holland Noord is een van de meest veelzijdige agriregio's van Nederland die werkgelegenheid biedt aan vijftien- tot twintigduizend werknemers. De regio heeft een productiewaarde van ongeveer € 3 miljard. U vraagt ons in onze zienswijze specifiek in te gaan op de volgende drie vragen: 1) Worden de goede alternatieven onderzocht? 2) Zijn er nog extra mogelijke oplossingen die onderzoek verdienen? 3) Worden alle aspecten in beeld gebracht die belangrijk zijn? Hieronder geven wij per punt aan waar wij kansen zien en waar onze zorgen en aandachtspunten zitten.	Dank u voor de introductie van uw organisatie.
2	1. Onderzoeksalternatieven Vanuit de verkenningsfase zijn vier voorstellen geformuleerd die in de MER getoetst gaan worden. Een kans van het project Wieringerhoek is de beschikbaarheid van zoetwater. Voor alle vier de varianten geldt dat de beschikbaarheid van zoetwater een belangrijke voorwaarde is. Dit belang kunnen wij niet voldoende onderstrepen, waarbij het niet alleen gaat om de hoeveelheid beschikbaar water maar ook om de kwaliteit van het water en de mogelijkheden om het watersysteem van voldoende zoetwater van goede kwaliteit te voorzien. Drie van de vier varianten betreffen inrichtingsplannen in het IJsselmeer, dus buitendijks. Activiteiten die buitendijks worden ontwikkeld zijn heel ingrijpend, niet alleen voor de natuur die ontwikkeld wordt maar ook voor de	De beschikbaarheid van zoetwater is inderdaad een zeer belangrijke randvoorwaarde en het bijdragen aan het behoud daarvan is een belangrijk doel van dit project. Bij alle onderzoeksalternatieven zijn zorgen geformuleerd. Het doel van het MER is nu juist om aan te geven welke effecten er bij de verschillende onderzoeksalternatieven er zijn op alle relevante functies in het gebied.

	ondernemers die daar buiten nog moeten ondernemen. In de verkenningsfase bleek dat er niet alleen bij ons, maar ook bij o.a. de beroepsvisserij, recreatievaart en drinkwaterbedrijf zorgen zijn. Het gaat dan om de vaargeul, stroming, verzanding, dichtslibbing, vismogelijkheden, waterpeil, verzilting, het gebruik van de hevels voor akkerbouw, ganzenoverlast/-beheer, etc.	
3	De vierde variant is bedacht op het land direct achter de dijk. Dit biedt mogelijk een oplossing voor een aantal van de hierboven geschetste zorgen, zoals geuit door meerdere partijen. Deze variant baart ons als landbouw juist extra zorgen omdat hierbij naar het landbouwareaal gekeken wordt. De landbouw stond bij eerdere plannen die in die richting gingen niet alleen in haar bezwaren. Het Achteroever-project is een stille dood gestorven omdat het weinig tot geen draagkracht had bij vele partijen. Er is in deze fase nog niet gesproken over de inrichting waaraan gedacht wordt. Moeten we denken aan de gebieden die langs de duinen zijn gemaakt tussen Den Helder en Bergen? Als dit zo is, dan heeft dat grote gevolgen voor de landbouw. Het zijn grote natuurgebieden met een hoge waterstand waarbij het wildbeheer in het algemeen, en die van ganzen in het bijzonder, flinke kopzorgen geeft. Boven op het verlies van de netto hectaren akkerbouwgrond wordt ook de grond in de omgeving minder geschikt voor de landbouw door de beperkingen en overlast die de natte natuurgebieden met zich meebrengen.	Voor het antwoord op dit deel van uw zienswijze wordt verwezen naar paragraaf 2.1.3
4	2. Extra mogelijke oplossingen die onderzoek verdienen? Wij zien graag dat er ook alternatieven onderzocht worden om zoetwater langer vast te houden zodat de afhankelijkheid van het IJsselmeer afneemt. In het project 'Boeren Meten Water' wordt inzicht verkregen in de manier waarop en de mate waarin verzilting optreedt, zodat passende maatregelen ontwikkeld kunnen worden. Zoals het creëren van een zoetwaterlens in de bodem. Een andere mogelijkheid is het opslaan van zoetwater in tijden van overschot. Concreet idee hiervoor is het opslaan van water in de Hoornse Bel, een grote ondergrondse watervoorraad. Dit is naar ons idee een interessante extra mogelijkheid waarvan de haalbaarheid (technisch, financieel, kwaliteit) als onderdeel van de MER onderzocht zou kunnen worden. Een derde mogelijkheid die wij graag onderzocht zien is of de overgang van zoet naar brak naar zout water in de Waddenzee gecreëerd kan worden. Dicht bij de Afsluitdijk is het water al	Informatie uit het project Boeren Meten Water over de verzilting is welkom, De zoute kwel wordt opgenomen als onderzoeksaspect in het MER. We stemmen graag met u af over deze verwante opgaven. De mogelijkheden die u schetst om de zoetwatervoorraad in de bodem te vergroten door een (grotere) zoetwaterlens te creëren en water ondergronds op te slaan zullen niet worden meegenomen in de MER. Dergelijke oplossingsrichtingen dragen immers niet bij aan de neven doelstelling van het project: een bijdrage te leveren aan de bescherming van de zoetwatervoorraad in het IJsselmeer. Uw voorstel om de mogelijkheid van een zoet-zout overgang in de Waddenzee te onderzoeken wordt in

	brak vanwege het lozen van overtollig zoet water vanuit het IJsselmeer.	onderzoeksalternatief 'Grote Kreupel' meegenomen.
5	3. Brengen we alle aspecten in beeld die belangrijk zijn? Het omschreven hoofddoel is het verbeteren van de connectiviteit voor vis en het verbeteren van de leefbaarheid voor vis. Nevendoel is het leveren van een bijdrage aan de verbetering van de zoetwatervoorraad. Wij vinden dat het behouden van de huidige zoetwaterstatus ook een hoofddoel moet zijn. In dat verband vinden we het belangrijk dat in de MER meer aandacht wordt besteed aan de waterkwaliteit en dan niet alleen voor de Wieringermeer, maar voor het hele werkgebied van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier dat afhankelijk is van de voeding vanuit het IJsselmeer. De zoetwaterbuffer van het IJsselmeer zit in de bovenste 20 tot 30 cm. In de genoemde alternatieven wordt gesproken over het creëren van eilandjes en ondieptes. In onze ogen kan het niet anders dan dat deze plannen ten koste gaan van de zoetwaterbuffer. LTO Noord wil graag dat de MER dit duidelijk in beeld brengt. De notitie gaat veel over zoetwaterbuffer en waterkwaliteit. Een zorgpunt vanuit de landbouw is dat het water straks niet meer bij de hevels kan komen of dat er problemen ontstaan met de kwaliteit (verzilting, blauwalg). Wanneer er geleidelijke oevers komen langs de dijk kan dit betekenen dat het niet meer mogelijk is om water via de hevels in te laten en/of er verzanding van de hevels optreedt. Er wordt 5.000 ha landbouwgrond van water voorzien vanuit het IJsselmeer. Het gaat niet alleen om akkerbouw maar ook om de kapitaalintensieve vollegrondsgroente en bollenteelt. Goed werkende hevels zijn dus essentieel. De effecten van de plannen op de hevels dienen daarom meegewogen te worden in de MER. Eén van de doelen is een betere verbinding voor vismigratie tussen Waddenzee en IJsselmeer. Er gaan daarmee zoute stromingen komen. Tijdens één van de bijeenkomsten is een zoutverspreidingsmodel getoond. Daarbij is ons verzekerd dat een verslechtering van de verzilting ten opzichte van de huidige situatie geen optie is. Wij gaan er dus van uit dat er (technische) maatregelen genomen worden om het lekken van zout water van de Waddenzee naar het IJsselmeer en vermenging met het zoete water, te voorkomen. Wij zien graag onderzocht of de	Het behoud van de zoetwatervoorraad is een essentiële randvoorwaarde. De strategische zoetwatervoorraad van het IJsselmeer is van wezenlijk belang voor drinkwater en landbouw. De effecten op de zoetwatervoorraad worden dan ook meegenomen in het MER. Het behoud van goedwerkende hevels is daarmee eveneens een belangrijk aspect om bij het ontwerpen rekening mee te houden. Bij het aanleggen van eilanden en ondieptes neemt het volume in de bovenste 30 cm van het water inderdaad af; in de verkenning wordt gekeken hoe dit verlies aan buffer gecompenseerd kan worden zodat er geen verminderde zoetwaterbeschikbaarheid optreedt. Zo wordt onder meer de meekoppelkans van een spaarbekken voor PWN onderzocht.

	overgang van zoet naar brak naar zout water in de Waddenzee gecreëerd kan worden. Dicht bij de Afsluitdijk is het water al brak vanwege het lozen van overtollig zoet water vanuit het IJsselmeer. We willen voor deze aspecten extra aandacht in de MER.	
6	Voor alle varianten geldt dat het zoveel mogelijk voorkomen van de toename van ganzenoverlast voor ons een belangrijk aspect is. Veel van de natuur die in de laatste decennia is ontwikkeld blijkt ganzen een toevluchtsoord te bieden. Het beheren van de populatie is al haast niet meer te doen en wij vinden dat de varianten dan ook kritisch beoordeeld moeten worden op het aspect ganzenoverlast. Ook het toenemend risico op vogelgriep bij een verdere toename van het aantal wilde vogels is een aspect dat meegenomen moet worden in de MER/LER.	Overlast door ganzen in landbouwgebieden is een bekend probleem. Naar verwachting zullen de nieuw te ontwikkelen moerasgebieden vlakbij landbouwgebieden meer overlast veroorzaken dan verder weggelegen gebieden. Dit aspect zal in de MER meegenomen worden bij de score voor landbouw. Naar het risico op vogelgriep zal niet gekeken worden.
7	Graag vragen wij aandacht voor de kweldruk van de bedrijven langs het IJsselmeer. Rond het opzetten van het peil waren er zorgen maar gelukkig zijn de gemeten verschillen tot nu toe beperkt. Komend seizoen wordt frequenter gemeten om schommelingen rondom droogte en vochtige omstandigheden in beeld te brengen. Wij vragen u de resultaten van deze onderzoeken te betrekken bij de uitwerking van de varianten.	Bij de beschouwing van landbouw in het MER wordt gekeken naar een eventuele toename van zoute kwel. Beschikbare gegevens worden daarbij gebruikt.
8	Opzet participatie Vanuit LTO Noord hebben wij de bijeenkomsten over de Wieringerhoek nauwlettend gevolgd. In januari is besloten om een werkgroep in te richten om gericht input te kunnen geven op het project. In het participatiedocument lezen wij dat het mogelijk is om deel te nemen aan ontwerpateliers, de klankbordgroep Wieringerhoek en dorpsateliers/informatieavonden. Uiteraard maken we van deze participatiemogelijkheden gebruik. In onze ervaring is het daarnaast nodig om een verdiepingsslag aan te brengen op het moment dat inrichtingsvarianten worden besproken die direct betrekking hebben op agrarisch grondgebruik, de zoetwaterbeschikbaarheid en de inrichting van het watersysteem. Graag wordt de werkgroep hierbij betrokken. Wij vragen u in uw participatieproces hiermee rekening te houden. Om de ontwikkelingen goed te kunnen volgen verzoeken wij u tot slot om LTO Noord als agendalid toe te voegen aan het projectteam van Rijkswaterstaat, waar ook RVO en SBB in deelnemen. Zodoende blijven wij via een afschrift van de agendastukken	U als belanghebbende zal op gezette tijden worden geïnformeerd over de voortgang van het project Wieringerhoek. Ook wordt u uitgenodigd deel te nemen aan de klankbordgroep. Aanvullende informatiekanalen worden onderzocht. Een voorbeeld hiervan kan zijn een nieuwsbrief.

	op de hoogte en kunnen wij zo nodig snel schakelen om onze input daarop te geven.	

	Zienswijze 58	Registratienummer73627810
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Deze zienswijze is identiek aan zienswijze 03, de beantwoording is te vinden bij nummer 03.	

	Zienswijze 59 Gemeente hollands kroon	Registratienummer73626280
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Van de gemeente zijn twee vrijwel eensluidende reacties ontvangen. De beantwoording is te vinden onder nummer 36 van deze nota, aangezien dat de meest uitgebreide van de twee was.	

	Zienswijze 60 Recreatieschap West Friesland	Registratienummer 75456874
	Ingebrachte zienswijze	Beantwoording
1	Het Recreatieschap Westfriesland is een Gemeenschappelijke Regeling van alle Westfriese Gemeenten. We maken graag gebruik van de gelegenheid om onze zienswijze in te dienen op de ter inzage liggende stukken: Notitie Rijkweidte en Detailniveau Wieringerhoek (NRD), de opzet voor de participatie en de startbeslissing. De publicatie van de Startbeslissing is de aftrap voor de Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) Verkenning, die ongeveer twee jaar gaat duren. De Startbeslissing laat zien waarom het project nuttig en noodzakelijk is en wat er nodig is om eind volgend jaar zover te zijn dat de betrokken partijen de Voorkeursbeslissing kunnen nemen. De Voorkeursbeslissing is het resultaat van de MIRT-verkenning en tegelijk de opmaat voor de volgende stappen: de MIRT-planuitwerking en de MIRT-Realisatie.	Dank u voor de introductie van uw organisatie
2	Aangegeven wordt dat het actief op zoek te gaan naar de meekoppelkansen een essentiële stap in de Verkenning is. Aan het einde van de Verkenning wordt bepaald of een combinatie met één of meerdere opgaven in het gebied tot de reële mogelijkheden behoort. Blijkt dit het geval te zijn, dan wordt dit vastgelegd in een Bestuursovereenkomst die tegelijk met de Voorkeursbeslissing verschijnt. In deze overeenkomst wordt ook aangegeven wat de afspraken van de betrokken partijen zijn voor de verdere uitwerking, realisatie en financiering van	Dit is juist. Het klopt dat er projecten zijn met een grote kans van meekoppelen. Naast de twee door u genoemd is er nog een meekoppelkans met PWN. Alle drie worden beschouwd in de verkenning.

	de meekoppelkansen. Er zijn twee projecten met een grote kans op meekoppeling: de Noordkop en de Kustvisie.	
3	Een integrale aanpak Omdat er nog nader te bepalen onderzoeken zijn voorzien voor de Wieringerhoek die andere ruimtelijke functies kunnen belemmeren, bijvoorbeeld wanneer de uitkomsten van de onderzoeken in waarden vertaald en in effecten gemeten beperkingen opleggen, pleitten wij er voor die onderzoeken meer integraal in te steken (hoewel wettelijk niet verplicht). Voorafgaand aan de Voorkeursbeslissing wordt er een startbeslissing genomen. De meekoppelkansen zijn dan nog niet bekend. De startbeslissing laat zien waarom het project nuttig en noodzakelijk is. Voor de haalbaarheid van de recreatieve en economische meekoppelkansen is het van belang dat de deze integraal meegenomen worden bij alle besluiten, rapportages en toetsen die aangeleverd dienen te worden, dus ook bij de startbeslissing.	Voor de vraag om een integrale benadering wordt verwezen naar de algemene paragraaf 2.1.5
4	De MER/het projectdoel Bij de MER is de optelsom (cumulatie) van alle gevolgen van de initiatieven op een Natura 2000 gebied van belang. In de NRD wordt nader op de procedure ingegaan. Er komt een MER deel 1 en MER deel 2. Het eerste deel van de MER, op te stellen in de verkenningsfase, vormt de ondersteuning van te nemen beslissing over welk alternatief de voorkeur heeft, de Voorkeursbeslissing. Het tweede deel van de MER, op te stellen in de planuitwerkingsfase, vormt de ondersteuning van de uitwerking van het voorkeursalternatief en de te nemen formele besluiten. Ook wat dit betreft is een meer integrale aanpak in onze ogen essentieel. Voor de MER is het vanuit de Wet milieubeheer/Besluit MER noodzakelijk dat “alle redelijkerwijs in beschouwing te nemen locatiealternatieven” worden meegenomen in het onderzoek. Wat die alternatieven zijn, hangt af van de geformuleerde probleemstelling en/of projectdoel. In paragraaf 2.3 van de NRD worden de meekoppelkansen niet genoemd bij de beschrijving van het projectdoel. Dit dient wat ons betreft aangepast te worden door aan te sluiten bij de omschrijving die staat beschreven in paragraaf 1.1, waar deze wel worden benoemd; <i>In het gebied zijn meerdere wensen om de leefbaarheid van het gebied te vergroten en daarmee de economische aantrekkelijkheid te vergroten. Gezamenlijk kijken naar alle opgaven levert ruimtelijke kwaliteit op.</i>	Voor de vraag om een integrale benadering wordt verwezen naar de algemene paragraaf 2.15
5	Agenda IJsselmeergebied 2050 en de Programmatistische Aanpak Grote Wateren	Voor de vraag om een integrale benadering wordt verwezen naar de

	De basis voor de ontwikkeling van de Wieringerhoek komt mede voort uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (AIJG2050) en tevens Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). AIJG2050 is door meer dan 60 partijen ondertekend in 2018 en is qua thema's (7 op systeemniveau) en ambities (3) integraal de basis voor het grotere IJsselmeergebied. De gebiedsagenda beoogt vooral de samenwerking tussen alle betrokken partijen te verbeteren en nieuwe werkwijzen te ontwikkelen voor een meer integrale aanpak. Het lijkt in de NRD of in de scope van dit project de integrale doelstelling van de AIJG2050 niet is meegenomen. Ook mist NRD de relatie met andere al lopende processen en projecten als De Nieuwe Afsluitdijk, Noordkop en Dijkversterking Den Oever-Den Helder. Uiteindelijk moet de uitkomst van Wieringerhoek passen in een integraal beeld (een integrale toekomstvisie) van het totale gebied. Nu is in elk plan iets te lezen over koppelkansen en over ontwikkelingen in ecologie en in toerisme/recreatie. Wat is de afweging en wat is integraal de keuze die gemaakt wordt? Voor de haalbaarheid van de meekoppelkansen dient in een vroeg stadium te worden onderzocht wat de meerwaarde van de specifieke recreatieprojecten is, bijvoorbeeld in economische zin. Daarnaast wordt er wel gekeken naar de effecten van de recreatie op de natuur, maar niet visa versa.	algemene paragraaf 2.1-5. De effecten van de onderzoeksalternatieven op de recreatie wordt naar beide kanten toe beschouwd
6	De onderzoeksalternatieven Wij zijn van mening dat in de NRD over het algemeen goed is beschreven wat tijdens de ontwerpafspraken is besproken. Een algemene opmerking bij dit stuk is dat duidelijker aangegeven kan worden dat de meekoppelkansen die in het stuk worden benoemd niet limitatief zijn. Ook viel ons op dat de onderzoeksalternatieven vrijwel allemaal buitendijks geformuleerd zijn. Op basis van het geformuleerde projectdoel is niet duidelijk waarom niet meer binnendijkse meekoppelkansen daar een bijdrage aan zouden kunnen leveren. Hoewel wij in het algemeen van mening zijn dat een meer integrale benadering van dit project toegepast moet worden, hebben wij toch besloten om onderstaand ook per onderzoek alternatief een korte reactie geven.	Dat klopt, er kunnen meekoppelkansen zijn die nu nog niet bekend zijn. Door het gezamenlijke ontwikkelen van de kustvisie wordt een koppeling gezocht met de mogelijkheden binnendijks.
	Onderzoeksalternatief 1: Over dijken Op pagina 25 van de NRD wordt gesproken over een nieuw helofytenmoeras voor de kust van Andijk orde grootte 250 ha. Omdat het water in het moeras niet (goed) bevaarbaar is, moet het ontwerp en de locatie zo worden gekozen dat het	Het onderzoek naar de effecten op de regatta zijn onderdeel van het MER In de MER wordt een afweging gemaakt op oa. recreatie. Ook wordt gekeken naar de functies in het

	de recreatieve mogelijkheden niet beperkt. In de omgeving van Andijk, waar ook de Jachthaven Andijk is gelegen, is een te grote belemmering in de doorvaarbaarheid zeer onwenselijk. Er dient rekening gehouden te worden met de belangen van de Jachthaven Andijk en het Watersportverbond. Indien het helofytenmoeras op de juiste wijze wordt aangelegd, kan dit een toegevoegde waarde zijn voor de waterrecreatie. Voorwaarde is dan wel dat het gebied doorvaarbaar is voor bijvoorbeeld kano's en sloepen. Onderzocht dient te worden in hoeverre de natuurwaarden beperkend kunnen zijn voor de recreatie. Dit gebied en de nabije omgeving is zeer waardevol voor de recreatie, denk hierbij ook aan de kitesurfsport (olympische discipline) en zeilsport. Wij willen dat de recreatieve functie gewaarborgd wordt.	gebied en de effecten van maatregelen daarop.
7	Wij zijn positief ten opzichte van de meekoppelkansen die op pagina 27 worden benoemd. Aangegeven wordt dat de voorgenomen maatregelen in de kustzone goed gecombineerd kunnen worden met nieuwe recreatieve bestemmingen zoals een kitesurfspot, aanlegsteiger voor de bruine vloot of kanoroutes door het nieuwe helofytenmoeras in aansluiting op de natuurgebieden achter de dijk. Met name een (wandelen- en) fietsroute op of langs de dijk met uitzicht op het IJsselmeer en nieuwe natuurgebieden is een enorme aanwinst voor de regio. De (toegankelijkheid) moet wel gewaarborgd zijn en blijven bij de natuurgebieden. Bij de plek waar het helofytenmoeras is bedacht, zien wij ook mogelijkheden voor een kitesurfen, een blijvend groeiende sport. De plek waar nu de kitesurfspot is ingetekend kan een mooi alternatief zijn voor een locatie als Schellinkhout, maar daarnaast is er vraag naar een alternatief voor de (illegale) kitesurfspot in Andijk. Deze wens zou bij de aanleg van het helofytenmoeras meegenomen kunnen worden. Er dient nog wel nadere afstemming plaats te vinden met de NKV of deze plek wel geschikt is.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
8	Onderzoeksalternatief 2: Tussen meer en zee Bij dit alternatief wordt beleefbare natuur en recreatie niet gezien als meekoppelkansen. Beschreven wordt dat de nieuwe natuur slechts vanaf de Afsluitdijk beleefbaar is. Verzocht wordt dat ook bij dit alternatief wordt gekeken naar de kansen van beleefbare natuur en recreatie.	Dit aandachtspunt zal worden meegenomen
9	Onderzoeksalternatief 3: De grote kreupel Wij zijn positief over de mogelijkheden die worden beschreven voor recreatief medegebruik van De Grote Kreupel. De huidige Kreupel (70 ha) wordt	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het

	uitgebreid naar +/- 1.500 ha. Dit vergrootte eiland is uitnodigend om er vanuit Medemblik, Andijk of Enkhuizen heen te varen. De Kreupel heeft een passantenhaven die bereikbaar blijft en van grotere betekenis kan worden voor ecotoerisme, zoals dat zich ook ontwikkelt op de Marker Wadden. Er kan tevens gedacht worden aan de aanleg van een nieuwe haven. Gezien de lengtes van nieuwe dammen en oppervlaktes helofytenmoeras is de doorvaarbaarheid van de natuurgebieden en het IJsselmeer in zijn algemeenheid een belangrijk aandachtspunt. Het is van groot belang dat de Grote Kreupel (grotendeels) toegankelijk is en blijft voor publiek. Alleen dan heeft dit onderzoeksalternatief meerwaarde voor de recreatie. Er moet rekening worden gehouden met het belang van de Jachthaven Andijk en watersportverbond. Daarnaast lijkt het ons waardevol om te onderzoeken worden of het ontwerp dusdanig kan worden aangepast zodat het ook bereikbaar en bruikbaar is voor sloepen en kleine motorbootjes vanuit de haven van Medemblik of Jachthaven Andijk. Uiteraard dient hierbij rekening te worden gehouden met de behoefte aan open water door de watersport.	MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1
10	Onderzoeksalternatief 4: IJsselmeer Archipel Tot slot het onderzoeksalternatief IJsselmeer Archipel. Door het versnipperende karakter van dit onderzoeksalternatief kan het voor de recreatievaart onduidelijk zijn welke gebieden minder diep zijn en niet goed doorvaarbaar. Dit onderzoeksalternatief heeft een grote negatieve impact op het vaargebied.	Dank u voor de aandachtspunten voor de specifieke onderzoeksalternatieven. Deze aandachtspunten zijn ofwel vertaald naar het beoordelingskader in het MER of worden meegenomen in de uiteindelijke beoordeling zelf. Voor een uitgebreid antwoord naar meerdere aandachtspunten wordt verwezen naar paragraaf 2.1.1

3 Reactie op het advies van de Commissie MER

De bewindslieden (de minister van IenW in samenwerking met de minister van LNV) hebben de onafhankelijke Commissie voor de Milieu-Effect Rapportage (Commissie MER) verzocht een advies uit te brengen over de Notitie Reikwijdte en detailniveau. Zij heeft op 24-06-2020 een advies uitgebracht. Bij het uitbrengen van het advies hebben zij de ingebrachte zienswijzen in beschouwing genomen.

3.1 Inhoud van het advies

Het volledige advies is te vinden op de website van de Commissie m.e.r.:

<https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p34/p3452/a3452rd.pdf>

3.1.1 Kernpunten

De Commissie heeft aangegeven wat zij als essentiële punten in het MER beschouwt.

- een duidelijke beschrijving van de projectdoelen om te kunnen toetsen in welke mate de alternatieven hier aan bijdragen;
- een beschrijving van het proces om tot het voorkeursalternatief te komen, inclusief de stappen naar de gepresenteerde onderzoeksalternatieven. Ook de wijze waarop andere ontwikkelingen mee kunnen liften met het project hoort bij deze beschrijving. Dit maakt het ontwerpproces navolgbaar en transparant;
- een beschrijving van de bijdrage van het project aan de gebiedsdoelen vanuit Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Water;
- een beschrijving van de effecten van de alternatieven en van het voorkeursalternatief aangezien het voorkeursalternatief naar verwachting niet overeenkomt met (één van) de onderzochte alternatieven.

In de hoofdstukken 2 tm 5 geeft de Commissie aan op welke punten het MER in aanvulling op wat al genoemd is in de NRD moet ingaan. Zij geven onder meer aan hoe de doelstellingen van het project opgenomen moeten worden, dat het voorkeursalternatief met zorg moet worden opgesteld en dat helder moet zijn hoe met de meekoppelkansen omgegaan wordt. Ze geven een aantal inhoudelijke specialistische aandachtspunten voor het in beeld brengen van relevante milieu-aspecten mee.

3.2 Reactie op het advies

3.2.1 De essentiële punten die de commissie aangeeft op pagina 1 van het advies zullen opgenomen worden in het MER rapport.

De aanvullingen en aandachtspunten uit hoofdstuk 2 tm 5 zullen opgenomen worden in het MER rapport.

4 Wijzigingen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau

In de zienswijzen die zijn ingebracht op de NRD en de Startbeslissing worden een groot aantal aandachtspunten voor de verkenningsfase genoemd. Deze aandachtspunten bestaan uit voorstellen voor extra maatregelen of onderzoeksalternatieven, of aanscherpingen van het onderzoek dat in de Milieu-effectrapportage wordt uitgevoerd. In de tabel hieronder staat per voorstel aangegeven of deze toegevoegd wordt aan het onderzoeksprogramma voor de Verkenning Wieringerhoek of niet. In dat laatste geval is kort de reden voor de afwijzing weergegeven.

Ook naar aanleiding van het advies van de CieMER zijn zaken toegevoegd aan het onderzoeksprogramma. Die staan tevens weergegeven in de tabel 'toegevoegde onderzoeksaspecten'.

4.1 Nieuwe alternatieven of maatregelen.

Er worden in totaal 31 voorstellen gedaan voor het opnemen van extra onderzoeksalternatieven of het toevoegen van extra maatregelen aan de onderzoeksalternatieven..

Maatregelen of alternatieven die duidelijk buiten de scope van het project of buiten de scope van beslisbevoegdheid van het bevoegd gezag I en W en LNV liggen worden niet meegenomen.

In een enkel geval is het voorgestelde alternatief of maatregel te beschouwen als een optimalisatie van de nu voorgestelde onderdelen van de onderzoeksalternatieven. Ze worden dus nu niet op voorhand toegevoegd, maar 'in de wacht' gehouden tot de optimalisatiefase.

En aantal van de voorgestelde nieuwe onderdelen betreft het mee onderzoeken van verwante opgaven als meekoppelkansen. Een meekoppelkans is een project in hetzelfde gebied wat gekoppeld zou kunnen worden aan het project omdat dit voor ieder voordelen van samen werken of samen plannen maken op kan leveren. Het werk-met-werk maken is een voorbeeld hiervan als twee aanpassingen in hetzelfde gebied tegelijk door dezelfde aannemer opgepakt kunnen worden. Lastig hierbij is dat de plannen voor het mee te koppelen project wel in enige concreetheid moeten zijn uitgewerkt om te kunnen gelden als meekoppelkansen. Met visies of ideeën zonder duidelijke eigen initiatiefnemer die ze uitwerkt kan het project moeilijk samenwerken.

Een deel van de genoemde meekoppelkansen zal beschouwd worden in het proces rondom het opstellen van de kustvisie door de gemeenten en de provincie in het gebied in samenwerking met het project. Deze worden beoordeeld als mogelijke meekoppelkansen (afhankelijk van kustvisie) in de tabel.

Zie ook paragraaf 2.1.5 voor een aanvullende uitleg hoe met meekoppelkansen wordt omgegaan in dit project.

Tabel honorering toevoegen alternatieven of meekoppelkansen.

Issue nr.	Ingebracht alternatief	Zienswijze nummer	Voorstel gehonoreerd? Met aanduiding van reden

A1	Ruimte reserveren voor toekomstige dijkversterkingen aan binnen en buitenzijde primaire keringen	73623969	Ruimtereserveringen voor dijkversterkingen vallen buiten de scope van het project. Er is daarnaast voor zover wij weten ook geen dijkversterking op korte termijn aan de orde zodat het niet als meekoppelkans beschouwd kan worden.
A2	Binnen en buitendijkse alternatieven in de volle breedte	73623969	Er zitten diverse binnen- buitendijkse alternatieven in de onderzoeksalternatieven. Een van de onderzoeksalternatieven heeft een strook binnendijks als zoekgebied voor achteroevers. In het MER wordt de effectiviteit van deze onderdelen beschouwd. Uit de zienswijze is onvoldoende helder welke alternatieven toegevoegd zouden moeten worden
A3	Energietransitie als meekoppelkans	73623969	Zie hiervoor algemeen antwoord in paragraaf 2.1.7
A4	Energietransitie (opgave zon en wind uit RES) integraal meenemen en ontwerpen	73623969 73617649 73561000 72790092	Zie hiervoor algemeen antwoord energietransitie in paragraaf 2.1.7
A5	Nautische economie als meekoppelkans	73623969	Zie hiervoor antwoord 2.14 (integrale benadering)
A6	Maatregelen voor verbetering waterinname: beperking zwevend stof, antropogene stoffen, algen en nutriënten	73623482	De helofytenmoerassen die in ieder van de onderzoeksalternatieven zitten kunnen deze functies gaan vervullen voor de verbetering van de kwaliteit van het water. Ze zijn daarmee onderwerp van onderzoek in het MER.
A7	Maatregelen (dijk van Medemblik tot Den Oever) voor sloepvaren op het ijsselmeer in aansluiting op de sloepentocht binnendijks toevoegen aan alternatief "over dijken"	73622353	Zie hiervoor algemene antwoorden 2.14 en 2.12
A8	Golfbreker voor de 'zogenaamde stoomhaven' bij stoommachinemuseum aan de Oosterdijk, zodat vaargebied voor sloepen ontstaat, plus slaappleatsen in Medemblik toevoegen in alternatief 2	73622353	Het toevoegen van slaappleatsen of de golfbreker vallen buiten de scope van het project. Wel kan dit worden meegenomen in de kustvisie. Zie hiervoor antwoord in paragraaf 2.14
A9	Zoutdoelstelling zou hoofddoelstelling moeten zijn	73621888 en gelijklopende 73627866	De zoutdoelstelling is een doelstelling van het project. Het feit dat het een neven-doel genoemd wordt maakt het niet minder belangrijk,

A10	Integraal ontwerpen en keuzes maken met de kustvisie en projecten als De Nieuwe Afsluitdijk, Noordkop en Dijkversterking,	73617649	Voor het antwoord op de kustvisie zie algemeen antwoord in paragraaf 2.14De Noordkop wordt onderzocht als meekoppelkans. Op dit moment is bij het project geen concreet project voor dijkversterking van de Wieringermeerdijk bekend. De dijkversterking van de Afsluitdijk is al in volle gang, deze wordt beschouwd als autonome situatie voor het project.
A11	Liever geen dijkonderbreking in kop wieringen, als het toch onderzocht wordt dan gebruik maken kleiputten vatrop of opening in betonnen dijkverzwaring bij Stroe	73588559	Beide opties kunnen een optimalisatiemogelijkheid bij samenstellen van het VKA.
A12	Andere aanpak kiezen: wijs specifieke doelsoorten aan (lijst gegeven), bepaal habitateisen van deze soorten, en maak daar maatregelen van.	73567615	Zie antwoord 2.2 in deze nota over het handhaven van de ecosysteembenadering in het project.
A13	Combineer een breed achteroeverconcept met zonne-energie	73567615	zie hiervoor antwoord 2.17
A14	Meer invulling aan maatregelen in de waddenzee	73567615	Er zijn maatregelen in de Waddenzee opgenomen in de onderzoeksalternatieven.
A15	Onderzoek zandige oever langs de Afsluitdijk	73567615	Deze mogelijkheid wordt als een optimalisatiemogelijkheid van het alternatief 'Tussen meer en zee' meegenomen.
A16	Opnemen vooroever bij de koopmanspolder met eigen peilregime	73567615	De vooroevers zijn in de onderzoeksalternatieven alleen voorzien in het noordelijk deel van de kustlijn. Aangezien ook diverse zienswijzen ontvangen zijn over het leeg houden van de kom bij Andijk voor maatregelen, en het niet duidelijk is of een vooroever zal interfereren met de werking van de Koopmanspolder zal deze optie niet toegevoegd worden aan het alternatief 'Over dijken'.
A17	Opnemen zonering en afsluiting gebieden voor rust voor vogels	73567615	Zonering en afsluiting van gebieden kan niet geregeld worden in een projectbesluit maar is onderwerp van het opstellen van beheerplannen Natura 2000. Dit zal niet opgenomen worden als in de alternatieven.

A18	Koppel aan openingen in de houtribdijk waardoor dynamische verbinding tussen IJsselmeer en Markermeer kan ontstaan.	73561000	De houtribdijk valt buiten de scope van dit project.
A19	Maak samen met agrariërs de strook langs de dijk natuurinclusief, akkerranden met bloemen die insecten aantrekken, stimulering hervestiging broedvogels	73549619	De voorgestelde maatregel is geen oplossing voor de problemen in het IJsselmeer en zal daarom niet toegevoegd worden aan de onderzoeksalternatieven. Wel kan het idee verder worden uitgewerkt in de planuitwerkingsfase als gekozen wordt voor een alternatief langs de dijk
A20	Stimuleer de ecologische waarde door informatiemogelijkheden te gebruiken voor natuur en milieucentra, scholen, natuurorganisaties.	73549619	Educatie valt buiten de scope van het project.
A21	Geef jetski's een plek bij de Oude Zeug icm een vooroever of een nieuwe groene dam	73549619	Deze maatregel kan worden beschouwd in de op te stellen kustvisie, Zie verder antwoord 2.14
A25	Neem een tweede variant van de vismigratierivier zoals bij kornwederzand op als alternatief.	73632474	In een van de onderzoeksalternatieven is een tweede vismigratierivier opgenomen.
A26	Neem als meekoppelkans projecten voor omliggende natuurgebieden mee: robbenoordbos, dijkgatbos, dijkgatsweide, vooroever, dijkwielen, zuiderhaven den oever.	73632474	Deze gebieden liggen in de strook van de achteroevers van het alternatief 'over dijken' en zullen als zodanig meegenomen worden in het onderzoek.
A27	Neem extra fietspaden, wandelpaden en uitkijkpunten mee voor het boosten van natuurrecreatie en de aantrekkingskracht van de regio	73632474	Deze maatregel kan worden beschouwd in de op te stellen kustvisie, Zie verder antwoord 2.14
A28	Kijk naar andere alternatieven dan zonne- en windparken om klimaatneutraal te zijn (niet gespecificeerd welke)	73632474	Zie hiervoor algemeen antwoord 2.17.
A29	Uitbreiding van het plangebied westwaards	73630587	Aangezien deze zaken in het project Noordkop zitten, en dit project beschouwd

	totaan kop van noordholland, herstel oude zeearm amstelmeer, zoet-zoutgradient buitendijks op balgzand, getijdewerking in het amstelmeer. Creeër de paaigebieden in het amstelmeer.		wordt als meekoppelkansen voor project Wieringerhoek, zullen deze maatregelen niet toegevoegd worden aan de onderzoeksalternatieven.
A30	Onderzoek alternatieven om de voorraad zoetwater langer vast te houden, zoals het creëren van een zoetwaterlens in de bodem of opslaan van zoetwater in tijden van overschot.	73627866	Het opslaan van zoetwater in tijden van overschot zal beschouwd worden bij de bestudering van de meekoppelkansen 'spaarbekken IJsseldiep'.
A31	Leg de overgang zoet-zout in de waddenzee	73627866	In een van de alternatieven wordt de zoet-zout overgang in de Waddenzee onderzocht.

4.2 Toe te voegen onderzoeksaspecten voor het MER

De Notitie Reikwijde en Detailniveau beschrijft het onderzoeksprogramma voor de Milieu-effect rapportage. Daarin staat beschreven welke aspecten onderzocht worden en met welke beoordelingscriteria dat gebeurt. In veel zienswijzen zijn extra onderzoek aspecten aangegeven die beschouwd zouden moeten worden, of wordt extra detail gevraagd op al genoemde aspecten. Ook de Commissie MER geeft aan dat er onderzoeksaspecten toegevoegd zouden moeten worden.

In onderstaande tabel is weergegeven of de aangegeven aspecten in het MER beschouwd zullen worden. Het kan zijn dat een criterium wordt toegevoegd aan het beoordelingskader, het kan ook zijn dat bij de beschrijving van de effecten behorend bij het beoordelingscriterium de beoogde detaillering wordt toegevoegd.

Een aantal verzoeken tot detaillering zijn afgewezen omdat die informatie bijvoorbeeld thuishoort in een latere fase van het project, zie daarvoor ook paragraaf 2.1.4. Het is ook mogelijk dat e.e.a. niet wordt meegenomen omdat uit eerdere studies blijkt dat dit aspect niet onderscheidend zal zijn voor de keuze van het VKA.

Tabel honorering onderzoeksaspecten voor de Milieu-effectrapportage

Issue nr.	Ingebracht onderzoeksaspect	Zienswijze nummer	In MER opgenomen ja of nee.
C1	Beschouw openheid gebied en zichtlijnen, 10 gouden regels van palmboom	73624460 73622438 73567615 73561000	Ja. Opgenomen als beoordelingscriterium Cultuurhistorie
C2	Kijk specifiek naar wedstrijdwater Regatta bij Medemblik	73624460 73535207 73630002	Ja. Bij de bepaling van de effecten op recreatievaart wordt de Regatta van Medemblik beschouwd.
C3	Effecten op rijks-, provinciale- en gemeentemonumenten in het studiegebied (bv westfriese omringdijk)	73623969	Ja, bij de bepaling van de effecten op cultuurhistorie worden effecten op monumenten beschouwd.
C4	effecten op zoute kwel bij hoger waterpeil in achteroevergebieden	73623799 73621888 en gelijklopende 73588559 73617649 73561000 73415404 73627866	Effecten op zoute kwel wordt extra opgenomen als beoordelingscriterium bij landbouw.
C5	Verziltig binnendijks, gevolgen voor landbouw,	73623969 73623799 73617649	Ja, punt c4.
C6	Bedreiging zoetwaterinlaat Andijk	73623969 73617649	Bij de bepaling van effecten op watervoorziening wordt gekeken naar de toestand bij de zoetwaterinlaat van Andijk.
C7	Toetsen aan instandhoudingsdoelen Natura 2000 (soorten en gebiedsbescherming) en rode lijst soorten	73623969 73617649 73567615 73561000 73630504	De effecten op instandhoudingsdoelen Natura 2000 worden beschouwd bij het aspect Natuureffecten.
C8	Toets ook aan uitbreidingsdoelstellingen Natura 2000 en 2 ^e fase beheerplan IJsselmeer	73567615 73630504	Nee. Er is nog geen 2 ^e fase beheersplan IJsselmeer
C9	Voldoende diepgaande analyse Recreatie en Toerisme	73623969 73617649	De effecten op Recreatie en Toerisme worden beschouwd. Het is onduidelijk of in deze zienswijze meer diepgang gevraagd wordt dan in het MER voorzien wordt.
C 10	Effect op verkleinen zoetwaterbuffer	73623969 73623625 73617649 73567765	De effecten op de beschikbaarheid van zoetwater worden beschouwd.

		73627866	
C11	Opstellen complete Landbouw Effect Rapportage met daarin: - financiële gegevens landbouw - Kwaliteit water - Hoeveelheid zoetwater beschikbaar voor landbouw - Restricties bedrijf vanwege stikstof en fosfaat door ganzen en aalscholvers - Effecten op grondgebruik individueel belichten - Effect peilbeheer op naastgelegen landbouwgebieden, specifiek in oogsttijd - Gevolgen voor de groei van bedrijven (schuur, voortzetting door volgende generatie)	73623969 73623799 73621888 en gelijkluidende 73617649 73590070 73588559 73415404 73627866	Er wordt geen uitgebreide LER opgesteld met de genoemde criteria daarin. Een uitgebreide uitleg hierover vindt u in paragraaf 2.1.3
C12	Aangeven met welke grond geruimd zal worden om grondruil te regelen.	73621888 en gelijkluidende	Dergelijke informatie hoort niet thuis in een verkenning, in het geval dat er grond nodig is van landbouwers of particulieren zal in de uitvoeringsfase van het project bepaald worden hoe er met grondaankoop en eventuele grondruil omgegaan wordt. Zie verder algemeen antwoord 2.1.3
C13	Effecten op visserij in beeld brengen	73623969 73617649	De effecten op visserij worden beschouwd bij het aspect 'wonen en werken'.
C14	Effecten op visserij specifiek voor staand wand visserij en fuikenvisserij in beeld brengen	73616275	De onderverdeling van effecten op visserij in diverse soorten visserij is toegevoegd aan het beoordelingskader
C15	Toename van plagen: muggen, ganzen, blauwalg	73623799 73588559 73441161	De toename van plagen wordt niet beschouwd in het MER. zie hiervoor bijlage II
C16	Compensatie voor schade aan gewassen door toename ganzen, aalscholvers, etc	73623799 73621888 en gelijkluidende	Compensatieregelingen zijn pas aan de orde na een projectbesluit.
C17	Effect op 'verkoopfactoren' jachthaven; mogelijkheid	73622438	Het effect op recreatievaart wordt in de MER onderzocht,

	haven in en uitkomen, in alle richtingen zeilen mogelijk		de effecten op 'verkoopfactoren' van de jachthavens wordt daarbij niet beschouwd. Zie hiervoor antwoord 2.1.17
C18	Bedrijfsbelangen jachthaven Andijk	73622438	Nee, individuele bedrijfsbelangen worden niet onderzocht in de MER. Zie hiervoor antwoord 2.117
C19	Economische en maatschappelijke belangen	73622438	Het is niet duidelijk om welke onderzoekscriteria hier gevraagd wordt.
C20	Slechte bevaarbaarheid door waterplanten	73622438 73630002	Dit wordt beschouwd bij de effectbeoordeling op recreatie.
C21	Landschap: scoren op aantasting 3 kernwaarden: ruimtelijke kwaliteit van landschappelijke karakteristiek, beleving openheid en aantasting ruimtelijke dragers (structuren en lijnen in het landschap)	73622438	Landschap wordt gescoord met de 10 gouden regels van Frits Palmboom waar de beleving van openheid en de ruimtelijke kwaliteit zijn gespecificeerd
C22	Effecten windschaduw en windverstoring door eilanden op zeilvaart	73622353 73535207	een algemene beschouwing van de onderzoeksalternatieven op recreatie en de regatta wordt meegenomen
C23	Hevels: dichtslibben met zand of droogliggen door vooroevers, blokkeren door planten of andere obstakels	73621888 en gelijkluidende 73590137 73588559 73627866	Onderhoudsaspecten komt aan de orde bij de realisatiefase
C24	Effecten op opslag en doorstroombaarheid ijsselmeer	73621888 en gelijkluidende	De effecten op zoetwateropslag worden beschouwd. De toestroom naar de spuisluisen wordt beschreven.
C25	Nulmeting naar status wieringerhoek en regelmatige monitoring achteraf	73616275	Er zal later in het project een monitoringsplan opgesteld worden. Een nulmeting is onderdeel van een monitoringsplan.
C26	Effecten warm water datacenters op ijsselmeer en vissen, hoeveelheid vissterfte, aangeven hoeveel warm water er in IJsselmeer komt, ontwikkeling warmwaterstroom, effect op de snoek.	73590070 73415404	De effecten van de datacenters behoren niet tot de scope van het project, deze effecten worden niet beschouwd.

C27	Aangeven afname biodiversiteit autonoom, tekort soorten autonoom	73590070	Nee. De MER systematiek gaat uit van een vergelijking met de autonome situatie/
C28	Beantwoord kennisvragen in de mer: - welke tijd-ruimte aspecten zijn relevant voor (het herstel van) brakwater (intergetijde) gebied? - hoeveel zoet/zoutwater is er per tijd en ruimte nodig ter optimalisatie van een estuariene gradiënt? - welke andere (morfologische, chemische en biologische) parameters zijn voor herstel relevant?	73567615	Deze kennisvragen worden niet nader onderzocht in de MER. In de MER wordt wel verkend wat de omvang en stabiliteit van de zout-zout gradiënt is onder verschillende afvoercondities (laag, gemiddeld en hoog).
C29	Formuleer correcte toetsbare grootheden en eisen t.a.v. een goed functionerend rietmoeras en een grote zeggenmoeras. De ontwerpvoorwaarden moeten correct en kloppend zijn. Als dit nog onvoldoende bekend is, dient hier een onderzoeksvraag voor geformuleerd te worden.	73567615	Zie antwoord bij 2.1.4 over aspecten die later in het project onderzocht zullen worden.
C30	Ondergelopen graslanden zijn veel meer dan alleen paaigrond voor (enkele specifieke) vissoorten. Neem de betekenis van de biologische productielaag mee.	73567615	De betekenis van ondergelopen graslanden als biologische productielaag wordt meegenomen in het MER
C31	Specificeer of vis is voor commerciële visserij, voor sportvissen of voer voor vogels	73561000	De effecten op de beroepsvisserij worden meegenomen. Daarmee wordt ook rekening gehouden met de commerciële vissoorten.
C32	Effecten op het ontstaan van moerassgassen (methaan, lachgas)	73441161	Dit effect is niet onderscheidend tussen de alternatieven en wordt niet beschouwd in de verkenning
C 33	Breng ook effecten van windpark fryslan in beeld	73632474	Er is al besloten tot de aanleg van windpark Fryslan. Deze wordt beschouwd als onderdeel van de autonome situatie. De effecten worden daarom niet onderzocht
C34	Toets op beheer en handhaving van rust in natuurgebieden	73632474	Zie antwoord bij 2.1.4 over aspecten die later in het project onderzocht zullen worden.
C35	Maak het effect op de toppereend inzichtelijk	73632474	Ja, dit wordt inzichtelijk gemaakt bij het onderdeel natuureffecten.

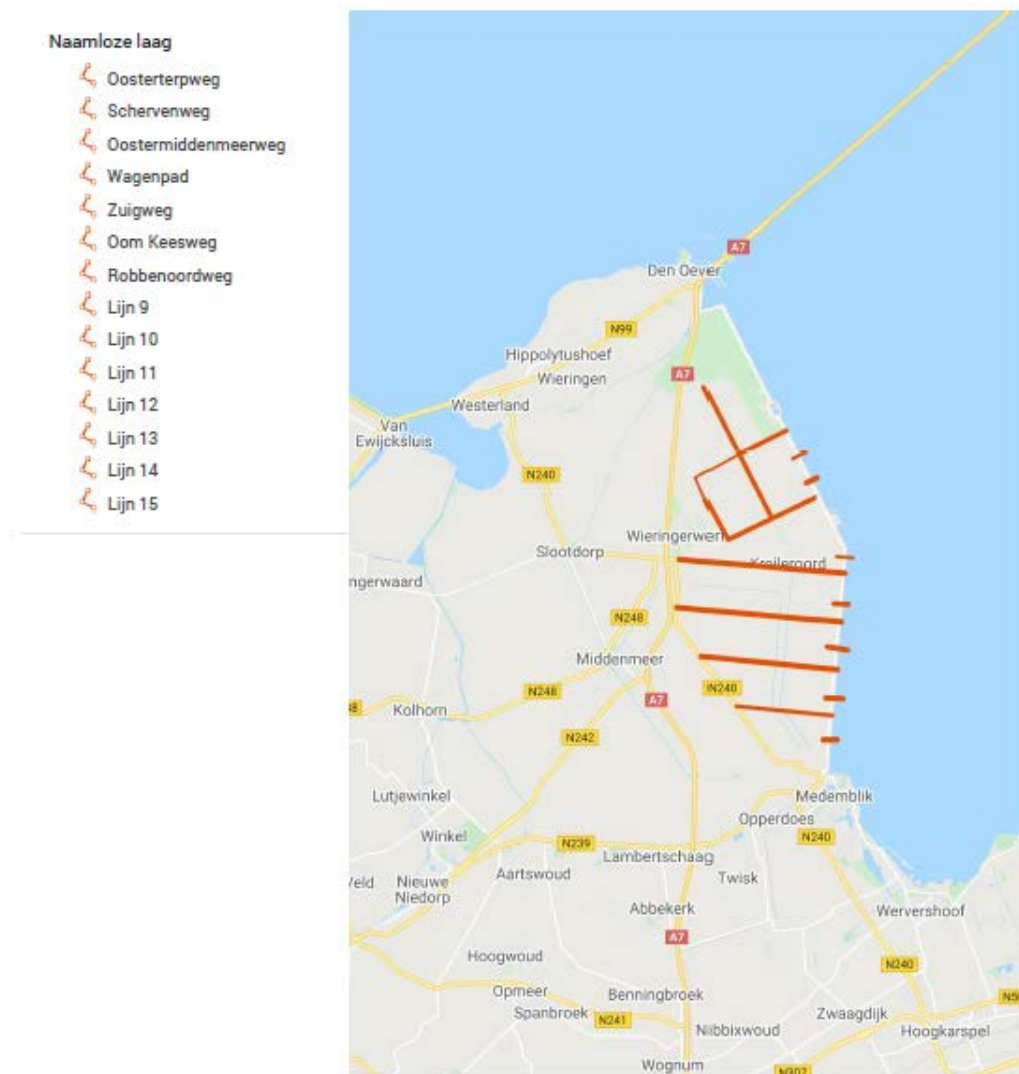
C36	Materiaalgebruik, wordt beton gebruik of meer natuurlijke materialen	73630587	Zie antwoord bij 2.1.4 over aspecten die later in het project onderzocht zullen worden.
C37	Beschouw effecten van stijging water en atmosferische temperatuur op de verschillende alternatieven	73630587	er worden als gevoeligheidsanalyse verschillende klimaatscenario's beschouwd. Hierin zitten verschillende klimaateffecten zoals stijging van het zeewater en verhoging van temperatuur. Deze zullen niet apart worden beoordeeld
C38	Neem voorkomen van bebossing van zandplaten mee als toetscriterium Idem open houden riet	73630504	Zie antwoord bij 2.1.4 over aspecten die later in het project onderzocht zullen worden.
C39	Neem verbetering beschikbare, opneembare voedingsstoffen in oppervlaktewater op in het toetskader	73630504	Dit wordt niet onderzocht in de MER want dit aspect is niet onderscheidend tussen de verschillende alternatieven maar zal meegenomen worden bij de planuitwerking.
C40	Neem de verandering in verdeling rivierwater mee in studie	73630504	Het handhaven van de bestaande internationale afspraken over de waterverdeling over de rivieren is een uitgangspunt van de PAGW projecten.
C41	Beschrijf ecologie in de diepe putten als ze met zout water gevuld zijn	73630002	Dit is een aspect dat in de planuitwerkingsfase wordt onderzocht
C42	Geef aan wat effecten van huidige flexibel peilbeheer op zoutgehalte zijn	73630002	Het MER gaat uit van het huidige peilbeheer in het IJsselmeer als autonome situatie.
C43	Effecten van baggeren/roeren van de ijsselmeerbodem irt munitieresten	73630002	In de planuitwerkingsfase van het project zal gekeken worden naar munitieresten en wat er voor nodig is om het project veilig uit te voeren.
C44	Effecten van de activiteiten van defensie op de Natura 2000 soorten	73630002	Nee, de MER gaat niet over de effecten van de activiteiten van defensie. Het recht op gebruik van defensie van het gebied is vastgelegd in de SVIR/

C45	Zijn de alternatieven mogelijk in verband met de veiligheid op het water	73630002	Veiligheid op het water (mn scheepvaart) wordt onderzocht in de planuitwerkingsfase.
C46	Beschouw toenemend risico op vogelgriep bij grotere aantallen wilde vogels	73627866	nee, dit is geen onderwerp voor het MER
C47	Cultuurhistorie bezien in relatie tot bodem, ondergrond, watersystemen, landschap en archeologie.	73632801	Cultuurhistorie wordt beoordeeld.
C48	Beschouw effecten van aardkundige waarden (wrakken, resten van bewoning, waterwerken)	73632801	In de effectbeoordeling wordt gewerkt met een bureaustudie naar huidige waarden
C49	Voer bureaustudie naar bodem, ondergrond, oude watersysteem en landschap en archeologische resten verwachtingen uit voor het gebied.	73632801	Er wordt een bureaustudie uitgevoerd naar huidige waarden in het gebied.

5 Bijlagen

5.1 Bijlage I Hevels leidingen Wieringermeer Bijlage behorende bij zienswijze nummers ...

Hevel leidingen Wieringermeer

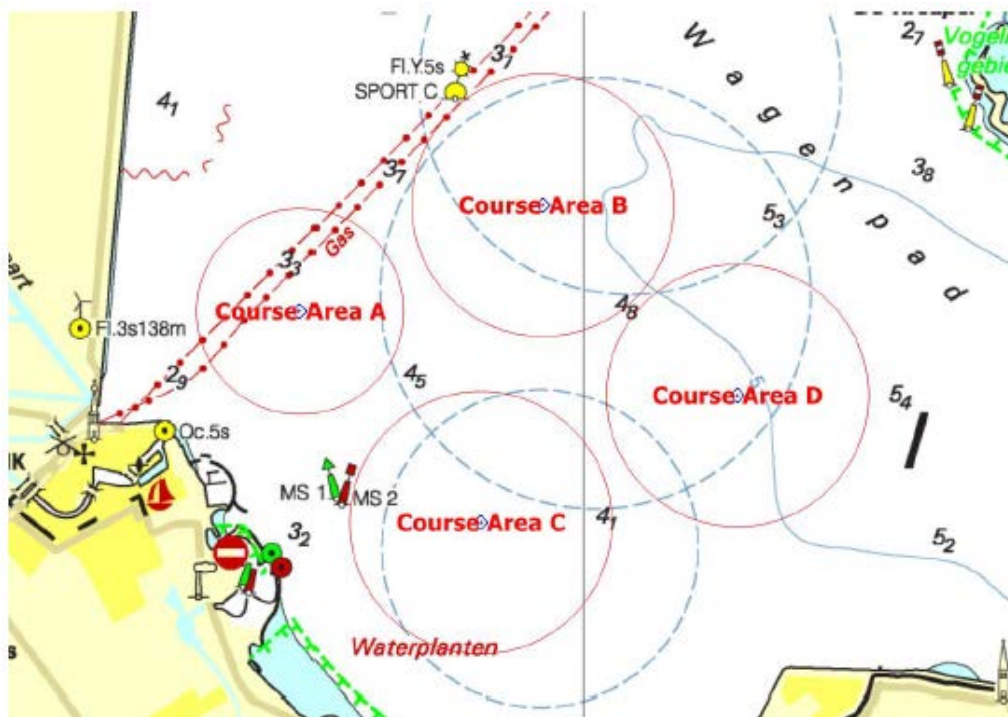
Bijlage II behorende bij zienswijze 33

Bijlage 1: Bezetting wedstrijdwater tijdens grote evenementen. De cirkels representeren de ruimte die een wedstrijdbaan in beslag neemt.

Bijlage1: Wedstrijdbanen bij grote evenementen.

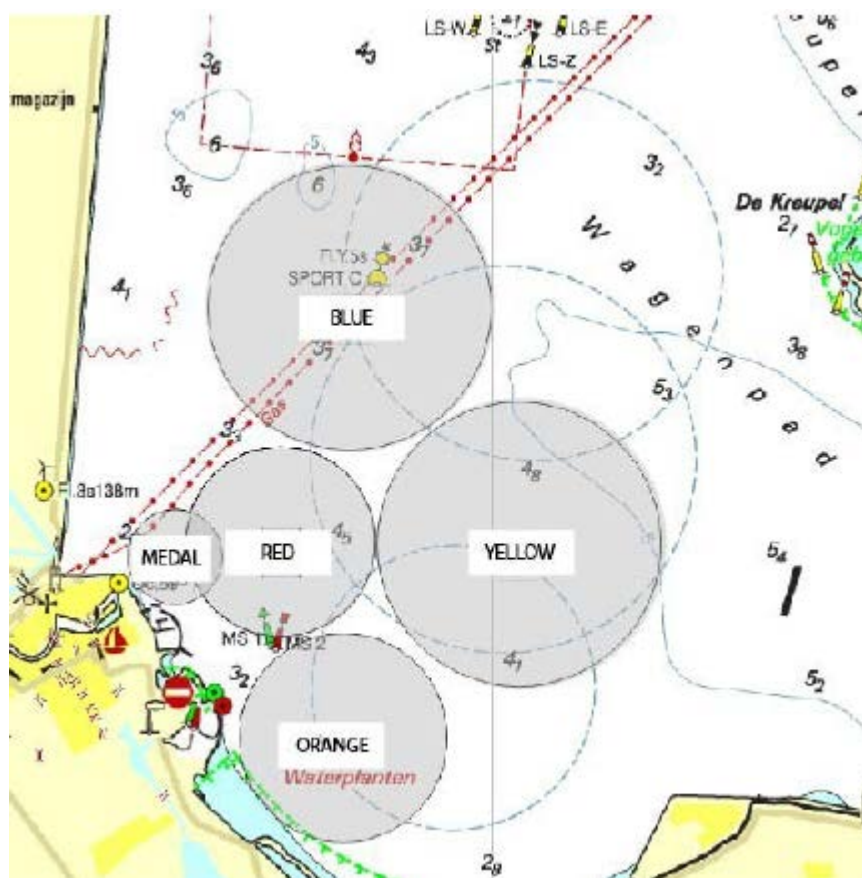
United4 Medemblik 2019

Coordinates center	Direction to center	Distance to center	Course area
052° 47,00000' N 005° 07,80000' O	031°	0,81 Nm / 1,51 km	Course Area A
052° 47,50000' N 005° 09,68550' O	052°	1,97 Nm / 3,65 km	Course Area B
052° 46,00000' N 005° 09,20000' O	103°	1,30 Nm / 2,42 km	Course Area C
052° 46,60000' N 005° 11,20000' O	083°	2.5Nm/4,63 km	Course Area D

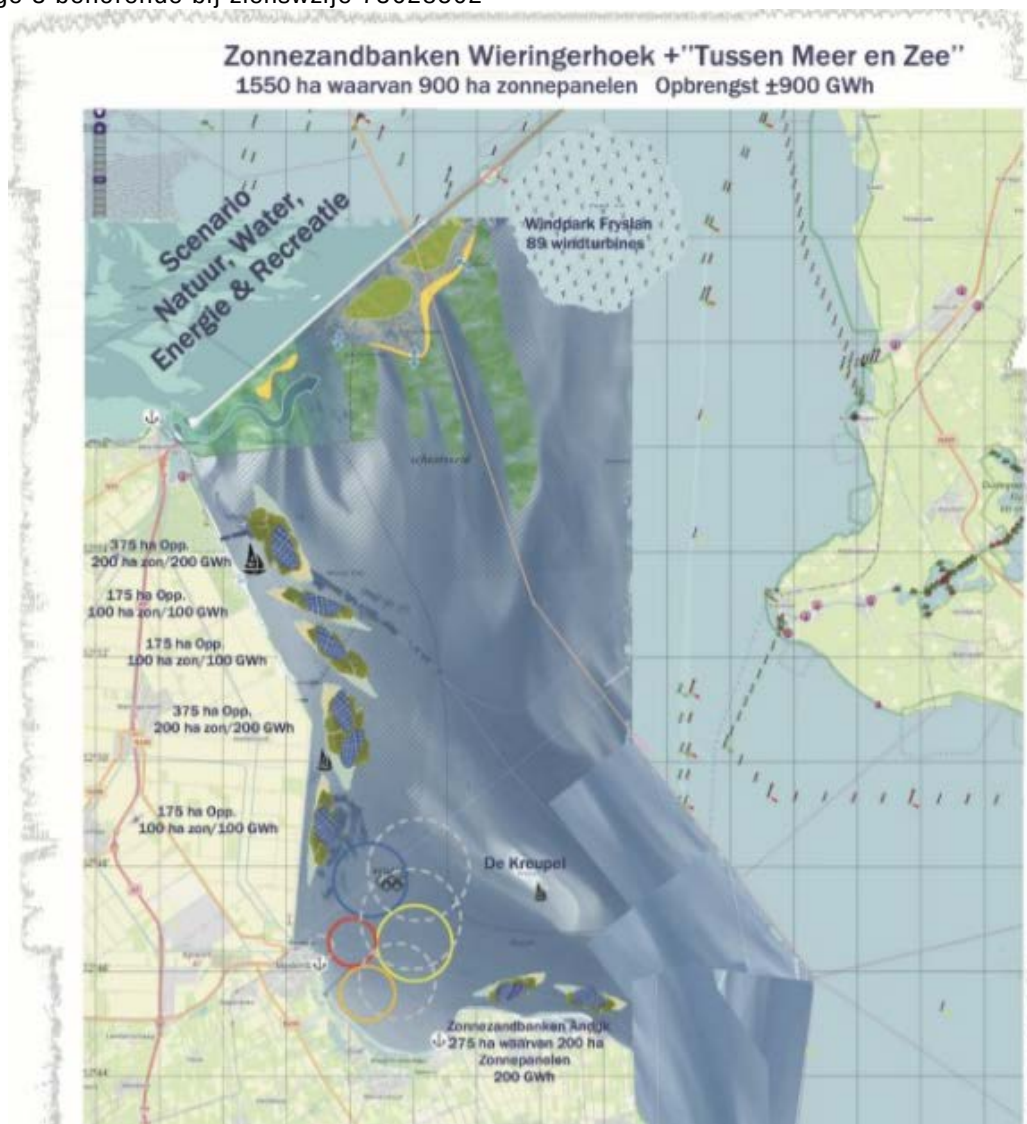

Medemblik Regatta 2018

Course	Approx. Position		Approx. bearing from ISCM	Approx. Nm
Yellow	52° 45' 37" N	5° 08' 42" E	125°	1,2
Orange	52° 46' 38" N	5° 10' 14" E	80°	1,9
Red	52° 46' 39" N	5° 08' 09" E	63°	0,7
Blue	52° 47' 53" N	5° 08' 45" E	33°	1,8
Medal races	Close to the harbour			

Bijlage 3 behorende bij zienswijze 73628502

Bijlage IV Zorgen over toename van muggen en eventuele gezondheidsrisico's

Inleiding

Een aantal indieners van zienswijzen maakt zich zorgen over toename van muggen bij de aanleg van rietvelden en rietmoerassen. Naast de gewone mug wordt ook gewezen op het gevaar van tijgermuggen. Dit onderwerp is vaak en veelvuldig onderzocht omdat dit bij tal van natuurontwikkelingsprojecten een veel gestelde vraag is. Onderstaand antwoord is dan ook getoetst bij de Raad van State en is van toepassing op project Wieringerhoek. Daarmee is het niet nodig extra of aanvullend onderzoek te doen in de MER voor dit aspect

Muggen

Muggen vormen een soortengroep waarbinnen zich tal van subgroepen en nog veel meer soorten bevinden. De huissteekmug (de soortengroep *Culex en Culiseta spp.*) komt het meeste voor: zie figuur 1. Er zijn echter ook container-steekmuggen, moerassteekmuggen en malariamuggen (NB: in Nederland is deze mug géén drager van de malariaparasiet). Behalve de stekende muggen zijn er ook en vooral veel muggen die niet steken, zoals de soms zeer talrijke dansmuggen en de mannelijke steekmuggen. Bijna alle muggen leven als larve in het water, een enkele op natte bodems.

Fig. 1 Huissteekmug: alleen de vrouwtjes steken

Omgevingsfactoren die muggen bevorderen

Naar muggen en muggenecologie is veel onderzoek gedaan (bijvoorbeeld verschillende publicaties van Takken en van Geene, zie literatuurlijst). Ook zijn er veldproeven uitgevoerd, zoals het inrichten van proefwateren en –drasse graslanden in het natuurontwikkelingsgebied Bethunepolder, eveneens in de Vechtstreek (Geene & Wessels, 2010). In de Bethunepolder wordt sinds de daadwerkelijke natuurinrichting in de periode 2013-2014, ook effectmonitoring aan muggen gedaan. Het meest toegesneden en recente overzicht van risicofactoren voor muggenoverlast wordt gegeven door Verdonschot (2009). De bevindingen zijn verwerkt in de alinea's hieronder.

Muggenlarven worden effectief bejaagd door andere waterinsecten zoals libellen- en waterkeverlarven, door amfibieën en door vissen. In een evenwichtige, soortenrijke waterlevensgemeenschap zijn de aantallen muggenlarven daarom beperkt. Ze ontwikkelen zich alleen massaal in klein, geïsoleerd water waarin de predatoren ontbreken. Vaak zijn dit kleine tijdelijke watertjes (verstopte dakgoten, holliggende daken, weggegooid patatbakjes, autobanden, volgelopen pootafdrukken van vee, regenwaterplassen) die het voordeel hebben dat ze snel opwarmen, wat de generatietijd van de muggen versnelt. Maar ook permanente wateren zoals regentonnen of (predatorloze) tuinvijvertjes zijn broedplaatsen⁸.

De waterkwaliteit is voor muggen bij voorkeur voedselrijk: hun larven groeien sneller door het hoge voedselaanbod (zwevende algen) en hebben weinig last van de zuurstofarmoede die hiermee vaak

⁸ In iets grotere tuinvijvers, vanaf het formaat van een speciekuip, strijken al snel vliegende predatoren zoals waterroofkevers en libellen neer. Op gunstige plekken komen er ook kleine watersalamanders aangelopen, die ook muggenlarven eten.

gepaard gaat. Predatoren hebben juist wel last van die zuurstoftekorten, en zullen de muggenlarven daarom juist minder bejagen in kleine voedselrijke poeltjes.

Stilstaand water is een voorwaarde voor muggenlarven. In stromend of aan de wind geëxposeerd water, zoals grotere plassen, gedijen ze slecht. Ze kunnen daar wel weer rustiger water vinden in dichte oeverbegroeiing. In ondiepe of door vee of vissers uitgetrapte oeverarealen kunnen ook relatief geïsoleerde plekken voorkomen, waardoor hier goede ontwikkelingskansen voor muggen kunnen ontstaan.

Muggenlarven die niet bejaagd zijn, dus vooral uit bovengenoemde geïsoleerde micropoeltjes en regentonnen, zullen 'uitsluipen': via een popstadium gaan ze over naar het volwassen, vliegende stadium. Deze schaarse muggen kiezen liefst voor enigszins hoogopgaande begroeiing. Deze biedt dekking tegen de wind, schuilgelegenheid en een verhoogde luchtvochtigheid. Eenmaal buiten deze dekking is hun verspreidingsvermogen heel beperkt: een stuk open, doorwaaid terrein van één of enkele tientallen meters is onder de meeste omstandigheden al onoverbrugbaar voor steekmuggen. De dijk is zo'n open doorwaaid terrein.

Dit is het beeld van de preferente habitats van klassieke steekmuggen. Deze komt grotendeels overeen met die van de overige groepen. De containersteekmuggen (of 'boomholtesteckmuggen'⁹) danken zelfs hun naam aan hun afhankelijkheid van tijdelijk 'hangwater' zoals in blikjes en autobanden en worden in grotere, natuurlijke wateren niet gevonden.

Voor hinder door muggen rondom huis moet samenvattend dus aan twee voorwaarden in combinatie voldaan zijn: een geschikt voortplantingswatertje, liefst voedselrijk en vrij van predatoren, en enige dekking / hoger opgaande vegetatie in de directe omgeving van de woning. De te ontwikkelen rietmoerassen in het IJsselmeer bevinden zich op een ruime afstand van woningen.

Geen gezondheidseffecten

Verspreiding van ziektekiemen door muggen is niet aan de orde.

Dit volgt allereerst uit bovenstaande conclusie dat de kans op grote muggenpopulaties niet groter is dan op veel andere plekken. In de tweede plaats kunnen we kijken naar een aantal veelgenoemde ziekteveroorzakers:

- dengue (knokkelkoorts) en verwante virussen worden verspreid door de tijgermug, die behoort tot de eerdergenoemde containersteekmuggen. Zoals aangegeven leven deze niet in natuurlijke open wateren. In Nederland zijn de muggen vooral aangetroffen bij kwekers/importeurs van Lucky Bamboo-planten, aangevoerd uit Zuid-China, en een enkele keer bij een handelaar in oude autobanden;
- malaria – de inheemse malaria is decennia geleden uitgestorven: in 1959 is het laatste ziektegeval geconstateerd. Een belangrijke factor daarin is het verdwijnen van paarden- en varkensstallen die zijn verbonden met woonhuizen, waarin de muggen en ziekteverwekkers overwinterden. Maar ook de toepassing van DDT, bijvoorbeeld rond die stallen, speelt een rol. Terugkeer van de inheemse malariaparasiet wordt uitgesloten
- blauwtong kan door knutten worden verspreid. De ziekte is aangevoerd door veetransporten/de agrarische sector zelf. De ziekte is alleen gevaarlijk voor schapen.

Slotbeschouwing

Muggenlarven zullen in het water van de rietmoerassen wel voorkomen, maar zeker niet massaal doordat de waterkwaliteit sterk verbeterd. Vervolgens komt slechts een heel klein deel van de aanwezige muggenlarven uit doordat hun natuurlijke vijanden in overmaat aanwezig zijn. De schaarse mug die toch tot uitsluipen komt, zal vooral binnen de luwe en vochtige halfhoge vegetatie van het rietmoeras blijven. Deze vegetatie leidt niet tot aan de huizen. Op de overgang van het natuurontwikkelingsgebied naar de

---

⁹ Hiertoe behoort ook de 'Rock-Pool Mosquito' en tijgermuggen, die af en toe ontdekt zijn bij tweedehands autobandenbedrijven en recent in Veenendaal (tijgermug).

zone met de huizen ligt immers een goed doorwaaid gebied (dijktalud) dat nauwelijks overbrugbaar is voor de schaarse mug die zich aandient. Bovendien wordt deze hier nog bejaagd door vleermuizen, zwaluwen en libellen. Een en ander maakt duidelijk dat zich vanuit het natuurontwikkelingsgebied geen merkbare hoeveelheid steekmuggen zal aandienen bij de woningen. Er is al helemaal geen reden om aan te nemen dat er gezondheidseffecten zijn.

Ondersteunend aan het toegesneden inrichtingsplan voor het natuurontwikkelingsgebied, kunnen nog andere natuurlijke processen worden gestimuleerd om de (huidige) hinder van muggen verder te beperken. Volwassen (vliegende) muggen worden effectief bejaagd door bijvoorbeeld zwaluwen en vleermuizen.

Deze uitspraken zijn gebaseerd op de genoemde recente inzichten in de ecologie en verspreiding van steekmuggen in combinatie met het ontwerp van een natuurontwikkelingsgebied.

Literatuur

Alterra, 2012.

Leidraad Risicomanagement Overlast Steekmuggen en Knutten. Wageningen

Dienst Landelijk Gebied regio West, 2007.

Verkenning effecten groenblauwe zone OostvaardersWold op omliggende landbouw en vice versa. Utrecht.

Geene, R & Y. Wessels, 2010.

Muggen in de Bethunepolder: onderzoek naar kans op muggenontwikkeling en overlast door realisatie natte natuur. Aquasense, Amsterdam.

Ministerie van Verkeer en waterstaat, 2002.

Muggen & knutten vooroordelen en misverstanden waar- en onwaarheden, vóórkomen en voorkomen. Lelystad.

Ontwikkeling + Beheer Natuurkwaliteit / VBNE, 2016.

Rekening houden met muggenoverlast bij inrichting en beheer van natuur. Infoblad OBN-Veldwerkplaats.

Seventer, H. van, 1969.

The disappearance of malaria in the Netherlands. Dissertatie UvA, Amsterdam.

Spielmann, E & M. Heuvelmans, 1998.

Natuurontwikkeling in de stad: kans voor steekmuggen en malaria? Stadwaterblad 1998-4, Amsterdam

Verdonschot, P.F.M. 2009.

Verkenning van de steekmuggen- en knuttenproblematiek bij klimaatverandering en vernatting. Alterra rapport 1856, Wageningen.

Verdonschot, P.F.M. & A. Besse-Lototskaya, 2012.

Leidraad Risico- management Overlast Steekmuggen en Knutten. Toelichting op de leidraad. Alterra-rapport 2298, Wageningen.

6 Lijst van afkortingen en begrippen

BPIJ	Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied
Commissie MER	de onafhankelijke commissie voor de Milieu Effect Rapportage. Meer info over hun rol is te vinden op www.commissiemer.nl
I&W, ministerie van	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
LER	Landbouw Effect Rapport
LVN, ministerie van	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
MER	Milieu Effect Rapport
NRD	Notitie Reikwijdte en Detailniveau, dit rapport beschrijft de onderzoeks aanpak voor het Milieu Effect Rapport
RCE	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
RES	Regionale Energie Strategie – provinciaal plan om invulling te geven aan de opgave voor energietransitie
VKA	Voorkeursalternatief: de oplossing die gekozen wordt voor het project, de vaststelling van dit voorkeursalternatief is een stap in de procedure.